

BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET

Totalkalkylen for jordbruket

Jordbrukets totalregnskap 2012 og 2013
Budsjett 2014

AVGITT
JUNI 2014

Forord

Årets totalkalkyle for jordbruket omfatter beregninger for revidert regnskap 2012, foreløpig regnskap 2013 og budsjett for 2014. I tabellform er det også tatt med resultater for beregningene for enkelte år tilbake til 1959.

Beregningene til utredning nr. 1 til jordbruksforhandlerne danner grunnlaget for totalkalkylepublikasjonen. Disse ble avsluttet 15. april og bygger på data som var kjent på beregningstidspunktet, men er inkl. resultatene fra jordbruksoppjøret i 2014.

Datamaterialet til jordbrukets totalregnskap og totalbudsjett ligger ajourført på elektronisk form tilbake til 1959. Disse tallseriene er lagt ut på NILF internettsider (<http://www.nilf.no>).

Det presenteres også normaliserte regnskapstall. De normaliserte regnskapstallene er basert på totalkalkylens tallserier, men seriene er justert til normalårsnivå for avlinger, priser mv. Normaliserte regnskapstall gir et bedre grunnlag for vurdering av de mer varige endringer i jordbruket. Etter 1993 er de normaliserte regnskaper brukt til å bedømme inntektsutviklingen i jordbrukssektoren i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Knut Børve

Oddmund Hjukse

Innholdsfortegnelse

	Side
SAMMENDRAG	1
1 KORT OM BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET	7
1.1 Mandat og arbeidsområder	7
1.2 Budsjettnemndas sammensetning	8
1.3 Sekretariat	8
2 GRUNNLAG FOR TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET	9
2.1 Prinsipper	9
2.2 Produksjonsgrunnlaget	10
2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket	10
2.2.2 Areal og avlinger	13
2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen	19
2.3 Jordbruksavtalen – priser	23
2.4 Prisutvikling kostnader	23
2.5 Etterspørselen etter matvarer	25
2.6 Produktivitet	25
3 INNTEKTER	29
3.1 Innledning	29
3.2 Planteproduksjon	30
3.2.1 Korn, erter og oljefrø	30
3.2.2 Poteter	35
3.2.3 Hagebruksprodukter	37
3.3 Husdyrproduksjoner	48
3.3.1 Melk	48
3.3.2 Kjøtt	55
3.3.3 Egg	64
3.3.4 Ull	65
3.3.4 Pelsdyr	66
3.3.5 Andre husdyrproduksjoner	66
3.4 Andre inntekter	68
3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer	68
3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer	68
3.5 Endringer i buskap og lager av fôrmidler	69
3.5.1 Endringer i buskapsverdien	69
3.5.2 Medlemsbonus	70
3.5.3 Fôrregnskapet og lagerendringer av fôrmidler	70
4 DIREKTE TILSKUDD	71
4.1 Oppsummering	71
4.2 Generelt	72
4.3 Utbetalinger fra fond	73
4.3.1 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond	73
4.3.2 Utbetalinger fra Skadefondet for landbruksproduksjon/Tilskudd til erstatninger m.m.	77

	Side
4.4 Direkte tilskudd (underpost).....	77
4.5 Utviklingstiltak.....	79
4.6 Velferdsordninger.....	80
4.7 Ordninger utenom jordbruksavtalen.....	81
4.7.1 Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer.....	81
4.7.2 Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser.....	81
4.7.3 Erstatninger for rovviltskader.....	82
4.7.4 Driftsplanlegging.....	82
5 KOSTNADER.....	83
5.1 Innledning.....	83
5.2 Ikke-varige kostnader.....	86
5.2.1 Handelsgjødsel og kalk.....	86
5.2.2 Innkjøpt fôr.....	90
5.2.3 Såfrø og planter.....	92
5.2.4 Energi og smøremidler.....	93
5.2.5 Andre kostnader.....	93
5.2.6 Vedlikehold.....	95
5.3 Leasing.....	95
5.4 Investeringer og kapitalslit.....	96
5.4.1 Innledning.....	96
5.4.2 Bruttoinvesteringer.....	96
5.4.3 Kapitalslit.....	102
5.4.4 Bokført kapital.....	103
5.5 Rentekostnader på lånt kapital.....	104
6 DET ØKONOMISKE RESULTAT.....	107
6.1 Innledning.....	107
6.2 Totalkalkylen og skatt.....	108
6.3 Vederlag til arbeid og kapital.....	109
6.4 Vederlag til arbeid og egenkapital.....	111
6.5 Justeringer av tidligere serier.....	111
7 NORMALISERTE REGNSKAPER.....	113
7.1 Innledning.....	113
7.2 Prinsippene for normaliseringen.....	114
7.2.1 Planteproduksjonspostene.....	114
7.2.2 Husdyrproduksjonspostene.....	116
7.2.3 Kostnadspostene.....	116
7.2.4 Direkte tilskudd.....	116
7.2.5 Leasing.....	116
7.2.6 Renter på lånt kapital.....	117
7.3 Resultater av beregningene.....	118
8 BUDSJETTOVERFØRINGER TIL JORDBRUKET.....	125
VEDLEGG.....	129

Vedlegg

Vedlegg I: INNTEKTER

Vedleggstabell	1.1	Korn, erter og oljefrø
- ” -	1.2	Poteter
- ” -	1.3	Hagebruksprodukter
- ” -	1.4	Andre planteprodukter
- ” -	1.5	Melk
- ” -	1.6	Kjøtt
- ” -	1.7	Egg
- ” -	1.8	Ull
- ” -	1.9	Pelsdyr
- ” -	1.10	Andre husdyrproduksjoner
- ” -	1.11	Kjøreinntekter mv.
- ” -	1.12	Arbeidsinntekter ved investeringer
- ” -	1.13	Endringer i buskapsverdien

Vedlegg II DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

Vedleggstabell	2.1	Direkte tilskudd
----------------	-----	------------------

Vedlegg III: KOSTNADER

Vedleggstabell	3.1	Handelsgjødsel og kalk
- ” -	3.2	Innkjøpt kraftfôr
- ” -	3.3	Annet innkjøpt fôr
- ” -	3.4	Såfrø og planter
- ” -	3.5	Energi og smøremidler
- ” -	3.6	Andre kostnader
- ” -	3.7	Vedlikehold
- ” -	3.8	Leasing av maskiner
- ” -	3.9	Kapitalslit
- ” -	3.10	Realrente. Lånt kapital
- ” -	3.11	Bruttoinvesteringer. Løpende priser
- ” -	3.12	Bruttoinvesteringer. Faste priser
- ” -	3.13.1	Bokført kapital etter historisk kost
- ” -	3.13.2	Bokført kapital etter prisjustert saldo

Vedlegg IV: AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN

Vedleggstabell	4.1	Areal, avling og bruken av avlingen
- ” -	4.2	Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster

Vedlegg V: HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON

Vedleggstabell	5.1	Husdyrstatus
- ” -	5.2	Utviklingen i husdyrproduksjonen til salg og hjemmeforbruk fra 1959

Vedlegg VI: FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV

Vedleggstabell	6.1	Fôrtilgang i alt
- ” -	6.2	Fôrtilgang. Kraftfôr
- ” -	6.3	Fôrbehov

Vedlegg VII: PRODUKTIVITET

STANDARD BETEGNELSER SOM ER ANVENDT I TABELLENE:

Tall forekommer ikke	.
Oppgave mangler	..
Null	-
Mindre enn en halv av den brukte enhet	0 eller 0,0
Foreløpige tall	*
Anslag (budsjett)	**

Sammendrag

Tabell 1 viser hovedresultater fra totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 1 Resultater etter normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2009	2010	2011	2012 ²	2013 ^{**2}	2014 ^{**2}	
						Før avt.	Etter avt.
Sum produksjonsinntekter	25 478	26 200	26 528	27 977	28 794	29 820	30 081
+ Direkte tilskudd ³	9 315	9 659	10 018	10 508	10 609	10 966	10 919
= Totale inntekter inklusive direkte tilskudd (A)	34 792	35 859	36 546	38 485	39 403	40 786	41 000
Sum ikke-varige produksjonsmidler	16 477	16 497	16 944	17 713	18 328	18 837	18 837
+ Sum kapitalkostnader	6 631	6 870	7 115	7 275	7 499	7 741	7 741
= Sum kostnader eksklusive realrentekostnad (B)	23 108	23 366	24 058	24 988	25 826	26 578	26 578
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	11 684	12 492	12 488	13 497	13 576	14 209	14 423
– Realrente på lånt kapital (C)	885	517	1 009	1 332	1 400	1 320	1 320
Vederlag til arbeid og egenkapital (A-B-C) ³	10 800	11 976	11 479	12 165	12 176	12 889	13 103
Antall årsverk	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	47 000
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk, kr	201 100	233 000	228 200	247 300	253 100	274 200	278 800
Endring per årsverk, kr	28 200	31 900	-4 800	19 100	5 800	21 100	25 700
Endring per årsverk, prosent	16,3	15,9	-2,1	8,4	2,3	8,3	10,2
Inntektseffekt per årsverk av jordbruksfradraget, kr ⁴	23 600	25 700	25 100	30 100	31 000	31 300	31 800
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive effekt av jordbruksfradraget, kr ⁴	224 700	258 700	253 300	277 400	284 100	305 500	310 600

* Foreløpig regnskap ** Budsjett

1) De seks nederste linjene er ikke i mill. kroner

2) Resultatet inkluderer omdisponering av tilskudd til medlemsavgift til folketrygden til andre formål, utviding av jordbruksfradraget ved ligningen, mens (økt) trygdeavgift ikke framkommer i Totalkalkylen

3) I 2012, 2013 og 2014 inkl. en økning på 2 400 kr omdisponert til kompensasjon for økt trygdeavgift

4) I 2012, 2013 og 2014 inkl. en økning på 6 100 kr som kompensasjon for økt trygdeavgift

Generelt

Totalkalkylen for jordbruket, inkludert det normaliserte regnskapet, utarbeides årlig av Budsjettnemnda for jordbruket. Totalkalkylen viser totalverdiene som skapes i norsk jordbruk ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer. Seriene i Totalkalkylen går tilbake til 1959.

På grunnlag av produksjonsinntekter, kostnader og budsjettoverføringer beregnes ulike resultatmål i jordbruket. Videre tallfestes antall jordbruksbedrifter, arbeidsforbruket, areal og avlinger, husdyrbestander og husdyrytelser.

Fordi beregningene skal vise det økonomiske resultatet for jordbrukssektoren, holdes intern omsetning utenfor. Intern omsetning gjelder for eksempel fôr, dyr og maskintjenester. Leie/bortleie av jord, regnes også som intern omsetning. Bruk av jordbrukets maskiner utenfor jordbruket, inntektsføres som kjøreinntekter. Arbeidsforbruket som registreres i Totalkalkylen er alt arbeid utført i jordbrukssektoren, uavhengig av hvem som utfører arbeidet.

Fra 1993 har totalkalkylens normaliserte regnskap blitt lagt til grunn i jordbruksforhandlingene ved vurdering av inntektsutviklingen. Dessuten danner den grunnlag for beregninger i nasjonalregnskap og nasjonalbudsjett. Også i matvareforbruksberegninger, i statistikk til internasjonale organisasjoner og gjennom forskning og utredninger gjøres det bruk av Totalkalkylen.

Resultater for regnskapsårene og budsjettåret

Det primære resultatmålet som nyttes i Totalkalkylen er «vederlag til arbeid og egenkapital». Resultatmålet uttrykker hva som er igjen til godtgjøring av all arbeidsinnsats, medregnet leid arbeid, og egenkapital innsatt i drifta. Beregningen skjer ved at alle kostnader, inkludert renter på lånt kapital, blir trukket fra produksjonsinntekter og tilskudd.

Totalkalkylen beregnes før skatt. I resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital» er derfor ikke inntektsvirkningen av skattemessig fradrag i positiv næringsinntekt fra jordbruket regnet inn. Dette fradraget ble innført med virkning fra og med inntektsåret 2000. Budsjettnemnda beregner den inntektsmessige virkningen av jordbruksfradraget, som en separat operasjon ved siden av totalkalkylen. Etter at endringene ved jordbruksoppgjøret i 2014 er regnet inn, er verdien av fradraget beregnet til 31 800 kr per årsverk. I jordbruksforhandlingene er det resultatmålet inklusive inntektsverdien av jordbruksfradraget som benyttes.

Økt trygdeavgift i 2012

I 2012 ble trygdeavgiften for næringsinntekt i jord- og skogbruk hevet fra 7,8 prosent (mellomsats) til 11 prosent (ordinær sats). Effekten på «Vederlag til arbeid og egenkapital inkl. effekt av jordbruksfradraget» er beregnet til på 288,8 mill. kr.

Resultater etter normalisert regnskap

Det normaliserte regnskapet skal vise utviklingen i jordbruket ved «normale» forhold, hvor det blant annet forutsettes normalårsavlinger i planteproduksjonen. Avlingsvariasjoner som skyldes forskjeller i værforhold fra år til år, kommer til syne i det registrerte regnskapet. I det normaliserte regnskapet jevnes slike variasjoner ut. I tillegg

normaliseres prisene i grøntsektoren. Også enkelte kostnader som kan variere sterkt mellom år, er normalisert. Realrentekostnaden er et eksempel.

Fra 2012 til 2013 økte vederlaget til arbeid og egenkapital i det normaliserte regnskapet med 11 mill. kr til 12 176 mill. kr. De totale inntektene økte med 918 mill. kr, mens kostnadene, inkludert realrente, økte med 906 mill. kr. Realrenten bidro med 68 mill. kr i økte kostnader. Når effekten av jordbruksoppgjøret 2014 er innregnet, er vederlaget til arbeid og egenkapital i budsjettåret 2014 beregnet å øke med 927 mill. kr.

Regnet per årsverk økte vederlaget til arbeid og egenkapital fra 2012 til 2013 ifølge det normaliserte regnskapet med 5 800 kr, fra 247 300 kr til 253 100 kr. For budsjettåret er det regnet med en økning på 25 700 kr til 278 800 kr per årsverk. For 2014 slår jordbruksoppgjøret ut med en økning på totalt 213 mill. kr. Jordbruksoppgjøret 2014 gjelder i hovedsak endringer for kalenderåret 2015, men har også virkning i 2014 på grunn av endringer i målpriser fra 1. juli 2014 og omdisponeringer i budsjettet.

Resultater etter registrert regnskap

Registrert regnskap viser det faktiske regnskapet for jordbruket hvert enkelt år. Resultatene kan svinge betydelig fra år til år, eksempelvis på grunn av at værforholdene påvirker mengder og kvalitet på avlingene. Dessuten blir prisene påvirket av markedsforholdene.

Vederlaget til arbeid og egenkapital økte med 760 mill. kr, til 12 382 mill. kr, i 2013. Avviket fra normalisert regnskap skyldes først og fremst lavere realrentekostnader.

I 2014 øker vederlaget til arbeid og egenkapital med 1 039 mill. kr. Da er endringer i priser og tilskudd fra jordbruksoppgjøret i 2014 innregnet.

Inntekter i normalisert regnskap

Tabell 2 viser et sammendrag av inntektene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 2 Inntektssammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**	
						Før avt.	Etter avt.
Korn, erter og oljefrø	2 481	2 406	2 472	2 499	2 566	2 604	2 656
+ Poteter	604	602	617	633	656	670	707
+ Hagebruksprodukter	3 490	3 541	3 512	3 695	3 759	3 850	3 913
+ Andre planteprodukter	264	289	296	308	326	337	337
= Sum planteprodukter	6838	6 837	6 897	7 135	7 307	7 461	7 614
Melk	7 141	7 505	7 723	8 086	8 134	8 348	8 457
+ Kjøtt	9 214	9 459	9 699	10 139	10 882	11 299	11 299
+ Egg	805	833	863	1 012	994	971	971
+ Ull	124	117	112	115	118	120	120
+ Pelsdyr	296	448	303	371	398	498	498
+ Andre husdyrproduksjoner	101	83	80	69	74	82	82
= Sum husdyrprodukter	17 681	18 445	18 780	19 793	20 601	21 318	21 427
Sum plante- og husdyrprodukter	24 520	25 282	25 677	26 928	27 907	28 780	29 041
Kjøreinntekter mv.	504	521	519	515	512	553	553
+ Arbeidsinntekter ved investeringer	290	304	302	285	292	343	343
= Sum andre inntekter	794	825	821	800	805	897	897
Endringer i buskapsverdien	24	-72	-114	56	-111	-33	-33
Medlemsbonus	140	165	144	193	194	177	177
Sum produksjonsinntekter	25 478	26 200	26 528	27 977	28 794	29 820	30 081
Direkte tilskudd	9 315	9 659	10 018	10 508	10 609	10 966	10 919
Totale inntekter inkl. direkte tilskudd (A)	34 792	35 859	36 546	38 485	39 403	40 786	41 000

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Den totale inntekten i jordbruket, det vil si summen av produksjonsinntekter og tilskudd, var ifølge foreløpige tall 39 403 mill. kr i 2013. Etter at endringene ved jordbruksoppgjøret i 2014 er tatt hensyn til, er totalinntekten budsjettert til 41 000 mill. kr i 2014. Av produksjonsinntektene kommer ca. 70 prosent fra husdyrproduksjoner, med kjøtt og melk som de viktigste produktene. Produksjonsinntektene er inkl. pristilskudd som grunntilskudd og distriktstilskudd på kjøtt og melk. Innen planteproduksjonene er verdien av hagebruksprodukter størst. Hagebruksproduktene (grønnsaker, frukt, bær og blomster) står for ca. halvparten av produksjonsinntektene innen planteproduksjonen. De direkte tilskuddene, medregnet produksjonstilskuddene, utgjorde 27 prosent av totalinntekten i jordbruket i 2013.

Kostnader i normalisert regnskap

Tabell 3 viser et sammendrag av kostnadene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 3 Kostnads- og resultatsammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**	
						Før avt.	Etter avt.
Handelsgjødsel og kalk	1 669	1 143	1 385	1 570	1 592	1 593	1 593
+ Innkjøpt kraftfôr	5 772	5 889	5 966	6 453	6 802	7 072	7 072
+ Annet innkjøpt fôr	300	320	384	383	382	393	393
+ Såfrø og planter	807	819	813	821	902	919	919
+ Energi og smøremidler	2 094	2 468	2 445	2 304	2 347	2 353	2 353
+ Andre kostnader	4 251	4 169	4 335	4 511	4 626	4 827	4 827
+ Vedlikehold	1 585	1 690	1 616	1 671	1 677	1 679	1 679
Sum ikke-varige produksjonsmidler	16 477	16 497	16 944	17 713	18 328	18 837	18 837
Leasing av maskiner	926	971	1 098	1 221	1 316	1 395	1 395
+ Kapitalslit	5 705	5 898	6 016	6 053	6 183	6 346	6 346
Sum kapitalkostnader	6 631	6 870	7 115	7 275	7 499	7 741	7 741
Sum kostnader ekskl. realrentekost. (B)	23 108	23 366	24 058	24 988	25 826	26 578	26 578
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	11 684	12 492	12 488	13 497	13 576	14 209	14 423
Realrente på lånt kapital (C)	885	517	1 009	1 332	1 400	1 320	1 320
Vederlag til arbeid og egenkap. (A-B-C)	10 800	11 976	11 479	12 165	12 176	12 889	13 103

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

De totale kostnadene, inkludert realrentekostnader, er beregnet til 27 226 mill. kr i 2013 (B + C i tabellen over). Kapitalslit (avskrivninger) og leasing utgjør til sammen 28 prosent av totalkostnaden. Kostnadene til innkjøpt fôr, vesentlig kraftfôr, står for 26 prosent. «Andre kostnader», som er en samlepost for en mengde ulike kostnader, utgjorde 18 prosent i 2013. Resten av totalkostnaden fordeler seg på hovedpostene «handelsgjødsel og kalk», «såfrø og planter», «energi og smøremidler», «vedlikehold», og «realrente på lånt kapital».

Utviklingen i jordbrukets produksjonsfaktorer

Arbeidsforbruk: Arbeidsforbruket for 2014 er budsjettert til 86,7 mill. timeverk, eller 47 000 årsverk à 1 845 timer. For 2012 og 2013 er antall årsverk beregnet til henholdsvis 49 200 og 48 100. Nedgangen i 2014 er budsjettert til 2,2 prosent.

Registrert jordbruksareal: Det totalt registrerte jordbruksarealet nådde et maksimum i 1998. Fra 2005 til 2013 har det registrerte arealet gått ned med 5,0 prosent. Fra 2005 har nytt digitalt kartgrunnlag vært tatt i bruk som kontrollgrunnlag ved søknad om produksjonstillegg. Basert på kommunene som har godkjent kartgrunnlag viser tall fra SLF at det nye kartverket i perioden 2005–2013 innebar en reduksjon i arealet på ca. 3,0 prosent. En kan ikke si om nedgangen skyldes mer nøyaktige målinger eller om tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før det nye kartverket ble tatt i bruk. Annen arealnedgang, dvs. utenom nytt kartverk, har vært på ca. 2 prosent i samme periode.

I det totale jordbruksarealet inngår også overflatedyrket jord og innmarksbeite. Slikt areal utgjør om lag 18 prosent av totalarealet i slutten av perioden, mens andelen var drøyt 10 prosent i 1989.

Investeringer: Medregnet leasing er investeringene i jordbruket beregnet til 9,3 mrd. kr i 2013 mot 8,8 mrd. Kr i 2012. For 2014 er det budsjettert med 9,7 mrd. kr. Bygninger sto for 47 prosent av totalinvesteringene i 2013 mens investeringer i maskiner og redskaper inkl. leasing utgjorde 48 prosent. Resten av investeringene gjelder grøfter, biler og nydyrking.

Produksjon – forbruk – markedssituasjon

Husdyrprodukter: Meierileveransen har over flere år ligget i overkant av 1 500 mill. liter, med unntak av 2011. I 2013 var leveransen 1 525 mill. liter mens den er budsjettert til 1 508 mill. liter i 2014.

I likhet med de fleste foregående år økte produksjonen av kjøtt også i 2013 og endte på 340 mill. kg. Dette er det foreløpig høyeste som er registrert i totalkalkylen. For 2014 ventes produksjonen å øke til 347 mill. kg. Som følge av bla. redusert melkeproduksjon har det vært en relativt stor underdekning av norsk storfekjøtt de siste årene, noe det også regnes med i 2014. Av kjøttslagene er det fjørfekjøtt som har hatt sterkest vekst i produksjon og forbruk gjennom de siste 20 årene. Svinekjøttproduksjonen har også økt vesentlig, men forbruket har stagnert de siste årene.

For egg er det en liten overdekning av norskprodusert vare.

Planteproduksjon: I 2012 og i 2013 lå kornavlingene henholdsvis 4 og 12 prosent under normalårsavlingen.

Produksjonen av norske poteter har i mange av de seinere årene ligget noe lavere enn det innenlandske forbruket. Markedsdekningen varierer med avlingene i det enkelte året. Differansen dekkes opp med import. Over tid har forbruket av matpoteter gått ned, men fordi forbruket av bearbeidede produkter har økt en god del, har ikke totalforbruket av poteter endret seg like mye. Forbruket av frukt, bær og grønnsaker har økt gjennom lengre tid, men ser ut til å ha stabilisert seg de siste årene. Størsteparten av fruktforbruket dekkes ved import.

1 Kort om Budsjettnemnda for jordbruket

Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) ble offisielt opprettet ved kongelig resolusjon av 18. juni 1948. BFJ er en fagnemnd som er sammensatt av representanter for partene i jordbruksavtalen. Fem medlemmer representerer staten, fem er fra organisasjonene i jordbruket, og to (heriblant lederen) er nøytrale.

1.1 Mandat og arbeidsområder

BFJ har som hovedoppgave å legge fram materiale som kan danne grunnlag for vurdering av den økonomiske situasjonen i jordbruket. Materialet brukes først og fremst under forhandlingene om jordbruksavtaler.

Hovedavtalen for jordbruket av 17. februar 1992, § 2–6 sier:
«BFJ skal framskaffe og bearbeide grunnlagsmateriale for forhandlinger om jordbruksavtaler, og framlegge resultatene i rapports form. Partene og organisasjonene hver for seg kan anmode BFJs sekretariat om å framskaffe eller bearbeide grunnlagsmateriale ut over det som er nevnt i første ledd, og om å foreta spesielle beregninger. Rapporter fra BFJ eller fra dennes sekretariat skal leveres uten omkostninger for den part som har anmodet om rapporten».

I St.meld. nr. 9 (2011–2012) «Landbruks- og matpolitikken» og Innst. 234 S (2011–2012) er det trukket opp retningslinjer for det materialet som BFJ skal utarbeide til jordbruksforhandlingene. Retningslinjene sier at totalregnskapet for jordbruket skal vise inntektsutviklingen i jordbruket over tid, men at vurderingene i forhandlingssammenheng gjøres på basis av avtaleår.

Videre er det angitt at *referansebruk* skal benyttes som grunnlag for å vurdere virkemiddelbruken. Referansebrukene gjør det mulig å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner. Referansebruk er «gjennomsnittsbbruk» innenfor bestemte grupper av jordbruksbedrifter i driftsgranskingsmaterialet. Referansebrukssystemet ble lagt om til jordbruksoppgjøret i 2001. Fra da av brukes driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte, uten normering av arbeid og kapital.

Materialet som BFJ utarbeider til jordbruksforhandlingene består av:

- Jordbrukets totalregnskap og budsjett. Beregningene viser registrerte og normaliserte tall for inntekter, kostnader, arbeidsforbruk og vederlag til arbeid og egenkapital.
- Referansebruksberegninger for jordbruket. Beregningene er basert på NILFs driftsgranskinger og brukes til å vurdere hvilke utslag et oppgjør får for ulike produksjoner, distrikter og bruksstørrelser.
- Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken. Resultatkontrollen viser utviklingen innenfor sentrale områder som produksjonsgrunnlag og struktur inkl. areal og arbeidsforbruk, produksjon og forbruk, matvaretrygghet og dyrevelferd og -helse, distriktspolitikk og sysselsetting, miljø- og ressursvern, inntekter og økonomiske forhold, priser, innsatsfaktorer og kostnadsutvikling, likestilling samt internasjonale rammevilkår.

BFJ foretar løpende forbedringer av forhandlingsmaterialet:

- I kapittel 6.5 er det gitt en oversikt over poster hvor tallseriene ved årets beregninger er endret bakover i tid.

BFJs sekretariat har i forbindelse med forhandlingsmaterialet blitt pålagt:

- Diverse beregninger i forbindelse med gjennomføringen av jordbruksforhandlingene. Effektene av alternative forutsetninger om priser og tiltak er beregnet ved hjelp av referansebruk. Beregningene utføres for både organisasjonene og staten.

1.2 Budsjettnemndas sammensetning

Landbruks- og matdepartementet oppnevner medlemmene etter forslag fra organisasjonene og departementene. I perioden 1.7.2012–30.6.2014 har Budsjettnemnda følgende sammensetning:

Medlemmer

Knut Børve, leder	Ekspedisjonssjef i Kunnskapsdepartementet
Guro Dæhlen	Rådgiver i Landbruks- og matdepartementet (vara)
Gunnar Farestveit	Avdelingsdirektør i Miljøverndepartementet (vara)
Olaf Godli	Generalsekretær i Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Steinar Helgen	Spesialrådgiver i Landbruks- og matdepartementet
Anders Huus	Seniorrådgiver i Norges Bondelag
Anders Thomas Knutsen	Rådgiver i Finansdepartementet (vara)
Siril Kvam	Førstekonsulent i Finansdepartementet
Anne Thorine Lundstein	Ass. næringspol. sjef i Norges Bondelag
Siv Mossleth	Selvst. næringsdr. Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Ole Rognstad	Statistikkraadgiver i Statistisk sentralbyrå
Per Arne Skjeflo	Avdelingsdirektør i Finansdepartementet
Viil Søyland	Avdelingsdirektør i Landbruks- og matdepartementet
Lajla Tunaal White	Seniorrådgiver i Miljøverndepartementet
Per Aas	Bonde, fellesrepresentant for Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag

1.3 Sekretariat

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) har ansvaret for å stille nødvendig sekretariatskapasitet til disposisjon for BFJ. Det praktiske arbeidet med sekretariatsfunksjonen i NILF er lagt til Avdeling for statistikk og analyse. Noen av avdelingens medarbeidere har nemndas saker som sitt viktigste arbeidsområde. Andre sakkyndige medarbeidere trekkes inn i sekretariatsarbeidet etter behov.

2 Grunnlag for Totalkalkylen for jordbruket

2.1 Prinsipper

Totalkalkylen viser hvilke verdier som er skapt i hvert kalenderår ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer.

Inntektene omfatter verdien av jordbruksprodukter til salg og til bruk i produsentens egen husholdning (hjemmeforbruk). Videre inntektsføres endringer i buskapsverdien gjennom året, kjøring med jordbrukets maskiner utenfor jordbruket og verdien av eget arbeid ved investeringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking.

På kostnadssida inngår samlet forbruk av produksjonsmidler og tjenester som er levert fra andre sektorer, samt kapitalslit. Kapitalslit er slitasje på det varige produksjonsutstyret i jordbruket. Maskiner, bygninger og grøfter er eksempler på varig produksjonsutstyr.

Bruk av hjemmeavlet fôr, eget såkorn og egne settepoteter inngår i den interne omsetningen i jordbrukssektoren og blir som hovedregel verken inntekts- eller kostnadsført (nettoprinsipp). Intern omsetning av livdyr, maskiner og redskaper blir heller ikke inntekts- eller kostnadsført. Dette gjelder heller ikke leie/bortleie av jord. I de delene av Totalkalkylen hvor det er hensiktsmessig, og praktisk mulig, framgår likevel totale inntekter og totale kostnader fullt ut (bruttoføring).

Leasingavtaler i jordbruket blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Kapitalslitet er beregnet etter saldoprinsippet, med prisjustering i henhold til konsumprisindeksen.

Rentekostnaden på lånt kapital blir beregnet ved realrente. Realrenten beregnes ved at nominell rente fratrekkes prisstigningen (konsumprisendringen).

Resultatet «vederlag til arbeid og egenkapital» er samlet godtgjørelse for alt arbeid som er utført i jordbruksbedriften og egenkapitalen som brukerfamilien har satt inn i foretaket. Det skilles ikke mellom brukerfamiliens arbeid og leid arbeid. «Vederlag til arbeid og egenkapital» framkommer som differansen mellom sum inntekter (inkludert tilskudd) og sum kostnader (inkludert realrente på lånt kapital).

Beregningene av både inntekter, kostnader og arbeidsforbruk er avgrenset til jordbrukssektoren, som også omfatter hagebruk, gartneri og pelsdyrnæring. Produksjonen i villahager er holdt utenom.

Ved verdiberegningen inntektsføres all produksjon som har skjedd i kalenderåret. Alle produksjonsmidler som er satt inn i produksjonen i det aktuelle året, kostnadsføres. For planteproduktene innebærer denne metoden at hele avlingsårets produksjon blir inntektsført, selv om omsetningen for en del av produksjonen først skjer i det påfølgende kalenderåret. Handelsgjødsel som er solgt i perioden fra 1.7 til 30.6, kostnadsføres på det kalenderåret hvor gjødselen forutsettes brukt, det vil si etter årsskiftet.

Merverdiavgift holdes utenom beregningene.

Hvert år gjøres noen justeringer av tallserier bakover i totalkalkylen. Slike endringer skyldes enten nye vurderinger eller nye og sikrere data. I kapittel 6.5 er tidligere framlagte verdiberegninger korrigert for disse justeringene.

2.2 Produksjonsgrunnlaget

2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket

Den historiske og budsjetterte utviklingen for arbeidsforbruket er vist i tabell 2.1 og i figur 2.1.

Tabell 2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket¹

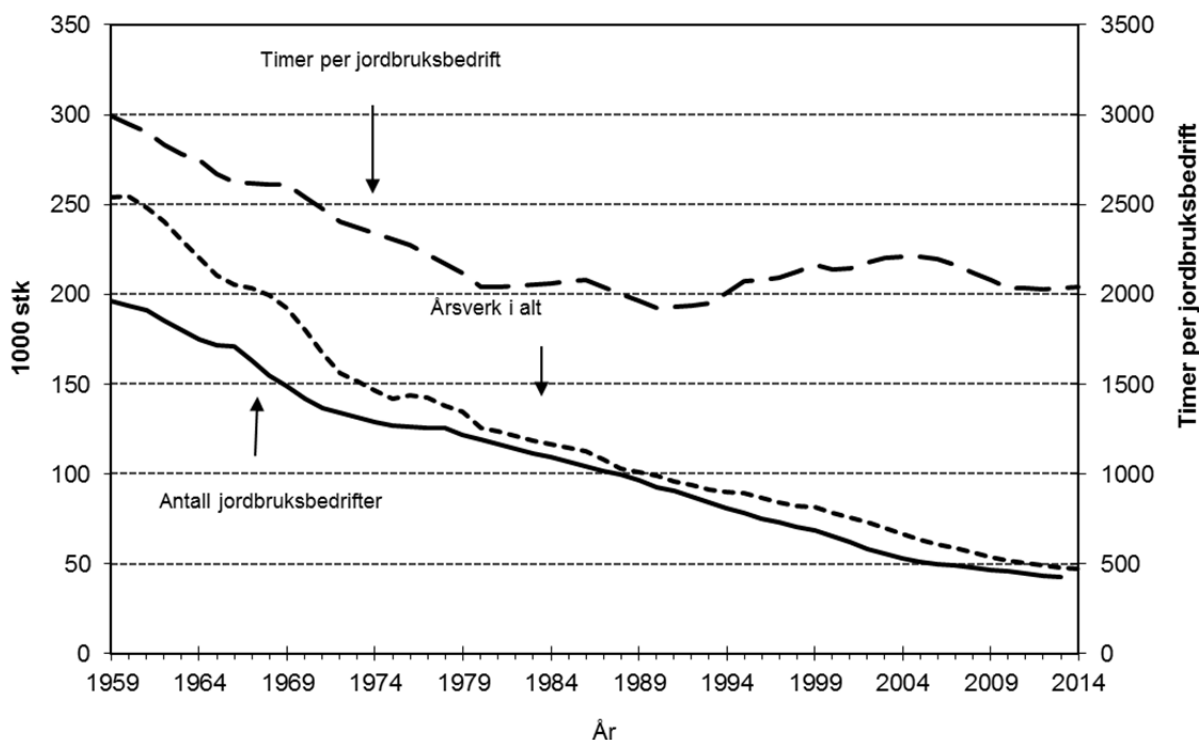
	1959	1969	1979	1989	1999
Mill. timeverk	594,0	404,3	265,8	194,8	152,9
Timeverk per årsverk	2 340	2 100	1 975	1 925	1 875
Årsverk i alt, 1 000 stk.	253,8	192,5	134,6	101,2	81,6
Antall jordbruksbedrifter, 1 000 stk.	198,3	155,0	125,3	99,4	70,7
Timer per bedrift	2 996	2 609	2 121	1 960	2 161
Årsverk per bedrift	1,28	1,24	1,07	1,02	1,15
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 107	9 863	9 597	9 942	10 383
Areal per bedrift, daa	51	64	77	100	147
Timer per daa	59	41	28	20	15
Årsverk per 1 000 daa	25,1	19,5	14,0	10,2	7,9
		1959-69	1969-79	1979-89	1989-99
Årlig endring i antall årsverk		-6 100	-5 790	-3 340	-1 960
Årlig endring i %		-2,7	-3,5	-2,8	-2,1

1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 dekar og over f.o.m. 1999

Tabell 2.1 (forts.) Arbeidsforbruket i jordbruket¹

	2005	2010	2012	2013*	2014**	2015**
Mill. timeverk	117,2	94,8	90,7	88,7	86,7	84,7
Timeverk per årsverk	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845
Årsverk i alt, 1 000 stk.	63,5	51,4	49,2	48,1	47,0	45,9
Antall jordbruksbedrifter, 1 000 stk.	53,0	46,6	44,8	43,5	42,5	41,5
Timer per bedrift	2 211	2 035	2 025	2 037	2 040	2 042
Årsverk per bedrift	1,20	1,10	1,10	1,11	1,11	1,11
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 354	10 060	9 929	9 832	9 825	9 795
Areal per bedrift, daa	195	216	222	226	231	236
Timer per daa	11	9	9	9	9	9
Årsverk per 1 000 daa	6,1	5,1	5,0	4,9	4,8	4,7
		2005-07	2007-10	1999-10	2010-13	
Årlig endring i antall årsverk		-2 450	-2 400	-2 745	-1 100	
Årlig endring i %		-4,0	-4,3	-4,1	-2,2	

1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 dekar og over f.o.m. 1999

Timetallet i et årsverk ble endret fra 1975 til 1 875 timer i 1989, til 1 860 timer i 2001 og til 1 845 timer i 2002

Figur 2.1 Utviklingen i antall jordbruksbedrifter, årsverk i alt og timer per jordbruksbedrift

Totalkalkylens serie for arbeidsforbruket er basert på SSBs arbeidsforbrukstallinger. Årsverks-serien er fastsatt med basis i 1975 timer per årsverk fra 1977 og endringene i arbeidstiden i industrien for tidligere år. Dette timetallet ble satt ned til 1 875 timer per årsverk fra 01.07.89, til 1860 timer for 2001 og til 1845 timer fra 2002.

Etter vedtak fra 2004 har det siden 1999 vært regnet med en avgrensning ved beregningen av arbeidsforbruket i jordbruket for bedrifter fra 0 dekar og oppover, mens det fram til 1999 ble regnet med en avgrensning fra 5 dekar og oppover. Bruddet i serien som dette medfører, er det regnet med utgjør ca. 1 100 årsverk høyere arbeidsforbruk for 1999 etter endret beregningsprinsipp.

I Statistisk sentralbyrås arbeidsforbrukstall for 2010 er det inkludert arbeidsforbruk for bedrifter uten areal med minimum 25 bikuber da disse ble tilskuddsberettiget fra 2009. Etter oppgaver fra tellingen er det regnet med et arbeidsforbruk på vel 100 årsverk ved honningproduksjonen for bedriftene uten areal.

Arbeidsforbruket i pelsdyrholdet inngår ikke i SSBs utvalgstillinger for arbeidsforbruket i jordbruket, men ble registrert i jordbruks-/landbrukstallingene i 1999 og 2010. Resultatet for 2010 lå vesentlig lavere enn tellingen fra 1999 og ga en betydelig nedjustering av arbeidsforbruket i pelsdyrholdet.

Arbeidsforbruksregistreringene i SSBs fullstendige tellinger-, som er basert på oppgaver alle bedriftene i jordbruket, danner grunnlaget for arbeidsforbruket i Totalkalkylen. I mellomliggende år beregnes arbeidsforbruket med utgangspunkt i SSBs utvalgstillinger. Arbeidsforbruket i utvalgstillingene vil kunne ha en usikkerhet knyttet til metode for oppblåsing til totalnivå.

Justeringer ved årets beregninger

Ved årets beregninger er arbeidsforbruket etter 2010 justert på grunnlag av SSBs landbruksundersøkelse i 2013. Undersøkelsen viste et høyere arbeidsforbruk enn det som det ble regnet med i fjor på grunnlag av tellingene i årene 1999–2010. Ved fjorårets beregning ble arbeidsforbruket for 2013 beregnet til 45 500 årsverk mens det i år er beregnet til 48 100 årsverk, dvs. 2 600 årsverk høyere. I årets oppjusterte tall for arbeidsforbruket, inngår også et høyere arbeidsforbruk i pelsdyrholdet enn regnet med i fjor.

Antall jordbruksbedrifter

Antall jordbruksbedrifter har vist en sammenhengende nedgang over en årrekke, men svakere i de senere årene.

For 2013 er det regnet med en nedgang på 2,8 prosent, etter en nedgang på 1,8 prosent i 2012. I perioden 1999–2010 var det en gjennomsnittlig nedgang i antall jordbruksbedrifter på 3,7 prosent per år. For budsjettåret 2014 har BFJ regnet med en utvikling i samsvar med utviklingen for de siste par årene, dvs. en nedgang på 2,3 prosent.

For arealgruppen under 50 dekar har det vært særlig store endringer. Etter en svært sterk nedgang først på 2000-tallet, stanset nedgangen i 2006 med en svak økning fram til 2009.

For bedrifter over 50 dekar har det vært en sammenhengende utvikling over en årrekke med nedgang for noen grupper og økning for andre.

I gruppen 50–100 dekar har både den absolutte og relative nedgangen i antall bedrifter avtatt mye i de seneste årene.

Antall bedrifter i gruppen 100–200 dekar har vist en jevn relativ nedgang over en lengre periode, men noe svakere de siste årene.

Antall bedrifter i gruppen 200–500 dekar økte til midten av 2000-tallet, men hadde en økende nedgang deretter. Dette skyldes en klar nedgang for gruppen 200–300 dekar, en forsterket nedgang etter 2007 for gruppen 300–400 dekar og en svakere økning og fra 2012 nedgang for gruppen 400–500 dekar.

Økningen for antall bedrifter over 500 dekar har avtatt en del i de seneste årene. Dette kan delvis sees på bakgrunn av en svakere nedlegging av mindre bedrifter.

Arbeidsforbruket per jordbruksbedrift

Fra utvalgstillingen i 2005 har arbeidsforbruket per bedrift gått ned fra 2 211 timer til 2 035 timer i ved landbrukstillingen i 2010, dvs. –8,0 prosent. Etter 2010 har arbeidsforbruket pr. bedrift vært omtrent på samme nivå og ble ved utvalgstillingen i 2013 registrert til 2 037 timer. Den langsiktige nedgangen har skjedd til tross for struktur-rasjonaliseringen og utviklingen mot en større andel store bedrifter og økt areal per bedrift. Denne utviklingen kan sees på bakgrunn av økte investeringer i arbeidssparende teknisk utstyr og økt teknisk framgang. Dessuten har det i perioden etter 2005 vært en sterk nedgang i andelen av bedrifter med melkeproduksjon, som er den mest arbeidskrevende driftsformen.

BFJ har regnet med omtrent uendret arbeidsforbruk per bedrift for budsjettårene.

2.2.2 Areal og avlinger

Totalareal

Tabell 2.2 Arealet fordelt på de enkelte vekster. 1 000 dekar

	1959	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Korn og oljevekster	2 182	2 524	3 255	3 530	3 345	3 071	2 997	2 889	2 905
Poteter	553	346	223	193	149	132	127	126	125
Andre grovfôrvekster ¹	266	278	333	408	317	119	105	121	105
Grønnsaker ²	54	57	57	53	46	61	63	65	65
Andre vekster på åker og i hage	329	384	173	133	118	153	142	142	140
Brakk ³	95	77	106	90	20				
Sum åker/hage	3 479	3 667	4 147	4 401	3 995	3 536	3 434	3 343	3 340
Sum eng og beite på fulldyrket jord	4 864	4 602	4 211	4 445	4 876	4 766	4 729	4 736	4 730
Sum fulldyrket jord i drift	8 343	8 269	8 358	8 846	8 871	8 302	8 163	8 078	8 070
Endring fra året før	1	-72	292	185	-184	-93	-61	-85	-8
Tillatt omdisponert dyrka jord ⁴	..	17	8	11	15
Sum overflatedyrket jord, innmarksbeite	1 764	1 594	1 239	1 096	1 511	1 758	1 765	1 753	1 755
Jordbruksareal i drift i alt	10 107	9 863	9 597	9 942	10 382	10 060	9 929	9 832	9 825

1) Rotvekster og grønnfôrvekster fram til 2001. Inkl. korn til krossing fra 2002

2) Inkl. rotvekster til mat fra 2002

3) Brakkareal er for senere år ført sammen med andre vekster på åker og i hage

4) LMD-tall. F.o.m. 2005 SSB/Kostra

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arealoppgavene bygger på produksjonstilskuddsstatistikken, med et beregnet tillegg for bedrifter som ikke søker om produksjonstilskudd.

For 2013 er det registrert en nedgang på 85 000 dekar for fulldyrket areal og en nedgang på 12 000 dekar for ikke-fulldyrket jordbruksareal. Det totale jordbruksarealet gikk ned 97 000 dekar i 2013. Nedgangen i 2013 er litt større enn de andre årene. Mye av dette skyldes sannsynligvis at den vanskelige og sene våren medførte at areal ikke ble tilsådd og derfor ikke var berettiget arealtilskudd. I 2014 regnes det med at mye av dette arealet kommer i drift igjen og dermed kommer inn i statistikken.

Omdisponering av dyrket jord

Landbruks- og matdepartementets rapporteringsrutiner for registrert omdisponering av dyrket jord ble lagt om fra 2005. Omleggingen har medført en nedgang i det arealet som registreres som omdisponert. Nedgangen regnes ikke for å være reell. Før omleggingen utgjorde den registrerte omdisponeringen av dyrket jord mellom 10 000 og 15 000 dekar per år, men er nå på 7 000–10 000 dekar per år.

Nydyrking

Nydyrkingen er satt til 14 000 dekar i 2012 og 2013. Samme anslag er benyttet for budsjettåret.

Tidligere dyrket jord

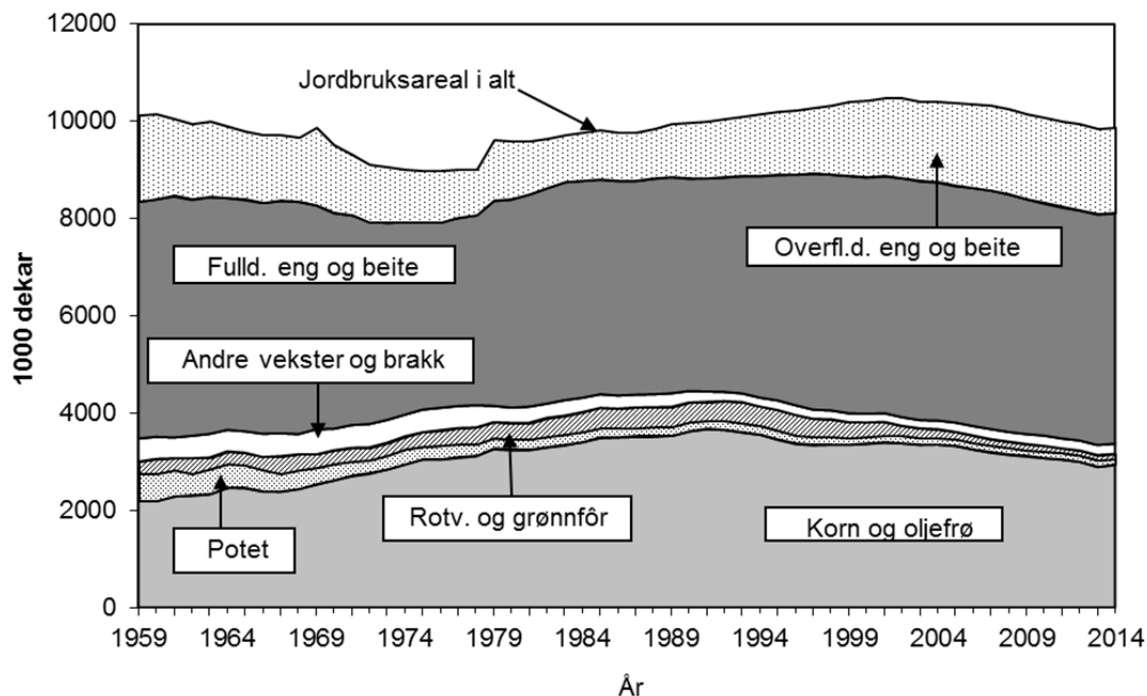
BFJ regner med at 41 000 dekar dyrket jord har gått ut av bruk hvert år i perioden 1999–2010, i tillegg til det dyrkede arealet som er registrert omdisponert. I tiåret før foregikk opparbeiding av tidligere dyrket jord i såpass stor utstrekning at det var en brutto *tilgang* på 4 000 dekar per år utenom ordinær nydyrking.

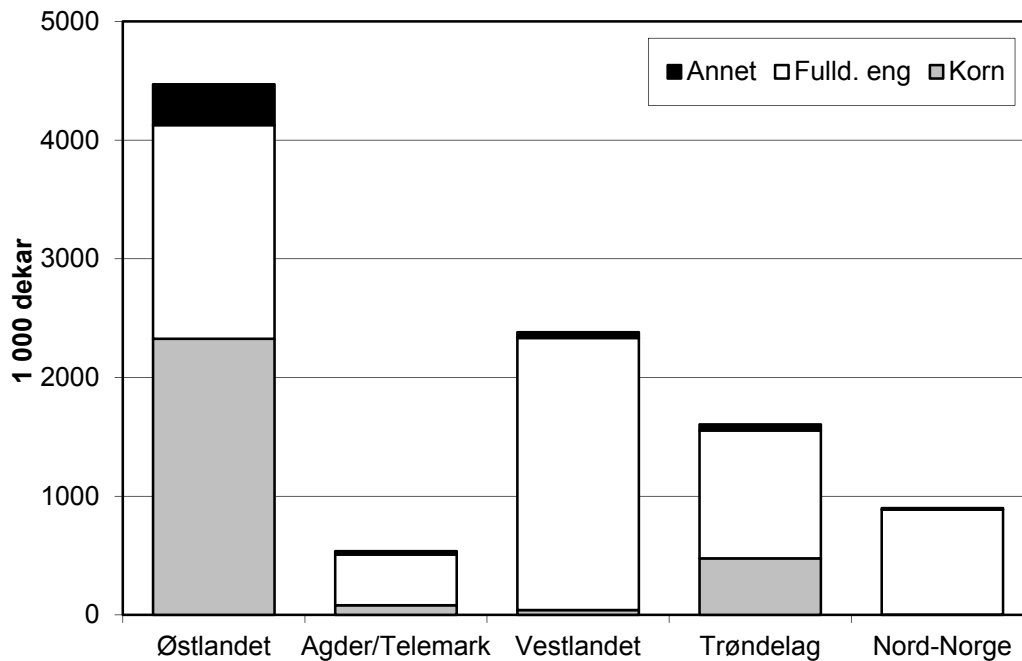
Areal ifølge nytt kartverk

I perioden 2005–2013 har nytt digitalt kartgrunnlag blitt tatt i bruk som kontrollgrunnlag ved søknad om produksjonstillegg. Basert på kommunene som har godkjent kartgrunnlag viser tall fra SLF at det nye kartverket i denne perioden innebar en reduksjon i arealet på ca. 3 prosent. Det er ikke mulig å si om nedgangen skyldes mer nøyaktige målinger eller tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før det nye kartverket ble tatt i bruk. Samlet arealnedgang i perioden var på 5,0 prosent. Annen arealnedgang, dvs. utenom nytt kartverk, har dermed vært på ca. 2 prosent.

Areal fordelt på vekster

Areal fordelt på vekster er vist i tabell 2.2 og i figur 2.2.

Figur 2.2 Utvikling i jordbruksarealet (øverst), fordelt på regioner i 2013 (nederst)

Det totale jordbruksarealet økte så å si hvert år i perioden 1986–2001, men har deretter gått ned og er i følge statistikken 6,1 prosent lavere i 2013 enn i 2001. Mye av nedgangen fra 2005 er knyttet til nye arealmålinger etter at nytt digitalt kartverk er tatt i bruk. En kan imidlertid ikke si om dette skyldes bedre målemetoder eller andre forhold. Det har vært en nedgangstrend for åkervekstene siden 1990, og den trenden ser ut til å fortsette mens engarealet i større grad har holdt seg oppe.

For budsjettåret forventer BFJ en liten nedgang i arealet av fulldyrket jord og også for ikke-fulldyrket jord. Dermed er det regnet med fortsatt reduksjon i det totale jordbruksarealet.

Kornareal

Arealet av korn og oljefrø er synkende, og var 18 prosent mindre i 2013 enn i 1989. Arealet var spesielt lavt i 2013 pga. vanskelige værforhold på vårparten. Det regnes derfor med at arealet går noe opp igjen i 2014.

I de seinere årene har en sett markerte endringer i arealfordelingen mellom de forskjellige kornslagene. Fram til 2008 økte arealet av hvete på bekostning av havre og bygg mens det med unntak av 2011 har vært en reduksjon deretter. Samtidig har arealet av bygg økt mens arealet av havre har variert mer, men med nedgang i sum. Endringene har sammenheng med forskjeller i lønnsomhet kornslagene imellom samt de klimatiske forholdene for såing høst og vår samt overvintring, spesielt for hvete. Videre har problemer med soppmykotoksiner, medført ønske om redusert havredyrking. Såkorn-tilgang spiller også inn.

Arealet av oljevekster ligger de fleste årene rundt 50–60 000 dekar.

Potetareal

Økende spesialisering i potetproduksjonen medfører at potetprodusenter med mer enn 100 dekar nå har over 90 prosent av potetarealet. Det totale potetarealet var 126 100 dekar i 2013, en nedgang fra årene før. I budsjettåret er det regnet med 125 000 dekar. Til tross for underdekning av norske poteter i markedet, gode avlinger, økte målpriser ved de siste jordbruksoppgjørene og noteringspriser opp mot øvre prisgrense, har det flere år vært behov for import.

Andre grovfôrvekster

Siden 1999 er arealet av andre grovfôrvekster, det vil si grønnfôr og rotvekster til fôr, redusert med nærmere 70 prosent. Årsaken er økonomiske forhold ved dyrking av slike fôrvekster i forhold til dyrking av andre vekster, eks. gras, og innkjøpt kraftfôr.

Annet areal

Arealet av andre vekster på åker og i hage er en samlepost for en rekke forskjellige vekster, hvor også brakkareal inngår. Arealet forventes å endre seg lite i budsjettåret.

Fulldyrka eng og beite

Dette er areal hvor det dyrkes flerårige grovfôrvekster som kan fornyes ved pløying. Engarealet på fulldyrket jord økte i 1990-årene, som følge av forskyvning fra åker til eng. Etter 1999 var det fulldyrkede engarealet tilnærmet uendret, men har gått noe ned de seinere årene.

Overflatedyrket jord og innmarksbeite

Arealet av ikke-fulldyrket jord økte sammenhengende fram til 2012, men gikk ned i 2013.

Avlinger

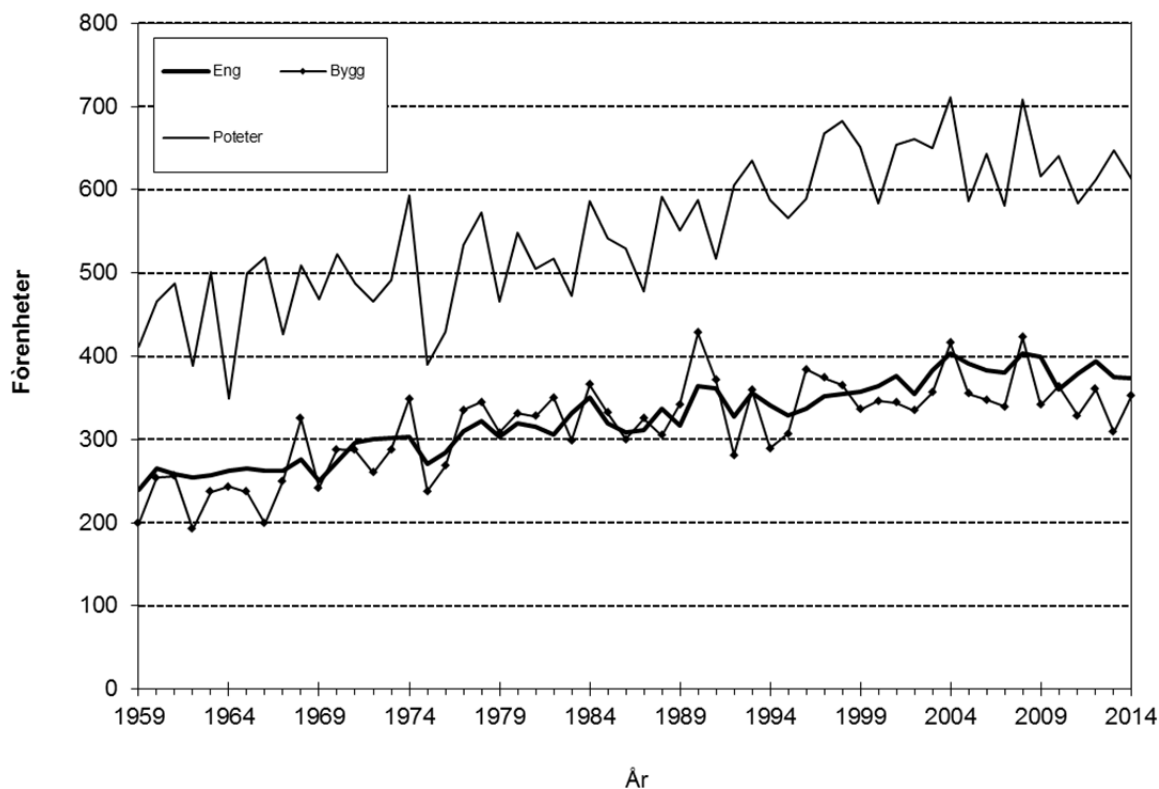
Avlingsnivå og avlingsutvikling er vist i tabell 2.3 og i figur 2.3. For budsjettårene forutsettes det normalårsavlinger, beregnet som en trend basert på 12 treårs glidende gjennomsnitt.

Tabell 2.3 Avlinger av forskjellige jordbruksvekster. Kg per dekar. Tallene i parentes angir avlingene i forhold til normalåret som er satt lik 100

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Hvete ¹	290 (98)	394 (100)	374 (86)	445 (98)	460 (104)	410 (97)	383 (92)	402 (100)
Bygg ¹	263 (98)	324 (98)	338 (87)	342 (94)	370 (99)	366 (97)	314 (84)	359 (100)
Havre ¹	258 (97)	379 (110)	311 (87)	389 (104)	393 (107)	335 (93)	331 (93)	342 (100)
Poteter	2 037 (99)	2 028 (91)	2 424 (101)	2 561 (104)	2 517 (100)	2 405 (96)	2 541 (103)	2 407 (100)
Eng til slått på dyrket jord	582 (93)	664 (98)	665 (93)	555 (104)	558 (90)	635 (109)	558 (96)	579 (100)
Jordbruks- produkter i alt ²	(97)	(96)	(95)	(101)	(94)	(104)	(94)	(100)
Vinterkål ³	3 518 (95)	2 909 (83)	4 419 (115)	4 688 (99)	4 395 (92)	4 428 (98)	– (–)	– (–)
Gulrot ³	3 096 (101)	2 981 (85)	3 819 (109)	3 877 (103)	3 309 (101)	3 059 (100)	– (–)	– (–)
Grønnsaker i alt ³	(99)	(89)	(107)	(97)	(102)	(–)		
Epler i alt ^{3,4,5}	24,8	18,3	22,6	522	804	818		
Pærer ^{3,4}	33,0	15,5	11,7	432	547	492		
Jordbær ³	692	907	788	587	623	603		
Solbær ^{3,6}	3,1	3,7	3,0	363	188	239		

- 1) Avling med 15 % vann fra og med 1989
- 2) På mengdebasis fra og med 1993 mot tidligere på førenhetsbasis
- 3) Ikke avl.reg. 2013 på beregningstidspunktet.
- 4) Per dekar f.o.m. 1990, per tre t.o.m. 1989
- 5) Justert avlingsserie fra og med 1988
- 6) Per dekar f.o.m. 1990, per busk t.o.m. 1989

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.3 Utviklingen i avlingene for noen vekster, FEM per daa

For flere vekster er avlingsnivået de seinere årene preget av nedgang eller utflating etter en lang periode med økende avlinger.

Beregningsprinsippene for engavlinger har blitt endret flere ganger, sist med virkning fra 2000. Siden 2000 viser gjennomsnittsavlingen en nedadgående utvikling. Dette kan ha sammenheng med ekstensivering av driften og med reglene for produksjonstilskudd. Engarealet er holdt oppe selv om grovfôrbasert husdyrproduksjon har gått ned og andelen kraftfôr har økt.

Avlinger for 2012

Også 2012 – i likhet med de to foregående årene, var også preget av til dels vanskelige værforhold. Samlet sett for jordbruksvekstene lå avlingene likevel 4 prosent over normalåret.

For korn og poteter lå avlingene i gjennomsnitt 4 prosent under normalårsnivå mens grovfôravlingene var bedre. Engavlingene er beregnet til 9 prosent over normalårsavling mens andre grovfôrvekster lå 4 prosent over. Gjennomsnittstallene skjuler til dels betydelige variasjoner mellom landsdelene.

Avlinger for 2013

Vekstsesongen ble innledet med svært vanskelige værforhold på vårparten med sterkt forsinket våronn. Været rettet seg imidlertid utover i vekstsesongen slik at avlingene under ett bedre enn fryktet. Samlet for jordbruksvekstene lå avlingene 6 prosent under normalåret.

Korndyrkingen ble særlig preget av den seine våronna, på landsnivå er avlingene beregnet til 12 prosent under normalårsnivå.

For poteter ble 2013 et bedre dyrkingsår enn 2012 selv om våronna var problematisk. På landsnivå er avlingene beregnet til 3 prosent over normalårsnivå.

Værforholdene gjorde utslag også på grovfôravlingene. På landsnivå er engavlingene beregnet til 4 prosent under normalårsavling. Andre grovfôrvekster er registrert med avlinger tilsvarende normalårsnivå.

Samlet planteproduksjon

Det er regnet med en nedgang i den samlede planteproduksjonen på 10 prosent fra 2012 til 2013. For 2014 er det regnet med en økning i produksjon med 6 prosent under forutsetning av normalårsavlinger. Fortsatt forventet arealnedgang reduserer produksjonen.

Tabell 2.4 Samlet planteproduksjon, mill. FEm og FEm per dekar¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Korn, oljefrø, erter	609	988	1 118	1 174	1 182	1 066	921	1 025
Poteter	173	103	107	97	85	78	82	77
Grønnsaker o.a. ²	22	23	10	6	7	7	7	7
Høy	694	386	391	267	94	61	66	68
Silo	363	782	1 003	1 456	1 450	1 689	1 488	1 538
Grønnfôr ³	49	85	115	85	23	20	22	18
Halm	118	27	33	18	9	9	9	10
Beite ⁴	682	595	586	811	792	791	743	799
Tot. planteprod. mill. FEm ⁴	2 711	2 989	3 362	3 914	3 642	3 722	3 338	3 542
Fem/daa jordbr. areal	279	309	339	377	362	375	339	361

1) FFE (fetningsfôrenheter) t.o.m. 1992. FEm (fôrenheter melk) f.o.m. 1993. Beregnet på mengdebasis f.o.m. 1993 mot tidligere på kvalitetsbasis

2) Ekskl. rotvekster til fôr fra 2002

3) Inkl. rotvekster til fôr fra 2002

4) Inkludert utmarks- og fjellbeite

2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen

Husdyrbestanden

Tabell 2.5 viser utviklingen i bestanden av de forskjellige dyreslagene. Bestanden er registrert 1. januar hvert år.

Tabell 2.5 Husdyrbestanden per 1. januar, 1 000 stk.

	1969	1979	1989	1999	2009	2012	2013*	2014**
Hest i alt	41,9	22,0	17,6	22,7	30,7	31,6	31,1	32,2
Storfe i alt	973	1 008	979	1 046	876	851	852	832
Herav melkekyr ¹	437	392	344	323	249	238	239	229
“ ammekyr	..	2	7	30	58	66	68	69
Sau > 1 år ²	838	968	1 013	1 103	1 029	1 041	1 037	1 031
Geit i alt ³	92	62	66	54	37	33	30	30
Svin i alt ⁴	658	601	593	439	526	540	531	527
Høns > 6 mnd. ⁵	3 836	4 116	3 575	3 140				
Kylling				3 655	9 155	9 207	9 642	10 842
Mink ⁶	792	420	134	70	125	135	150	173
Rev ⁶	40	80	209	105	60	50	50	50

1) Inkludert ammekyr 1959 og 1969

2) Fra 1979: Vinterfôrede sauer

3) Fra 1979: Antall melkegeiter

4) Fra og med 1997 antall avlssvin og slaktesvin per 1. januar

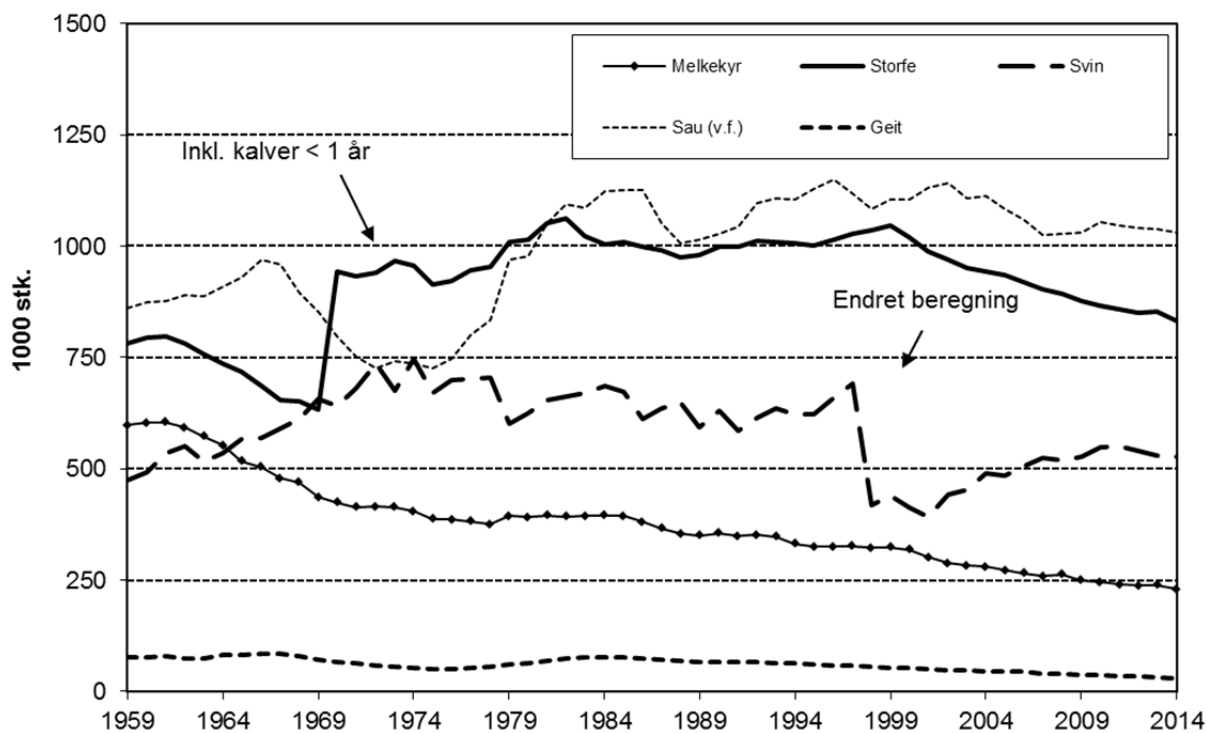
5) Fra 1997 verpehøner over 20 uker. Tatt ut av beregning f.o.m. 2006 på grunn av negativ verdi

6) Avlsdyr per 1. januar ifølge Norges Pelsdyrslag

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Landbruks- og matdepartementet og SLF

Storfebestanden har gått markert ned etter 1999. Antall ammekyr øker, men ikke tilstrekkelig til å oppveie nedgangen i antall melkekyr. Nedgangen i antall melkekyr har sammenheng med tilpasningen til et lavere melkeforbruk og høyere ytelse.

Bestanden av sau har svinget noe på samme nivå de siste årene mens bestanden av melkegeiter reduseres. For høner i eggproduksjonen, som har negativ kjøttverdi, beregnes det ikke buskapsverdi. Bestanden av kylling har økt i takt med forbruksøkningen. Hestebestanden i jordbruket har vist økning gjennom de siste årene. Bestanden av mink har svinget på et forholdsvis jevnt nivå, mens bestanden av rev har gått nedover.

Figur 2.4 Utviklingen i husdyrbestanden. Registreringsdato 1. januar

Ytelse

Avdrått per dyr i tabell 2.6 er beregnet på grunnlag av produksjon og dyretall for de forskjellige dyreslagene. For kumelk er det den totale produksjonen, inkludert svinn, som danner grunnlaget. Det samme gjelder for egg, mens beregningen for geit er basert på nettoproduksjonen. Et svinn på 3 prosent er da holdt utenom. For kjøttslagene er beregningen bygd på samlet matproduksjon til salg og hjemmeforbruk. Den delen av kjøttproduksjonen som går til dyrefôr, er altså ikke med i beregningsgrunnlaget.

Til beregningen av melkeytelsen per ku nytter BFJ et antall årskyr som er beregnet av Prognoseutvalget for kjøtt og melk.

Avdrått i storfekjøttproduksjonen, hvor også kalvekjøtt er inkludert, beregnes for kyr i alt inkl. ammekyr pr. august hvert år. For sauekjøtt beregnes avdrått per vinterfôra sau per 1. januar. For svinekjøtt benyttes totalt antall avlsdyr per 1. januar.

Avdråttsnivået for de forskjellige produksjonene har til dels vært lavere enn hva potensialet tilsier. Til dels skyldes dette tiltak for å begrense overproduksjonen av forskjellige husdyrprodukter. Økt produksjonspotensiale på grunn av avlsmessig framgang, bedre føring og bedre stell, er dermed ikke utnyttet. Utformingen av enkelte tilskuddsordninger kan ha bidratt til bedre totaløkonomi ved å holde dyretallet oppe enn å øke ytelsen per dyr.

Tabell 2.6 Produksjon av melk, storfekjøtt, sauekjøtt, svinekjøtt og egg regnet per avlsdyr

År	Melk ¹ per årsku (melkeku) Liter	Melk ² per melkegeit ⁴ > 1 år Liter	Storfe ³ og kalvekjøtt per årsku ⁵ Kg	Sau/lamme- kjøtt per vinter fôra sau ³ Kg	Svinekjøtt ³ per avlssvin Kg	Egg per høne ⁶ Kg
1959	2 564	283	82	17,3	746	..
1969	4 001	386	134	20,2	805	8,81
1979	4 900	383	177	19,4	725	10,92
1989	5 787	396	216	23,7	852	15,29
1999	5 776	420	273	20,8	1 122	17,46
2006	6 258	493	276	23,9	1 147	18,27
2007	6 442	501	270	23,0	1 201	18,35
2008	6 580	532	273	23,6	1 261	14,60
2009	6 655	559	276	23,4	1 235	15,35
2010	6 761	577	271	23,3	1 253	14,80
2011	6 755	584	268	22,5	1 323	14,74
2012	6 953	587	255	22,0	1 346	16,33
2013*	7 052	611	277	22,8	1 307	15,78
2014**	7 155	623	269	22,8	1 334	15,33

1) Bruttoproduksjon

2) Nettoproduksjon

3) Salg og hjemmeforbruk

4) Uten ammegeiter fra og med 1999

5) Melkekyr og ammekyr pr. 1.8 (1.1 for 2014)

6) Per årshøne t.o.m. 2007, per verpehøne > 20 uker per 1.1 f.o.m. 2008

Avdråtten til melkekyr har i gjennomsnitt økt med 1,7 prosent per år fra 2000 til 2012 mens ytelsen for geitemelk har gått fram med 3,2 prosent per år.

Kjøttproduksjonen per årsku har vært økende fra 2001 til 2009, men har vært litt varierende deretter. En del av dette skyldes at andelen ammekyr, som har færre kalver enn melkeku, er økende. For de seinere årene har det vært underdekning av norskprodusert storfekjøtt med import også utover import med tollettelser.

For sauekjøtt har avdråtten, målt i kg kjøtt per vinterfôra sau, holdt seg på omtrent samme nivå de seinere årene. Variasjonene fra år til år har blant annet sammenheng med beiteforholdene.

I perioden 2000–2010 var det en produksjonsøkning per avlsggris på 23 prosent mens økningen i perioden 1989–99 var på 31,7 prosent. Økningen i enkelte år kan være påvirket av produksjonsreguleringer ved overproduksjon.

2.3 Jordbruksavtalen – priser

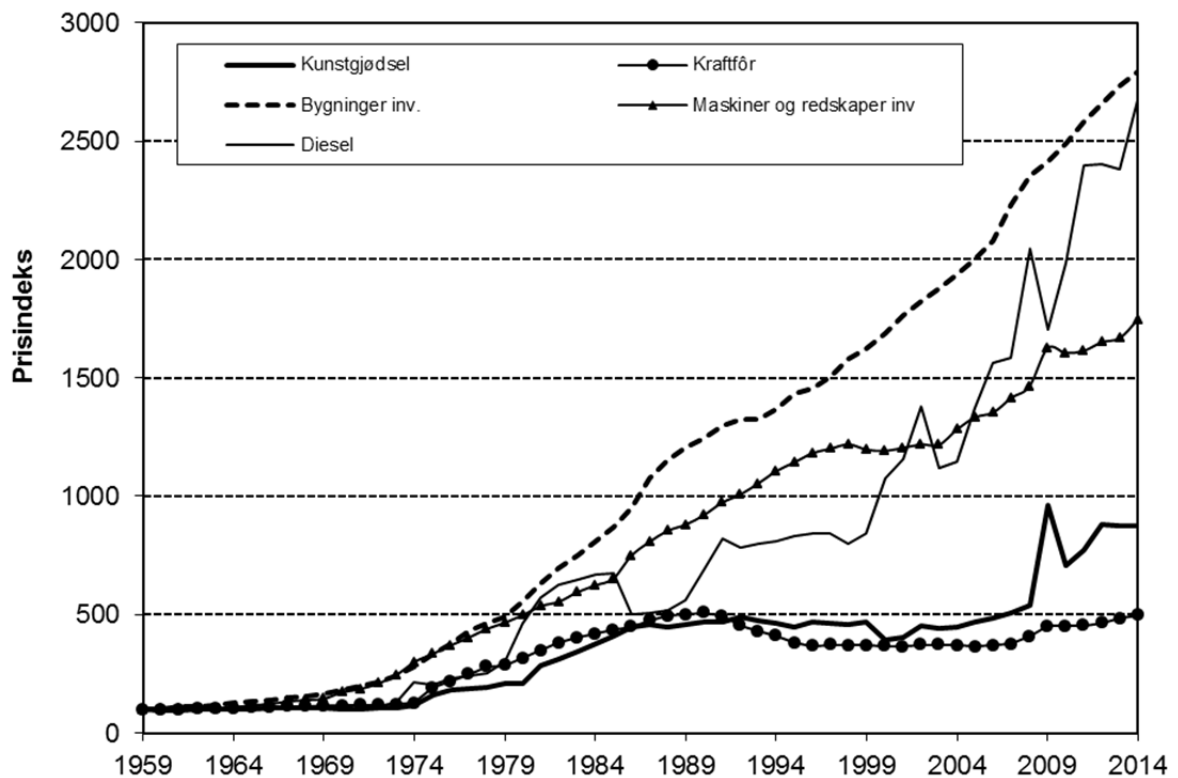
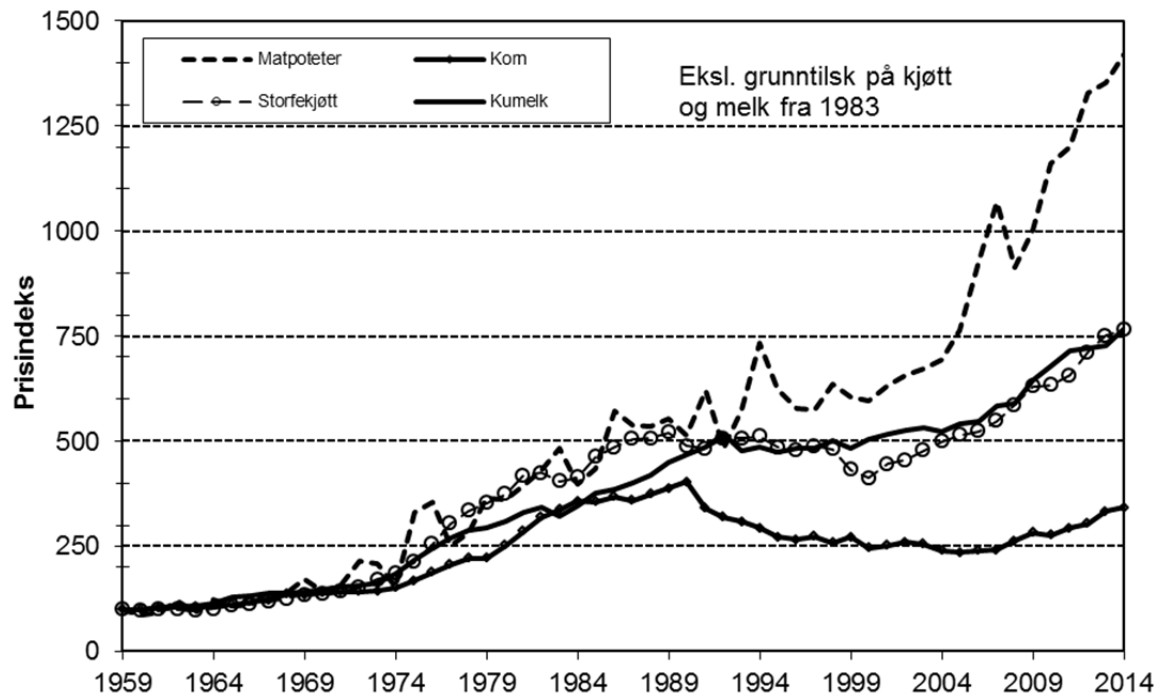
Totalkalkylen skal vise de faktiske utbetalingsprisene til produsent i hvert enkelt år. Disse prisene vil gjenspeile markedsforholdene. Eksempelvis vil overproduksjon gi lavere utbetalingspriser og økt omsetningsavgift.

Priser og tilskudd for budsjettåret 2014 er anslått med utgangspunkt i de forholdene som var kjent i februar/mars 2014. I tillegg er endringene i jordbruksavtalen i 2014, tatt inn i beregningene. Målprisene endres med virkning fra 1. juli.

Under de enkelte postene er det gjort mer detaljert rede for hvilke forutsetninger prisanslagene for hver enkelt vare er basert på.

2.4 Prisutvikling kostnader

For kostnadsposter som er påvirket av den generelle prisutviklingen, er beregningene for budsjettåret bygd på anslaget for konsumprisindeksen (KPI) på 2,3 prosent i rapporten «Økonomiske analyser nr. 1/2014» fra Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.5 Prisutviklingen for noen produkter og produksjonsmidler

2.5 Etterspørselen etter matvarer

Tabellen nedenfor gir oversikt over forbruket av de viktigste jordbruksproduktene. For poteter, grønnsaker, frukt og bær angis forbruket slik at det inkluderer produkter som dyrkes i villahager. En mer utførlig omtale av forbruket er gjengitt under de enkelte postene.

Tabell 2.7 Forbruket av de viktigste jordbruksproduktene på engrosnivå. Kg/innbygger

	1959	1969	1979	1989	1999	2010	2011	2012	2013*
Matkorn, inkl. ris									
(som mel)	81,8	73,6	77,6	79,5	86,3	86,0	83,5	82,0	82,1
Matpoteter ¹	87,6	88,6	74,0	71,2	61,7	55,9	50,3	55,6	52,9
Grønnsaker ²	41,9	39,7	46,4	53,2	60,4	70,7	71,5	73,0	71,6
Frukt og bær ²	63,9	69,2	75,6	77,8	68,7	87,8	86,7	87,9	90,2
Konsummilk i alt ³	187,7	188,9	186,4	174,9	127,2	99,4	96,7	94,3	92,0
Yoghurt					6,7	9,1	9,2	9,1	9,1
Fløte og rømme ⁴	5,0	6,5	6,6	6,9	6,7	6,9	7,8	7,7	7,5
Ost	8,6	8,9	12,0	13,3	14,5	16,9	17,0	17,1	17,7
Smør	3,2	5,5	5,4	3,4	3,3	3,0	3,3	3,6	3,3
Kjøtt fra husdyr ⁵	34,0	39,1	49,3	48,3	57,8	66,9	68,4	69,1	70,3
Egg	8,4	9,9	10,8	11,6	10,3	11,9	11,9	12,7	12,5

1) Inklusive foredlede matpoteter, eksklusive potetmel

2) Inklusive villahager til og med 1999

3) Sum av helmelk, lettmelk og skummet melk. Ekskl. kondensert og tørket melk. Inklusive yoghurt t.o.m. 1998

4) Beregnet som 38 prosent fett. Beregnet som 35 prosent fett t.o.m. 1990

5) Ekskl. grensehandel og biprodukter av kjøtt

2.6 Produktivitet

Utgangspunktet for beregningene av produktivitetsutvikling i Totalkalkylen er normalisert regnskap målt i løpende priser. Direkte tilskudd utover grunntilskudd og distriktstilskudd er holdt utenom i beregningene. Regnskapet i løpende priser er regnet om til et regnskap i faste priser ved hjelp av prisindekser beregnet på grunnlag av normalisert regnskap. Det er benyttet spesielle indekser for hver gruppe av inntekts- og kostnadsposter. Også for investeringer og kapital slit i driftsbygninger og maskiner og redskaper brukes spesielle indekser. For hydrotekniske anlegg, grøfter og biler brukes derimot konsumprisindeksen da en har ansett de spesielle indeksene som for usikre. At en bruker spesielle indekser for bygninger, maskiner og redskaper betyr at det kapital slitet som benyttes i produktivitsberegningene, avviker fra det som benyttes ellers i Totalkalkylen. Etter omregning av det normaliserte regnskapet med prisindeksene fås et regnskap i faste priser som brukes for å beregne produktivitetsutvikling.

Det er flere måter å måle produktivitetsutvikling på. Bruttoinntekten sett i forhold til den sammenveide innsatsen for de tre faktorene arbeid, kapital og vareinnsats (multi-faktorproduktivitet) anses ifølge OECD som særlig aktuell når en skal beregne

produktivitetens utviklingen for en næring. Denne gir en økning på 18 prosent for perioden 2003–2013 eller 1,6 prosent i gjennomsnitt per år (se tabell 2.8).

Andre beregningsmåter er likevel mer vanlig når produktivitetens utvikling omtales. Arbeidsproduktivitet beregnet på grunnlag av bruttoprodukt er ifølge OECD det mest brukte enkeltproduktivitetens målet. Bruttoproductet er lik bruttoinntekt minus vareinnsats. I Norge er arbeidsproduktivitet mye brukt. Sammenstillingen i tabell 1.19 viser en økning av bruttoarbeidsproduktivitet på 57 prosent fra 2003 til 2013. Den årlige økningen blir 4,6 prosent. Kapitalproduktivitet er et annet enkeltfaktormål som blir benyttet i noen sammenhenger. Bruttokapitalproduktiviteten økte med 6 prosent for perioden, eller med 0,6 prosent per år.

Sammenveid produktivitet for arbeid og kapital på grunnlag av bruttoprodukt blir i følge OECD også mye brukt. Denne økte med 34 prosent for perioden 2003–2013 eller 3,0 prosent i gjennomsnitt per år.

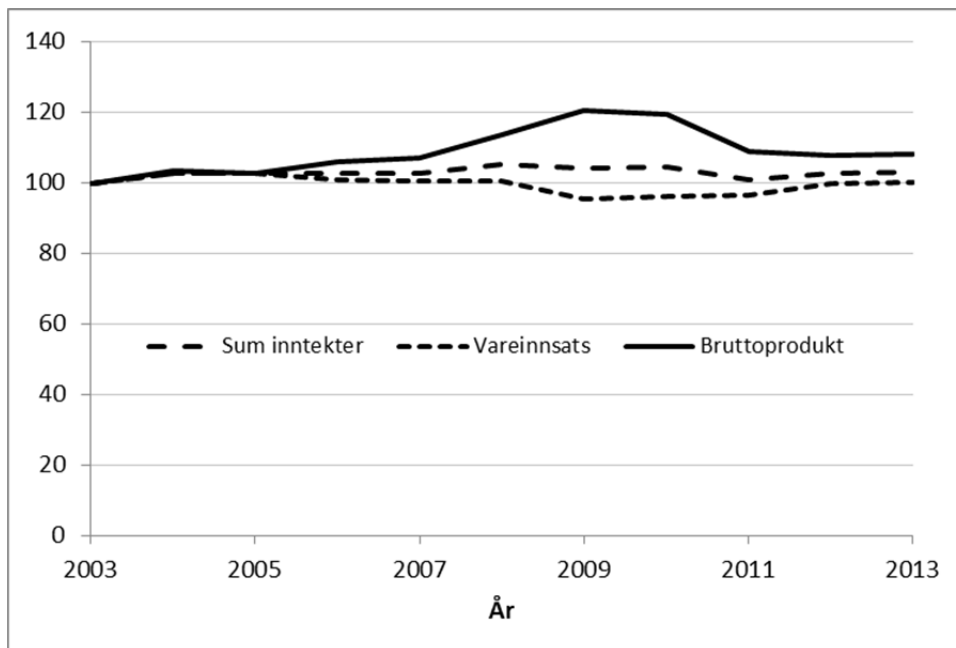
En beregner produksjonsverdi (bruttoinntekt), arbeids-, kapital- og vareinnsats for hvert år i faste priser. Deretter beregnes indekser for utviklingen. Som kapitalinnsats regnes realrente på samlet kapital, kapitalslit og leasing. Realrenten er satt til 2,73 prosent i hele perioden. Denne rentefoten er lik realrenten for årene 2011–2013. For arbeid er det regnet en pris på kr 170 per time i hele perioden. Bruttoinntekt omfatter alle inntekter utenom direkte tilskudd og uten fradrag for kostnader. Bruttoproduct er bruttoinntekt minus vareinnsats.

Tabell 2.8 Produktivitetens utvikling 2003–2013 i jordbruket beregnet på indekser for bruttoinntekter, bruttoprodukt og innsatsfaktorer

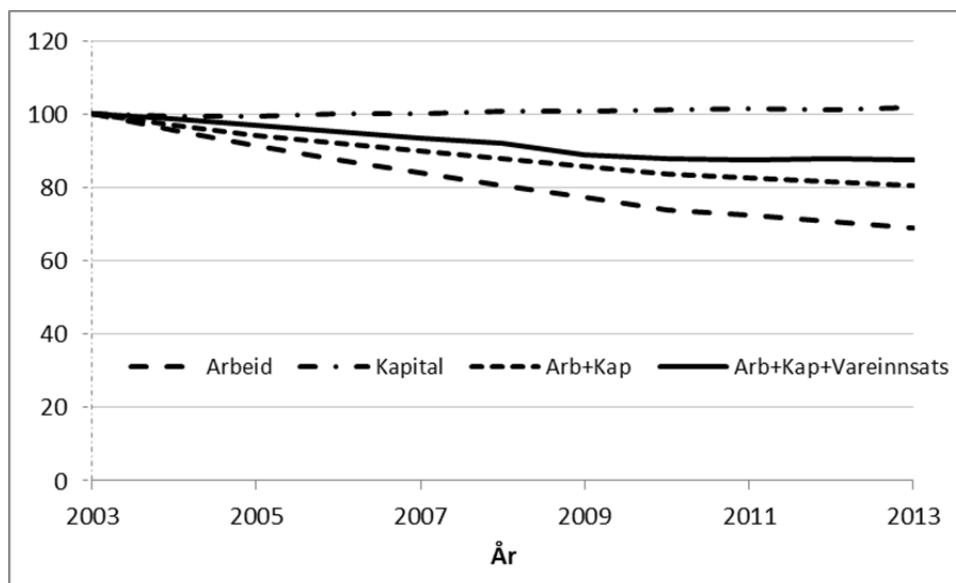
År	Flerfaktorproduktivitet		Enkeltfaktorproduktivitet	
	Bruttoinntekt/ arbeid, kapital og vareinnsats	Bruttoproduct/ arbeid og kapital	Bruttoproduct/ Arbeid	Bruttoproduct/ kapital
2003	100	100	100	100
2013	118	134	157	107
Årlig	1,7	3,0	4,6	0,6

At en bruker normalisert regnskap betyr at inntektene for planteprodukter er litt endret i forhold til tidligere år. Sammenlignet med beregninger i 2012 vil resultatene være påvirket av endringer fra foreløpig regnskap til «endelig» regnskap for 2012, og av korrigeringer av tallserier ellers. I årets beregninger gjelder dette først og fremst investeringer (kapitalslit) og arbeidsforbruk, men også noen andre mindre korreksjoner.

Produktivitetens framgangen er først og fremst knyttet til redusert arbeidsforbruk. Dette går fram av figur 2.6–2.8. Både bruttoinntekt (+3 %) og vareinnsats har vært forholdsvis stabile i den aktuelle perioden. Til sammen gir dette en økning i bruttoproduktet på ca. 8 prosent i perioden (figur 2.6). Arbeidsinnsatsen er redusert med omtrent 31 prosent, mens kapitalinnsatsen er så godt som uendret, hele perioden sett under ett (figur 2.7). Arbeids- og kapitalinnsats har totalt minket med 19 prosent. Når en også tar med vareinnsatsen har faktorinnsatsen minket med 12 prosent.

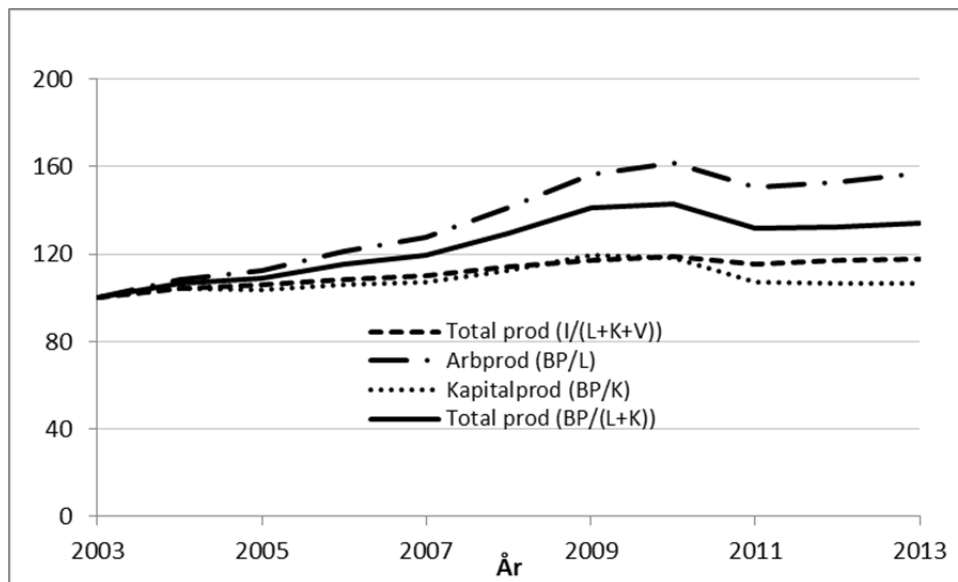

Figur 2.6 Utvikling i bruttoinntekt, vareinnsats og bruttoprodukt 2002–2012, relative tall

Figur 2.7 Utvikling i faktorinnsats, relative tall

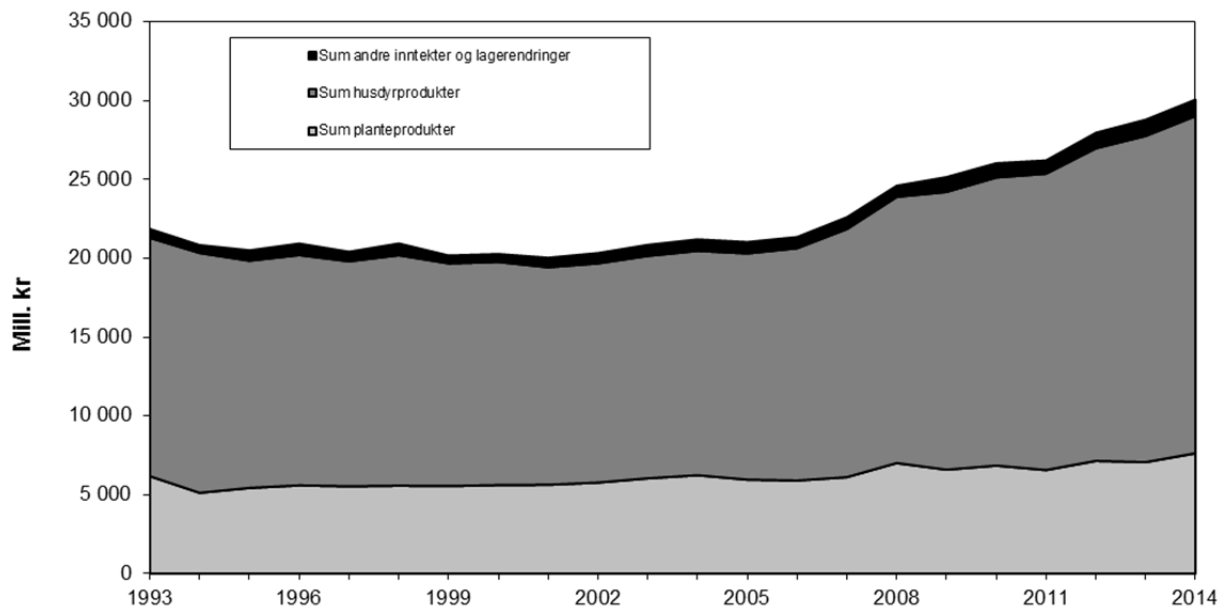
Figur 2.8 viser utviklingen for de fire produktivetsmålene som er med i tabell 2.8. Figuren indikerer at produktivetsveksten har vært noe svakere etter 2009 enn i de foregående årene. Det var nedgang i flere produktivetsmål fra 2010 til 2011. Arbeid utgjør en stadig mindre del av den totale faktorinnsatsen, og det vil bety at reduksjonen i arbeidsforbruk betyr mindre enn tidligere for produktivetsmålene der arbeid er veid sammen med kapital eller både kapital og vareinnsats.

Figur 2.8 Utviklingen i produktivitet, uttrykt ved fire produktivitetsmål, tre av disse er basert på bruttoprodukt (BP) og ett på bruttoinntekt (I). L =Arbeid, K= Kapital, V=vareinnsats

3 Inntekter

3.1 Innledning

Figur 3.1 Sum bruttoinntekter ekskl. direkte tilskudd, 1993–2014

Inntektene i jordbruket kommer i grove trekk fra salg av produkter og fra tilskudd. I Totalkalkylen inntektsføres også endringer i buskapsverdi, kjøring med jordbrukets maskiner og arbeid knyttet til investeringer. Jf. kapitlene 3.4.1 og 3.4.2.

I kapittel 3 er det gitt en oversikt over inntektsberegningene for de enkelte produktgruppene, mens kapittel 4 handler om posten «direkte tilskudd».

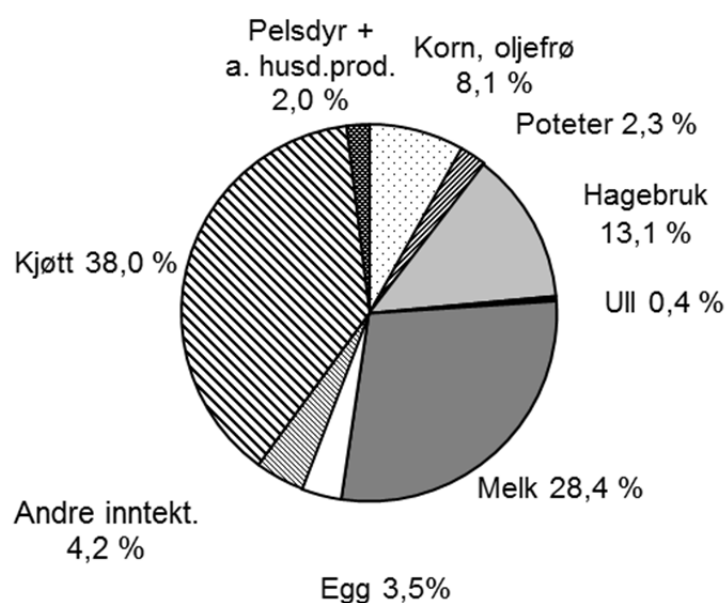
I tabellvedleggene bak i rapporten gis et detaljert bilde av produktmengder, priser og produktverdier. Vedleggene gjelder regnskapsårene 2012 og 2013 og budsjettåret 2014. I budsjettet for 2014 er endringene i priser og tilskudd som følger av jordbruksoppgjøret i 2014, innarbeidet.

En oversikt over inntekter fra de forskjellige planteproduktene er gitt i vedlegg I. Direkte tilskudd presenteres i vedlegg II. Vedlegg IV inneholder oversikt over jordbruksarealet, med fordeling på de enkelte vekstene. Dessuten blir størrelsen på den totale planteproduksjonen, og bruken av planteproduktene, vist der. Husdyrstatus og husdyrproduksjon kartlegges i vedlegg V.

Inntektene i jordbruket, utenom direkte tilskudd, er delt inn i fire hovedgrupper:

1. Inntekter fra planteprodukter
2. Inntekter fra husdyrprodukter
3. Andre inntekter
4. Lagerendringer i buskap

Figur 3.2 viser hvordan produksjonsinntektene i 2013 fordelte seg på ulike produkter. I denne sammenhengen er ikke direkte tilskudd med i produksjonsinntektene. Virkningen av de produksjonsnøytrale tilskuddene, for eksempel arealtilskudd, kommer dermed ikke til uttrykk i figuren.

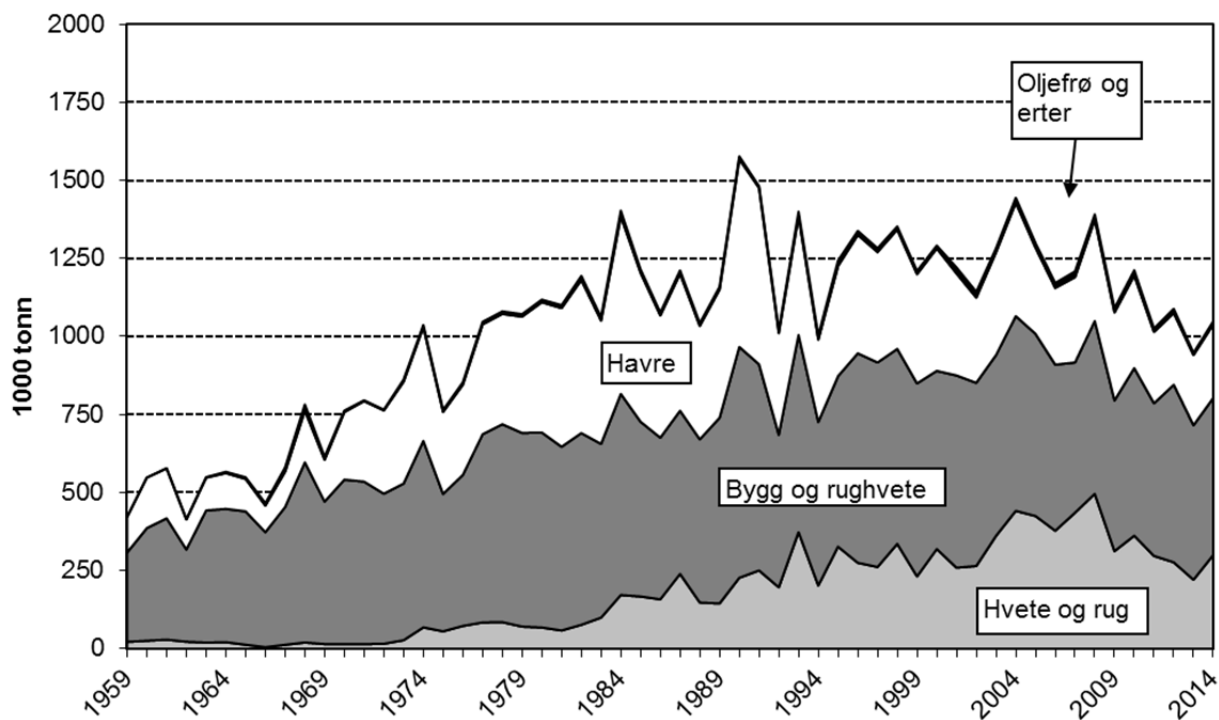
Figur 3.2 Inntektene(ekskl. direkte tilskudd) fordelt på forskjellige produkter. 2013

3.2 Planteproduksjon

3.2.1 Korn, erter og oljefrø

Produksjonsutvikling

I 2013 var kornavlingene, ifølge de foreløpige oppgavene, 9,2 prosent under normalårsnivå. Kornproduksjonen dette året ble på 941 700 tonn. Med normalårsavlinger er kornproduksjonen i 2014 beregnet til 1 040 800 tonn.

Figur 3.3 Utviklingen i korn- og oljefrøproduksjonen. 1 000 tonn

Produksjonen av korn og oljeverkster går også fram av tabell 3.1.

Tabell 3.1 Produksjon av korn og oljeverkster, mill. kg 15 prosent vann (8 % for oljefrø)

	Korn	Oljeverkster	Erter
1959	422
1969	605	9,4	..
1979	1 064	8,6	..
1989	1 151	10,4	..
1999	1 219	10,4	..
2005	1 307	10,3	3,7
2006	1 178	9,5	6,2
2007	1 224	9,0	8,9
2008	1 409	9,7	6,7
2009	1 077	6,7	7,0
2010	1 202	10,2	6,5
2011	1 017	8,6	2,3
2012	1 077	11,3	1,9
2013*	942	6,0	1,0
2014**	1 041	8,1	2,0

Priser og verditall

Oppgaver fra SLF og Norske Felleskjøp ligger til grunn for verdiberegningen for korn og oljevekster. I tillegg hentes det inn oppgaver fra såvarefirmaer og enkelte andre aktører.

Priser som er fastsatt ved jordbruksoppkjørene, går fram av tabell 3.2.

Ved jordbruksoppkjøret i 2014 ble målprisene fra 1.7.2014 økt med 5 øre per kg for korn, erter og oljevekster.

Tabell 3.2 Grunn- og målpriser på korn. Øre per kg^{1,2}

	1959	1969	1986	1990	2000	2010	2011	2012	2013	2014
Hvete, matkval.	90	112	303	321	217	248	264 ⁴	273	292	297
Rug, matkval.	83	105	290	302	201	232	247 ⁴	257	277	282
Fórkorn										
Bygg ³	70	93	250	277	178	214	225	232	250	255
Havre ³	61	86	220	249	159	195	203	210	228	233

1) Målpriser erstattet grunnpriser fra 1.7.2001. Teknisk oppjustering av prisene på 14 øre/kg

2) Gjelder korn med 17 prosent vanninnhold t.o.m. 1988, 15 prosent deretter

3) For bygg og havre er intensjonsprisene oppført for årene 2001–2006

4) Vektet pris for hvete i 2011 ut ifra målpristillegg 1.7.11 og 1.1.12. Målpris fra 1.1.12 for hvete/rug var 265/249 øre/kg

Ved prisberegningen for 2013 er det tatt utgangspunkt i registrerte produsentpriser fra SLF og noteringspriser fra Norske Felleskjøp (markedsregulator). Avregningspris til produsent er fratrukket omsetningsavgift og kostnader til analyse og avregning.

I 2012 ble det ikke trukket omsetningsavgift. I 2013 ble det trukket omsetningsavgift på 2 øre/kg. Det regnes med et trekk på 1,17 øre/kg i 2014, det vil si gjennomsnittet av trekket de siste tre årene.

Kostnaden til analyse og avregning var 1,81 øre/kg i snitt for 2013. Det regnes med samme trekk i 2014.

Det var et gjennomsnittlig trekk for tørking og kvalitet på 11,52 øre/kg i 2012. For 2013 er det regnet med et trekk på 6,93 øre/kg. For budsjettåret regner BFJ med 5,60 øre/kg i trekk for alt solgt korn. Dette tilsvarer gjennomsnittlig kvalitetskorreksjon i perioden 2003–2012.

Tillegg for økologisk vare, KSL-tillegg og tillegg for leveringsavtaler inngår også i produsentprisene. Tillegg for kontraktproduksjon av mathavre, som ikke inngår i prisene, er tatt inn under posten «lokale tillegg».

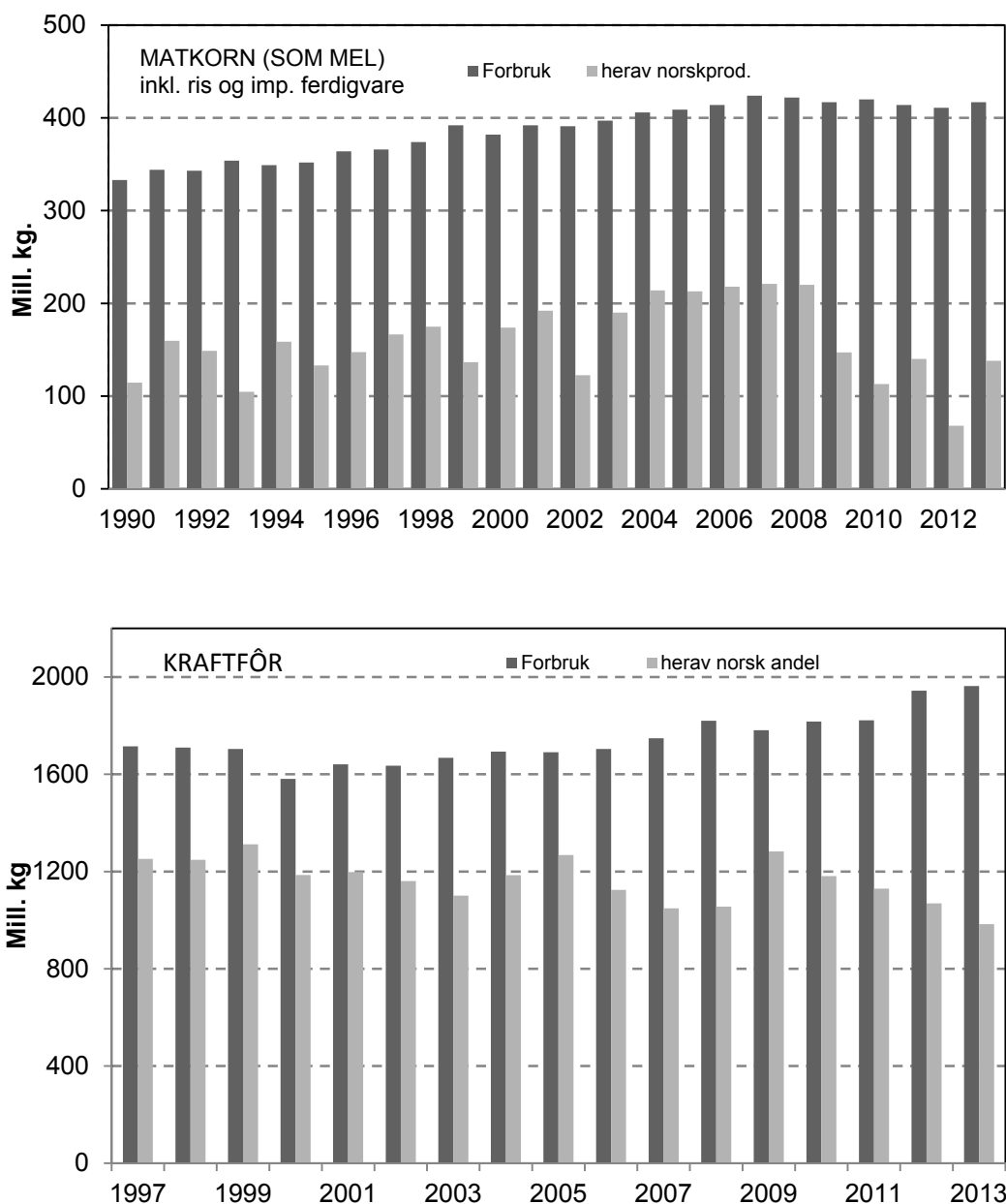
Tabell 3.3 Mengder, priser og verditall for korn, erter og oljevekster

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Hvete</u>								
Produksjon, mill. kg	11	66	143	230	337	279	215	284
herav salg, mill. kg	9	63	136	226	328	272	208	277
Utb.pris, øre per kg ¹	114	183	330	236	231	263	284	282
Inntekt, mill. kr	10	116	449	532	758	714	589	780
<u>Rug</u>								
Produksjon, mill. kg	4	5	2	6	34	5	13	24
herav salg, mill. kg	2	3	1	6	34	5	13	24
Utb.pris, øre per kg ¹	107	169	295	217	210	241	271	270
Inntekt, mill. kr	3	5	2	12	71	11	35	64
<u>Bygg</u>								
Produksjon, mill. kg	456	620	595	624	550	583	508	516
herav salg, mill. kg	316	468	503	614	536	569	495	503
Utb.pris, øre per kg ¹	97	162	284	196	207	230	248	254
Inntekt, mill. kr	306	757	1 423	1 204	1 108	1 307	1 226	1 276
<u>Havre og bl. korn</u>								
Produksjon, mill. kg	134	373	411	355	304	236	232	242
herav salg, mill. kg	96	314	386	350	297	230	225	236
Utb.pris, øre per kg ¹	88	150	254	178	187	208	224	230
Inntekt, mill. kr	85	470	979	623	554	478	504	543
<u>Rughvete</u>								
Produksjon, mill. kg				3,7	–	–	–	–
herav salg, mill. kg				3,7	0,5	–	–	–
Utb.pris, øre per kg ¹				197	211	–	–	–
Inntekt, mill. kr				7,2	0,97	–	–	–
Erter, mill. kr					18,1	5,9	3,5	6,9
<u>Korn og erter i alt</u>								
Produksjon, mill. kg	605	1 064	1 151	1 219	1 232	1 105	969	1 068
herav salg, mill. kg	424	848	1 026	1 200	1 202	1 077	942	1 041
Innt. korn og erter, mill. kr	404	1 348	2 859	2 379	2 511	2 517	2 358	2 670
Korreksjon for tørking og kvalitet, mill. kr	1	–26	–26	–22	–74	–118	–62	–56
Korntrygd mill. kr	55	34	33	–	–	–	–	–
Sært tillegg for bygg, mill. kr	1	2	–	–	–	–	–	–
Geogr.prod.till., mill.kr	–	13	142	–	–	–	–	–
Lokale tillegg, mill.kr	–	–	–	3	1	1	1	1
Oljevekster, mill. kr	11	22	45	46	48	55	30	41
Sum innt. korn, erter og oljev., mill. kr	472	1 393	3 053	2 404	2 485	2 455	2 327	2 656

1) Inkl. termintillegg

Anvendelse av norskprodusert korn

Mesteparten av norskprodusert korn går til kraftfôr i husdyrproduksjonen, men andelen som brukes til mat, har steget gjennom lengre tid pga. økt hvetedyrking. Hvor mye norsk korn som går til kraftfôr, og hvor mye som blir matkorn, vil variere med produksjon og kvalitet fra år til år. Figur 3.4 viser forbruket av matkorn og kraftfôr med norsk andel. Totalforbruket av matkorn inkluderer importerte kornprodukter, som for eksempel ris, kjeks og knekkebrød mens kraftfôret er på råvarebasis, dvs. karbohydrat, protein og fettråvarer. Andelen norsk matkorn har økt over tid, men går ned fra 2009 pga. lav avling og dårlig kvalitet. Dette slår også ut for kraftfôret med synkende norskprodusert andel fra 2009.

Figur 3.4 Forbruk av matkorn og kraftfôr og norskprodusert andel. Mill. kg

3.2.2 Poteter

Produksjonsutvikling

Tabell 3.4 viser omfanget og anvendelsen av den norske potetproduksjonen. Nettoproduksjonen beregnes ved å trekke fra bruttoproduksjonen et anslått svinn på 10 prosent. Poteter til fôr framkommer som en rest når all registrert anvendelse til salg, pluss det beregnede hjemmeforbruket av matpoteter og settepoteter, og det anslåtte svinnet, er trukket fra.

Tabell 3.4 Omfang og anvendelse av norsk potetproduksjon. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Bruttoproduksjon, mill. kg ¹	705	503	494	386	338	310	326	306
Svinn, mill. kg	70	43	49	39	34	31	33	31
Nettoproduksjon, mill. kg	635	460	445	347	304	279	293	275
Anvendelse, mill. kg;								
Ordinært salg:								
Matpoteter ²	198	163	180	111	75	69	71	70
Eksport	0	–	–	–	–	–	–	–
Statskontr. settepoteter					7	8	8	8
Potetmel og sprit ³	61	65	60	37	46	45	43	44
Potetmos og –flak, pommes frites, chips etc.	20	30	76	104	130	117	117	117
Ordinært salg i alt	279	258	316	252	258	239	239	239
Hjemmeforbruk:								
Matpoteter ¹	95	73	35	4	3	2	2	2
Fôrpoteter	178	70	43	53	18	13	28	10
Settepoteter ⁴	84	60	50	38	26	24	23	23

1) Potetareal i villahager er inkludert

2) Ny beregningsmetode fra 1984

3) Fra 1999: Til sprit regnes bare poteter brukt direkte til sprit, dvs. ikke inkludert reststivelse fra annen industriell foredling

4) Fra 2000: Settepoteter av egen avl

Priser og verditall

Prisene på matpotet i regnskapsårene blir beregnet på grunnlag av ukentlige prisnoteringer som SLF utfører. For industripotet er prisene i regnskapsårene innhentet direkte fra foredlingsbedriftene.

Oppgaver over omsatte kvanta av matpotet i regnskapsårene er innhentet fra SLF. Foredlingsbedriftene oppgir hvor store kvanta potet som har gått til industriformål i regnskapsårene og gir dessuten kvantumsanslag for forbruket av industripotet i budsjettåret.

Totalkalkylen baserer seg på foredlingsbedriftenes oppgaver over forventede priser på industripotet i budsjettåret. Potetprisene og verdien av den yrkesmessige potetproduksjonen er vist i tabell 3.5. Se også vedleggstabell 3.2. De siste årene har potetprisen ligget langt over målprisinivå. En viktig årsak til det er at potetavlingene i Europa generelt har

vært små i denne perioden. Prisen i budsjettåret 2014 tar hensyn til målprisøkningen på 20 øre/kg ved jordbruksoppgjøret i 2014.

Tabell 3.5 Verdberegning av produksjonen¹ av poteter til salg og hjemmeforbruk

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Salg og hjemmeforbruk</u>								
Poteter til mat og industri ² , mill. kg	389	295	341	265	241	239	239	239
<u>Priser ved salg, øre per kg</u>								
Matpoteter	59	125	191	208	399	456	465	488
Poteter til potetmel	30	54	72	79	55	49	48	54
Poteter til sprit	29	54	45	63	12	2	2	2
Poteter til mos/flak chips, pommes frites etc.	31	79	132	148	207	220	229	253
Statskontr. settepoteter					471	515	538	549
<u>Tilskudd</u>								
Potetrygd, mill. kr	6	3	–	–	–	–	–	–
Tilskudd til statskontr. settepoteter, mill. kr	–	3	8	–	–	–	–	–
Distriktstilskudd for Nord-Norge, mill. kr			1,9	1,9	3,1	2,6	3,7	5,0
Sum inntekt, mill. kr	204	310	522	424	624	633	664	707

1) Eksklusive villahager

2) Inkl. statskontrollerte settepoteter f.o.m. 2000

Forbruk av poteter og potetprodukter

Forbruksmønsteret for poteter har endret seg mye over de siste 50 årene. Regulering av matpotetmarkedet ved å la poteter gå til fôr, har fått mindre betydning etter hvert. Matpotetforbruket per person har fram til nylig gått stadig nedover, mens forbruket per person av bearbejdede poteter (pommes frites, mos og chips etc.) har økt. De aller siste årene har imidlertid forbruket av både matpoteter og bearbejdede poteter stabilisert seg noe.

Tabell 3.6 gir en oversikt over forbruksutviklingen for poteter.

Tabell 3.6 Forbruk (engrosnivå) av poteter til mat

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Salg og hjemmeforbruk, norsk matpotet, mill. kg ¹	308	236	215	115	78	71	74	73
Importerte matpoteter, mill. kg	14	19	5	31	43	55	54	56
Forbruk matpoteter, mill. kg	322	255	220	147	120	126	128	129
Forbruk matpoteter, kg/innbygger	84	63	52	33	25	25	25	25
Forbruk av bearbejdede poteter, ^{2,3} kg/innbygger	5,1	12,0	19,9	30,4	31	31	31	31
Forbruk av poteter i alt ^{2,3} kg/innbygger	89	74	71	63	56	56	56	56

Hvert årstall gjelder fra 1. juli angitte år til 30. juni året etter

- 1) Inklusive produksjon fra villahager
- 2) Eksklusive poteter til potetmel og sprit
- 3) Beregnet som friske poteter

3.2.3 Hagebruksprodukter

Tabell 3.7 Verditall for hagebruksproduktene¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Grønnsaker i alt inkl. urter, mill. kr²	171	357	687	959	1 599	1 717	1 688	1 763
Herav i veksthus, mill. kr³	45	111	227	360	678	627	618	622
Frukt i alt, mill. kr	81	46	117	86	151	140	170	147
Bær i alt, mill. kr	87	127	161	173	293	334	276	346
Blomster etc., mill. kr	169	521	1 320	1 336	1 448	1 507	1 543	1 572
Emballasjetilskudd, mill. kr	–	12						
Distrikts- og kvalitets-tilskudd, mill. kr			45	43	60	57	77	87
Sum inntekter hagebruksprodukter, mill. kr	508	1 064	2 330	2 595	3 551	3 755	3 753	3 915

- 1) Ekskl. produksjon i villahager f.o.m. 1979
- 2) Inklusive kjøkkenhager på gårdsbruk og uspesifiserte vekster
- 3) Tomat, agurk, salat og urter i veksthus
- 4) Inkl. snittgrønt i 1979

Hagebruksproduktene omfatter grønnsaker og urter, frukt, hagebær og blomster. I vedleggstabell 1.3 er det gitt en detaljert oversikt over kvanta, priser og produksjons-

verdi for de forskjellige hagebruksproduktene. Hjemmeforbruket i jordbruket verdi-beregnes på lik linje med salgsproduksjonen.

Produksjonsutvikling

Areal- og avlingsutviklingen for grønnsaker, frukt og bær går fram av kap. 2.2.2, men er også nærmere omtalt nedenfor.

Grønnsaker

Areal: Arealet av grønnsaker til salgsproduksjon på friland har økt over tid.

Tabell 3.8 Grønnsakareal, dekar¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Blomkål	5 162	6 059	5 781	5 248	4 195	5 134	5 175	5 175
Hvitkål	13 630	11 934	7 829	5 527	4 036	4 281	4 315	4 135
Gulrot	16 540	11 897	11 678	11 825	13 882	14 787	14 906	14 906
Purre	1 180	1 176	1 454	1 239	1 341	1 538	1 550	1 550
Løk	2 378	3 940	5 322	6 147	6 232	6 746	6 800	6 800
Kålrot til mat	5 354	4 644	5 539	5 584	5 584
Kinakål	3 771	3 493	1 863	1 830	1 845	1 845
Hageerter ⁴	5 194	6 037	6 748	7 309
Broccoli	2 308	4 346	4 598	4 635	4 635
Isbergsalat	2 783	4 507	5 425	5 469	5 469
Tomater (veksthus)	626	508	390	309	340	359	362	362
Agurker (veksthus)	211	249	230	240	225	226	228	228
Andre vekster, friland	1 352	5 874	6 038	11 074	12 681	14 603	14 721	14 721
Sum areal, friland ^{1,2}	46 273	47 674	49 241	59 427	53 220	59 056	59 532	59 532
Sum fysisk areal ²				58 963
Herav kontrakt dyrket areal ³	7 392	11 864	12 843	11 250

1) Sammenlignbare arealtall fra 1999. Anslag for 2013. 2014 satt lik 2013

2) Flere hold eller flere vekster etter hverandre på samme areal i samme år regnet bare en gang. Tall mangler for de siste årene

3) Ufullstendige oppgaver etter 1993

4) Ikke oppgaver etter 2006

Kilde: SSB (SLF 1996–2004). Inkl. Kontrakt dyrkernes landslag for erter og bønner fra 2007

Avlinger: Nedenfor er det gitt en oversikt over avlingene per dekar for de viktigste grønnsakene. For budsjettåret 2014 benyttes normalårsavlinger.

Tabell 3.9 Avlinger i kg per dekar av de viktigste grønnsaker

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Blomkål	1 285	1 297	1 519	1 609	1 862	1 678	1 753	1 724
Høst/vinterhvitkål	3 518	2 909	4 419	4 688	4 395	4 428	4 030	4 226
Gulrot	3 096	2 981	3 819	3 877	3 309	3 059	2 803	2 864
Purre	1 844	2 146	2 562	1 833	1 828	1 855	2 159	1 917
Løk	2 198	2 596	3 971	3 109	2 828	2 570	2 305	2 422
Kålrot til mat	3 299	2 733	2 520	1 904	2 271
Kinakål	2 697	2 439	2 487	2 291	1 494	2 304
Hageerter ¹	571	525	577	605
Broccoli	844	917	804	823	817
Isbergsalat	1 831	1 535	1 752	1 548	1 551
Tomater, veksthus	13 600	16 200	22 300	32 000	38 009	33 869	29 968	36 900
Agurker, "	23 800	31 800	38 700	37 200	64 236	57 500	56 624	69 800

1) Ikke oppgaver etter 2006

Kilde: SSB. LPC 1996–2004

Nettoproduksjonen og verdiberegningen bygger på SLFs data for grossistomsetningen, samt på oppgaver fra Kontraktdyrkernes landslag. Det beregnes et tillegg for uregistrert grossistomsetning, direktesalg og hjemmeforbruk.

Tabell 3.10 viser utviklingen i salgsproduksjonen av de viktigste grønnsakvekstene i de siste årene, med anslag for 2014.

Tabell 3.10 Salgsproduksjon av de viktigste grønnsakene. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Blomkål	4 975	5 894	8 133	6 151	7 369	7 947	8 227	8 072
Hvitkål (høst/vinterkål)	33 494	27 481	28 185	19 033	17 514	16 411	15 170	14 905
Gulrot	40 966	28 372	35 679	36 048	34 551	38 863	38 009	36 061
Purre	2 056	1 893	3 467	2 504	2 442	2 513	2 956	2 927
Løk	4 181	8 899	19 604	13 262	14 239	16 047	14 392	13 604
Kålrot til mat	13 141 ²	12 492	12 065	15 604	12 028	12 895
Kinakål	13 195	8 117	3 988	3 680	2 421	3 310
Erter	2 373	2 536	4 090	3 510	3 360	5 370	5 139	5 139
Broccoli	1 145	2 747	2 666	2 694	2 735
Isbergsalat	2 883	7 818	7 564	6 738	7 324
Tomater	7 066	7 623	8 596	9 275	10 948	9 793	8 665	9 500
Agurker ³	5 775	7 850	10 102	13 512	14 595	15 380	15 145	14 819

1) Inkluderer villahageproduksjon

2) Inkluderer neper i 1989

3) Agurk i veksthus og agurk på friland

Kilde: SSB/SLF/Kontraktdyrkernes landslag

Frukt

Omsetningsoppgavene viser at det ble levert 6 595 tonn epler klasse I til konsum i 2013. For pærer 120 tonn klasse I levert til konsum.

Areal: Yrkesproduksjonen er representert ved bedrifter med produksjon på minst ett dekar. Tabell 3.11 viser antall dekar frukt i yrkesproduksjonen. Tendensen har vært en gradvis reduksjon i arealet.

Tabell 3.11 Antall dekar frukt i yrkesproduksjonen

	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Epler	22 577	18 941	14 277	13 985	13 789	13 789
Pærer	4 067	2 152	898	732	644	644
Plommer	3 460	3 108	4 163	4 170	4 220	4 220
Moreller	1 734	2 549	1 952	1 714	1 563	1 563
Kirsebær	830	451	475	397	391	391
Frukt i alt	32 668	27 201	21 765	20 998	20 706	20 706

Kilde: SSB/SLF

Avlinger: Tabell 3.12 viser registrerte avlinger i kg per dekar regnskapsårene. Normalårsavlinger er satt inn for 2014.

Tabell 3.12 Avlinger i kg per dekar

	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Epler	1 311	522	804	818	917	801
Pærer	578	432	547	492	347	523
Plommer	639	277	393	264	416	338
Moreller	433	194	325	313	377	359
Kirsebær	..	590	438	109	109	331

Kilde: SSB. SLF 1996–2004

I tabell 3.13 er beregnet netto fruktproduksjon for salg og hjemmeforbruk sammenholdt med registrert engrossalg av frukt. Hovedforskjellen mellom den beregnede nettoproduksjonen og det registrerte engrossalget er at det sistnevnte omfatter bare frukt kl. I til friskkonsum. Altså er verken frukt til saftpresseri eller hjemmeforbruk av frukt med i engrossalget.

Tabell 3.13 Nettoproduksjon og registrert engrossalg av frukt. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Sum epler	42 953	12 644	19 134	8 732	9 189	7 635	8 542	8032
<i>Herav reg. salg²</i>			<i>6 928</i>	<i>6 665</i>	<i>7 028</i>	<i>5 881</i>	<i>6 595</i>	<i>6190</i>
Pærer	8 154	1 651	912	868	315	274	210	269
<i>Herav reg. salg²</i>			<i>381</i>	<i>647</i>	<i>206</i>	<i>170</i>	<i>120</i>	<i>172</i>
Plommer	10 086	1 638	1 535	554	1 065	846	1 316	1 042
<i>Herav reg. salg²</i>			<i>381</i>		<i>1 039</i>	<i>818</i>	<i>1 290</i>	<i>1 017</i>
Kirsebær	2 704	527	318	186	143	44	43	72
Moreller ³			346	295	347	423	505	412
Frukt i alt, nettoprod.	63 897	16 460	22 245	10 635	11 059	9 223	10 616	9826
<i>Herav</i>								
<i>– salgsproduksjon</i>			<i>21 266</i>	<i>9 741</i>	<i>10 662</i>	<i>8 807</i>	<i>10 228</i>	<i>9 454</i>
<i>– registrert salg</i>			<i>7 743</i>	<i>7 312</i>	<i>8 273</i>	<i>6 869</i>	<i>8 005</i>	<i>7 379</i>

1) Inklusive fruktproduksjon i villahager

2) Registrert engrossalg kl. I fra Gartnerhallen og private grossister. Tall fra Fruktlagerinspektøren fra 1998. Frukt til saftpresserier kommer i tillegg

3) Engrossalg er ikke registrert

Hagebær

Posten omfatter solbær, jordbær, bringebær, «andre bær» (rips, stikkelsbær og hageblåbær) samt bær i veksthus.

Areal: Tall fra Landbrukstelingen i 2010 viser at bærarealet i yrkesproduksjonen ligger på 19 793 dekar, noe lavere enn tidligere regnet med.

Tabell 3.14 Areal av bær i yrkesproduksjon, dekar

	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Solbær	2 451	2 737	2 397	2 408	2 479	2 710	2 710
Jordbær	15 172	13 774	16 076	13 367	15 129	15 210	15 210
Bringebær	798	1 924	2 111	2 892	3 155	3 209	3 209
Andre bær				1 126	648	659	659
Sum	18 421	18 435	20 584	19 793	21 411	21 788	21 788

Kilde: SSB. LPC/SLF 1996–2004

Avlinger: Tabell 3.15 viser registrerte avlinger i kg per dekar regnskapsårene. Normalårsavlinger er satt inn for 2014.

Tabell 3.15 Avlinger i kg per dekar

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Solbær		789	659	363	188	239	203	201
Jordbær	692	900	788	587	623	603	493	599
Bringebær	569	632	718	588	741	717	610	754
Andre bær					277	224	224	195

Kilde: SSB. LPC/SLF 1996–2004

Tillegget for hjemmeforbruk av bær er, som for frukt, beregnet med utgangspunkt i forbruk per person.

Tabell 3.16 viser netto bærproduksjon, som omfatter både salgsproduksjon og hjemmeforbruk.

Tabell 3.16 Nettoproduksjon av hagebær. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Jordbær	8 610	11 033	8 770	7 739	6 695	7 330	6 028	7 320
Bringebær	1 894	439	1 134	1 012	1 726	1 820	1 577	1 946
Solbær	5 169	1 601	1 487	646	796	614	525	525
Andre bær					249	116	118	103
Hagebær i alt	26 011	14 705	12 775	10 008	9 467	9 881	8 248	9 894
<i>Herav salgsprod.</i>	–	14 506	12 617	9 916	9 407	9 823	8 192	9 838

1) Inklusive bærproduksjon i villahager

Blomster

Totalkalkylens mengdetall for blomsterproduksjonen går fram av tabell 3.17.

Tabell 3.17 Produksjon av blomster og andre prydplanter. 1 000 stk.

	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Snittblomster	81 214	92 924	114 893	90 363	82 021	79 54	79 534
Blomstrende potteplanter	16 536	30 383	38 176	34 176	34 259	35 911	34 367
Dekorasjonsplanter	3 541	10 084	4 477	3 152	3 051	3 333	3 333
Utplantingsplanter	20 250	28 112	32 369	55 611	55 967	56 038	56 854

Kilde: SSB/ Norsk Gartnerforbund

Priser og verditall for grønnsaker, frukt, bær og blomster

Verdien av grønnsakproduksjonen var 1,7 prosent lavere i 2013 enn i 2012, ifølge beregningene i totalkalkylen. Nedgangen skyldes lavere volum, en nedgang på 5,3 prosent. Under forutsetning av normalårsavlinger i 2014 og at prisene utvikler seg i samsvar med målprisene fra jordbruksoppjøret 2014, er det regnet med at verdien av grønnsakproduksjonen øker med 4,4 prosent i budsjettåret.

SLFs prisregistreringer ligger til grunn for mesteparten av prisberegningen for grønnsaker. For kontrakt dyrkede grønnsaker brukes oppgaver fra Kontraktdyrkernes landslag.

Priser på epler og pærer til konsum beregnes ved hjelp av oppgaver fra SLF. Priser på pressfrukt er oppgitt av Gartnerhallen. Verdien av fruktproduksjonen viser en oppgang på 20,7 prosent fra 2012 til 2013. Dette skyldes en oppgang i volumet på omlag 13,3 prosent. Med normalårsavlinger i 2014, og med de målprisene som jordbruksoppkjøret 2014 legger opp til, vil verdien av fruktproduksjonen gå ned med 13 prosent fra 2013 til 2014.

Verdien av bærproduksjonen er beregnet til å ha gått ned med om lag 17,4 prosent fra 2012 til 2013. Volumet i 2013 gikk ned med 15,7 prosent, mens for eksempel prisen på jordbær gikk ned med ca. 1,8 prosent. For budsjettåret 2014 er verdien beregnet å bli 25 prosent høyere enn i året før.

Priser som gjelder blomstersektoren, innhentes fra utvalgte engrosforhandlere. Distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt, bær og grønnsaker inntektsføres under hagebruksposten. Beløpene framgår av tabell 3.18.

Tabell 3.18 Mengder, priser og verditall for hagebruksvekstene¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Grønnsaker²								
Bruttoprod. inkl. salatvekster								
mill. kg	167	169	187	175	182	171	162	170
<u>Priser, kr/kg:</u>								
Blomkål	2,35	3,71	4,36	6,68	8,37	9,66	9,81	10,21
Hvitkål	0,77	1,56	1,69	2,22	3,67	4,05	4,63	5,21
Gulrot	0,91	1,59	2,84	3,58	5,13	7,06	6,97	7,17
Tomater	3,90	6,70	9,89	14,65	13,99	18,64	19,73	19,43
<u>Inntekter</u>								
Grønnsaker i alt inkl. urter								
mill. kr ³	171	357	687	956	1 389	1 717	1 688	1 762
<i>Herav i veksthus, mill. kr</i>	<i>45</i>	<i>111</i>	<i>227</i>	<i>360</i>	<i>525</i>	<i>634</i>	<i>618</i>	<i>622</i>
Frukt								
Bruttoproduksjon, mill. kg	86,6	30,0	34,5	12,4	14,5	13,5	15,3	13,5
<u>Priser, kr/kg:</u>								
Epler	1,07	2,52	4,38	6,90	10,44	11,26	11,99	11,47
Plommer	1,95	3,23	8,91	16,81	26,22	29,69	26,57	27,18
<u>Inntekter</u>								
Frukt i alt, mill. kr	81	46	117	86	150	140	169	148
Bær								
Bruttoproduksjon, mill. kg	32,5	25,5	18,0	12,4	11,2	12,1	10,2	12,2
<u>Priser kr/kg:</u>								
Jordbær	4,25	9,01	13,26	17,79	33,48	34,03	33,41	34,88
Solbær	3,43	8,98	11,45	7,02	8,51	8,97	9,10	9,19
<u>Inntekter</u>								
Bær i alt, mill. kr	87	127	161	173	293	334	276	346

1) Ekskl. villahager f.o.m. 1979

2) Bruttoproduksjon = areal * avling f.o.m. 1999

3) Inklusive kjøkkenhager på gårdsbruk og uspesifiserte vekster

Tabell 3.18 forts. Mengder, priser og verdi for hagebruksvekstene

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Blomster								
<u>Priser, kr/stk:</u>								
Snittblomster ¹	..	2,62	4,64	3,73	3,10	3,00	3,42	3,89
Blomstrende potteplanter		9,75	13,24	11,53	16,52	16,42	16,81	17,16
<u>Inntekter</u>								
Blomster, mill. kr	169	521	1 320	1 307	1 448	1 507	1 543	1 572
Emballasjetilskudd, mill. kr	–	12,4						
Distrikts- og kvalitets- tilskudd, mill. kr fr/bær/gr			45,2	42,7	59,5	56,9	76,5	87,0
Sum inntekter fra hage- bruksprodukter, mill. kr	508	1 064	2 330	2 525	3 551	3 755	3 753	3 916

1) Inkl. snittgrønt i 1979

Forbruk av grønnsaker, frukt og bær

Grønnsaker

Tabell 3.19 viser, på engrosnivå, det totale norske forbruket av grønnsaker. Summen av norskprodusert og importert mengde er fratrukket det kvantumet som har gått til eksport. «Sum norsk produksjon» i tabellen omfatter bare grønnsaker som er dyrket hagebruksmessig sammenheng. I beregningen av forbruket årene før 1999 er produksjonen i villahager inkludert. Forbruket per person er stigende, men varierer beregningsmessig mellom år, særlig på grunn av variasjoner i norsk produksjon.

Tabell 3.19 Engrosforbruk av grønnsaker. Mill. kg^{1 2}

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Norsk produksjon								
Hovedkulturene ³	97	97	112	97	102	107	103	100
Andre grønnsaker inkl. salatvekster og kålrot	21	34	41	45	47	50	44	47
Kjøkkenhager og uspes. grønnsakvekster	16	15	16	5	10	11	12	11
Sopp	0	1	1	1	1	1	1	1
Sum norsk produksjon	134	147	170	148	160	169	160	159
Import⁴								
– friske		31	34	67	109	122	128	128
– konserves	19	11	27	48	69	73	74	74
Eksport i alt ⁴	0	0	6	2	0	0	0	0
Forbruk av grønnsaker i alt ⁵	153	189	225	270	345	366	364	363
Forbruk, kg per innbygger ⁵	39,7	46,4	53,2	60,4	70,7	73,0	71,6	70,7

1) Årstallene gjelder fra 1. juli angitte år til 30. juni året etter

2) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

3) Hovedkulturene: Blomkål, hvitkål, gulrot, purre, løk, salatgurk og tomat

4) Nettoimport fra 2007

5) Ekskl. villahageproduksjon fra og med 1979

Frukt og bær

Det aller meste av norsk forbruk av frukt og bær er basert på import. Siden 1999 har importen utgjort over 90 prosent av det totale forbruket. Tabell 3.20 presenterer engrosforbruket av frukt og bær. For årene etter 1998 er ikke forbruket av frukt og bær fra villahager, og heller ikke forbruket av skogsbær, tatt med.

Tabell 3.20 Engrosforbruk av frukt og bær. Mill. kg^{1,2}

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Norsk produksjon								
Frukt	64	23	29	11	11	9	11	10
<i>Herav registrert salg³</i>	8	7	9
Hagebær	26	20	17	10	9	10	8	10
Skogsbær ⁴	10	11	11
Sum norskprodusert frukt og bær	100	54	57	21	20	19	19	20
Import, frisk frukt ⁵	143	182	189	224	307	307	317	321
<i>Herav epler og pærer</i>	27	60	53	62	73	70	67	66
Import av konservert og tørket frukt ⁵	26	34	40	51	76	80	84	85
Import, bær ⁵	0	3	10	14	26	34	38	46
Eksport, frukt og bær ⁵	2	2	3	3				
Forbruk av frukt og bær i alt, mill. kg⁶	267	271	293	307	429	441	458	472
Forbruk, kg per innbygger⁶	69,2	75,6	77,8	68,7	87,8	87,9	90,2	91,8

1) Årstallene gjelder fra 1. juli angitte år til 30. juni året etter

2) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

3) Registrert engrossalg kl. I, for epler, pærer og plommer

4) Ikke beregnet for årene etter 1998

5) Nettoimport fra 2007

6) Produksjonen i villahager er inkludert for perioden 1979–1998

3.2.4 Andre planteprodukter

Posten omfatter salg av stråfôr og «andre frø til modning». «Andre frø til modning» er norskproduserte frø fra engvekster, rotvekster og grønnsaker. Stråfôr omfatter høy, rundballefôr og halm til sektorer utenom jordbruket, foruten gras til framstilling av grasmel og fôrpellets

Tabell 3.21 Mengder, priser og verditall for andre planteprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Innenlandsk salg av stråfôr, mill. kg:</u>								
Høy	4,4	11,1	18,1	33,7	65,8	86,8	87,2	87,6
Rundballefôr				10,4	32,9	43,4	43,6	43,8
Gras til grasmel, fôrpellets og briketter	9,1	14,2	10,7	1,5				
Halm	6,1	6,0	6,0	2,7	–	–	–	–
Eksport av stråfôr	0,3	–	–	0,0	0,07	0,09	0,04	0,06
<u>Priser, øre/kg</u>								
Høy, innenlandsk salg	40	107	175	200	264	287	307	307
Rundballefôr				39	42	42	43	44
Grasmel og fôrpellets	22	46	66	41				
Halm	16	30	57	51	–	–	–	–
<u>Inntekt fra stråfôr, mill. kr</u>								
	5	20	42	73	187	268	286	288
<u>Andre frø til modning:</u>								
<u>Engfrø</u>								
– tonn			3 094	2 198	2 038	1 467	1 353	2 161
– kr/kg			31,24	21,25	24,77	26,49	30,47	29,64
<u>Rotvekst- og grønnsakfrø</u>								
– tonn			4	1	1	1	1	1
– kr/kg			50	327	456	106	191	43
<u>Inntekt fra «andre frø til modning», mill. kr</u>								
			97	47	51	39	41	64
<u>Sum andre planteprod., mill. kr</u>								
	5	20	139	120	238	306	328	352

Innenlandsk salg av høy og rundballefôr (og tidligere også halm til fôr) blir beregnet på grunnlag av antall hester utenom jordbruket. I de siste årene har eksporten av høy og halm vært ubetydelig.

Priser på høy og rundballefôr hentes nå inn fra noen av de største aktørene i markedet på Østlandet. Prisene er omregnet til å gjelde avlingsår.

Salget av høy og rundballefôr øker som følge av en økende hestebestand utenom jordbruket. Salget av grasmel og pellets er satt lik produksjonstallene. Se tabell 3.21 og vedleggstabell 1.3.

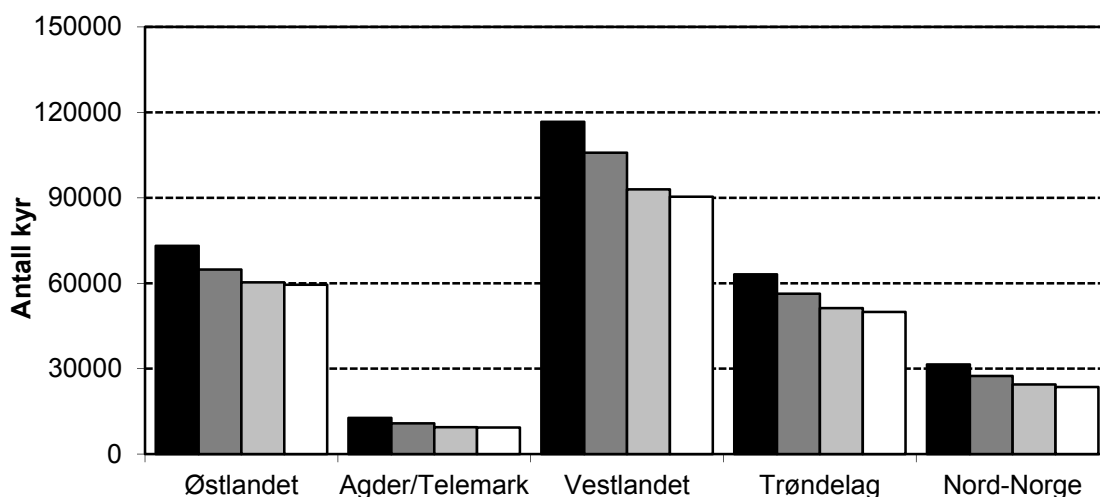
3.3 Husdyrproduksjoner

3.3.1 Melk

Produksjonsgrunnlag for kumelk

Kubestand og besetningsstørrelse: Melkekubestanden per 1. januar 2013 var på 238 740 kyr, opp ca. 1 200 kyr i forhold til 1. januar 2012. Melkekubestanden per 1. januar 2014 var på 229 414 kyr, altså en nedgang på 9 300 kyr. Til inngangen av 2015 er det prognosert en oppgang i melkekubestanden på ca. 500 dyr. Tallet på ammekyr 1. januar 2013 var på 67 537. I 2013 var det økningen ca. 1 050 dyr og regnes å øke med 1 100 dyr i 2014. Det har vært en nedgang i totalt antall kyr over lang tid, men prognosene for 2014 viser en liten økning.

Den regionale fordelingen av kubestanden er vist i figur 3.5.

Figur 3.5 Antallet melkekyr i henholdsvis 2000, 2005, 2010 og 2013 fordelt på regioner

Totalt var det i Norge 9 364 jordbruksbedrifter med melkekyr per 31. juli 2013, en nedgang på 587 bedrifter fra 2012. Den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen var på 24,1 kyr i 2013. Året før var den på 23,4 kyr.

Regionvis varierte den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen i 2013 fra 20,5 kyr på Vestlandet utenom Rogaland til 29,1 kyr i Rogaland. I figur 3.5 inngår Rogaland i Vestlandet. Rogaland hadde 46,4 prosent av kyrne for hele Vestlandet i 2013. For 2014 er det forventet en gjennomsnittlig besetningsstørrelse per jordbruksbedrift for landet totalt på 25,8 kyr.

Ytelse: Ved beregningen av ytelse per ku benytter BFJ et beregnet gjennomsnittlig kutall for året. Dette gjennomsnittlige kutallet blir beregnet av Prognoseutvalget for melk. Fra 2012 til 2013 gikk ytelsen opp med 99 liter per årsku. Melkeytelsen er anslått å øke med om lag 103 liter per årsku i 2014.

Produksjon og anvendelse av kumelk

I 2002 opphørte nedskaleringen av norsk melkeproduksjon. Seinere er melkekvotene gjort omsettelige, innenfor et regelverk som gradvis er blitt mindre restriktivt. Meierileveransen er etter hvert stabilisert på rundt 1 500 mill. liter. For 2014 er det forventet en meierileveranse på 1 508 mill. liter, en liten nedgang i forhold til årene før.

Tabell 3.22 Produksjon og ytelse, kumelk

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Nettoproduksjon, mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 605	1 603	1 585
Bruttoproduksjon, mill. liter	1 731	1 872	1 980	1 824	1 623	1 636	1 635	1 616
Liter per årsku, (brutto) ¹	4 001	4 900	5 787	5 776	6 761	6 953	7 052	7 155
Endring i ytelse per år, liter ²	144	90	89	-1	106	197	99	103

1) 1969: Gammel metode for beregning av årskyr

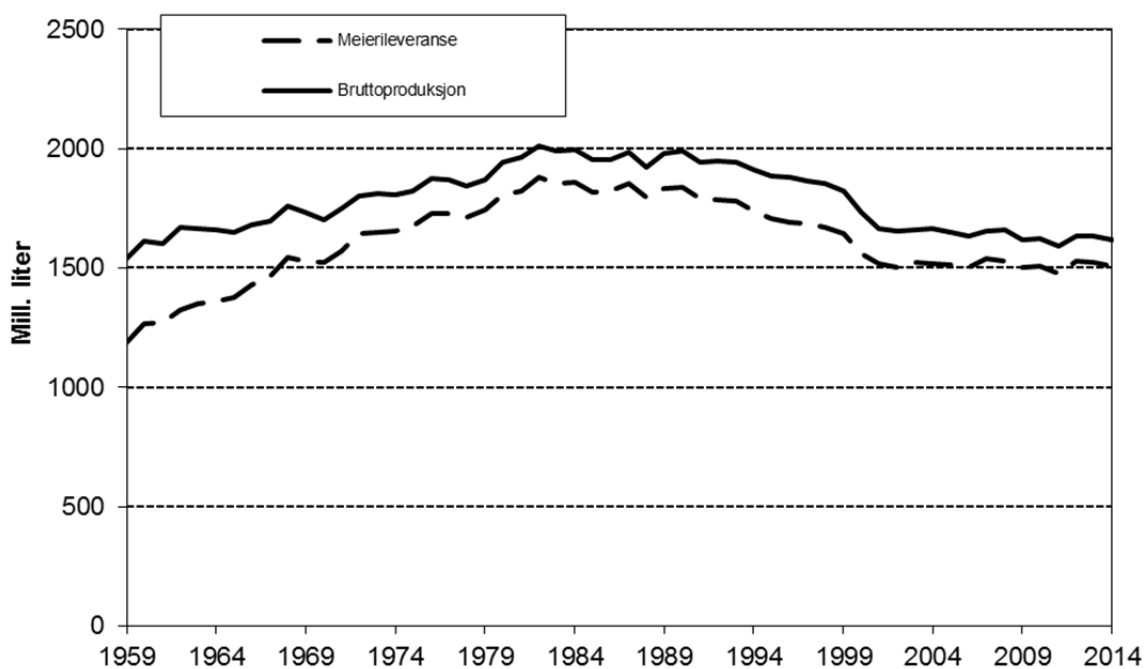
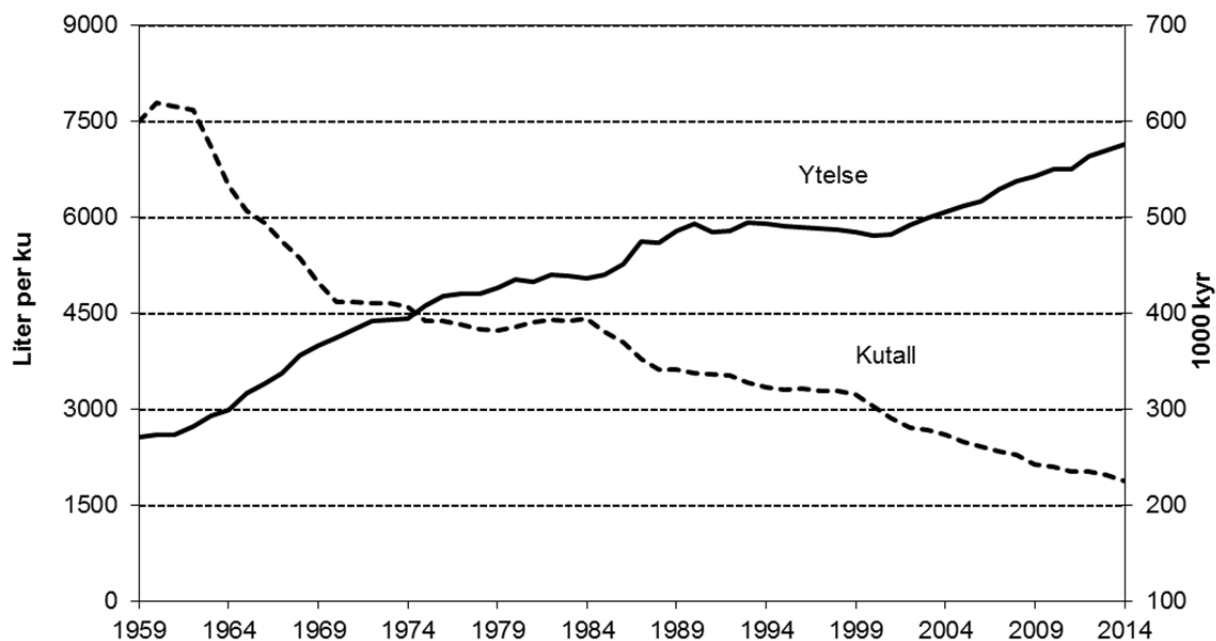
2) Endring i gjennomsnitt per år i perioden fra forrige oppgitte tall

Tabell 3.23 Produksjonen og bruken av melk. Mill. liter

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Kumelk</u>								
Nettoproduksjon	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 605	1 603	1 585
Meierileveranse ¹	1 528	1 742	1 835	1 647	1 506	1 531	1 525	1 508
Direkte salg	32	12	5	-	-	-	-	-
Hjemmeforbruk	74	28	13	7	2,4	2,0	1,8	1,7
Lokal foredling					1,1	1,3	1,4	1,4
Fôr ²	42	29	92 ²	135	82	70	75	74
<u>Geitemelk</u>								
Nettoproduksjon	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	20,6	20,1	20,0
Meierileveranse	25,1	22,2	25,7	21,5	20,0	19,4	18,9	18,7
Annet salg	1,0	1,0	0,9	0,2	0,7	0,8	0,8	0,9
Hjemmeforbruk	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-
Fôr	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

1) Inkl. salg av gårdssmør fra og med 1996

2) Beregningen er, fra og med 1989, endret fra normert behov for kalver til en restmengde: «Ikke levert meieri» og «ikke hjemmeforbruk eller svinn»

Figur 3.6 Kutall og ytelse per ku. Bruttoproduksjon og meierileveranse

Priser og verditall

Verdiberegningene for melk tar utgangspunkt i regnskap fra TINE SA og Q-Meieriene AS.

Verdien av meierienes produsentveiledning inntektsføres under «melk» i totalkalkylen, men føres samtidig som en kostnad under «andre kostnader».

Inntektene i meieribruket er avhengige av salgsutviklingen for de ulike melkeproduktene. Dette gjelder først og fremst det innenlandske salget, men også for produktene som eksporteres. Salg av konsummelk, som krever minst behandling på meieriene, gir de høyeste inntektene. Deretter følger ost, og til sist smør og tørrmelk.

Melkeprisene er beregnet uten distriktstilskudd og grunntilskudd. Produsentenes fraktandel er trukket direkte i melkeoppkjøret og kommer ikke til syne på verken inntekts eller kostnadssiden. I verdiberegningen føres distrikts- og grunntilskuddet som egne poster under «melk». Målprisen på ku- og geitemelk ble økt med 15 øre/liter fra 1.7.2014 ved jordbruksoppkjøret 2014. Av tabell 3.24 framgår priser, mengder og de andre variablene som tas hensyn til når verdien av melkeproduksjonen beregnes. Posten for salg av melkekvoter gjelder betaling for kvoter som er solgt, men ikke videresolgt.

Tabell 3.24 Produksjon, priser, tilskudd og verditall i melkeproduksjon

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Kumelk								
Nettoproduksjon, mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 605	1 603	1 585
Herav salg og hjemme- forbruk, mill. liter	1 634	1 782	1 854	1 654	1 509	1 533	1 527	1 510
Utbetalingspris, øre/liter ¹	92,20	191,87	293,81	317,87	445,27	472,62	478,08	502,67
Inntekt fra kumelk, Ekskl. tilskudd, mill. kr	1 507	3 419	5 446	5 258	6 721	7 253	7 306	7 596
Geitemelk								
Nettoproduksjon, mill. liter	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	20,6	20,1	20,0
Herav salg, mill. liter	26,2	23,3	26,6	21,6	20,7	20,2	19,7	19,6
Utbetalingspris, øre/liter ¹	134,96	310,00	450,80	305,01	443,56	470,83	476,18	499,75
Inntekt geitemelk, ekskl. tilskudd, mill. kr	35	72	120	66	92	95	94	98
Produsenttjenesten, meierifinansiert			153	133	153	150	162	173
Tilskudd, mill. kr								
Distriktstilskudd	66	365	688	447	482	491	518	525
Kvantumsavgrenset tilskudd	–	471	1 829					
Driftstilskudd	–	–	–					
Frakttilskudd	32	95	–					
Distriktsmeieritillegg			110					
Grunntilskudd				123	64	63	60	65
Salg av melkekvoter				189	2	35	–6	–1
Inntekt melk i alt, inkl. tilskudd, mill. kr	1 639	4 321	9 176	6 216	7 514	8 086	8 134	8 457

1) Pris ekskl. grunntilskudd fra og med 1983. Geitemelktillegget er overført fra prisutjevningsordningen til grunntilskuddet fra 1. juli 1998. Ekskl. meierifinansiert produsenttjeneste fra 1999

Forbruk av melk og melkeprodukter

Konsummelk

Tabell 3.25 viser hvordan forbruket av konsummelk har utviklet seg. Forbruket har stort sett gått nedover over lang tid men er litt forskjellig fordelt på typer. Nedgangen har til en viss grad blitt oppveid av en økning i forbruket av konserverte melkeprodukter.

I tallene for helmelk er forbruket av egenprodusert melk i produsentenes husholdninger tatt med (beregnet til 1,8 mill. kg for 2013). Yoghurt er inkludert fram til 1999, men deretter skilt ut.

Fløte og rømme

Forbruket av fløte og rømme er noe høyere enn tidligere, jf. tabell 3.25.

Tabell 3.25 Forbruk av helmelk, lettmelk, skummet melk og fløte på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2011	2012	2013*
Helmelk, ¹ mill. kg	674	652	269	145	93	92	91	90
Kg/innb.	175	160	64	32	19	19	18	18
Lettmelk, mill. kg	335	324	254	248	243	236
Kg/innb.	79	73	52	50	48	46
Skummet melk ² , mill. kg	54	107	136	99	139	139	140	142
Kg/innb.	14	26	32	22	29	28	28	29
<i>Konsummelk i alt,</i>	<i>726</i>	<i>759</i>	<i>739</i>	<i>568</i>	<i>486</i>	<i>479</i>	<i>474</i>	<i>467</i>
<i>Kg/innb.</i>	<i>189</i>	<i>186</i>	<i>175</i>	<i>127</i>	<i>99</i>	<i>97</i>	<i>94</i>	<i>92</i>
Yoghurt i alt ³ , mill. kg				30,0	44,7	45,5	45,7	46,3
Kg/innb.				6,7	9,1	9,2	9,1	9,1
Fløte og rømme ⁴ , beregnet								
som 35 % fett, mill. kg	25	27	29	30	34	39	39	38
Kg/innb.	6,5	6,6	6,9	6,7	6,9	7,8	7,7	7,5

1) Inkludert yoghurt til og med 1998

2) Inkl. ekstra lett melk. Ekskl. skummetmelk til produksjon av smørblandet lettmargin f.o.m. 2. halvår 1998

3) Som melk

4) Som 38 prosent fett fra og med 1991

Konserverte melkeprodukter

Endringer i beregningsmetoder gjør at eldre og nyere tall for forbruket av konserverte melkeprodukter ikke er helt sammenlignbare. Forbruk av slike produkter har likevel økt mye gjennom den perioden som omfattes av tabell 3.26.

Tabell 3.26 Forbruk av konserverte melkeprodukter beregnet som råvare

	1979	1984 ¹	1989	1999 ²	2010	2011	2012	2013*
Helmelk i konserverte produkter, mill. kg ³	21	31	35					
Skummet melk i konserverte produkter, mill. kg ³	38	55	44					
Fløte i konserverte produkter, mill. kg	..	0,9	0,6					
Melkefett (100 %) i konserverte produkter, mill. kg	0,5					
Annet ²								
Tørket myse til konsum, mill. kg	..	0,6	0,7					
Sum forbruk av konserverte melkeprodukter, mill. kg	59	87	80	93	158	153	158	139
Kg per innbygger	15	21	19	21	32	31	31	27

1) Ny beregningsmetode f.o.m. 1982, brudd i serie

2) Ny beregningsmetode f.o.m. 1999, brudd i serie

3) Kondensert melk, tørket melk. Inkl. melk i andre konserverte produkter (milkshake, puddinger, sauser etc.) f.o.m. 1982, brudd i serie

Smør

Forbruket av smør gikk mye ned i tiårsperioden 1979–1989, men holdt seg seinere ganske stabilt med en liten økning de siste årene (jf. tabell 3.27).

Økt forbruk av magre konsummelktyper og lavere smørforbruk, ga fra midten av 1980-tallet et overskudd av fett i melkesektoren. Dette medførte betydelig eksport av smør. Samtidig ble fettinnholdet i returmilken økt. I løpet av 1990-årene gikk både produksjonen og eksporten av smør ned, parallelt med nedgangen i melkeproduksjonen. Fra 2011 har en sett en økning i smørforbruket.

Tabell 3.27 Produksjon, eksport, import, lagerendring og forbruk av smør på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2011	2012	2013*
Smørproduksjon i alt, mill. kg ¹	21,2	20,5	24,2	19,6	16,8	14,8	16,2	16,2
Eksport, mill. kg	1,4	0,4	9,2	5,1	2,2	0,5	0,0	0,0
Import, mill. kg	1,3	1,7	–	0,2	0,1	2,1	2,1	0,4
Lagerendring, mill. kg ²	+0,2	+0,2	-0,7
Forbruk								
I alt, mill. kg	21,3	22,0	14,3	14,7	14,7	16,4	18,3	16,6
Kg/innb.	5,5	5,4	3,4	3,3	3,0	3,3	3,6	3,3

1) Inkl. smør til margarinproduksjon

2) – betyr lagerøkning og + betyr lagernedgang

Kilde, regnskapsårene: TINE Norske Meierier

Ost

Tabell 3.28 viser at både produksjonen er relativt stabil og at forbruket har en økende tendens.

Tabell 3.28 Produksjon, eksport, import og forbruk av ost på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2011	2012	2013*
Produksjon²								
Ost i alt, mill. kg	49,6	67,6	82,9	84,9	86,5	87,5	87,9	92,6
Eksport, mill. kg	16,3	20,8	23,1	23,3	13,5	14,0	13,3	14,1
Import, mill. Kg	0,3	1,4	2,0	3,1	9,6	10,9	11,4	11,6
Lagerendring, mill. kg ³	+0,7	+0,7	-5,6
Forbruk								
Ost i alt, mill. kg	34,3	48,9	56,2	64,7	82,6	84,4	86,0	90,1
Kg/innb.	9,0	12,0	13,3	14,5	16,9	17,0	17,1	17,7
Herav:								
Hvitost totalt,	21,4	34,6	41,7	48,1	63,7	64,2	64,8	67,4
Kg/innb.	5,6	8,5	9,9	10,8	13,0	13,0	12,9	13,3
Brunost totalt,	12,8	14,3	14,5	10,9	12,4	12,3	12,5	12,3
Kg/innb.	3,3	3,5	3,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4
Annen ost totalt,				6,3	6,4	7,9	8,7	10,5
Kg/innb.				1,4	1,3	1,6	1,7	2,1

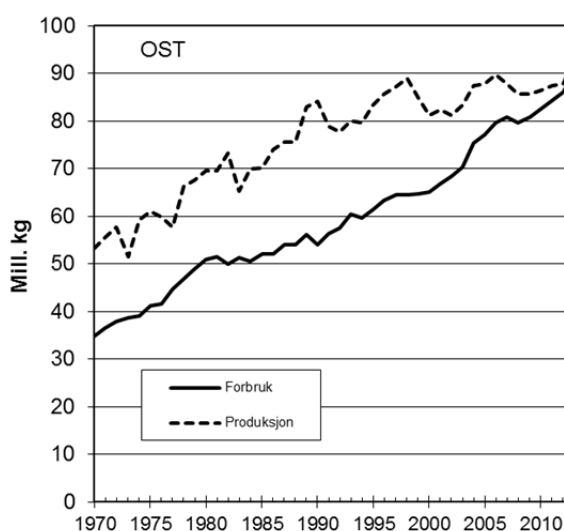
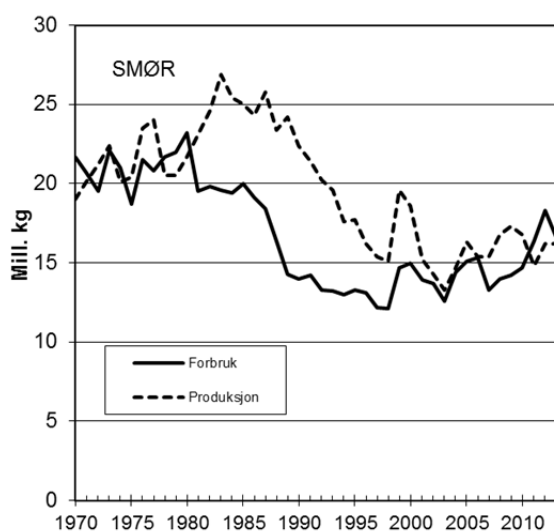
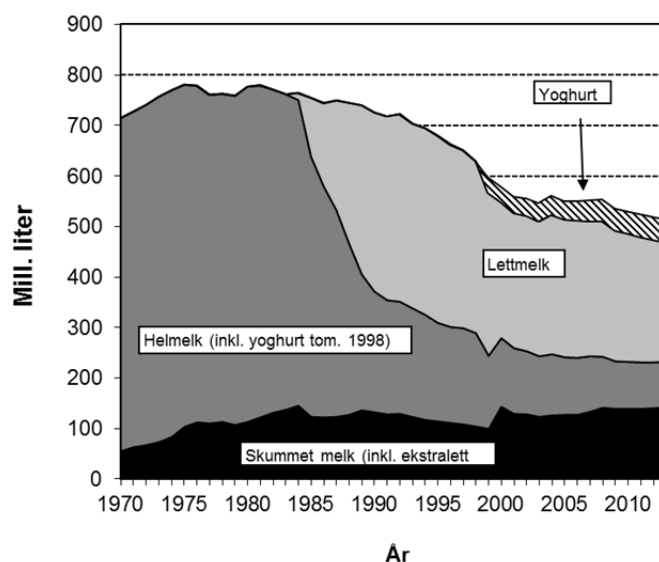
1) Endret beregningsmetode fra og med 1999

2) Inkludert smelteost

3) Minus betyr lagerøkning og pluss betyr lagernedgang

Kilde, regnskapsårene: TINE og Omsetningsrådet

Figur 3.7 gir et bilde av hvordan forbruk og produksjon av konsummelk, ost og smør har utviklet seg siden 1970.

Figur 3.7 Forbruk og produksjon av konsummelk, ost og smør

3.3.2 Kjøtt

Posten omfatter produksjon og forbruk av kjøtt fra følgende husdyr: Storfe, sau, gris, geit, hest og fjørfe. Priser og mengder gir verdien av produksjonen. Kjøttproduksjon på kaniner er behandlet i en egen post i totalkalkylen. Kjøttproduksjon på tamrein, vilt og hval omfattes ikke av totalkalkylen, men er tatt med i tabell 3.30, som viser all norsk produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. I tabell 3.38, som viser forbruk av kjøtt i alt, er også biprodukter fra slakterisektoren og grensehandel tatt hensyn til.

Produksjonsutvikling

Kjøttproduksjonen har økt gjennom flere år og er i 2013 prognosert til å skulle ligge på et rekordhøyt nivå. Totalt sett har det vært en økende underdekning av norskprodusert storfe og overdekning av svinekjøtt de siste årene. Dette gjelder også budsjettåret 2013. Rammen for norsk kjøttproduksjon settes av innenlands forbruk samt importkvoter med tollelettelser/-fritak. Importkvotene gjelder WTO (1995), EU-(2012), SACU-land (1995) og GSP-land (2013).

Tabell 3.29 Produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Storfe	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	75,9	81,3	77,9
Kalv	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	2,1	2,3	2,3
Storfe i alt	58,7	71,5	75,4	95,6	83,5	78,0	83,6	80,1
Sau/lam	17,3	18,8	23,1	22,9	24,6	22,9	23,7	23,5
Geit/kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Hest	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,4	0,3	0,4
Fjørfe	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	91,2	104,4	113,7
Rein	1,4	1,6	2,7	1,6	2,1	1,9	2,2	2,2
Kaniner	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,7	0,1	0,0
Gris ¹	65,6	78,9	84,1	109,3	128,8	131,5	127,5	128,9
Sum kjøtt ¹	150,6	181,9	206,6	267,0	322,8	326,2	342,1	349,1

1) Ekskl. hode og labb på gris f.o.m. 2002

Storfe

Slaktingen av ku hadde en økning på 11,4 prosent fra 2012 til 2013 regnet i tonn, mens slaktingen av okse gikk opp 3,4 prosent. For kvige var oppgangen på 11,3 prosent.

I budsjettåret ventes slaktingen av ku, okse og kvige samlet å gå ned med 4,2 prosent. Slaktingen av kalv økte fra 2012 til 2013, men er ventet å gå litt ned i budsjettåret.

Tabell 3.30 viser produksjonen i tonn og antall slakt fra storfesektoren.

Tabell 3.30 Antall slakt og mengde av storfe

	2012		2013*		2014**	
	Antall	Tonn	Antall	Tonn	Antall	Tonn
Okse						
Salgsproduksjon	140 529	41 221	143 261	42 646	140 058	42 282
Hjemmeforbruk	595	139	522	124	503	122
I alt	141 124	41 361	413 783	42 770	140 561	42 404
Kvige						
Salgsproduksjon	21 198	4 363	23 288	4 884	22 104	4 753
Hjemmeforbruk	782	129	684	115	652	112
I alt	21 980	4 492	23 972	4 999	22 756	4 865
Ku						
Salgsproduksjon	112 812	30 056	124 265	33 483	113 742	30 582
Storfe						
Salgsproduksjon	274 539	75 642	290 814	81 013	275 904	77 617
Hjemmeforbruk	1 377	268	1 206	239	1 155	234
I alt	275 916	75 910	292 020	81 252	277 059	77 851
Kalv						
Salgsproduksjon	17 891	2 071	19 612	2 338	18 264	2 244
Hjemmeforbruk	538	54	550	60	516	57
I alt	18 429	2 125	20 162	2 398	18 780	2 301
Storfe og kalv						
Salgsproduksjon	292 430	77 713	310 426	83 351	294 168	79 861
Hjemmeforbruk	1 916	322	1 755	299	1 671	290
I alt	294 346	78 035	312 181	83 650	295 839	80 151

Utviklingen i slaktevektene på storfe går fram av tabell 3.31. For okser og kvige har gjennomsnittlig vekt gått oppover gjennom en årrekke, blant annet på grunn av økte vektgrenser. Slaktevektene for ku økte i årene fram mot 2010, men ligger de siste årene på nær 270 kg. Økningen for kalv skyldes endringer i slaktevektene for kategorien mellomkalv.

Tabell 3.31 Slaktevekter på storfe. Kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Okse	178,8	219,7	255,6	281,3	300,5	292,6	297,3	301,9
Kvige	143,8	173,3	192,2	201,9	221,5	205,4	209,4	215,0
Ku	205,8	229,0	231,5	237,9	266,6	265,7	269,0	268,9
Mellomkalv	67,4	79,5	85,2	97,0	111,9	115,8	119,2	122,9
Spedkalv	19,4	21,7	23,4	43,5				

Sau/lam

I 2013 ble det slaktet 23,7 mill. kg, mot 22,9 mill. kg i 2012. For budsjettåret er det regnet med en slaktemengde på 23,5 mill. kg.

Svin

Slaktemengden av svin gikk ned med 4,0 mill. kg i 2013. Dette på grunn av produksjonsbegrensende tiltak ved blant annet slaktning av lette griser. Det er regnet med en oppgang på 1,5 mill. kg til 129 mill. kg i 2014.

Fjørfe

Fjørfekjøtt omfatter kjøtt fra kylling, høns, kalkuner, gås og and. Struts er med for perioden 1998–2002. Produksjonstall er stilt opp i tabell 3.32.

I 2009 ble produksjonen av fjørfekjøtt redusert, etter overproduksjon av kylling i 2008. Produksjonen økte igjen både i 2012 og 2013, men er regnet å gå ned med 5,8 prosent i budsjettåret.

Tabell 3.32 Produksjon av fjørfekjøtt. Tonn

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Kylling	2 790	6 568	14 367	29 456	74 397	79 593	91 932	84 590
Høns	1 983	2 437	3 279	2 700	1 507	1 497	1 685	1 685
Kalkun	310	753	2 177	4 254	8 485	9 851	9 856	11 194
Gås	78	39	50	28				
And	15	21	115	50	418	249	584	584
Struts				40				
Sum	5 176	9 818	19 988	36 528	84 807	91 190	104 052	98 053

Priser og verdi

Utbetalingsprisene på kjøtt avhenger av avsetningsforholdene. En norsk produksjon som er lik forbruket fratrukket kvoteimport, skal normalt gi grunnlag for å ta ut jordbruksavtalens målpriser. Fra 2000 satte WTO-avtalen sterkere begrensninger på subsidiert eksport. Dermed ble det også mindre mulighet til å regulere bort overskudd av kjøtt fra det norske markedet. For storfekjøtt er eksportkvantumet begrenset til 1,6 mill. kg og for svin 3,5 mill. kg. Fra 1995 ble det i tillegg, som følge av WTO-avtalen, innført importkvoter med redusert toll. Ut over dette har Norge ensidig gitt importkvoter med redusert toll fra SACU-land.

Prisoppgaver fra kjøttssamvirket (Nortura) og et par slakterier utenom samvirket, ligger til grunn for prisberegningene. I prisene til produsent inngår også verdien av biproduktene (innmat, huder og skinn) og etterbetalinger. Budsjettprisene er korrigert for endringene i årets jordbruksavtale. Alle utgiftene, utenom produsentenes andel av frakten, er trukket fra. Produsentenes andel av frakten føres som en egen kostnad under posten «andre kostnader».

Ved jordbruksoppjøret i 2009 ble storfe og kalv tatt ut av målprissystemet, og fra 1. juli 2013 gjelder det også for sau/lam. Markedsoverskudd eller manglende markedsmuligheter medfører et tap for kjøttprodusentene. Pristapet har vært definert som lavere

prisuttak enn hva målprisene/gjennomsnittlig engrospris har gitt grunnlag for samt at omsetningsavgiften har vært høyere enn antatt avgift ved markedsbalanse.

Etter at målprisen er avviklet for storfe og sau/lam, er det kun relevant å beregne pristapet for gris. For gris er det markedsoverskudd for alle beregningsårene 2012–14. Samlet brutto pristap er beregnet til 210 mill. kr i 2012, 393 mill. kr i 2013 og 386 mill. kr i 2014.

Variierende omsetningsavgifter vil normalt speile avsetningsforholdene. Det er likevel ikke nødvendigvis samsvar mellom trekk av omsetningsavgift og behovet for regulering av den løpende produksjonen, eks. behov for å bygge opp reguleringsfondet og motsatt. I tabell 3.33 er de produktvise omsetningsavgiftene gjengitt for beregningsårene 2012–14.

Tabell 3.33 Omsetningsavgifter. Kr per kg

	Storfe	Kalv	Sau/lam	Gris
2012	0,62	0,62	1,03	1,50
2013	0,61	0,61	0,99	2,00
2014	1,01	1,01	0,91	1,90

Maksimalsatser for omsetningsavgift i 2014 er for svin kr 2,50 per kg, for sau og lam 1,50 kg og for storfe/kalv kr 2,00 per kg. Satsen kan endres gjennom året dersom markedssituasjonen endrer seg. Endringer av avgiften innenfor den øvre grensen behandles og fastsettes av Omsetningsrådets arbeidsutvalg.

Grunntilskudd per kg slakt utbetales nå kun for sau, lam og geit. Satsene varierer gjennom året. Jordbruksavtalens gjennomsnittssatser i de siste årene går fram av tabell 3.34.

Tabell 3.34 Jordbruksavtalens gjennomsnittlige satser for grunntilskudd. Kr per kg

	2005–2014
Sau og lam	3,81
Geit	5,15

Prisene til produsent vises i tabell 3.35.

For prisberegningen i budsjettåret er det tatt utgangspunkt Norturas prognoser per februar. Prognosene er deretter korrigert for virkninger av årets jordbruksavtale.

Av kjøttslagene er det nå kun svin som er omfattet av målprissystemet. Målprisen ble ikke endret ved jordbruksoppjøret 2014.

Tabell 3.35 Produksjonsvolum, priser og inntekter for kjøtt, inkludert biprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Storfekjøtt								
Salg og hjemmeforbruk, mill. kg	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	75,9	81,3	77,9
Utbetalt pris, kr/kg ¹	8,47	22,28	32,82	27,26	39,92	44,82	47,32	48,21
Verdi, mill. kr	441	1 551	2 429	2 564	3 268	3 402	3 845	3 753
<i>Herav kjøtt og innmat</i>	<i>426</i>	<i>1 499</i>	<i>2 344</i>	<i>2 467</i>	<i>3 198</i>	<i>3 344</i>	<i>3 748</i>	<i>3 656</i>
<i>Huder</i>	<i>15,7</i>	<i>52,0</i>	<i>85,0</i>	<i>97,1</i>	<i>70,0</i>	<i>58,4</i>	<i>96,7</i>	<i>96,7</i>
Kalvekjøtt								
Salg og hjemmeforbruk, mill. kg	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	2,1	2,4	2,3
Utbetalt pris, kr/kg ¹	9,89	23,35	32,86	23,02	46,01	50,69	52,95	53,84
Verdi, mill. kr	65	44	45	35	75	108	127	124
<i>Herav kjøtt og innmat</i>	<i>61</i>	<i>42</i>	<i>42</i>	<i>33</i>	<i>73</i>	<i>105</i>	<i>123</i>	<i>120</i>
<i>Huder</i>	<i>4,2</i>	<i>2,4</i>	<i>2,7</i>	<i>2,6</i>	<i>2,3</i>	<i>3,4</i>	<i>4,5</i>	<i>4,5</i>
Sau- og lammekjøtt								
Salg og hjemmeforbruk, mill. kg	17,3	19,0	23,9	22,9	24,6	22,9	23,7	23,5
Utbetalt pris, kr/kg ¹	8,81	22,64	27,47	27,91	37,02	41,85	45,51	47,66
Verdi, mill. kr	152	430	634	640	909	958	1 077	1 120
<i>Herav kjøtt og innmat</i>	<i>147</i>	<i>421</i>	<i>603</i>	<i>638</i>	<i>886</i>	<i>945</i>	<i>1 041</i>	<i>1 084</i>
<i>Skinn</i>	<i>4,6</i>	<i>9,1</i>	<i>30,5</i>	<i>2,7</i>	<i>22,9</i>	<i>13,5</i>	<i>35,8</i>	<i>35,8</i>
Tilskudd til sau, mill. kr		92,8						
Kvant.avgr. tilsk., mill. kr			174,2					

Tabell 3.35 forts. Produksjonsvolum, priser og inntekter for kjøtt, inkludert biprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Geite- og kjejkjøtt</u>								
Salg og hjemmeforbr., mill. kg	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Utbetalt pris kr/kg ¹	5,82	19,83	20,28	6,03	2,05	2,1	2,6	2,6
Verdi, mill. kr	1,8	5,1	6,7	1,6	0,6	0,6	0,8	0,8
<i>Herav kjøtt og innmat</i>	<i>1,6</i>	<i>4,9</i>	<i>6,4</i>	<i>1,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>
<i>Skinn</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<u>Hestekjøtt</u>								
Salg og hjemmeforbr., mill. kg	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,4	0,3	0,3
Utbetalt pris kr/kg	5,22	9,19	18,16	14,24	4,87	5,34	5,25	5,25
Verdi, mill. kr	9,9	6,9	14,5	8,6	2,0	2,0	1,5	1,5
<i>Herav kjøtt og innmat</i>	<i>9,7</i>	<i>6,7</i>	<i>14,2</i>	<i>8,5</i>	<i>2,0</i>	<i>2,0</i>	<i>1,5</i>	<i>1,5</i>
<i>Huder</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<u>Svinekjøtt²</u>								
Salg og hjemmeforbr., mill. kg	65,6	78,9	83,6	109,3	128,8	131,5	127,5	128,9
Utbetalt pris, kr/kg ¹	6,53	15,01	25,56	19,81	23,78	25,03	24,08	24,07
Verdi, mill. kr	428	1 185	2 150	2 164	3 062	3 291	3 071	3 103
<u>Fjørfekjøtt</u>								
Salg og hjemmeforbr., mill. kg	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	91,2	104,4	113,7
Utbetalt pris, kr/kg	6,39	14,29	21,90	15,63	17,41	19,16	19,87	19,90
Verdi, mill. kr	33	140	438	571	1 453	1 747	2 075	2 263
<u>Kjøtt i alt</u>								
Salg og hjemmeforbr., mill. kg	148,9	180,3	203,4	265,2	320,6	324,2	340,0	346,9
Totalverdi, mill. kr	1 131	3 363	5 716	5 985	8 764	9 509	10 197	10 365
<i>Herav kjøtt og innmat</i>	<i>1 107</i>	<i>3 322</i>	<i>5 598</i>	<i>5 882</i>	<i>8 669</i>	<i>9 434</i>	<i>10 063</i>	<i>10 231</i>
<i>Huder og skinn</i>	<i>24,9</i>	<i>40,5</i>	<i>118,8</i>	<i>102,5</i>	<i>95,2</i>	<i>75,3</i>	<i>134,0</i>	<i>134,0</i>
Distriktstilskudd	–	143,0	602,0	540,0	588,5	542,3	572,8	635,0
Ekstra distriktstilsk. N.-Norge		17,5	–	–	–	–	–	–
Grunntilskudd			513,2	376,2	96,8	86,2	83,5	98,0
Friføring av sau			10,5	1,2	2,3	0,7	0,6	0,9
Internoverføring sau (scrapie)				0,3	1,0	1,3	0,0	0,5
Produksjonsregulerende tiltak				61,0	0,0	0,0	27,4	14,2
Verdi i alt inkl. tilskudd, mill. kr	1 131	3 616	7 016	6 963	9 459	10 139	10 882	11 299

1) Ekskl. grunntilskudd fra og med 1983

2) Regnet uten hode og labber fra og med 2002

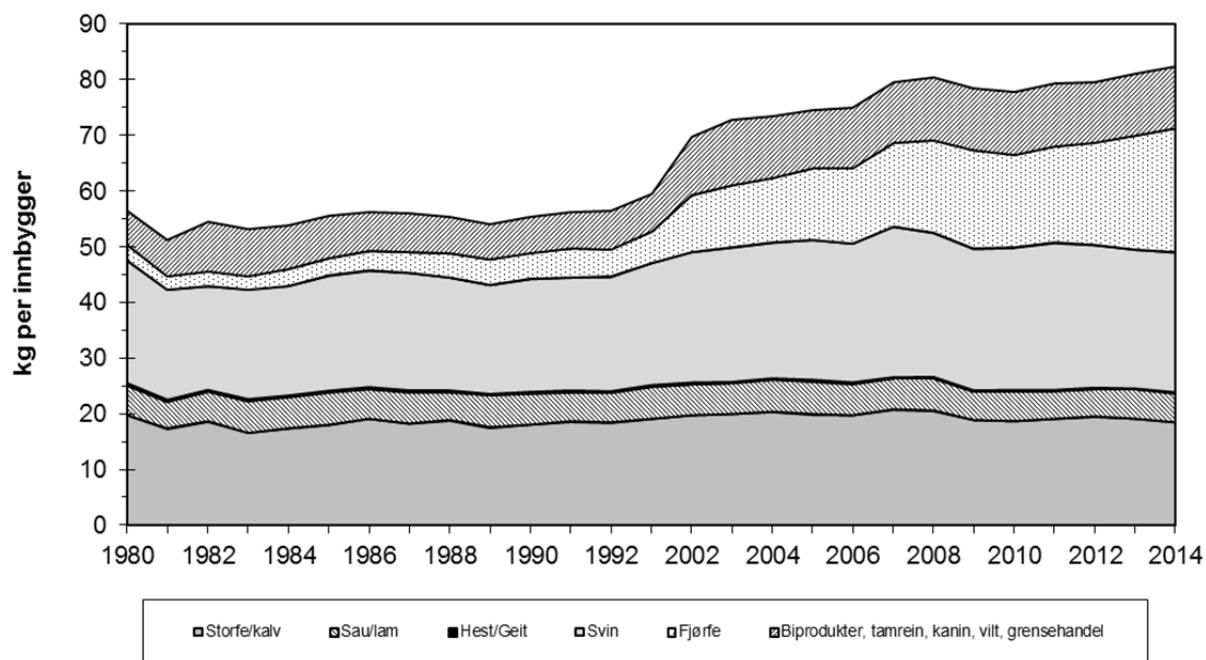
3) Det var ikke utbetalinger til internoverføringer sau 2011

Med hensyn til prisen for fjørfekjøtt vises det til vedleggstabell 1.6.

Forbruk av kjøtt

Forbruket av kjøtt har økt over lengre tid. Forbruket av de ulike kjøttslagene målt på engrosnivå, går fram av figur 3.8.

Avregning av svineskrotter uten hode og labb fra og med 2002, utgjør en mengdemessig reduksjon på 7,0 prosent for svinekjøtt. Endringen i avregningspraksis forklarer den nedgangen som er registrert i produksjon og forbruk av gris fra 2001 til 2002. Dette kvantumet tas inn igjen i det beregnede totalforbruket av kjøtt (se tabell 3.38) ved en tilsvarende økning av mengden av biprodukter.

Figur 3.8 Utviklingen i engrosforbruket av kjøtt. 1980–2014

Tabell 3.36 Produksjon, eksport, import, lagerendring og engrosforbruk av kjøtt i alt, inkl. fjørfe, tamrein og kaniner,¹ mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2011	2012	2013*	2014**
Produksjon til salg og									
hjemmeforbruk	150,6	182,1	206,6	267,1	322,8	323,3	326,2	342,1	349,1
Eksport	4,3	0,3	8,2	19,6	-3,1	-2,0	-2,7	-4,1	-0,4
Import ¹	4,6	15,9	1,9	5,6	9,8	15,0	25,3	23,8	21,2
<i>herav spekk</i>		<i>1,5</i>	<i>1,0</i>	<i>0,8</i>	<i>1,3</i>	<i>0,7</i>	<i>1,2</i>	<i>1,3</i>	<i>1,3</i>
Lagerendring ²	-0,6	0,9	0,5	4,0	-1,1	2,3	-2,3	-5,3	-2,0
Innenlandsk forbruk	150,3	198,6	200,8	257,5	328,4	338,6	346,6	356,4	367,9
Netto transittimport ³	-	4,0	3,5	0,3	-1,1	0,2	0,1	0,7	0,0
Forbruk i alt, kg/innbygger	150,3	202,6	204,3	257,8	327,3	338,8	346,7	357,1	367,9
	39,1	49,3	48,3	57,8	66,9	68,4	69,1	70,3	71,6
Forbruk pr. dyreslag									
Storfe	49,4	77,3	72,2	88,7	89,7	92,5	95,3	94,7	92,7
Kalv	6,5	2,3	1,4	1,5	1,6	1,9	2,1	2,4	2,3
Sau og lam	18,3	22,6	24,9	23,5	26,5	25	25,6	26,8	26,8
Geit og kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3
Hest	1,9	0,9	0,8	0,6	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Svinekjøtt	66,9	86,2	82,1	102,8	124,7	130,6	128,4	126,7	128,9
Fjørfe	5,5	10,9	19,3	37,5	81,8	86,2	92,6	103,6	114,4
Tamrein og kaniner	1,6	1,8	2,9	2,4	2,2	2,0	2,0	2,3	2,2

1) Eksklusive grensehandel

2) Minus = økning i lager, pluss = nedgang i lager

3) Nettoforskjell mellom SSB og LMDs/Norturas statistikk

Tallene i tabell 3.36 omfatter ikke grensehandelen med kjøtt. På grunnlag av årlige undersøkelser som Opplysningskontoret for kjøtt har fått utført blant private husstander, er andelen kjøtt anskaffet i utlandet, sett i forhold til totalt kjøttforbruk i Norge, beregnet. For 2006, 2007 og 2008 viste undersøkelsene andeler på henholdsvis 6,3 prosent, 6,0 prosent og 6,2 prosent. På bakgrunn av disse tallene har BFJ anslått omfanget av grensehandelen med kjøtt i årene deretter. I tabell 3.37 er kjøtt som er omsatt gjennom grensehandel, tatt inn som et tillegg til det øvrige beregnede forbruket av alt kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Forbruket av spiselige biprodukter er også tatt hensyn til.

Tabell 3.37 Engrosforbruk av kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Medregnet spiselige biprodukter.
Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2011	2012	2013*	2014**
Kjøtt fra husdyr ¹	150,3	202,6	204,3	257,8	327,3	338,8	346,7	357,1	367,9
Kjøtt fra vilt	2,1	4,3	6,1	8,2	8,2	8,1	7,3	7,6	7,5
Hvalkjøtt	2,5	1,0	0,1	0,1	0	0	0	0	0
Biprodukter ¹	9,9	13,3	13,1	14,9	25	24,3	23,8	23,6	23,5
Sum forbruk av kjøtt og biprodukter	164,8	221,2	223,6	281,0	360,5	371,2	377,8	388,3	398,9
Kg/innbygger	42,8	53,8	52,9	62,9	73,7	75,0	75,3	76,4	77,6
Grensehandel ²	–	3,0	5,0	9,0	20,0	21,0	21,0	23,0	24,0
Sum forbruk inkl. grensehandel	164,8	224,2	228,6	290,0	380,5	392,2	398,8	411,3	422,9
Kg per innbygger	42,8	54,6	54,1	64,9	77,8	79,2	79,5	81,0	82,3

1) Gris uten hode og labber f.o.m. 2002. Påslaget for biprodukter er økt tilsvarende

2) Anslag

3.3.3 Egg

Tabell 3.38 gir en oversikt over nettoproduksjonen og engrosforbruket av egg. Priser på egg er vist i tabell 3.39.

Beregningene av eggprisen er basert på oppgaver fra Nortura. Egg er fra og med jordbruksoppgjøret i 2013 tatt ut av målprissystemet.

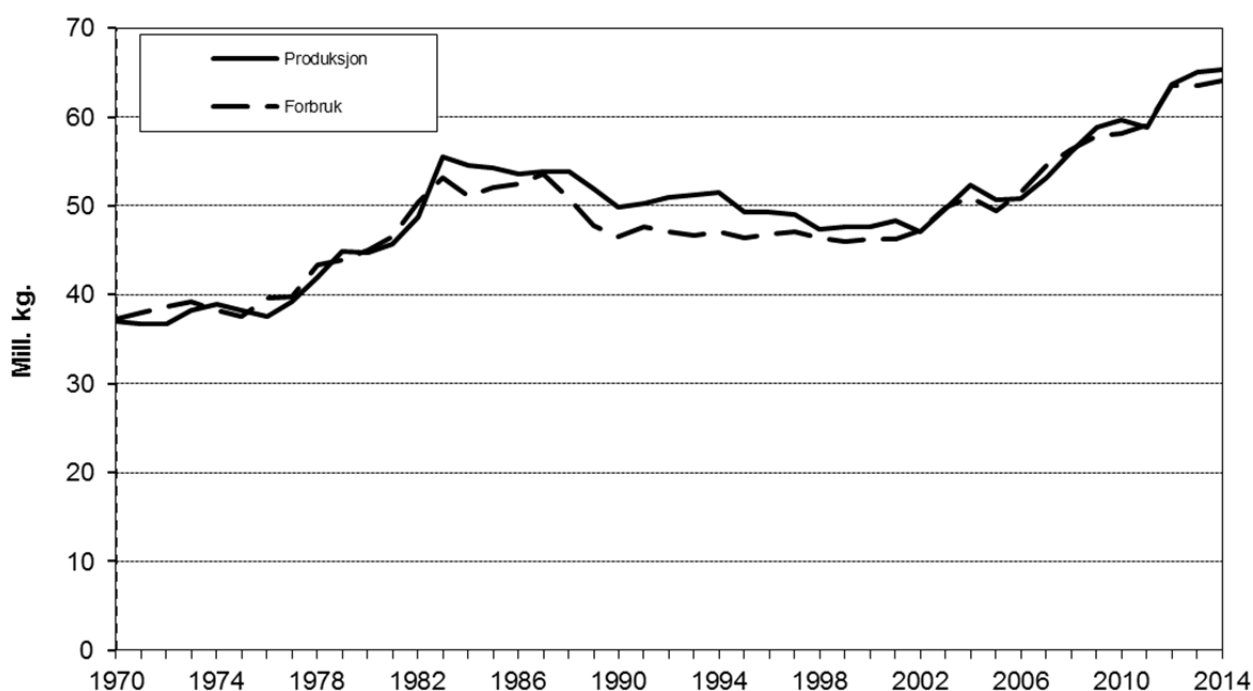
Tabell 3.38 Produksjon og engrosforbruk av egg. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Nettoproduksjon	38,0	46,2	52,3	47,9	59,9	64,1	65,5	65,7
<i>Herav salg og hj.forbruk</i>	<i>37,3</i>	<i>44,9</i>	<i>51,9</i>	<i>47,6</i>	<i>59,6</i>	<i>63,7</i>	<i>65,1</i>	<i>65,3</i>
Eksport ¹	0,4	1,6	3,7	2,2	1,5	1,3	1,9	1,2
Import	1,4	0,7	0,2	0,4	0,1	1,2	0,2	0
Lagerendring	..	-0,1	+0,4	0,3	0,0	0,1	-0,1	0
Forbruk i alt	38,3	43,9	48,8	46,0	58,1	63,5	63,5	64,1
Kg per innbygger	9,9	10,8	11,6	10,9	11,9	12,7	12,5	12,5

1) Består av skallegg, eggprodukter regnet som skallegg og eggehvite

Tabell 3.39 Priser og verdi av eggproduksjonen

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Salg og hj.forbruk, mill. kg	37,3	44,9	51,9	47,6	59,6	63,7	65,1	65,3
Utbetalingspris, kr/kg	5,78	10,53	13,46	11,07	13,84	15,78	15,01	14,56
Verdi, salg og hj.f., mill. kr	215	473	699	528	824	1 005	977	950
Kontrakttillegg, mill. kr			46,4					
Førtidsslaktning av høner, mill. kr			11,6	2,7	0,0	0,0	10,1	12,3
Distriktstilskudd, mill. kr				2,1	8,7	7,7	7,6	7,8
Sum inntekt, mill. kr	215	476	763	537	833	1 012	994	971

Figur 3.9 Produksjon og engrosforbruk av egg

3.3.4 Ull

Tabell 3.40 Produserte mengder, priser og inntekter for ull

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Produksjon, tonn	4 830	4 764	4 830	5 105	4 368	3 979	3 942	3 999
Pris, kr/kg	9,15	18,31	46,84	32,83	26,89	28,99	30,03	30,10
Inntekt, mill. kr	44,2	87,2	226,2	167,6	117,5	115,4	118,4	120,4

Tabell 3.40 gir oversikt over utbyttet fra ullproduksjonen. Nortura og ullvarefabrikkene gir oppgaver over hvor mye ull som er tatt imot ved deres anlegg. Leveransen av ull i budsjettåret er beregnet på grunnlag av et anslag for antall vinterfôrede sauer og en stipulert ullmengde per vinterfôret sau. Produksjonen har gått noe ned, men har holdt seg jevn de siste årene. Priser innhentes fra Nortura og Fatland-Gjestal. Prisen til produsent er sammensatt av et tilskudd per kg ull og den prisen som oppnås i markedet.

3.3.4 Pelsdyr

Posten omfatter nå inntekter fra skinnproduksjon på sølvrev, blårev og mink. Etterspørselen etter skinn kan variere mye fra år til år. Dermed kan det oppstå store prissvingninger. BFJ benytter Norges Pelsdyrslag som kilde for oppgaver over mengder og priser for pelsdyrskinn. Det gjelder for både regnskapsårene og budsjettåret. Tabell 3.41 inneholder data fra skinnproduksjonen.

Tabell 3.41 Produksjon, priser og inntekter for pelsdyr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Produksjon, 1 000 stk.</u>								
Reveskinn	109	282	745	457	215	152	148	162
Minkskinn	1869	1063	531	330	510	587	613	810
<u>Priser, kr per stk.</u>								
Reveskinn	200	614	286	265	586	968	1 111	904
Minkskinn	98	167	128	166	298	439	525	385
<u>Inntekter, mill. kr</u>								
Reveskinn	22	173	213	121	126	147	164	145
Minkskinn	183	177	68	55	152	258	322	312
Direkte refundert avgift			8	–	–	–		
Sum	205	350	290	176	278	405	486	458

3.3.5 Andre husdyrproduksjoner

Salg av levende dyr

Posten omfatter inntekter fra salg av levende dyr til sektorer utenfor jordbruket. Dessuten er inntektene fra eksport av livdyr med. Kostnadene til import av livdyr til jordbruket trekkes fra. Import av hester holdes utenom her, siden disse dyrene forutsettes å gå til andre sektorer enn jordbruket.

Innenlandsk salg av hester fra jordbruket til andre sektorer er anslått på grunnlag av registreringer som er utført ved Norsk Hestesenter. Registreringene gjelder antall bedekte hopper.

Eksport- og importtall for regnskapsårene kommer fra SSB. Anslag over eksport og import i budsjettåret er innhentet fra de ulike avlsorganisasjonene. I tabell 3.43 er disse dataene presentert.

Kaninproduksjonen

Det er vanskelig å skaffe en fullstendig oversikt over produksjonen av kaniner, da det omtrent ikke forekommer organisert omsetning av kaninkjøtt. De fleste oppdrettere står selv for både slakting og omsetning. Norsk Kanin er kilde for de anslagene som BFJ benytter for produserte mengder og priser. Se tabell 3.42.

Honningproduksjonen

Honningcentralen gir oppgaver over hvor mye honning som produseres i det enkelte året. Værforholdene har stor betydning for produksjon av honning. I 2011 og 2012 var værforholdene lite gunstige, og det gjenspeiles i mengdetallene i tabell 3.42.

Honningcentralen er også totalkalkylens kilde for alle opplysninger om prisene på honning, se tabell 3.42. Utbetalingsprisen til produsenter som leverer til Honningcentralen, består nå av en grunnpris, et etterbetalingstillegg og en eventuell etterbetalt bonus. Prisene på honning som selges direkte til forbruker, ligger høyere enn ved leveranser til Honningcentralen.

Tabell 3.42 Produksjon, priser og inntekter for andre husdyrproduksjoner

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Salg av levende dyr</u>								
Inntekt, mill. kr	1,3	7,4	10,4	2,2	-1	-8,1	-10,7	-7,4
<u>Kaninkjøtt</u>								
Produksjon, tonn	220	168	217	270	240	71	50	43
Pris, kr/kg	6,50	25,00	30,00	33,00	75,00	92,00	100,00	100,00
Inntekt, mill. kr	104	402	605	8,9	18,0	6,5	5,0	4,3
<u>Honning</u>								
Lev. Honn.cent., ton	730	210	1222	628	773	552	347	350
Pris Honn.cent., kr/kg	7,50	20,00	29,45	45,54	34,50	39,68	43,20	44,50
Direktesalg, tonn	270	390	906	372	527	468	573	570
Pris direktesalg, kr/kg	10,50	24,17	43,10	65,00	88,00	104	113	122
Inntekt, mill. kr	8,3	13,6	75,0	52,8	73,0	70,6	79,7	85,1

3.4 Andre inntekter

3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer

Tabell 3.43 Kjøreinntekter, mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Kjøreinntekter:								
Skogen	57	74	147	57	28	30	30	30
Bierverv og privat	31	108	160	253	304	298	298	299
Investeringer i jordbruket	21	54	41	32	74	74	68	104
Sum kjøreinntekter	109	236	342	342	406	402	396	433
Hester i pensjon	2	13	36	53	111	114	117	120
Sum kjøreinntekter m. m.	112	249	378	395	517	516	513	553

Posten omfatter først og fremst kjøreinntekter ved bruk av jordbrukets maskiner. Dette gjelder inntektsføring ved bruk av maskiner i skogen, ved investeringsarbeid på driftsbygninger, ved grøfting og nydyrking, i bierverv eller til private formål. Dessuten føres leieinntekter fra hester som er i pensjon på jordbruksbedrifter, sammen med kjøreinntektene. Dette er inntekter som jordbruket har av å holde plass for hester som tilhører folk utenom jordbruksnæringen. Travhester og hester til rekreasjon er eksempler. Inntektene ved salg av stråfôr til slike dyr hører ikke med her, men føres i stedet under «stråfôr» i totalkalkylen.

Verdien av maskinkjøring i forbindelse med investeringer i varige driftsmidler blir beregnet som prosentandel av bruttoinvesteringene i de samme driftsmidlene. Dette skyldes bruttoføring av investeringene, det vil si føring inklusive verdien av egeninnsats. Egeninnsatsen blir på tilsvarende måte kostnadsført under kapitalslit.

På grunn av justering av serien for investeringene i bygninger, er kjøreinntektene ved bygninger justert tilbake til 2005, mens kjøreinntektene ved grøfting, inklusive hydrotekniske anlegg, er justert tilbake til 2002 som følge av justering av serien for investeringene i grøfter. På grunnlag av nye oppgaver fra jordbruksstillingen for 2010 over antall jordbruksbedrifter med kjøring i andre næringer, er serien for kjøring på bierverv justert tilbake til 2004.

Det er bare verdien av egen maskininnsats ved *nyinvesteringer* som inntektsføres. For vedlikehold praktiseres nettoføring, slik at all egeninnsats holdes utenom. En oversikt over de beregnede kjøreinntektene finnes i tabell 3.44.

3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer

Under denne inntektsposten føres verdien av eget arbeid i forbindelse med nyinvesteringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking. Inntektsføringen skyldes at investeringene og kapitalslitet bruttoføres, det vil si inklusive verdien av eget arbeid. Arbeidsinntektene fastsettes som bestemte prosentandeler av investeringene.

Tabell 3.44 Arbeidsinntekter ved investering i varige driftsmidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Driftsbygninger	44	187	249	194	235	245	265	272
Grøfter	17	17	9	15	28	31	18	62
Nydyrking	14	26	8	4	13	9	9	10
Sum arbeidsinntekter ved investeringer	75	229	266	213	276	285	292	343

3.5 Endringer i buskap og lager av fôrmidler

3.5.1 Endringer i buskapsverdien

Tabell 3.45 Endringer i buskapsverdi. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Hest	-15	-8	5	13	4	-5	10	-6
Storfe	-22	15	145	-133	-65	62	-146	-33
Sau	-15	6	13	2	-6	-2	-5	-8
Geit	-0,6	1,0	-0,5	-0,2	-0,3	-0,2	-0,4	-0,1
Svin	-5	25	80	-16	-1	-13	-5	-11
Fjørfe	0,5	-0,5	1,3	1,8	12	10	29	21
Pelsdyr	-9	-5	-4	10	-9	4	7	4
Endring i alt	-67	34	238	-127	-65	56	-111	-33

Beregningene gjelder endringer i buskapsverdien fra 1. januar til 31. desember. I praksis er det dyretallet per 1. januar i beregningsåret og per 1. januar i det etterfølgende året som inngår i beregningen, sammen med beregningsårets gjennomsnittspriser for de forskjellige typene av slakt. Verdien av dyrebestanden er uttrykt som markedsverdien av slaktet. Mens verdiøkning inntektsføres, blir verdireduksjon ført som fradrag i inntekten. Til en viss grad tas det hensyn til alderssammensetningen i buskapen. Lager av pelsdyrskinn inngår i husdyrverdien for pelsdyr.

Tabell 3.46 viser at buskapsverdien har gått opp i 2012, hovedsakelig storfebestanden har bidratt til det. Det var nedgang i buskapsverdiene i 2013, storfe gikk mest ned, mens fjørfe gikk noe opp. I budsjettåret 2014 regnes det med nedgang i buskapsverdiene unntatt for fjørfe.

3.5.2 Medlemsbonus

Posten var ny i 2011 og omfatter bonuser og overskudd fra samvirkeorganisasjoner som ikke ellers framkommer som høyere produktpris for melk og kjøtt via etterbetalinger. Budsjettåret er beregnet som gjennomsnittet av de tre foregående årene.

Tabell 3.46 Medlemsbonus. Mill. kr

1995	1999	2008	2009	2010	2012	2013*	2014**
3,0	10,4	5,1	140,3	165,0	193,1	193,5	176,9

3.5.3 Fôrregnskapet og lagerendringer av fôrmidler

Tabell 3.47 Fôrtilgang, fôrbehov og fôrbalanse. Mill. FEm

	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2012	2013*	2014**
Fôrtilgang, brutto,	3 254	3 466	3 726	4 299	4 171	4 331	4 263	4 265
– 1 % svinn for kraftfôr	13	15	16	17	18	19	19	20
= Fôrtilgang netto	3 241	3 451	3 710	4 272	4 153	4 312	4 244	4 245
– Fôrbehov	3 186	3 478	3 625	4 225	4 214	4 171	4 217	4 199
= Differanse	55	–27	85	47	–61	141	27	46

1) F.o.m. 1993 er beregningen utført i melkeføreheter (FEm) mot tidligere fetningsføreheter (FFE)

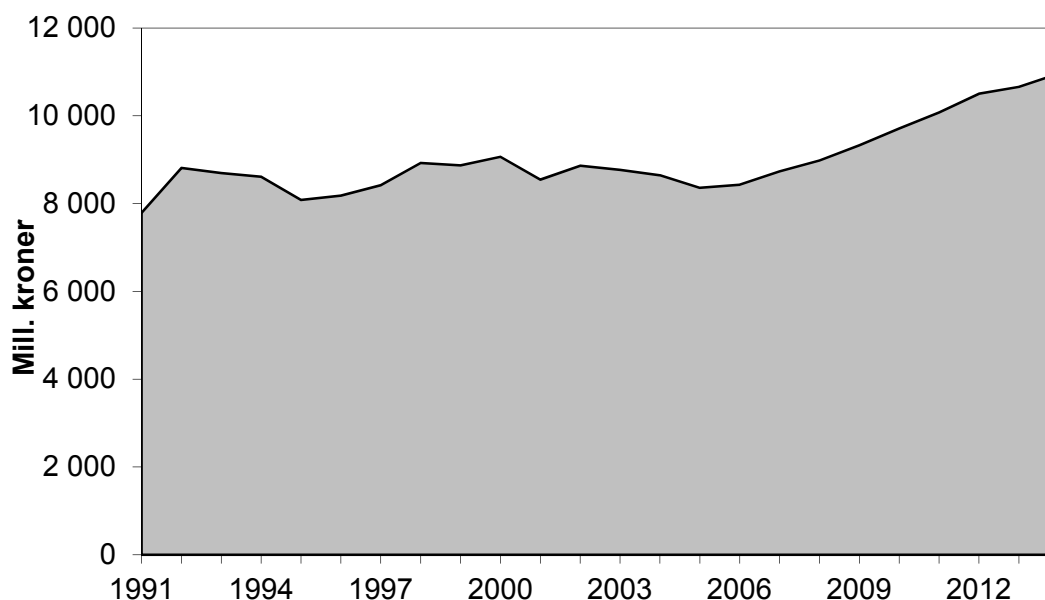
I fôrregnskapet beregnes tilgangen på og behovet for fôr. Balanseberegningen for 2012 viser et beregnet fôroverskudd på 141 mill. FEm, mens det for 2013 er regnet med et overskudd på 27 mill. FEm. For 2014 gir beregningen et overskudd på 46 mill. FEm.

Over- eller underskudd av fôr må sees som på bakgrunn av varierende avlingsår. Det er knyttet en god del usikkerhet til beregningsgrunnlaget for fôrregnskapet. Både størrelsen på fôravlingene, omfanget av svinn, næringsverdien i fôret og fôrbehovet til husdyrbestanden er det vanskelig å finne en sikker beregning av.

Lagerendringene gjelder årsskiftene hvert år. På grunn av usikkerheten ved datagrunnlaget har BFJ ikke verdiberegnet lagerendringene i Totalkalkylen etter 1999.

4 Direkte tilskudd

4.1 Oppsummering

Figur 4.1 Sum direkte tilskudd. 1991–2014

I tabell 4.1 er det gitt en oversikt over de forskjellige typene av direkte tilskudd som er inntektsført i totalkalkylen.

Tabell 4.1 Oversikt over ulike kategorier av direkte tilskudd til jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Utbetalinger fra fond	54	617	234	218	523	482	529	677
Direkte tilskudd (underpost)	135	1 228	3 035	6 880	7 513	8 257	8 307	8 442
Utviklingstiltak	4	94	80	108	77	83	80	83
Velferdsordninger	0,2	602	1 632	1 745	1 513	1 549	1 553	1 602
Sum utbetalt over jord- bruksavtalen (kap.1150)	193	2 541	4 981	8 951	9 626	10 371	10 469	10 805
Tilskudd til investeringer utenom jordbruksavtalen	86	205	61	–	–	–	–	–
Andre ordninger	0,3	3	13	48	84	132	189	157
Sum direkte tilskudd	279	2 749	5 054	9 000	9 710	10 502	10 659	10 962

Tabell 4.2 viser de tilskuddene som er *spesifisert* i totalkalkylen. I tillegg til posten «direkte tilskudd» er alle tilskudd som føres under de enkelte inntektspostene, tatt med.

Tilskudd som framkommer som økte produktpriser, eller i form av reduserte priser på innsatsfaktorer, er imidlertid utelatt. Sum tilskudd som føres spesifisert i totalkalkylen, utgjør nå årlig 11–12 mrd. kr.

I kapitel 8 er det gitt en oversikt over alle tilskudd som har inntektseffekt i totalkalkylen, også tilskudd som ikke framgår av tabell 4.2. Der er tilskuddene gruppert etter statsbudsjettets kapittelsystem.

Tabell 4.2 Oversikt over tilskudd i totalkalkylen. Mill. kr¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Tatt med under:								
Planteprod.poster	62	68	230	45	63	60	80	92
Husdyrprod.poster	97	1 084	3 470	1 678	1 245	1 190	1 243	1 516
Kostnadsposter	132	44	–	–	–	–	–	–
Direkte tilskudd	279	2 749	5 054	9 001	9 710	10 502	10 659	10 915
Sum tilskudd	570	3 945	8 754	10 724	11 018	11 742	11 982	12 523

Eksklusive tilskudd som inngår i produktprisene, for eksempel tilskudd under markedsordningen for korn/tilskudd til kornfondet. Slike tilskudd er imidlertid med i oversikten over totale inntektsførte tilskudd i tabellene 8.1 og 8.2. Også eksklusive produksjonsregulerende tilskudd som er finansiert av omsetningsavgiftsmidler, eller som er uten offentlig finansiering

Vedleggstabell 2.1 gir en detaljert oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2012–2014.

4.2 Generelt

Det går fram ovenfor at tilskudd som gis til jordbruket over Landbruks- og matdepartementets budsjett, kommer til uttrykk i Totalkalkylen på forskjellige måter. Enkelte tilskudd som bevilges over samme budsjett, går til formål utenfor jordbrukssektoren. Dermed faller de også utenfor totalkalkylens dekningsområde. Tilskudd som faller innenfor gruppen landbruksforskning og opplæring, er i sin helhet holdt utenom beregningene. Disse betraktes som offentlig konsum.

Under posten «direkte tilskudd» blir det også ført noen utbetalinger som bevilges over andre deler av statsbudsjettet enn kapittel 1150.

Inndelingen av underpostene under «direkte tilskudd» samsvarer med grupperingen i Prop. 1 S fra Landbruks- og matdepartementet.

4.2.1 Regnskapsårene

Tilskuddsbeløpene for regnskapsåret 2012 er hentet fra statsregnskapet Prop. 1 S Landbruks- og matdepartementet (2012–2013). SLF har gitt oppgaver til det foreløpige regnskapet for 2013. Der hvor utbetalingene bare delvis går til jordbruksnæringen, blir det innhentet spesifiserte oppgaver fra Landbruks- og matdepartementet, SLF og Innovasjon Norge.

For enkelte poster blir det innhentet oppgaver fra Forsvarsdepartementet, Miljøvern-departementet, Direktoratet for naturforvaltning og NILF.

Oppgavene over utbetalinger fra Tilskudd til erstatninger for 2013 bygger i betydelig grad på anslag fra SLF. På beregningstidspunktet manglet noen rapporter fra fylkene over avlingskader og svikt i honningproduksjonen.

4.2.2 Budsjetåret

Anslagene for utbetalinger i budsjettåret er i hovedsak basert på oppgaver fra statsbudsjettet og fra proposisjonen om jordbruksoppkjøret. Utbetalinger fra fond er unntatt her.

For postene under Landbrukets utviklingsfond (LUF) blir utbetalingene for budsjettåret anslått ut fra utbetalinger, bevilgningsrammer, overføringer og inndragninger som er registrert for årene før. Budsjettårets post for utbetaling fra Tilskudd til erstatninger blir i hovedsak fastsatt slik at den tilsvarer gjennomsnittet for de 14 foregående årene.

4.3 Utbetalinger fra fond

I Totalkalkylen inntektsføres nå fondsutbetalinger kun fra Landbrukets utviklingsfond, LUF. Utbetalinger fra fondet avviker fra hva bevilgning til og innvilgning fra fondet det enkelte år. I tillegg er det overføringer og inndragninger fra tidligere år slik at bevilgnings- og innvilgningsrammen vil avvike fra hva som er lagt til grunn i budsjettproposisjonene. Her omtales kun utbetalinger som inntektsføres i Totalkalkylen.

Tabell 4.3 viser hvordan LUF bidrar til «direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Tabell 4.3 Utbetalinger over «direkte tilskudd» fra fondsavsetninger, 1 000 kr

	2012	2013*	2014**
Post 50.11 Landbrukets utviklingsfond (LUF)	482 361	529 398	637 464
Sum post 50	482 361	529 398	637 464

4.3.1 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond

I Totalkalkylen inntektsføres utbetalinger fra LUF som anses å ha inntektsvirkning i jordbrukssektoren (som næring). Utbetalinger til eks. skogbruk og bioenergi, forskning og ulike utviklingsprogrammer som gjelder eks. tilleggsnæringer i jordbruket, inntektsføres ikke. Tabell 4.4 gir en presentasjon av de utbetalingene fra LUF som tas med i totalkalkylen. Nedenfor følger en kort oversikt over hvordan disse midlene nå forvaltes.

Miljøvirkemidlene

I de seinere årene har forvaltningen av miljøvirkemidlene vært fordelt på tre forskjellige nivåer.

For det første har en nasjonalt miljøprogram fra 2004, med generelle og landsdekkende ordninger. Areal- og kulturlandskapstilskuddet, tilskudd knyttet til økologisk produksjon, tilskudd til dyr på utmarksbeite og generelt tilskudd til dyr på beite hører til her.

For det andre har en regionalt miljøprogram som forvaltes av fylkene, og som ble innført med virkning fra 2005.

De foran nevnte tilskuddene omfatter ordninger under produksjonstilskuddene som føres under underposten «Direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Fra 2004 forvalter kommunene ordningen «spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap» (SMIL). Dette dreier seg om tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet, de landskapsmessige kvalitetene i kulturlandskapet og verneverdige bygninger i landbruket. I tabell 4.4 inngår SMIL-midlene i postene «tekniske miljøinvesteringer» og «tilskudd til kulturlandskapstiltak».

Ved jordbruksoppgjøret 2008 ble det innført en ny ordning under miljøvirkemidlene for å ivareta utvalgte områder med stor biologisk og kulturhistorisk verdi. Til den nye ordningen «Utvalgte kulturlandskap» blir det gitt bevilgninger over LUF, og dessuten over Miljøverndepartementet, til langsiktige skjøtselstiltak med inntektsvirkning for jordbruket.

Tabell 4.4 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond. 1 000 kr¹

	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Eldre ordn., tradisjonelt jordbruk	152 401	3 522	–	–	–	–
BU-midler til tradisjonelt jordbruk	–	89 392	279 388	305 913	358 883	343 995
BU-midler til grøfting	–	9 726	5	–	6 729	100 000
Rentestøtte, tradisjonelt jordbruk	–	–	58 308	66 558	50 816	62 150
Beredskapslager drivstoff	864	–	–	–	–	–
Tekniske miljøinvesteringer	40 000	30 364	18 531	25 568	29 242	30 000
Tilskudd til energiøk. Tiltak	–	3 922	–	–	–	–
Tilskudd til kulturlandskapstiltak	–	38 300	50 200	48 345	50 622	55 000
Utviklingsprogram for geitehold	–	–	3 749	8 798	6 353	15 000
Beiteskader forårsaket av gås	–	–	2 689	0	0	0
Setersatsing	–	–	1 163	1 114	804	319
Verdensarven	–	–	4 893	4 986	4 763	5 000
Organisert beitebruk	–	–	6 501	9 236	8 856	12 000
Oppførte ordninger	–	200	–	–	–	–
Morsa/Vestre Vansjø	–	–	–	0	0	0
Utvalgte kulturlandskap	–	–	6 638	11 844	13 329	14 000
Sum utbetalinger	193 265	175 426	432 065	482 361	529 398	637 464

1) Poster som inngår i Totalkalkylen

BU-midler til investeringer i tradisjonelt jordbruk

Utbetalingene omfatter midler til bruksutbygging, i hovedsak investeringer til driftsbygninger.

Utbetalingene for 2012 og 2013 var henh. 305,9 og 358,9 mill. kr mens det for 2014 er prognosert en utbetaling på 344,0 mill. kr.

Ved jordbruksoppgjøret 2011 ble maksimalsatsen for investeringsstøtte økt fra 750 000 kr til 900 000 kr.

Rentestøtte

All rentestøtte som bevilges over jordbruksavtalen inntektsføres i Totalkalkylen. Bevilgningsrammen for lån med rentestøtte blir videreført med 1 000 mill. kr i 2014.

BU-midler til grøfting

Ved jordbruksoppjøret i 2012 ble det innført grøftetilskudd under SMIL-ordningen gjeldende fra 2013 på 100 mill. kroner. Tilskuddet videreføres i 2014 samme beløp. Grøftetilskuddet gjelder tidligere grøftet med tilskuddssats på 1 000 kroner pr dekar. Pga. sen implementering av regelverket ble det kun innvilget tilskudd til drenering på 55 mill. mens bare 6,7 mill. kr ble utbetalt for ferdig utførte anlegg. Det regnes at 30 tusen dekar ble grøftet. Ubrukte budsjettmidler på om lag 45 mill. kroner overføres til 2014.

Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)

SMIL omfatter spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (STILK), miljørettet omlegging i kornområdene (MOMLE) og investeringer i miljøtiltak (IMT). Posten «Organisert beitebruk» har vært underlagt SMIL fra 2005. I Totalkalkylen har den vært ført sammen med investeringer i miljøtiltak. Ved jordbruksavtalen 2009 ble posten overført til en egen ordning som er underlagt Fylkesmannen. SMIL omfatter også «Områdetiltak», men det er ikke regnet med at denne ordningen har inntektsvirkning for jordbruket.

Tabell 4.5 viser hvordan utbetalinger fra SMIL fordeler seg på underpostene.

Tabell 4.5 Utbetalingene av tilskudd over SMIL, mill. kr

	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**
Spesielle tilt. i landbr. kult.landsk. (STILK)	94,2	83,7	92,1	86,9	91,6	
Investeringer i miljøtiltak (IMT)	21,2	18,5	19,2	25,6	29,2	
Organisert beitebruk ¹⁾	6,0	–	–	–	–	
Miljørettet omlegging i kornområder (MOMLE)	0,4	0,4	0,2	0,1	0,1	
Sum	121,8	102,6	111,5	112,6	120,9	
Områdetiltak	6,0	4,2	5,0	4,6	3,1	
Sum	127,8	106,8	116,5	117,2	124	225,0
- herav grøfting					6,7	100,0
Herav postert i totalkalkylen:						
Tilskudd til tekniske miljøinvesteringer ²⁾	27,2	18,5	19,2	25,6	29,2	30,0
Tilskudd til kulturlandskapstiltak ³⁾	56,8	50,2	50,7	48,3	50,6	55,0
Tilskudd til grøfting					6,7	100,0

1) Se fotnote under tabell 4.5

2) IMT + organisert beitebruk fram til og med 2009

3) STILK (= fredede og verneverdige bygninger + MOMLE)

Utviklingsprogram for geitehold

Ved jordbruksoppjøret 2004 ble det innført en ordning for utvikling av geiteholdet. Det regnes med at bare deler av denne ordningen har inntektsvirkning i Totalkalkylen.

Siden innføringen er ordningen med utviklingsprogram utvidet til å omfatte nye delordninger med inntektsvirkning i Totalkalkylen mens andre er avvirket. Dette gjelder omstillingspakke med omstillingsbidrag til produsenter som selger melkekvoter.

Ved jordbruksoppgjøret 2006 ble ordningen utvidet til å gjelde kompensasjon for bortfall av produksjonstilskudd. Kompensasjon for bortfall av avløsertilskudd ble tatt inn i ordningen ved jordbruksoppgjøret 2007.

Beiteskader av gås

Ved jordbruksoppgjøret 2005 ble det innført en ordning med arealtilskudd til beitearealer hvor trekkende gås forårsaker skader. Ordningen fikk virkning fra 2006, men er overført til Regionalt miljøprogram for 2012.

Setersatsing

Tilskuddet til setersatsing ble innført ved jordbruksoppgjøret 2005. Ordningen er femårig og avgrenset til fylkene Oppland, Hedmark og Møre og Romsdal.

Ordningen med tilskudd til setersatsing er nå avsluttet, men det regnes fortsatt med utbetalinger pga. tidligere innvilgninger.

Organisert beitebruk

Ordningen omfattet i utgangspunktet investeringsstøtte til organisert beitebruk og organisert sauesanking. Tilskuddsordningen for investeringer i organisert beitebruk ble overført til SMIL med virkning fra 2005. Tilskudd til organisert sauesanking ble overført til regionale miljøprogram ett år seinere. Fra 2010 ble investeringsstøtten til organisert beitebruk tatt ut av SMIL og overført til en egen ordning som forvaltes av Fylkesmannen.

Verdensarv

Ved jordbruksoppgjøret 2007 ble det opprettet en ny ordning som gjelder spesielt for verdensarvområdene: Vegaøyene og Geirangerfjorden/Nærøyfjorden.

Ordningen var ment å være 3-årlig, men ble i 2010 videreført i et nytt 5-årig prosjekt etter gjeldende modell.

Morsa/Vestre Vansjø

Ved jordbruksoppgjøret 2008 ble det innført en ny treårig ordning under Morsaprojektet.

Ordningen er nå avsluttet og restbevilgningen av prosjektet forventes tildelt og utbetalt i sin helhet i 2012.

Utvalgte kulturlandskap

Ordningen med tilskudd til utvalgte kulturlandskap ble innført ved jordbruksoppgjøret 2008. Ordningen omfatter skjøtsel og vedlikehold av landskap med stor historisk og biologisk verdi.

Opphørte ordninger

Fra og med 1996 har utbetaling for en rekke av de ordningene som er avviklet, vært oppgitt samlet under posten «Opphørte ordninger». Etter 2008 har Totalkalkylen ikke regnet med gjenstående ansvar eller utbetalinger.

4.3.2 Utbetalinger fra Skadefondet for landbruksproduksjon/Tilskudd til erstatninger m.m.

Tabellen nedenfor viser utbetalingene for de forskjellige ordningene under Landbrukets skadefond/Tilskudd til erstatninger m.m.

Ved jordbruksoppgjøret 2011 ble fondsordningen Skadefondet for landbruksproduksjon gjort om til en overslagsbevilgning; Tilskudd til erstatninger m.m. De erstatningene som lå under Skadefondet ble overført til den nye ordningen.

Tabell 4.6 Utbetalinger fra Landbrukets skadefond/Tilskudd til erstatninger m.m. 1 000 kr

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**
Avlingsskade	9 148	37 658	75 934	90 215	34 262	62 001	45 300
Utbetaling etter Klager							
Tilskudd, overvintringsskader	846	542	10 228	4 633	729	33 001	
Svikt i honningproduksjon	1 879	4 463	1 465	2 351	562	1 078	
Planteskadegjørere							
Tap av sau på beite	2 232	2 958	3 480	3 517	1 780	2 557	2 400
Tap av bifolk				245	54	630	300
Erstatninger ved flytterestriksjoner (Blåtunge)		1 188		-	-		
Sum	14 041	46 809	91 107	100 970	37 376	99 267	48 000

Utbetalingene omfatter erstatninger for avlingsskade og tilskudd til fornying og reparasjon av overvintringsskader. Dessuten blir det utbetalt erstatninger for svikt i honningproduksjonen. Fra og med 2003 er ordningen for katastrofetap av husdyr lagt inn under fondet. Denne ordningen har siden fått endret benevnelse og omfatter ordningene tap av sau på beite og tap av bifolk.

For 2009 ble det gitt en engangsbevilgning som kompensasjon for ekstra kostnader i melkeproduksjonen som følge av beiterestriksjoner på grunn av sykdommen «Blåtunge».

4.4 Direkte tilskudd (underpost)

De direkte tilskuddene omfatter i hovedsak de tilskuddsordningene som kommer inn under produksjonstilskuddene. Formålet med produksjonstilskudd i jordbruket er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk, innenfor de målene som Stortinget har trukket opp. Tabellen nedenfor gir en oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2012, 2013 og 2014. Beløpene for 2014 inkluderer omdisponeringer og overføringer som ble foretatt ved jordbruksoppgjøret.

Tabell 4.7 Direkte tilskudd (underpost). 1 000 kr

	2012	2013*	2014**
74.11 Driftstilskudd	1 344 816	1 358 304	1 374 000
74.14 Tilskudd til husdyr	2 358 603	2 419 832	2 503 900
74.16 Beitetilskudd	728 225	742 021	787 600
74.17 Areal og kulturlandskapstilskudd	3 265 178	3 241 273	3 203 788
74.19 Regionale miljøprogram	428 896	423 845	432 000
74.20 Tilskudd til økologisk landbruk	119 087	110 209	106 000
74.22 Tilsk. miljøv. spredemåter husdyrgjødsel ¹⁾	11 948	11 852	–
Sum	8 256 753	8 307 336	8 407 288

1) Ved jordbruksoppkjøret 2013 ble ordningen overført til Regionale miljøprogram med virkning fra 2014

Driftstilskudd

Driftstilskuddet for melk ble lagt om til en produksjonsnøytral ordning ved jordbruksoppkjøret 2001. Tilskuddet blir gitt per bedrift.

Ved jordbruksoppkjøret 2001 ble det også innført et særskilt driftstilskudd for melkeproduksjon i samdrifter. En ordning med driftstilskudd til spesialisert kjøttproduksjon ble etablert i 2002. Fem år seinere kom en tilsvarende ordning for ensidig sauehold, men denne ordningen ble overført til «Tilskudd husdyr» fra 2009.

Ved jordbruksoppkjøret 2010 ble satsene for enkeltbedrifter med mjølkeproduksjon økt både for bedrifter med kyr og geiter over hele landet og mest for bedriftene utenom Oslofjord og Jærenområdet. Satsene for tilskudd til spesialisert kjøttproduksjon ble økt. Dessuten ble harmoniseringen av satsene for samdrifter etablert før 1. juli 2004 og enkeltbedrifter slutført. For budsjettåret 2014 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppkjøret 2014.

Tilskudd til husdyr

Tilskuddet beregnes på grunnlag av dyretall og satser per dyr. Tilskuddet omfatter også tilskudd for verneverdige husdyrraser, og fra 2009 ordningen «driftstilskudd til ensidig sauehold». Dessuten kom bedrifter med bihold og minimum 25 kuber inn i tilskuddssystemet under denne ordningen fra 2009. Maksimalt tilskudd per bedrift ble holdt uendret på 280 000 kr ved jordbruksoppkjøret 2013, men tilskuddssatsene ble øket noe for sau/lam og gris. Beløpet for 2014 er justert for omdisponeringer ved jordbruksoppkjøret 2014.

Beitetilskudd

Ordningen med beitetilskudd som ble innført fra 2007 er 2-delt og omfatter både tilskudd til beiting i kulturlandskap og i utmark.

Ordningen skal fremme en bedre utnyttelse av utmarka og en bedre pleie av kulturlandskapet. Ved jordbruksoppkjøret 2013 ble satsene per dyr økt både for utmarksbeite og delvis også for beite i kulturlandskap.

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Areal- og kulturlandskapstilskuddet er den enkelttilskuddsordningen som utgjør det største totalbeløpet. Ordningen er 2-delt og består av en kulturlandskapsdel som blir gitt til alt jordbruksareal etter en felles sats, og dessuten en arealdel som blir gitt til de forskjellige vekstene med spesifisering etter soner og arealstørrelser. Formålet med *kulturlandskapstilskuddet* er å stimulere til skjøtsel, vedlikehold og utvikling av kulturlandskapet, gjennom aktiv drift og beiting på jordbruksarealene.

Arealtilskuddet skal medvirke til et aktivt jordbruk over hele landet. Dessuten skal tilskuddet styrke inntektene og jevne ut inntektsforskjeller mellom ulike produksjoner, bruksstørrelser og distrikter.

Det var ingen satsendringer ved jordbruksoppjøret i 2013. For 2014 er endringer som følge av omdisponeringer innarbeidet.

Regionale miljøprogram

Formålet med ordningen er å sikre miljøkvaliteter og kulturlandskap, og å hindre erosjon og avrenning av næringsalter til vann. Ordningen har regionale og lokalt tilpassede regelverk for økonomisk støtte.

Tilskudd til økologisk jordbruk

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at mer av jordbruksproduksjonen skjer økologisk.

Posten omfatter ordningene omleggingstilskudd, arealtilskudd ved økologisk drift og husdyrtilskudd ved økologisk drift. Disse tilskuddene gis i tillegg til ordinære husdyr-, areal- og kulturlandskapstilskudd.

Tilskudd til miljøvennlige spredemåter for husdyrgjødsel

Denne ordningen ble innført som et pilotprosjekt for fylkene Hedmark, Buskerud og Rogaland fra 2009 og er siden utvidet til å gjelde deler av Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag. Ordningen ble overført til regionale miljøprogram f.o.m. 2014.

4.5 Utviklingstiltak

Betegnelsen omfatter ordninger som er underposter i kap. 1150 post 77. Tabell 4.8 gjelder de ordningene som er postert under «direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Tabell 4.8 Utviklingstiltak. 1 000 kr

	2012	2013*	2014**
77.11 Tilskudd til dyreavl	74 781	76 715	73 200
77.12 Tilskudd til engfrø med mer	7 956	6 347	7 000
Sum	82 737	80 062	80 270

Tilskudd til dyreavl

De deler av ordningen som føres under «direkte tilskudd» omfatter tilskudd til dekning av kostnadene ved inseminering og utjevning av reisekostnadene ved veterinærtjenesten. Ordningen omfatter også tilskudd til avlsarbeid innen spesialisert storfekjøttproduksjon.

Tilskudd til engfrø

Tilskuddene under denne ordningen tar sikte på å fremme norsk engfrøavl og omfatter lagringstilskudd, pristilskudd og arealtilskudd og diverse andre tilskudd. Pristilskudd, arealtilskudd og diverse andre tilskudd blir utbetalt til produsentene gjennom såvare-

forretningene. Lagringstilskuddet går til såvareforretningene og blir ikke tatt med i totalkalkylen.

4.6 Velferdsordninger

Tabell 4.9 Velferdsordninger. 1 000 kr

Underposter	2012	2013*	2014**
78.11 Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	1 147 316	1 154 644	1 180 000
78.12 Tilskudd til avløsning for sykdom	164 109	165 792	171 600
78.14 Sykepengeordningen i jordbruket	88 000	88 000	88 000
78.15 Andre velferdstiltak	57 784	58 946	62 000
78.16 Tidligpensjonsordning for jordbr.	91 638	85 291	91 235
Sum post 78 Velferdsordninger	1 548 847	1 552 673	1 592 835

Ordningen «Andre velferdstiltak» omfatter nå de to delordningene «tilskudd til landbruksvikar» og «tilskudd til landbrukets HMS-tjeneste». Av disse ordningene er det bare «tilskuddet til landbruksvikar» som føres i Totalkalkylen.

Tilskuddet til sykepengeordningen og den administrative delen av tilskudd til landbruksvikar blir ført med tilsvarende motposter på kostnadssiden. Dermed blir inntektsvirkningen nøytralisert.

De øvrige tilskuddene føres uten motposter, slik at de gir full inntektsvirkning.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Tilskudd til avløsning under ferie og fritid er en refusjonsordning som beregnes etter satser per dyr. Utbetalingen av tilskudd til avløsning skjer etterskuddsvis i juni, på grunnlag av utgifter fra året før.

Tilskudd til avløsning ved sykdom

Tilskuddet til avløsning under sykdom er en refusjonsordning. Tilskuddet blir fastsatt ut fra faktiske utgifter til avløsning, opp til en maksimal dagsats per bruk.

Tilskudd til sykepengeordningen

Tilskudd til sykepengeordningen gjelder refusjon av tilleggspremier til folketrygden. Disse tilleggspremiene kreves innbetalt for at sykepenger skal komme opp i 100 prosent av pensjonsgivende inntekt etter 16 dager. Årlig beløp for denne tilskuddsordningen er beholdt uendret siden 2000.

Andre velferdstiltak

Administrasjonstilskudd til avløserlag består fra og med 2008 av den administrative delen av tilskuddet til landbruksvikar.

Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet har til formål å skaffe arbeidshjelp under kort-tidssykdom for gårdbrukere som ikke kan skaffe arbeidshjelp på annen måte. Ordningen ble overført fra kommunene til avløserlagene i 2008.

En spesifisering av tilskuddene til landbruksvikar for de siste årene finnes i tabell 4.10.

Tabell 4.10 Tilskudd til landbruksvikar. 1 000 kr

	2010	2011	2012	2013*	2014**
Samlet beløp	50 791	54 203	57 784	58 946	62 000
Herav tilskudd til landbruksvikar, kommunal ordning	–	–	–	–	–
Tilskudd gjennom avløserlag	50 791	54 203	57 784	58 946	62 000
Herav til administrasjon av avløserlagene	10 325	9 634	9 601	9 600	9 600
Herav tilskudd til landbruksvikar	40 466	44 569	48 184	49 346	52 400

Bevilgningen til andre velferdstiltak er satt ned til 69 mill. kr for 2012, men ble økt med 4 mill. kr ved omdisponeringer ved jordbruksoppkjøret i 2013.

Tidligpensjonsordningen

Tidligpensjonsordningen for jordbrukere trådte i kraft fra 1. januar 1999. Bevilgningen for 2013 er på 93,0 mill. kr, den ble satt ned med 0,8 mill. kr fra 2012.

Bevilgningen for budsjettåret 2014 er satt til 91,2 mill. kr.

4.7 Ordninger utenom jordbruksavtalen

Her føres noen tilskudds- og erstatningsordninger under «direkte tilskudd» som ikke er omfattet av jordbruksavtalen.

4.7.1 Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer

Tabell 4.11 viser hvordan erstatningsbeløpene fordeler seg på forskjellige underposter.

Tabell 4.11 Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer. 1 000 kr

	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**
<u>Erstatninger etter off. pålegg</u>						
Planteskadegjørere	27 489	6 971	12 159	13 218	14 420	
<u>Erstatninger etter off. pålegg, husdyr</u>						
Erstatninger for husdyr	2 991	1 530	19 715	18 218	1 602	
Erstatninger for tapte prod.tilskudd	55	334	–	–		
Sum	30 535	8 835	31 874	31 436	16 027	40 610

Den samlede bevilgningen over ordningen for 2014 er på 45,6 mill. kr, det samme som for 2013. Dette beløpet inkluderer også ordninger som ikke føres under «direkte tilskudd», for eksempel tilskuddet til tiltak mot radioaktivitet som utgjør 5 mill. kr.

4.7.2 Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser

Ifølge Forsvaret finnes ikke oppgaver som viser de samlede faktiske utbetalingene. Det er derfor forutsatt at utbetalingene tilsvarer innvilgningene.

Aktiviteten på området har vært liten i de siste årene. Dermed har utbetalingene vært små. For 2012 er det regnet med en utbetaling på 1,3 mill. kr. Utbetalingen i 2013 var på 1,0 mill. kr. I 2014 regner en med en utbetaling på 1,0 mill. kr.

4.7.3 Erstatninger for rovviltskader

Jordbruket mottar erstatninger fra staten som kompensasjon for skader som husdyrene blir påført av rovdyr. Utbetalt totalbeløp varierer mye fra år til år. Både variasjon i skadeomfang og endringer i kravene til dokumentasjon av skader ligger bak svingningene i årlig utbetaling. Sett over en lengre periode har utbetalingene økt, men de har vært mer stabile de siste årene.

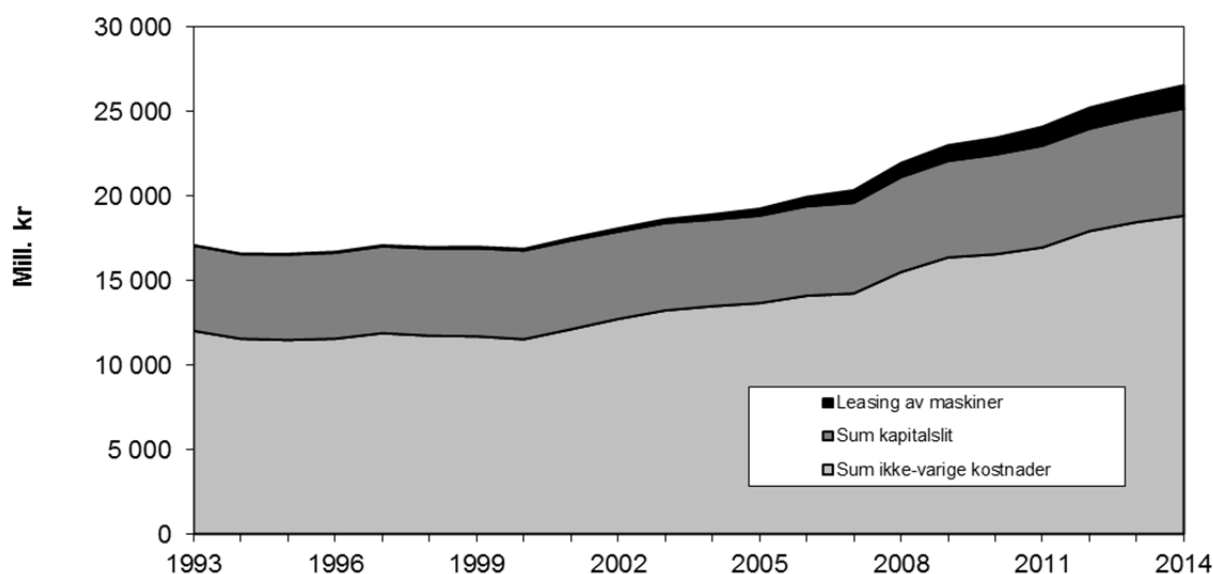
Utbetalingen i 2013 ligger på 72,5 mill. kr, klart under bevilgningen som var på 88,6 mill. kr. Utbetalingen var på 60,9 mill. kr og 68,0 mill. kr for henholdsvis 2012 og 2011. På grunnlag av utviklingen for utbetalingene i tidligere år samt tapsutviklingen i inneværende år, er det nå for 2014 antatt at erstatningsbeløpet for husdyr vil ligge på 67,1 mill. kr.

4.7.4 Driftsplanlegging

Denne posten omfatter godtgjørelse til brukere som gir oppgaver til NILFs driftsgranskinger. De siste årene er det regnet med en utbetaling i på 0,6 mill. kr.

5 Kostnader

5.1 Innledning

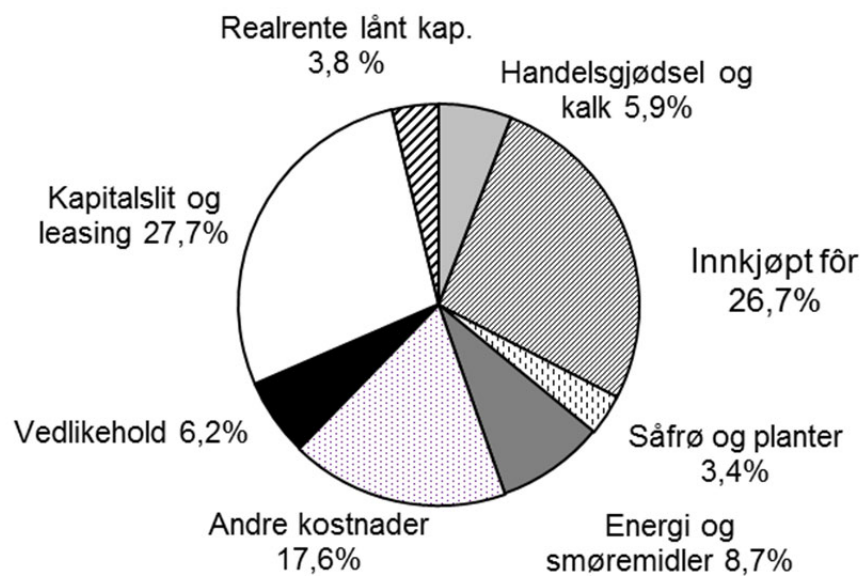

Figur 5.1 Sum kostnader. 1993–2014

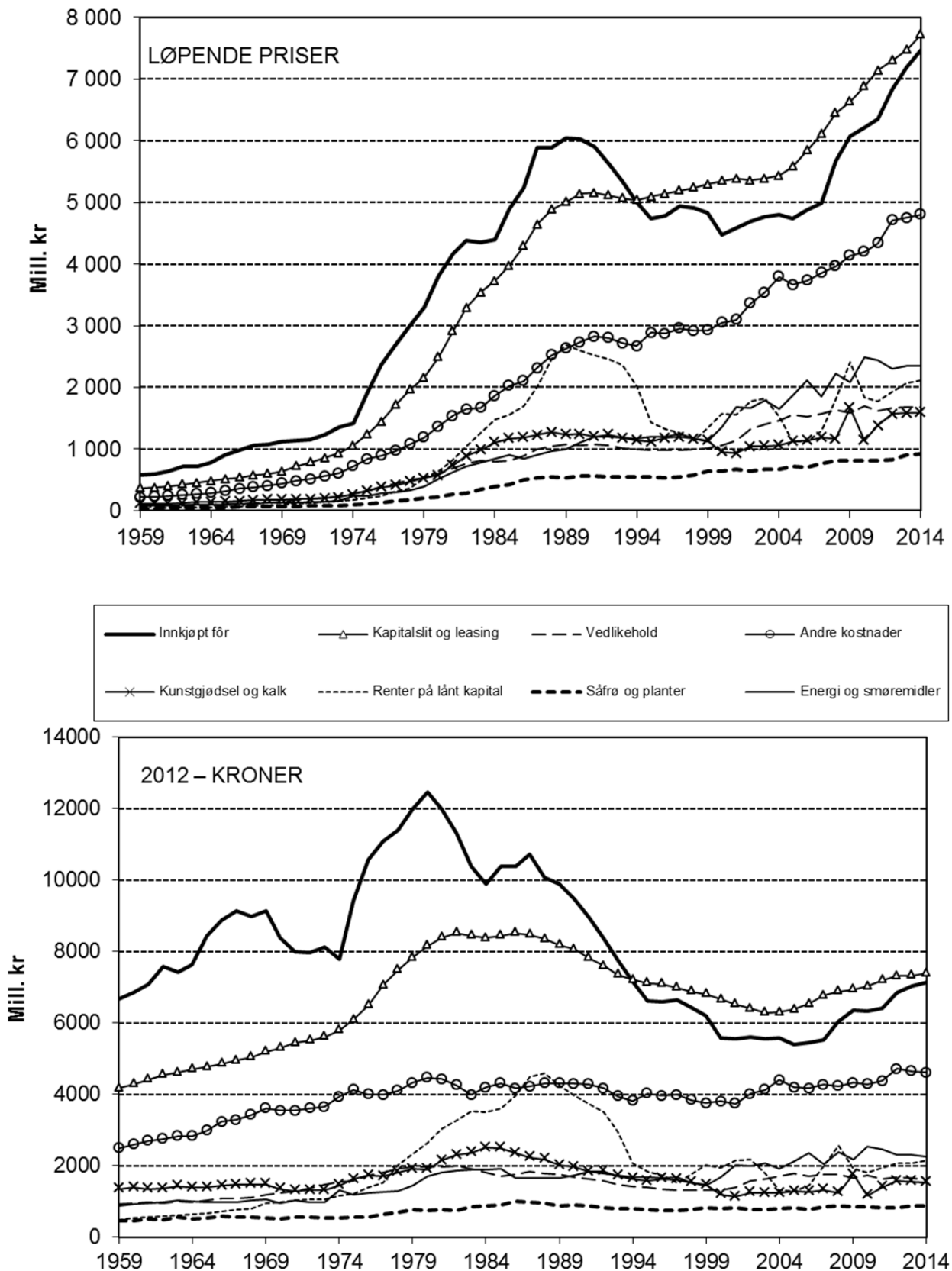
I Totalkalkylen er kostnadene gruppert på hovedpostene ikke-varige og varige driftsmidler. Til de ikke-varige driftsmidlene hører handelsgjødsel og kalk, innkjøpt fôr, såfrø og planter, elektrisk kraft, drivstoff og smøremidler. Kostnadene til vedlikehold av varige driftsmidler og posten «andre kostnader» føres også på ikke-varige driftsmidler. «Andre kostnader» er en samlepost for en rekke forskjellige kostnader ved plante- og husdyrproduksjon, for eksempel frakt, emballasje, veterinær og medisiner, forsikring og regnskapsføring.

Kostnadene til varige driftsmidler kommer fram gjennom beregningen av det årlige kapitalslitet på bygninger, maskiner og redskaper, biler og grøfter/hydropneumatiske anlegg. Leasing hører også med her.

Figur 5.2 viser hvor stor andel av totalkostnaden de forskjellige kostnadstypene utgjør. I figur 5.3 framgår kostnadenes størrelser målt i beløp.

Figur 5.2 Kostnadene i jordbruket fordelt på kostnadsposter. 2013

Figur 5.3 Utviklingen i kostnadene i løpende priser og i faste 2012-kr

5.2 Ikke-varige kostnader

5.2.1 Handelsgjødsel og kalk

Tabell 5.1 Handelsgjødsel og kalk. Mengder, priser og kostnader

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Handelsgjødsel i alt, mill. kg	494	588	538	516	384	419	424	425
Pris, kr per 100 kg	39	87	203	204	271	354	351	349
Mill. kr	195	510	1 095	1 054	1 042	1 484	1 490	1 483
Mikronæringsstoffer, mill. kr	0	1	2	6	1	5	4	12
Veksthus, mill. kr	4	7	17	17	21	16	20	19
Kalk, mill. kg, ¹	85	243	448	275	168	205	228	216
Pris, kr per 100 kg	8	21	36	42	65	58	56	61
Kostnad, mill.kr	7	52	162	115	109	118	128	132
Handelsgjødsel og kalk ekskl. tilsk., mill. kr	206	570	1 276	1 192	1 173	1 623	1 642	1 646
Tilskudd til mindre bruk, mill. kr	23	44						
Bulkrabatt, mill. kr			-3	-24				
Andre rabatter, mill. kr			-41	-26	-30	-54	-54	-54
Sum handelsgjødsel og kalk, mill. kr	183	526	1 232	1 142	1 143	1 569	1 588	1 592

1) Inkl. skjellsand fra og med 1988

Tabell 5.1 presenterer utviklingen i mengder, priser og kostnader for handelsgjødsel og kalk etter 1969.

Forbruket av handelsgjødsel i Totalkalkylen er basert på mineralgjødselstatistikken fra Mattilsynet. Mattilsynets statistikk følger salgsåret, dvs. perioden 1.7–30.6. I Totalkalkylen blir salget av handelsgjødsel kostnadsført på det kalenderåret hvor gjødsla forutsettes brukt. Det vil for eksempel si at forbruket i kalenderåret 2013 er basert på salget i perioden 1.7.2012 til 30.6.2013. Mattilsynet har utarbeidet statistikk over kalkomsetningen i 2011. Utviklingen etterpå er framskrevet med utviklingen i salg fra en del av omsetningsleddene. Kalkmengden pr daa er for 2013 beregnet til 28 kg pr daa.

Veksthusgjødsel og mikronæringsstoffer inngår ikke i Mattilsynets oppgaver. Forbruket av disse typene beregnes dermed som et tillegg. Kostnadene til veksthusgjødsel og mikronæringsstoff har i seinere tid økt og prognosen for 2014 er 31 mill. kr. 2011 var et unntak da det i følge Yara var en dårlig sesong som gjorde totalmarkedet mindre. Den store nedgangen i gjødselvolum i 2008/09 skyldtes hamstring i 2007/08-sesongen på anslagsvis 65 000 tonn pga. forventet sterk prisøkning påfølgende år (2008/09). Hamstringen ble forbrukt i 2009 (55 000 tonn) og 2010 (10 000 tonn). Forbruket i Totalkalkylen er dermed «jevnet ut» i forhold til salgsstatistikken disse årene. Omsetningsstatistikken viser nå et stabilt volum på litt over 420 mill. kg. Det er i 2013/14 en ustabil prissituasjon på gjødselmarkedet og svakere kronekurs i 2013 gir økte priser. Dette har likevel ikke slått mye inn i prognosen for 2014 ettersom prisene for 2. halvår 2013 ble avtalt før kronekursen ble svekket.

Tabell 5.2 viser forbruket av verdistoffer i handelsgjødsel fra 1969 og fram til 2012, med prognose for 2013.

Tabell 5.2 Innholdet av næringsstoffer i handelsgjødsel. Tonn næringsstoffer totalt. Kg næringsstoffer per dekar jordbruksareal

	Nitrogen		Fosfor		Kalium		Sum
	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn
1969	68 430	6,9	23 027	2,3	49 393	5,0	140 850
1979	102 245	10,6	27 233	2,8	67 888	7,1	197 366
1989	110 138	11,1	17 376	1,7	56 353	5,7	183 867
1999	106 017	10,2	13 092	1,3	50 862	4,9	169 971
2006	104 088	10,1	12 431	1,2	45 359	4,4	161 878
2007	107 588	10,4	12 155	1,2	45 253	4,4	164 996
2008 ¹⁾	103 027	10,1	11 656	1,1	43 810	4,3	158 493
2009 ¹⁾	93 823	9,3	8 561	0,8	33 277	3,3	135 661
2010 ¹⁾	85 131	8,5	7 938	0,8	32 380	3,2	125 449
2011	96 851	9,6	8 901	0,9	34 177	3,5	140 929
2012	95 767	9,5	8 565	0,8	32 821	3,3	137 153
2013*	95 559	9,7	8 474	0,9	32 692	3,3	136 725
2014**	95 521	9,7	8 351	0,8	31 947	3,3	135 818

Kilde: Mattilsynet

1) Korrigert for hamstring i 2007/08

Forbruk av gjødsel i skogbruk, parker, plener, prydhager og villahager inngår i omsetningsstatistikken for handelsgjødsel. Dette trekkes fra for å komme fram til hva som benyttes i jordbruket. Det var en nedgang i forbruket med 76 504 tonn (15,5 %) fra 2008 til 2009 og en videre nedgang 7,8 prosent til 386 818 tonn i 2010. Da er hamstringen fra 2008 tatt hensyn til. I 2011 var det imidlertid en økning i forbruket til 434 488 tonn, i 2012 en liten nedgang og igjen en økning i 2013. Prognosen for 2014 er på samme nivå som 2013.

Gjennomsnittlig pris på handelsgjødsel falt med 28,4 prosent fra 2009 til 2010, men økte igjen fra 2010 til 2011 med 12,8 prosent og 16 prosent til 2012. I 2013 ble det en liten prisnedgang, mens prognosen for 2014 er en betydelig prisoppgang.

Prisberegningen baseres på omsetningstallene for de forskjellige gjødselslagene for hele sesongen fra 1. juli til 30. juni, etter oppgaver fra Felleskjøpene. Det regnes ut gjennomsnittspriser for de enkelte gjødselslagene. Omfanget av salg i både småsekker, storesekker og bulk tas da hensyn til. For privat importert gjødsel er prisene basert på oppgaver fra de største importørene.

I tabell 5.3 er det gitt en oversikt over gjennomsnittspris per kg næringsstoff for de forskjellige hovedgruppene av handelsgjødsel.

Tabell 5.3 Gjennomsnittspriser per kg næringsstoff, N+P+K, for hovedgruppene av handelsgjødsel

	1969	1979	1988	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Nitrogengjødsel</u>								
<u>(kalksalpeter 15,5 % N):</u>								
Kr per kg N	1,70	3,40	7,88	7,36	12,03	16,55	16,98	17,34
Relative tall	100	200	473	433	707	974	999	1020
<u>Fosforgjødsel</u>								
<u>(Super fosfat P8 %)¹</u>								
Kr per kg P	2,20	6,78	16,72	20,54	39,31	50,82	32,05	52,19
Relative tall	100	308	760	910	1787	2310	1457	2373
<u>Kalium gjødsel (Kaliumklorid 49 %)</u>								
Kr per kg K	0,72	1,42	3,91	4,90	9,09	9,42	9,91	9,91
Relative tall	100	197	543	680	1263	1307	1376	1376
<u>Tosidig gjødsel</u>								
<u>(PK-gjødsel 5-17)²</u>								
Kr per kg verdistoff				10,13	22,68	22,99	22,44	20,79
Relative tall				98	219	222	217	201
<u>Fullgjødsel (NPK 21-4-10/22-3-10)</u>								
Kr per kg verdistoff	1,44	2,78	6,16	5,03	8,40	10,74	10,42	9,93
Relative tall	100	193	428	349	584	746	724	689

1) P8 fra 1996

2) 1998 = 100

Forbruket av kalk og skjellsand har vist en nedadgående utvikling over flere år, men viser nå et forbruk på omkring 28 kg/daa. BFJ regner med en stabil mengde i budsjettåret.

Flere forhold påvirker omsetningen av jordbrukskalk. Blant disse kan nevnes tidspunktet for høsting, værforholdene høst og vår og økonomien i jordbruket generelt.

I tabell 5.4 er det gitt en oversikt over forbruket av ulike kalkslag.

Tabell 5.4 Forbruket av kalk ifølge Mattilsynet¹. Tonn

	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Mg-holdig kalk:</u>						
Grovdolomitt	60 727	45 534	17 250			
Brent dolomitt	15 911	17 808	6 069			
Grov kalkdolomitt	8 237	6 168				
Kalkdolomittmel	3 185	2 217				
Dolomittmel	450	182				
Granulert dolomittmel	30 523	8 095				
<u>Ikke Mg-holdig:</u>						
Kalksteinsmel	51 350	54 564	18 333			
Grovkalk	88 976	42 666	52 975			
Konverteringskalk	49 331	20 169	0			
Brent kalk	4 826	1 194	6 305			
Hydratkalk	2 832	3 988	0			
Skjellsand	113 183	80 077	21 154			
<u>Andre (gj.sn. av alle):</u>						
Kalk i alt	447 753	295 098	169 131			
Fratr. hobby/hagekalk	-20 000	-20 000	-846			
Kalk til jordbruket	427 753	275 098	168 286	204 656	227 524	216 000
Kg/daa jordbruksareal	43,0	30,9	16,7	25,0	28,2	26,8

1) Mattilsynet har ikke utarbeidet statistikk for kalkomsetningen siden 2011. Det er derfor ikke gjort detaljerte beregninger over kalksetningen etter dette.

5.2.2 Innkjøpt fôr

Tabell 5.5 Innkjøpt fôr. Mengder, priser og kostnader

	1989	1999	2010	2011	2012	2013*	2014**
<u>Kraftfôr i blandinger</u>							
Mill. kg	1 619	1 697	1 801	1 819	1 922	1 945	1 967
Kr per 100 kg ¹	373	268	329	330	337	352	361
Mill. kr	6 033	4 545	5 919	5 997	6 485	6 838	7 105
<u>Grøpp av salgskorn</u>							
Mill. kg	28	11	3	3	3	2	2
Kr per 100 kg	323	274	298	302	311	334	344
Mill. kr	90	30	8	8	10	6	8
<u>Leiemalt i blandinger</u>							
Mill. kg	-92	-5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kr per 100 kg	277	189	-	-	-	-	-
Mill. kr	-255	-9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bulkkrabatt, mill. kr	-175						
Andre rabatter, mill. kr	-78	-140	-38	-39	-41	-41	-42
Småsekketill. mill. kr		113					
<u>Innkjøpt kraftfôr i alt</u>							
Mill. kg	1 554	1 704	1 804	1 822	1 925	1 947	1 969
Kr per 100 kg	361	266	329	330	338	351	361
Mill. kr ²	5 614	4 539	5 889	5 966	6 453	6 802	7 072
<u>Annet innkjøpt fôr</u>							
Mill. kr	430	293	320	384	383	382	393
Sum innkjøpt fôr, mill. kr	6 044	4 832	6 209	6 350	6 836	7 183	7 464

- 1) Bulkpris fra og med 1995. Fra og med 2000 benyttes veid snittpris av bulk/sekker
- 2) Fratrukket rabatter

Tabell 5.5 viser kostnadene til innkjøpt fôr i perioden 1989–2014.

Prisberegningene gjøres på bakgrunn av felleskjøpenes omsetningstall på årsbasis, spesifisert for hvert enkelt kraftfôrprodukt. Mengdetallene hentes fra Statens landbruksforvaltnings (SLF) tall for totalt salg.

Forbruket av innkjøpt kraftfôr har vært økende etter 2000. Forbruket av drøvtyggerfôr har vært relativt stabilt på en del over 900 mill. kg etter 2000 men er nå nær 1 000 mill. kg. Forbruket til svin, og spesielt til fjørfe, har økt i den samme perioden.

Det er budsjettert med en økning i kraftfôrforbruk i 2014 i likhet med foregående år.

Tabell 5.6 Samlet kraftfôrforbruk fordelt på blandinger og grøppet vare. Mill. Kg¹

	1989	1999	2010	2011	2012	2013*	2014**
Kraftfôrblandinger							
Drøvtyggere	978	1 005	907	913	986	992	981
Svin	398	421	487	491	491	479	485
Fjørfe	224	256	385	389	418	452	479
Andre (hest, kanin, pelsd. mm)	19	15	23	26	27	22	22
Sum kraftfôr i blandinger	1 619	1 697	1 801	1 819	1 922	1 945	1 967
Grøpp av salgskorn	28	11	3	3	3	2	2
Sum kraftfôr i alt	1 646	1 708	1 804	1 822	1 925	1 947	1 969
Leiemalt kraftfôr i blandinger	92	5	0	0	0	0	0
Innkjøpt kraftfôr i alt	1 554	1 703	1 804	1 822	1 925	1 947	1 969

1) Statistikk fra Statens landbruksforvaltning fra 2008 mot tidligere Mattilsynet. Statistikken fra Mattilsynet ble omlagt f.o.m. 2003

Kraftfôrprisene avhenger av flere faktorer. Det gjelder priser på norsk korn, prisnedskrivningstilskuddet på korn til kraftfôr, priser på importerte råvarer, frakttilskudd, kostnadsutviklingen i kraftfôrindustrien og endringer i sammensetningen av kraftfôret.

Prisendringer på korn i jordbruksoppkjørene får en tredjedels effekt samme år. Dette skyldes at norsk korn til kraftfôr normalt ikke blir tatt i bruk før i september måned i produksjonsåret.

Gjennomsnittlig pris per 100 kg, ekskl. småsekktillegg, rabatter og bonus, for alt innkjøpt kraftfôr steg fra 338 kr i 2012 til 351 kr i 2013 og er beregnet til 361 kr per 100 kr i 2014.

Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte innkjøpte fôrslagene for årene 2012, 2013 og 2014 er gitt i vedleggstabellene 3.2 og 3.3.

5.2.3 Såfrø og planter

Tabell 5.7 Kostnader til såfrø og planter

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
<u>Såkorn</u>								
Tonn	26 573	51 024	60 303	59 537	53 654	54 437	56 027	54 669
Mill. kr	38	125	306	246	254	269	286	296
<u>Oljefrø</u>								
Mill. kr	0,4	0,4	1,3	2,0	1,8	2,0	2,2	3,0
<u>Engfrø¹</u>								
Mill. kr	8	26	100	111	112	119	142	169
<u>Rotvekst- og grønnsakfrø¹</u>								
Mill. kr	1,3	5	18	30	58	55	56	55
<u>Statskontrollerte settepoteter², mill. kr</u>					39	49	52	54
<u>Planteskoleart, løk, knoller, annet frø mv.</u>								
Mill. kr	17	57	104	247	354	327	365	341
<u>Sum såfrø og planter, mill. kr</u>	65	214	529	636	819	823	904	920

1) Endret beregningsopplegg fra og med 1983

2) Fra og med 2000

Posten omfatter innkjøpt såkorn og norskprodusert og importert frø av engvekster, rotvekster og grønnsaker. Importerte blomsterløker, knoller og planteskoleartikler som stauder, busker og podekvister hører også med her.

Oppgaver fra Statens landbruksforvaltning viser jordbrukets innkjøp av såkorn gjennom såvarefirmaene. Det er registrert et kvantum på 56,0 mill. kg til bruk i avlingsåret 2013. For 2012 var tilsvarende mengde 54,4 mill. kg, og budsjettet for 2014 tilsier et forbruk på 54,7 mill. kg.

Sum kostnader for posten «såfrø og planter» er beregnet til 904 mill. kr i 2013 og 920 mill. kr i budsjettåret 2014.

Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte såfrø- og planteslag for årene 2012, 2013 og 2014 er gitt i vedleggstabell 3.4.

5.2.4 Energi og smøremidler

Tabell 5.8 Kostnader til energi og smøremidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Diesel	23	102	271	306	830	995	972	1 081
Elektrisk energi	42	127	501	588	1 205	846	927	817
Annet (fyringsolje, gass, bensin, smøremidler mv.)	65	170	233	241	449	461	444	457
Sum energi og smøremidler	130	399	1 004	1 136	2 484	2 302	2 343	2 355

Tabell 5.8 viser kostnadene til energi og smøremidler.

Kostnadene til *elektrisk kraft* kan variere mye på grunn av prisendringer. Kostnaden gikk kraftig opp i 2010, men har sunket deretter og er antatt å bli 817 mill. kr i 2014.

For *diesel* er forbruket nokså jevnt, prisen har vært relativt stabil de siste årene. Kostnadene til *fyringsolje i veksthus* avhenger sterkt av prisforholdet mellom fyringsolje og elektrisk kraft. Energiformen gass er innarbeidet som en del av fyringskostnadene i veksthus.

5.2.5 Andre kostnader

Tabell 5.9 Andre kostnader. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Planteproduksjon	113	359	845	856	1 148	1 307	1 257	1 328
Husdyrproduksjon	149	391	666	802	1 285	1 370	1 442	1 476
Bygninger, maskiner, tekn. utstyr, administrasjon, kjøp av tjenester mm.	183	441	1 121	1 266	1 765	2 206	2 049	2 003
Sum	445	1 191	2 632	2 924	4 198	4 711	4 748	4 807

«Andre kostnader» omfatter de ikke-varige kostnadene i jordbruket som ikke er tatt med som egne poster andre steder i Totalkalkylen. Noen av de største enkeltpostene er kort omtalt nedenfor. Et mer detaljert bilde av «Andre kostnader» for årene 2012, 2013 og 2014 finnes i vedleggstabell 3.6.

Kostnader ved planteproduksjon

Plastfolie i jordbruk utenom hagebruk benyttes først og fremst til rundballer og til ammoniakkbehandling av halm. Kostnaden til plastfolie i den delen av jordbruket som ikke regnes som hagebruk, er budsjettert til 317 mill. kr i 2014.

Kostnadene til *emballasje i hagebruket* omfatter sortering, pakking og emballasje av hagebruksprodukter. Dette har motstykke i prisene på inntektssiden.

Beregningen av *plantevernmidler* er basert på salg fra detaljist. Det korrigeres for hamstring dersom resultatene er påvirket av for eksempel avgiftsøkninger. For 2012 og

2013 er kostnaden beregnet til henholdsvis 322 og 299 mill. kr. For budsjettåret er kostnaden beregnet til 324 mill. kr.

Bruk av *ensileringsmidler* innebar en kostnad på 104 mill. kr i 2012. For 2013 er det regnet med 95 mill. kr og 101 mill. kr i budsjettåret. Over tid har det vært en viss årlig volumnedgang.

Kostnader i husdyrholdet

Kostnadene til *veterinær* har økt over tid til tross for nedgang i antall besøk. Dette skyldes prisstigning på veterinærbehandlinger, men også økende besetningsstørrelse. Postens totalbeløp er 423 mill. kr i 2012 og 481 mill. kr i 2013. Budsjettanslaget er på 497 mill. kr.

For *medisin til dyr* er jordbrukets kostnadstall for 2012, 2013 og 2014 på henholdsvis 299 mill. kr, 308 mill. kr og 326 mill. kr.

Til sammen er *inseminering av storfe og gris* bokført med en kostnad på 282 mill. kr i 2012 og 293 mill. kr i 2013. Budsjettårsanslaget lyder på 300 mill. kr. Ca. 80 prosent av kostnadene til inseminering tilhører storfeholdet.

Frakt av kraftfôr er kostnadsberegnet til 310 mill. kr for 2012, 307 mill. kr for 2013 og 318 mill. kr for 2014. Den langsiktige økningen skyldes både mengde og prisøkning.

Forsikring

Beregningene basert på netto forsikringskostnader. *Nettokostnaden ved forsikring av maskiner og annet driftsløsøre* var i 2012 og 2013 på henholdsvis 104 og 90 mill. kr. Det er budsjettet en nettokostnad på 78 mill. kr for 2014.

Nettokostnaden til husdyrforsikringer i 2014 er budsjettet til 29 mill. kr, mens tilsvarende for driftsbygninger er 154 mill. kr.

Kostnader til administrasjon, kjøp av tjenester med mer

Regnskapsføring kostet jordbruket 548 mill. kr i 2011. Antall regnskap synker jevnt fra år til år, mens prisen per regnskap har hatt en klart økende tendens. Prisøkningen må også ses i sammenheng med økende produksjon på de gjenværende jordbruksbedriftene. For årene 2013 og 2014 er regnskapskostnadene beregnet til henholdsvis 539 mill. kr og 543 mill. kr.

Kostnadene til teletjenester i jordbruket er tallfestet til 113 mill. kr i 2013, 109 mill. kr i 2013 og 108 mill. kr i 2014. Den synkende tendensen de siste årene henger sammen færre bønder og lavere priser på teletjenester, mens økt bruk av teletjenester per jordbruksbedrift trekker noe i motsatt retning.

Under «Andre kostnader» gjøres et *verdipåslag* på 12,8 prosent som skal ta hensyn til andre ikke-spesifiserte poster. Verdipåslaget blir da 534 mill. kr i budsjettåret 2013.

To ulike *velferdsordninger* blir kostnadsført som motposter til statstilskudd. Det gjelder utgifter til sykelønnsordning og administrasjonstilskudd til avløserlag. Summen for disse ordningene var på 97,6 mill. kr i hvert av årene 2012 og 2013 og i budsjettåret 2014.

5.2.6 Vedlikehold

Tabell 5.10 Vedlikehold. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Bygninger	102	326	585	598	1 186	1 149	1 148	1 144
Maskiner og redskaper	19	163	426	367	388	416	427	437
Biler	26	50	59	57	115	105	102	99
Sum vedlikehold	147	539	1 071	1 022	1 690	1 671	1 677	1 679

Beregningen av vedlikeholdet er basert på bl.a. SSBs landbruksundersøkelser, sist i 2012. Undersøkelsene gir «fastpunkter» for den serien som regnes fram. Tabellen over viser utviklingen i vedlikeholdskostnadene fordelt på bygninger, maskiner og redskaper og biler. Bygningsvedlikeholdet utgjør mer enn 2/3 av total vedlikeholdskostnad.

Med resultatene fra SSBs undersøkelser som basis, har vedlikeholdskostnadene for maskiner og redskaper vært framregnet foreløpig på grunnlag av utviklingen for traktorbestanden. Fra og med beregningen til Totalkalkylen for 2009, har prisutviklingen fulgt lønnsutviklingen i industrien.

Med hensyn på kostnadene til vedlikehold på driftsbygninger, benytter nemnda vedlikeholdskostnadene i driftsgranskningene samt antallet bruk i Totalkalkylen som framregningsgrunnlag mellom tellingsårene.

Mellom tellingsårene beregnes vedlikeholdet til 5,5 prosent av bilkapitalen.

5.3 Leasing

Tabell 5.11 Kostnader ved leasing. Mill. kr

	Sum tegnede leiekontrakter	Avskrivning A	Renter B	Effekt av Finansiering C	Sum beregnet leasingkostnad D = A + B - C
1990	**	11	4	1	14
1995	185	38	8	3	43
2000	191	88	22	10	100
2005	1 287	381	52	21	412
2006	1 582	505	85	41	549
2007	1 566	612	149	18	743
2008	1 511	719	222	105	836
2009	1 808	838	157	65	930
2010	1 332	902	160	80	982
2011	1 831	1 000	166	41	1 125
2012	1 946	1 098	178	28	1 248
2013*	1 933	1 195	173	81	1 287
2014**	1 931	1 286	176	90	1 372

I Totalkalkylen er det registreringer over tegnede leasingkontrakter først fra 1991, men oppgavene tyder på at leasing talte forholdsvis lite tidligere. Før 1990 er det regnet med at kostnadene ved leasing inngår i kapitalslit og rentekostnadene.

Ved beregningen av kostnadene til leasing blir avdragsdelen av kostnadene beregnet tilsvarende som kapitalslitet for kjøpte maskiner, dvs. ved saldoavskrivning over levetiden.

Beregningsprinsippet medfører at leasingavtalene i Totalkalkylen blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Skattemessig og i nasjonalregnskapet blir leasing i jordbruket behandlet som operasjonell leasing (ren leie). Føringsmessig er det lagt opp til at kostnadsutviklingen mellom år i Totalkalkylen skal være uavhengig av om maskinutstyr kjøpes (eies) eller leases (leies).

Den sterke økningen for tegninger av leiekontrakter en har hatt, medfører at kostnadene ved leasing er fordoblet flere ganger i de senere årene.

Kostnadene for 2013 er beregnet til 1 287 mill. kr mot 1 248 mill. kr for 2012. Det er avskrivingsdelen av leasingkostnaden som øker siden renten er omtrent uendret. Det er regnet med en fortsatt økning for kostnadene ved leasing med 6,6 prosent til 1 372 mill. kr for 2014.

5.4 Investeringer og kapitalslit

5.4.1 Innledning

Under denne posten beregnes bruttoinvesteringer i avskrivbare og ikke avskrivbare driftsmidler og kapitalslit. De varige kostnadene, eller kapitalslitet, omfatter de årlige kostnadene som skal dekke verdiforringelsen av de avskrivbare investeringene og større reparasjoner på jordbrukets driftsbygninger, maskiner og redskaper, biler, grøfter og hydrotekniske anlegg.

5.4.2 Bruttoinvesteringer

Samlede bruttoinvesteringer i jordbruket

Tabell 5.12 Investeringer i jordbruket. Løpende priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Driftsbygninger ¹	404	1 592	2 309	1 758	4 429	4 079	4 422	4 533
Maskiner og redskaper	495	1 745	1 993	2 665	2 674	2 329	2 546	2 448
Biler	26	70	156	139	97	93	99	99
Grøfter ²	67	123	83	146	279	306	176	617
Nydyrking ³	57	151	62	60	128	91	94	96
Senking og kanalisering ³	5	70	37					
Planering ²	..	22	3					
Sum investeringer	1 054	3 773	4 646	4 751	7 606	6 899	7 336	7 792
<i>Herav i avskrivbare driftsmidler</i>	<i>992</i>	<i>3 530</i>	<i>4 543</i>	<i>4 707</i>	<i>7 477</i>	<i>6 808</i>	<i>7 242</i>	<i>7 697</i>

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inkl. hydrotekniske anlegg fra 1989

3) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

Tabell 5.13 Investeringer i jordbruket i 2012-priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Driftsbygninger ¹	6 444	8 600	5 108	2 882	4 735	4 079	4 299	4 321
Maskiner og redskaper	5 316	5 839	3 525	3 675	2 749	2 329	2 518	2 313
Biler	193	201	210	157	97	93	99	98
Grøfter ²	597	482	191	245	294	361	171	588
Nydyrking ³	441	482	125	72	137	91	91	91
Senking og kanalisering ³	37	184	48	–				
Planering ³	..	41	2					
Sum investeringer	12 649	15 188	8 919	6 899	7 227	6 884	6 891	6 891
<i>herav i avskrivbare driftsmidler</i>	12 549	15 122	9 035	6 960	7 878	6 808	7 088	7 319

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inkl. hydrotekniske anlegg fra 1989

3) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

De samlede bruttoinvesteringer i løpende priser i jordbruket går fram av tabell 5.12. Tabell 5.13 viser investeringene i faste priser og gir dermed uttrykk for den volummessige endringen i investeringene.

Investeringer i driftsbygninger økte sterkt i siste halvdel av 1970-årene, men kulminerte tidlig på 1980-tallet. Senere var det, med noen unntak, nedgang i investeringene til utpå 90-tallet. Deretter var det en utflating. Investeringene har økt igjen utover på 2000-tallet.

Bruttoinvesteringene i maskiner eksklusive leiekontrakter, er anslått å gå litt ned i 2014. Investeringene har vist svingninger de siste årene. I 2009 var det en nedgang på 34 prosent som følge av en betydelig kursnedgang for kroner men økte igjen i 2010 med 41 prosent. Investeringene var omtrent uendret i 2011, gikk ned ca. 15 prosent i 2012 for så å øke litt i 2013. I 2014 er det regnet å gå litt ned igjen. Et annet moment er at tegningen av leiekontrakter (leasing) viser store årlige svingninger. Dette gjør at utviklingen for investeringene ved kjøp og leie kan være mere usikker enn sumtallene.

Volummessig har det over tid vært en nedgang i maskininvesteringene til tross for økt omfang av leasing. Dette kan sees i sammenheng med en sterk nedgang i bedriftstallet. Økende bedriftsstørrelse resulterte i økte investeringer per bedrift og investeringer i større maskiner.

Tabell 5.14 Prisutviklingen på investeringsgrupper. prosentvis økning per år

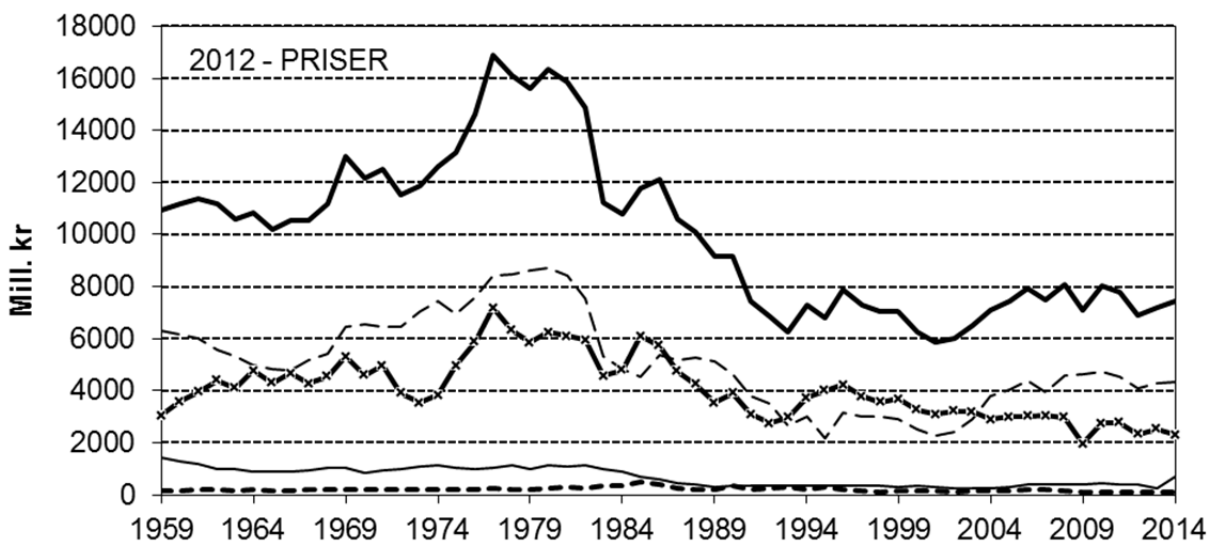
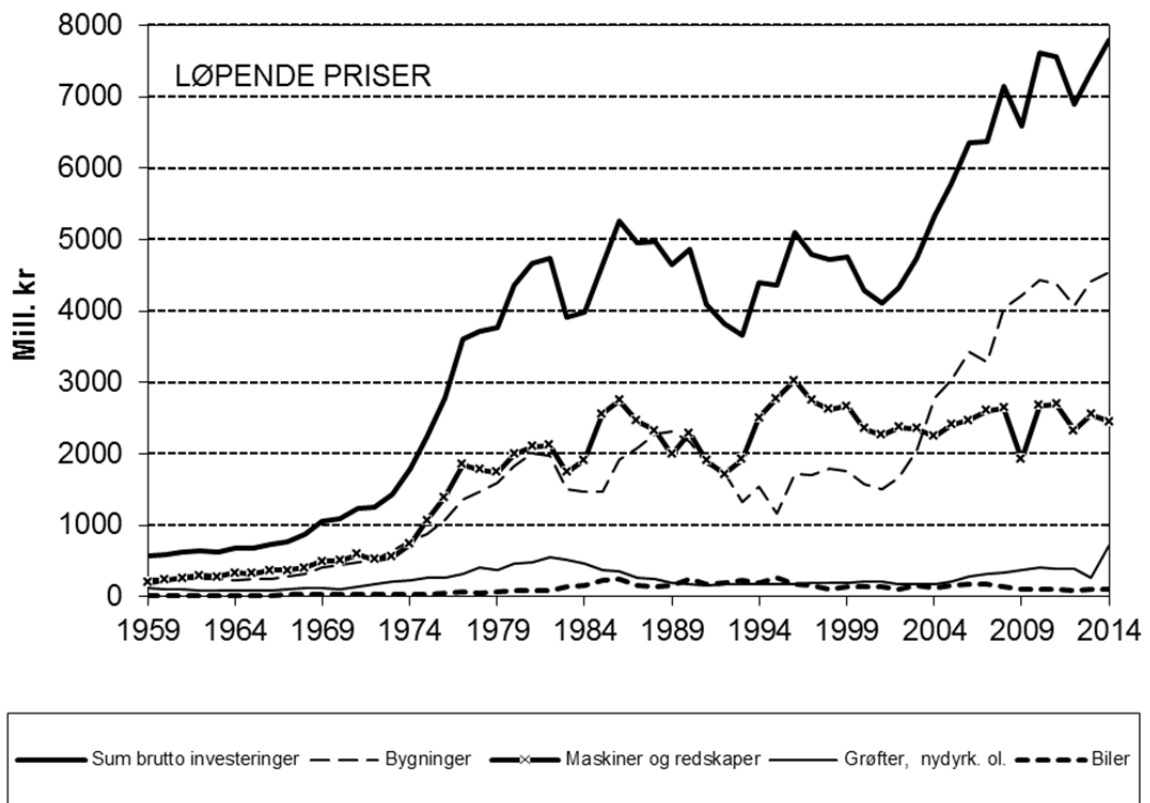
	1969– 1979 ¹	1979– 1989 ¹	1989– 1999 ¹	1999– 2009 ¹	2010	2011	2012	2013*	2014**
Bygninger	11,4	9,3	3,0	4,0	3,1	3,7	3,1	2,9	2,0
Maskiner og redskaper	12,4	6,6	2,5	3,1	-1,2	0,6	2,2	1,1	4,7
Biler	9,9	7,9	1,8	1,2	0,6	0,7	-0,4	-0,3	1,7
Grøfting	8,6	5,8	2,8	4,3	3,1	3,6	3,1	2,9	2,0
Nydyrking ekskl. grøfting	10,6	2,6							
Senking og kanalisering	11,9	1,7							

1) Gjennomsnittlig økning per år

Omfanget av nydyrking, planering, senking og kanalisering har etter hvert gått sterkt tilbake og grunnlaget for å lage en representativ prisindeks for dette mangler. Prisindeksen for maskiner og redskaper utarbeides nå av NILF. For grøfter settes prisutviklingen fra 2010 lik utviklingen for bygninger.

Ved prisanslagene for maskiner for budsjettåret har BFJ lagt til grunn de prisendringer som gjaldt fram til beregningstidspunktet for Totalkalkylen. Det er ikke tatt hensyn til senere endringer for eksempel i kronkurs.

Valutakursene er særlig avgjørende for prisutviklingen for maskiner. De fleste landbruksmaskinene importeres fra Euro-landene, Danmark og Sverige. Eksempelvis ga en styrket krone prisnedgang i 2010. I budsjettåret 2014 er det regnet med at en svekket krone gir økt prisvekst.

Figur 5.4 Bruttoinvesteringer i jordbruket i løpende priser og faste 2012-priser

Generelt om investeringsberegningene

Investeringsberegningene for bygninger, biler og grøfter bygger på resultater fra Statistisk sentralbyrås landbrukstillinger/-undersøkelser, sist i 2012. For maskiner og redskaper benyttes hovedsakelig importstatistikk, oppgaver fra forhandlere og fabrikanter samt antallet førstegangsregistrerte traktorer. I tillegg benyttes SSBs landbrukstillinger/-undersøkelser for vurdering av beregningene og beregninger av avansepåslag.

Investeringer i driftsbygninger

Investeringene for driftsbygninger bygger på SSBs investeringsundersøkelser, sist ved Landbruksundersøkelsen 2012. Mellom tellingsårene har ulike kilder vært lagt til grunn, nå benyttes SSBs tall for arealet av igangsatte bygg.

Investeringene for bygninger er skilt i to; selve bygningsdelen og de tekniske installasjonene i bygningene. Bruttoinvesteringene i driftsbygninger, dvs. summen av bygninger og tekniske installasjoner, er beregnet til 4 079 mill. kr for 2012, 4 422 mill. kr i 2013 og til 4 533 mill. kr i budsjettåret 2014.

Som prisindeks for bygningsinvesteringer benyttes fra og med 1999 SSBs byggekostnadsindeks for boliger. Denne steg med 2,9 prosent i 2013, 3,1 prosent i 2012, mens for 2014 har BFJ regnet med en prisstigning på 2,0 prosent.

Investeringer i maskiner og redskaper

Beregningen bygger på oppgaver fra SSBs importstatistikk, antallet førstegangs registrerte traktorer, landbruksmaskinfabrikene, maskinbransjen forøvrig og Motorvognregisteret. For prisutviklingen på maskiner blir NILFs maskinkostnadsindeks, lagt til grunn. Beregningene blir vurdert på grunnlag av SSBs investeringstillinger, sist ved Landbruksundersøkelsen 2012.

Posten investeringer i maskiner og redskaper er ekskl. tegnede leiekontrakter ved leasing. Leasingkostnader føres som en egen kostnadspost.

Det er foretatt visse mindre nedjusteringer av investeringene ved årets beregninger. Bruttoinvesteringene i maskiner og redskaper er beregnet til 2 329 mill. kr for 2012, 2 546 mill. kr i 2013 og til 2 448 mill. kr i budsjettåret 2014. I prosent gir dette en nedgang på 13,6 i 2012, en økning på 9,3 i 2013 og en nedgang på 3,8 prosent i 2014.

Tas de tegnede leiekontraktene (leasing) med, viser investeringsberegningene en økning på 4,7 prosent i 2013 mot en nedgang på 5,6 prosent året før. For budsjettåret er det regnet med en nedgang på 2,2 prosent.

Økningen i 2013 gjaldt både traktorer og øvrige landbruksmaskiner med henholdsvis 6,4 og 2,9 prosent, mens det var nedgang for skurtreskere med 17 prosent. Året før var det nedgang for traktorer og øvrige landbruksmaskiner, mens investeringene i skurtreskere økte med 51 prosent. Salget av nye traktorer gikk ned nær 35 prosent årene 2006–2009, men økte 31 prosent i perioden 2009 til 2011. I 2013 var det en økning på 4,3 prosent.

For øvrige, importerte maskiner har utviklingen vært variabel. I 2012 var det en nedgang på 6 prosent. Statistikken viser at det kan være en sterk økning i verdien selv med små endringer eller nedgang i antallet maskiner. Dette tyder på en betydelig forskyvning mot større og dyrere maskiner. For skurtreskere hvor importen har svinget i de seneste årene, var det oppgang både i 2011 og 2012, men nedgang i 2013.

Opgaver over innenlandsomsetningen av norskproduserte maskiner fra de største fabrikkene viser også svingninger.

Bestandstallene for traktorer og skurtreskere blir fastsatt på grunnlag av SSBs fullstendige jordbrukstillinger og utvalgstillinger. Mellom tellingsårene blir traktor bestanden framregnet

foreløpig på grunnlag av importtallene, utviklingen for antall jordbruksbedrifter og bestands-tallene for traktorer etter næring per 31.12., ifølge Motorvognregisteret. Bestandstallene for skurtreskere framregnes med basis i endringene mellom tellingsårene og importtallene. Utviklingen i antall traktorer og skurtreskere i jordbruket ved utgangen av hvert år, går fram av tabell 5.15.

Tabell 5.15 Antall traktorer og skurtreskere i jordbruket

År	Traktorer		Skurtreskere	
	Import antall ¹	Beregnet totalt antall per 31.12.	Import ² antall	Beregnet totalt antall per 31.12.
1959	5 234	47 250	519	5 116
1969	7 218	88 470	645	10 881
1979	5 697	130 735	977	16 360
1989	2 672	158 000	139	17 100
1999	2 987	134 000	220 (209)	13 800
2000	2 419	131 000	187 (182)	13 500
2005	3 210	116 000	191 (106)	12 000
2006	3 601	114 000	179 (139)	11 700
2007	3 500	113 000	125 (67)	11 500
2008	2 976	112 000	101 (54)	11 300
2009	2 165	111 000	134 (64)	11 000
2010	2 660	110 000	122 (42)	10 700
2011	3 042	109 000	128 (-3)	10 500
2012	2 833	108 500	183 (38)	
2013*	2 954	107 500	144 (3)	
2014**	2 631	106 500	95 (-44)	

1) Beregnet nettoimportert til jordbruket t.o.m. 2005. 1. gangsreg. traktorer til jordbruket fra 2006

2) Bruttoimport etter 1995. Nettoimport i parentes for disse årene

Pga. eksport av eldre treskere vil nettoimporten av treskere være en del lavere enn bruttoimport og negativ i enkelte år.

Investeringer i biler

Beregningen av investeringer i biler baseres på SSBs landbruksundersøkelser, sist ved Landbruksundersøkelsen i 2012. Tellingsresultatene framregnes med utviklingen i antallet nyregistrerte nyttekjøretøyer i primærnæringer fra Vegdirektoratet, samt SSBs konsumprisindeks for kjøp av transportmidler.

Investeringer i grøfter og hydrotekniske anlegg

Beregningene har bygd på resultater fra Statistisk sentralbyrås undersøkelser, sist ved landbrukstelingen i 2010 for årene 2006–2010. På grunnlag av undersøkelsen ble grøftet areal beregnet til 62 500 dekar pr. år.

Fra 2013 er det innført et nytt grøftetilskudd på 100 mill. kr. Regelverket for ordningen ble avklart sent og det ble kun utbetalt 6,7 mill. kr for ferdig fullførte prosjekter. Det er usikkert hvor mye som faktisk ble grøftet, nemnda anslått et grøftet areal for 2013 på 30 000 dekar. For 2014 har nemnda anslått et grøftet areal på 125 000 dekar.

Investeringer i hydrotekniske anlegg er slått sammen med investeringer i grøfter. Det regnes med samme levetid og kostnadsutvikling som for grøfter.

Investeringer i jordkapital

Det beregnes ikke kapitalslit på investeringer i jordkapital utenom grøfter og hydrotekniske anlegg, dvs. nydyrking, senking, kanalisering og planering. Investeringene til slike formål er også tatt med i tabell 5.12. Det årlige nydyrkede arealet er for tiden lite. Arealet er satt til 14 000 dekar for 2012, 2013 og 2014.

5.4.3 Kapitalslit

Kapitalslitet beregnes etter saldoprinsippet.

Beregningene er basert på en anslått kapitalmengde i året 1959 og tidsserier for bruttoinvesteringer i årene deretter.

Kapitalmengdene korrigeres for kapital på bruk som går ut av drift. Saldoen inflasjonsjusteres med konsumprisindeksen. Valget av konsumprisindeksen i stedet for spesialindekser er i hovedsak begrunnet med to forhold: For det første benyttes Totalkalkylen i stor grad i en inntekts- og levekårssammenligning mellom bønder og andre grupper i samfunnet. En har antatt at en justering med konsumprisindeksen er det beste for å anslå utvikling i den kjøpekraft jordbruket gir grunnlag for. For det andre er grunnlaget for konsumprisindeksen bedre enn grunnlaget for spesialindeksene.

Konsumprisindeksen økte med 0,8 prosent i 2012 og med 2,1 prosent i 2013. For 2014 er det etter oppgaver fra SSBs rapport «Økonomiske analyser 1/2014», regnet med en økning på 2,3 prosent.

Kapitalmengden på bruk ut av drift er anslått blant annet på grunnlag av opplysninger om bygninger og maskiner på driftsenheter som har gått ut av drift siden 1979. Det er regnet med at kapitalmengden per jordbruksbedrift som går ut av drift tilsvarer henholdsvis 30 prosent og 25 prosent av gjennomsnittlig kapitalsaldo per jordbruksbedrift for bygninger og maskiner.

Avskrivingssatsene i Totalkalkylen går fram av tabell 5.16. Totalkalkylens avskrivings-satser skal gjenspeile den driftsmessige levetiden av et driftsmiddel. Driftsmessige satser vil kunne avvike fra skattemessige satser.

Tabell 5.16 Avskrivingssatser i Totalkalkylen. prosent

Driftsbygninger	Tekn. inst. i driftsbygninger	Maskiner og redskaper	Grøfter og hydrotekn. anl.	Biler
4,0	10,0	10,0	6,06	13,3

Beregnet kapitalslit for driftsmidler i Totalkalkylen går fram av tabell 5.17.

Tabell 5.17 Kapitalslit i jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014**
Driftsbygninger ¹	240	771	1 885	1 988	2 751	2 932	3 049	3 175
Maskiner og redsk.	333	1 217	2 711	2 806	2 739	2 717	2 734	2 746
Biler	21	56	178	198	165	150	146	143
Grøfter ¹	47	113	228	212	243	254	255	282
Sum kapitalslit	640	2 158	5 002	5 203	5 898	6 053	6 183	6 346

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inklusiv hydrotekniske anlegg fra 1989

5.4.4 Bokført kapital

Bokført kapital beregnes etter to prinsipper: «Historisk-kost» og «Prisjustert saldoverdi».

Etter «historisk-kost-prinsippet» er kapitalen i jordbruket beregnet til 106 mrd. kr for 2013. Fratrasket lånekapitalen på 52 mrd. kr gir dette en egenkapital på 54 mrd. kr.

Ved «historisk-kost-prinsippet» har det for de avskrivbare driftsmidlene og jordkapitalen vært nyttet gjennomsnittstall for historiske kostpriser, hentet fra statusverdiene i NILFs driftsgranskinger. Ved denne beregningen har det ikke vært foretatt prisjusteringer. Ved beregningene i driftsgranskningene nyttes lineær avskrivning.

Statusverdiene for jord i driftsgranskningene gjelder bare eid jord, mens verdien av leid jord ikke kommer med. På grunn av et etter hvert stort omfang av leiejord, er det beregnet et tillegg for kapitalen i leiejord.

Husdyrkapitalen har vært fastsatt etter verdien i åpningsstatus i Totalkalkylen og beregnes i nominelle priser. For ikke varige produksjonsmidler blir halvparten verdi-beregnet som kapital (nominelle priser).

Ved beregning på grunnlag av de prisjusterte saldoverdiene, basert på saldoverdiene i kapitalslitsberegningen hvor det er tatt hensyn til verdiøkningen av den avskrivbare kapitalen som følge av prisøkningen, blir det en totalkapital på 139 mrd. kr for 2013. Fratrasket lånekapital, gir dette en egenkapital på 87 mrd. kr.

I vedleggstabell 3.13.1 og 3.13.2 er de to beregningsprinsippene av kapitalen i jordbruket lagt til grunn. Disse er med først og fremst med pga. opplysningsverdien av å vise kapitalen i jordbruket sammenstilt.

Avvikene mellom de to beregningene skyldes at det er to forskjellige prinsipper for verdsetting av realkapitalen. Etter det ene prinsippet blir det tatt hensyn til verdiøkningen av de avskrivbare driftsmidlene som følge av prisstigningen (prisjustert saldo), mens dette ikke blir gjort ved den andre beregningen (historisk kost). Dessuten er det ved avskrivningen nyttet to forskjellige avskrivningsprinsipper, lineær avskrivning og saldoavskrivning, foruten at avskrivningstiden avviker noe.

Kapitalberegningene det er gjort rede for foran avviker noe fra Statistisk sentralbyrås beregninger i nasjonalregnskapet. SSB nytter spesifikke indekser ved prisjusteringen for de forskjellige avskrivbare driftsmidlene. Kapitalen for jordbruket i nasjonalregnskapet omfatter dessuten ikke jord- og vareinnsats, foruten at dyre- og plantekapitalen beregnes forskjellig.

5.5 Rentekostnader på lånt kapital

I Totalkalkylen beregnes lånekostnaden som lånekostnad ved realrente. Realrenten framkommer som nominell rentekostnad fratrukket prisstigningen («effekt av finansiering»). Samlet jordbruksgjeld er i 2014 budsjettet til 53,7 mrd. kr. En prosent endring i jordbrukets realrente vil derved endre kostnaden med 537 mill. kr. Bruk av realrente må ses sammen med beregningen av kapitalkostnadene, se avsnittet «effekt av finansiering» under.

Tabell 5.18 viser gjeld, rentekostnad og renteprocenten for samlede utlån i jordbruket, splittet på investeringslån, rentebærende SND-lån og lån fra andre långivere.

Tabell 5.18 Rentekostnader på lånt kapital

	1979	1990	2000	2010	2012	2013*	2014**
IN-lån, mill. Kr		3 725	2 004	3 048	3 635	4 135	4 574
Rentesats, prosent		13,10	5,95	3,88	3,93	3,58	3,67
Rentekostnad, mill. Kr		488,0	119,2	118,3	142,9	148,0	167,9
Investeringslån LUF, mill. Kr		1 456	1 494	885	713	554	457
Rentesats, prosent		0	0	0	0	0	0
Rentekostnad, mill. Kr		0	0	0	0	0	0
Andre lån, mill. kr		17 197	21 982	41 006	45 460	47 196	48 656
Rentesats, prosent		5,76	6,56	4,03	4,25	4,17	4,28
Rentekostnad, mill. kr		2 032	1 442	1 653	1 932	1 968	2 082
Sum lånt kapital, mill. Kr	7 861	22 378	25 480	44 939	49 808	51 885	53 687
Nominell rente, prosent	8,14	11,26	6,13	3,94	4,17	4,08	4,19
Sum lånekostnad ved nominell rente, mill. Kr	639	2 520	1 561	1 771	2 074	2 116	2 250
– Effekt av finansiering, mill. kr	379	919	797	1 108	382	1 106	1 235
Sum lånekostnad ved realrente, mill. kr	260	1 602	764	663	1 693	1 010	1 016
Realrente, prosent	3,31	7,16	3,00	1,47	3,40	1,95	1,89

Beregningen av nominelle rentekostnader

Beregningene av rentekostnadene er basert på data fra skattestatistikken over betalte renter og samlet gjeld hvert år, sist for året 2012. Oppgavene er basert på enkeltpersonforetak i produksjonstilskuddsstatistikken med tillegg for ikke-søkere. Det gjøres også tillegg for ansvarlige selskap, som ANS og DA, og aksjeselskap (AS) i jordbruket. Siden skattestatistikken omfatter alle rentekostnader og lån for husholdningene, dvs. også renter og lån til privat, skogbruk og andre næringer, beregnes gjeld knyttet til jordbruket som næring. Dette gjøres ved å ta utgangspunkt i fordelingen av statusverdier i jordbruk, privat, skogbruk og andre næringer i driftsgranskingene.

Samlet gjeld omfatter også, i den grad det er ført opp, skyldig merverdi- og investeringsavgift og skattegjeld. Slik gjeld trekkes ut av gjeldsmassen. Dette påvirker kun gjeldsnivået, ikke rentekostnadene, siden det ikke er renter på slik gjeld.

En del brukere har et betydelig omfang av næringsvirksomhet utenom det tradisjonelle jordbruket. Siden den del av totalgjelda som skal belastes jordbruket er regnet ut på bakgrunn av statusverdier for jordbruk, privat, skogbruk og annen næringsvirksomhet i

driftsgranskingene, må en regne med at slik gjeld er underrepresentert i driftsgranskingene siden dette materialet omfatter mer yrkesaktivt drevne bruk enn gjennomsnittsbrukene i totaljordbruket som en skal ha med i Totalkalkylen. For å unngå at for mye gjeld og renter knyttet til annen næringsvirksomhet kommer med, korrigeres det derfor for dette ved å redusere de totale gjeld og rentekostnadene med 3,5 prosent.

Skattestatistikken gir oppgaver til og med revidert regnskapsår, det vil si 2012 ved årets beregning. Foreløpig regnskapsår og budsjettåret må dermed beregnes. Gjelda beregnes på grunnlag av investeringsutviklingen ifølge Totalkalkylen. Renta for foreløpig regnskapsår er basert på oppgaver fra Statistisk sentralbyrå og Innovasjon Norge. For budsjettåret er renta beregnet med utgangspunkt i anslag for utlånsrente for rammelån i «Økonomiske analyser nr. 1/14» fra Statistisk sentralbyrå. Denne er vurdert å øke med 0,1 prosentpoeng, fra 4,0 prosent i 2013 til 4,1 prosent i 2014.

Effekt av finansiering

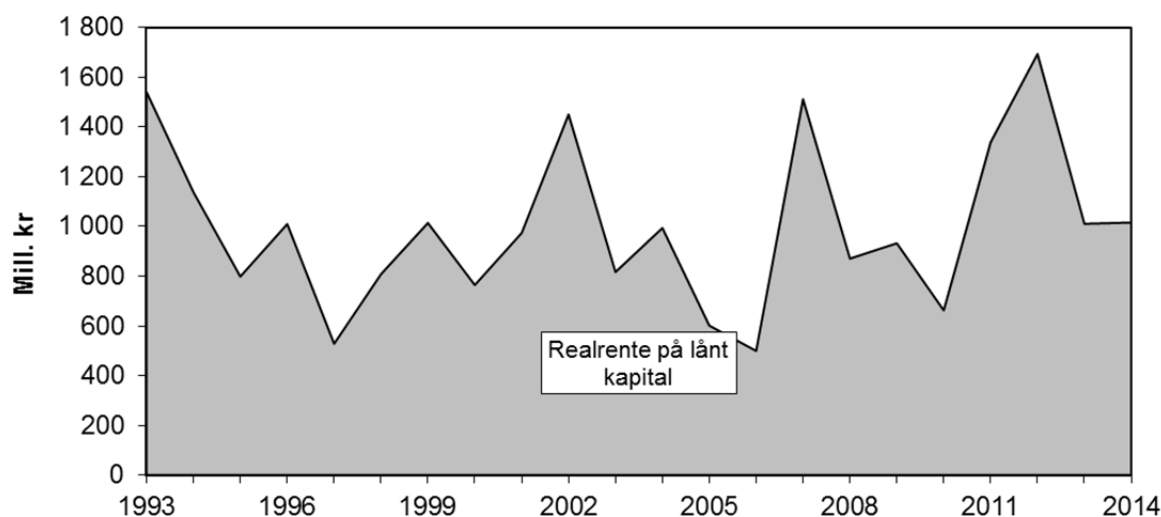
I Totalkalkylen utgiftsføres de nominelle rentekostnadene (betalte renter) mens en inntektsfører en effekt av finansiering. Dette gjøres fordi en i kapitalslitsberegningen prisjusterer hele kapitalsaldoen med konsumprisindeksen. Når kapitalslitet er regnet i årets pengeverdi, oppstår det en prisstigningsgevinst på den lånte delen av kapitalen. Effekt av finansiering som inntektsføres for å finne realrentekostnaden er regnet slik:

Effekt av finansiering = lånt kapital * prosentvis økning i konsumprisindeksen/100

Realrentekostnader er lik registrerte, nominelle, rentekostnader minus effekt av finansiering.

Effekt av finansiering kan endres mye mellom år ettersom veksten i konsumprisindeksen varierer. I normaliserte regnskaper er effekt av finansiering glattet ved å legge til grunn gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

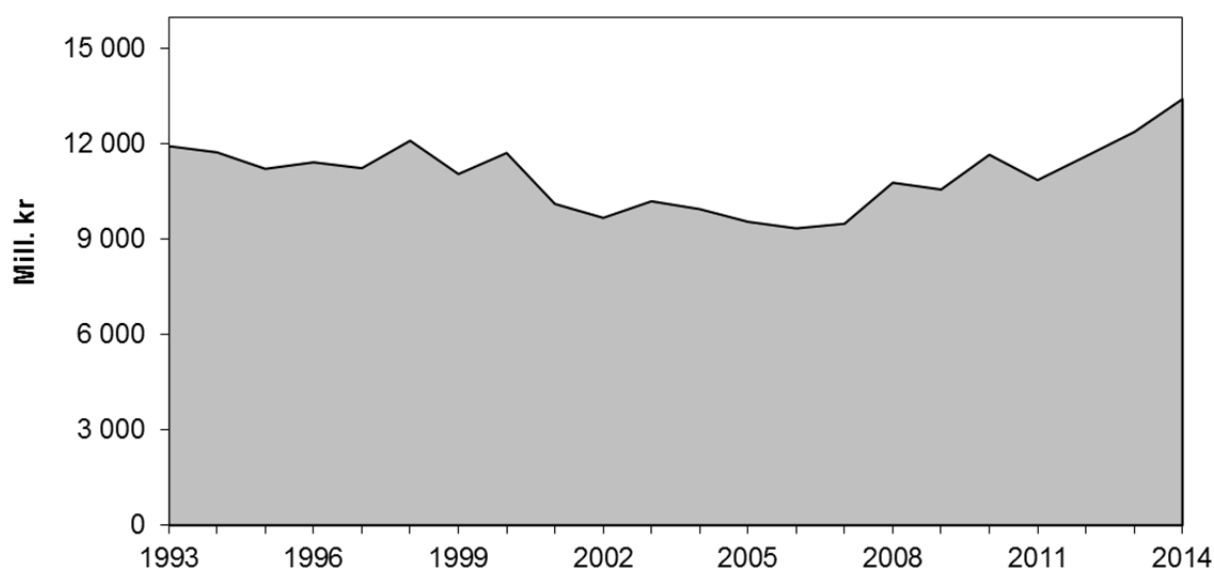
Figur 5.5 gir utviklingen i realrentekostnadene.

Figur 5.5 Sum realrentekostnader. 1993–2014

6 Det økonomiske resultat

6.1 Innledning

Figur 6.1 Registrerte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 1993–2014

I tabell 6.3 er det gitt et sammendrag av årets totalkalkyleberegninger. Sum produksjonsinntekter minus sum kostnader pluss direkte tilskudd utgjør det samlede vederlag for det arbeid og den realkapital som er lagt ned i jordbruket i Norge. Vederlaget gjelder da leid arbeid, brukerens og familiens arbeid og all kapital, inklusiv lånefinansiert. Ved å trekke realrenter på lånt kapital, jf. kap. 5.5, fra samlet vederlag til alt arbeid og kapital, får en igjen vederlaget til arbeid og egenkapital.

6.2 Totalkalkylen og skatt

Jordbruksfradraget regnes i år separat for registrert og normalisert regnskap.

Tabell 6.1 Virkningen av jordbruksfradraget i registrerte regnskaper

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**
Jordbruket samlet:							
Effektivt jordbruksfradrag, mill. kr	3 046	2 893	2 975	2 819	3 184	3 199	3 463
Spart skatt, mill. kr	853	795	833	789	892	896	935
Tilsvarende inntektsverdi før skatt, mill. kr	1 333	1 242	1 302	1 233	1 462	1 469	1 518
Antall årsverk	56 100	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000
Inntektseffekt per årsverk, kr	23 800	23 100	25 300	24 500	29 700	30 500	32 300
Utnyttelsesgrad	44 %	42 %	45 %	44 %	43 %	44 %	49 %
Per jordbruksbedrift:							
Maksimalt jordbruksfradrag, kr	142 000	142 000	142 000	142 000	166 400	166 400	166 400
Mulig spart skatt, kr	39 760	39 760	39 760	39 760	46 592	46 592	44 928
Nødvendig jordbruksinntekt, 1 000 kr	348	329	329	329	334	334	334

Tabell 6.2 Virkningen av jordbruksfradraget i normaliserte regnskaper

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**
Jordbruket samlet:							
Effektivt jordbruksfradrag, mill. kr	2 942	2 902	3 019	2 884	3 228	3 243	3 410
Spart skatt, mill. kroner	824	813	845	807	904	908	921
Tilsvarende inntektsverdi før skatt, mill. kr	1 287	1 270	1 321	1 262	1 482	1 489	1 495
Antall årsverk	56 100	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000
Inntektseffekt per årsverk, kr	22 900	23 600	25 700	25 100	30 100	31 000	31 800
Utnyttelsesgrad	44 %	42 %	45 %	44 %	43 %	44 %	48 %
Per jordbruksbedrift:							
Maksimalt jordbruksfradrag, kr	142 000	142 000	142 000	142 000	166 400	166 400	166 400
Mulig spart skatt, kr	39 760	39 760	39 760	39 760	46 592	46 592	44 928
Nødvendig jordbruksinntekt, 1 000 kr	329	329	329	329	334	334	334

Totalkalkylen er et sektorregnskap hvor resultatet er målt før skatt.

Fra og med skatteåret 2000 ble det innført et jordbruksfradrag i alminnelig inntekt for skatteyttere med positiv næringsinntekt fra jordbruket.

I beregningene er det regnet med 37 prosent marginalsatt i gjennomsnitt for skatteytterne med jordbruksfradrag for årene 2000–2005, 36 prosent gjennomsnittlig marginalsatt for årene 2006–2011 (satsene for toppskatt ble senket i 2005 og 2006), mens det er regnet 39 prosent marginalsatt for 2012 og 2013 etter økningen av trygdeavgiften. For 2014 er det regnet 38,4 prosent marginalsatt.

For 2006 økte den øvre grensen i jordbruksfradraget til 71 500 kr. Det var nødvendig med en jordbruksinntekt på 222 842 kr for å få maksimalt fradrag. Fra 2007 økte den øvre grensen i jordbruksfradraget til 142 000 kr. Det er nødvendig med en jordbruksinntekt på 348 125 kr for å få maksimalt fradrag. Fra 2008 økte det generelle jordbruksfradraget fra 45 000 kr til 54 200 kr, mens det maksimale fradraget er uendret. Det var nødvendig med en jordbruksinntekt på 328 575 kr for å få maksimalt fradrag. For 2009 og 2011 gjelder samme grenseverdier som for 2008.

Fra 2012 økte det generelle jordbruksfradraget til 63 500 kroner og den øvre grensen for fradraget økte fra 142 000 kroner til 166 400 kroner. Økningen har sammenheng med økningen i trygdeavgiften fra 7,8 prosent til 11 prosent. Procentsatsen i fradraget økte fra 32 prosent til 38 prosent. Det er nødvendig med en jordbruksinntekt på 334 289 kroner for å få maksimalt fradrag fra og med 2012.

I 2014 reduseres skatt på alminnelig inntekt fra 28 til 27 prosent. Trygdeavgiften øker til 11,4 prosent for næringsinntekt.

I tabellene ovenfor er det korrigert for at færre jordbruksbedrifter vil nyte godt av jordbruksfradraget i 2013 og 2014 som følge av den årlige nedgangen i antall jordbruksbedrifter. Det er også korrigert for at inntekten per jordbruksbedrift i gjennomsnitt er beregnet å øke fra 2012 til 2013 og fra 2013 til 2014. Ved beregningen er det ikke tatt hensyn til eventuelle tillegg ved jordbruksoppgjøret i 2014. Selvangivelsesdataene for 2012 viste at om lag 21 prosent av jordbruksbedriftene hadde over 334 289 kroner i jordbruksinntekt, og ikke oppnår økt jordbruksfradrag ved en inntektsøkning til 2013 og 2014. I 2012 hadde 33 prosent av de som ellers kunne oppnådd jordbruksfradrag, ikke fradrag fordi jordbruksdriften gikk med underskudd. Totalt hadde om lag 46 prosent av jordbruksbedriftene en jordbruksinntekt mellom 1 og 334 289 kroner, og de fleste av disse vil oppnå en effekt på 38 prosent. Om lag 29 prosent av en inntektsøkning per jordbruksbedrift vil gi grunnlag for økt fradrag i 2013 og i 2014.

Virkingen av jordbruksfradraget er ikke innarbeidet i resten av publikasjonen.

6.3 Vederlag til arbeid og kapital

Vederlaget til arbeid og kapital (faktorinntekten) økte med 77 mill. kr fra 13 315 mill. kr i 2012 til 13 392 mill. kr i 2013. Planteprodukter samlet gikk ned 79 mill. kr. Her bidro reduserte kornavinger til en nedgang på 128 mill. kr. Husdyrprodukter økte med 862 mill. kr. Her bidro kjøtt mest med en økning på 743 mill. kr. Direkte tilskudd økte med 157 mill. kr. På kostnadssiden økte ikke-varige innsatsfaktorer med 530 mill. kr. Her var det kraftfôr som bidro mest til økningen med 349 mill. kr mens såfrø og planter økte med 81 mill. kr. Kapitalkostnadene, dvs. kapitalslit og leasing økte med 169 mill. kr.

Fra 2013 til 2014 er det beregnet en økning i vederlag til arbeid og kapital på 1 044 mill. kr til 14 436 mill. kr når endringene ved jordbruksoppgjøret i 2014 er innregnet. Inntektene øker med 1 668 mill. kr. Av inntektspostene øker korn, melk, kjøtt og direkte tilskudd mest. Kostnadene øker totalt sett med 631 mill. kr. Kraftfôr øker mest med 270 mill. kr. Kapitalkostnadene øker med 249 mill. kr.

Tabell 6.1 Sammen drag. Totalkalkylen. Mill. kr¹

	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**	
						Før avt.	Etter avt.
Korn, erter og oljefrø	2 189	2 485	2 193	2 455	2 327	2 604	2 656
+ Poteter	582	622	602	633	663	670	707
+ Hagebruksprodukter	3 555	3 446	3 493	3 755	3 753	3 852	3 916
+ Sum andre planteprodukter	266	295	284	307	328	352	352
= Sum planteprodukter	6 592	6 848	6 571	7 150	7 071	7 478	7 631
Ku- og geitemelk	7 141	7 505	7 723	8 086	8 134	8 348	8 457
+ Kjøtt og fjørfeslakt	9 214	9 459	9 699	10 139	10 882	11 299	11 299
+ Egg	805	833	863	1 012	994	971	971
+ Ull	124	117	112	115	118	120	120
+ Pelsdyr	233	278	317	405	486	458	458
+ Andre husdyrproduksjoner	101	83	80	69	74	82	82
= Sum husdyrprodukter	17 618	18 276	18 794	19 826	20 688	21 278	21 386
Sum plante- og husdyrprod.	24 210	25 123	25 366	26 976	27 759	28 756	29 017
Kjøreinntekter mv.	504	521	519	515	512	553	553
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	290	304	302	285	292	343	343
= Sum andre inntekter	794	825	821	800	805	897	897
+ Endringer i buskapsverdi	24	-72	-114	56	-111	-33	-33
+ Medlemsbonus	140	165	144	193	194	177	177
= Sum produksjonsinntekter	25 168	26 041	26 217	28 025	28 646	29 796	30 058
+ Sum direkte tilskudd	9 327	9 710	10 074	10 502	10 659	10 962	10 915
= Sum inntekter (A)	34 495	35 751	36 291	38 527	39 305	40 759	40 973
Handelsgjødsel og kalk	1 669	1 143	1 385	1 570	1 588	1 593	1 593
+ Innkjøpt kraftfôr	5 772	5 889	5 966	6 453	6 802	7 072	7 072
+ Annet innkjøpt fôr	300	320	384	383	382	393	393
+ Såfrø og planter	807	819	813	821	902	919	919
+ Sum energi og smøremidler	2 088	2 483	2 438	2 302	2 343	2 355	2 355
+ Andre kostnader	4 134	4 198	4 342	4 711	4 748	4 807	4 807
+ Sum vedlikehold	1 585	1 690	1 616	1 671	1 677	1 679	1 679
= Sum ikke-varige prod.midler	16 354	16 541	16 944	17 912	18 442	18 818	18 818
Sum leasing av maskiner	930	982	1 122	1 248	1 287	1 372	1 372
+ Kapitalslit	5 705	5 898	6 016	6 053	6 183	6 346	6 346
= Sum kapitalkostnader	6 634	6 880	7 139	7 301	7 470	7 719	7 719
Sum kostnader (B)	22 988	23 421	24 083	25 213	25 912	26 537	26 537
Vederlag, arbeid og kapital (A-	11 507	12 331	12 208	13 315	13 392	14 222	14 436
Realrente lånt kapital (C)	932	663	1 338	1 693	1 010	1 016	1 016
Vederlag, arbeid og egenkap.	10 575	11 668	10 870	11 622	12 382	13 207	13 421
Antall årsverk	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	47 000
Vederl. arb. og e.kap./årsverk	196 900	227 000	216 000	236 200	257 400	281 000	285 600
Endringer per årsverk, kr	4 600	30 100	-10 900	20 100	21 200	23 600	28 200

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

6.4 Vederlag til arbeid og egenkapital

Vederlag til arbeid og egenkapital for 2012 er beregnet til 11 622 mill. kr, for 2013 til 12 382 mill. kr og for budsjettåret 2014 til 13 421 mill. kr. Tallet for 2014 er inkl. endringene ved jordbruksoppgjøret i 2014. Dette tilsvarer en økning på 6,5 prosent fra 2012 til 2013 og en økning på 8,4 prosent fra 2013 til 2014.

Vederlag til arbeid og egenkapital utvikler seg noe annerledes enn vederlaget til kapital. Dette skyldes utviklingen i realrente på lånt kapital.

6.5 Justeringer av tidligere serier

Tabell 6.2 Korrigerings av sammenlignbare regnskaper 2008–2011. Mill. kr

	2008	2009	2010	2011
Inntekter				
Poteter	-5	-6	-2	-15
Hagebruksprodukter	-2	0	-106	-63
Ku- og geitemelk	-9	-9	-9	-10
Ull	0	0	0	-6
Andre husdyrproduksjoner	-5	6	-7	7
Kjøreinntekter mv.	3	4	2	-2
Arbeidsinntekter	20	21	19	18
Sum korreksjon av inntekter inntekstposter	2	16	-103	-71
Kostnader				
Innkjøpt kraftfôr	0	0	0	-48
Energi og smøremidler	0	-1	-1	-1
Andre kostnader	78	72	21	-5
Kapitalslit	-50	-27	31	13
Leasing	0	0	0	-3
Sum korreksjon av kostnader kostnadspostene	28	44	51	-44
Nettovirkning på vederlag til arbeid og egenkapital	-26	-28	-154	-27

For å få samsvar med de beregningsprinsipper og det datagrunnlag som er nyttet i årets totalkalkyle, er det foretatt enkelte justeringer i de serier som tidligere er publisert. De viktigste korreksjonene som er utført i årets beregning:

Hagebruksprodukter: Skyldes endret datamaterialet for «andre veksthusgrønnsaker».

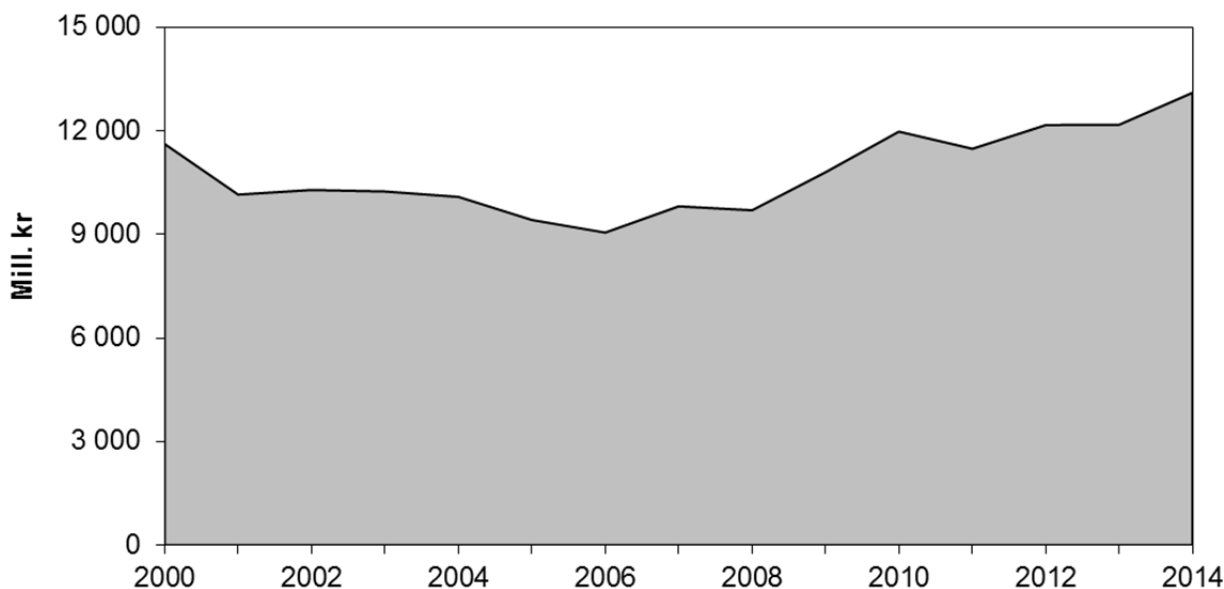
Arbeidsinntekter: Skyldes justering som følge av fjorårets oppjusterte investeringsserie for bygninger.

Andre kostnader: Økningen skyldes innarbeiding av sorteringskostnader for grønnsaker.

Kapitalslit: Skyldes justeringer for investeringer i maskiner og redskaper.

7 Normaliserte regnskaper

7.1 Innledning

Figur 7.1 Normaliserte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 2000–2014

Normaliserte regnskaper bygger på totalregnskapet for jordbruket. De normaliserte regnskapene er utarbeidet av to grunner:

- For å gi grunnlag for beregninger av produktivitetsutviklingen i jordbruket
- For å få utjevnet de tilfeldige inntektssvingningene som har årsak i avlingsvariasjoner og enkelte andre forhold som kan variere mellom enkeltord uten at det sier noe om den underliggende inntektsutviklingen.

I prinsippet skal normaliserte regnskap være bygd opp på samme måte som totalregnskapet, men de enkelte tallseriene skal være justert til de forhold som en kan anta vil rå under et normalår. I praksis er dette en såpass omfattende oppgave at normaliseringen er avgrenset til et mindre antall poster. Det gjelder de postene som har størst betydning for inntektsvariasjoner og som påvirker produktivitsberegningene på en uheldig måte.

For å komme fram til normalisert regnskap er totalregnskapet i hovedsak endret slik:

- Mengder er justert for å tilsvare antatte mengder i et normalår
- Priser er justert for å tilsvare antatte priser i et normalår
- Mengder er justert som en følge av at en har benyttet andre beregningsprinsipper enn i totalkalkylen.

Når en ser bort fra endringer i beregnings- og posteringsprinsipper, skal normalisert budsjett være nær identisk med totalkalkylens budsjett.

Som for de registrerte regnskapstallene vil priser og tilskudd i 2014 være påvirket av jordbruksoppjøret i 2014.

7.2 Prinsippene for normaliseringen

7.2.1 Planteproduksjonspostene

Avling og areal

Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt med utgangspunkt i beregnede normalårsavlinger basert på årene i perioden 1998–2012. Dette er den vesentligste endringen i forhold til Totalkalkylen. Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt som en lineær trend på de siste 12 tre års glidende gjennomsnitt av registrerte avlinger. På denne måten er de årlige variasjonene i avlingene jevnet ut.

For korn er avlingstallene regnet om til avlinger med 15 prosent vann.

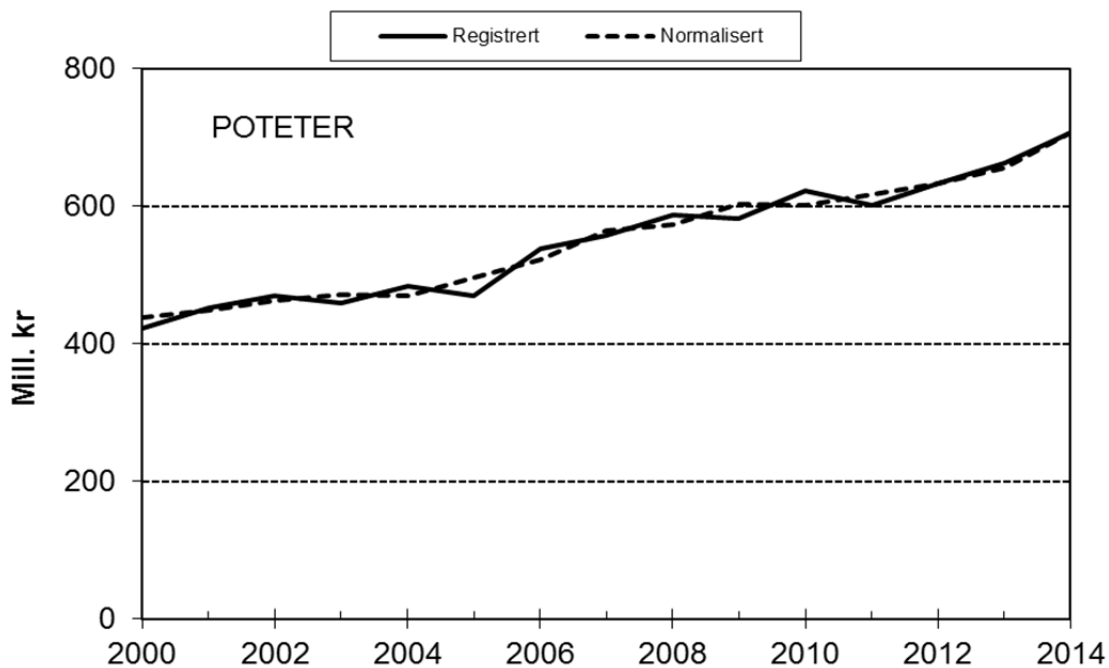
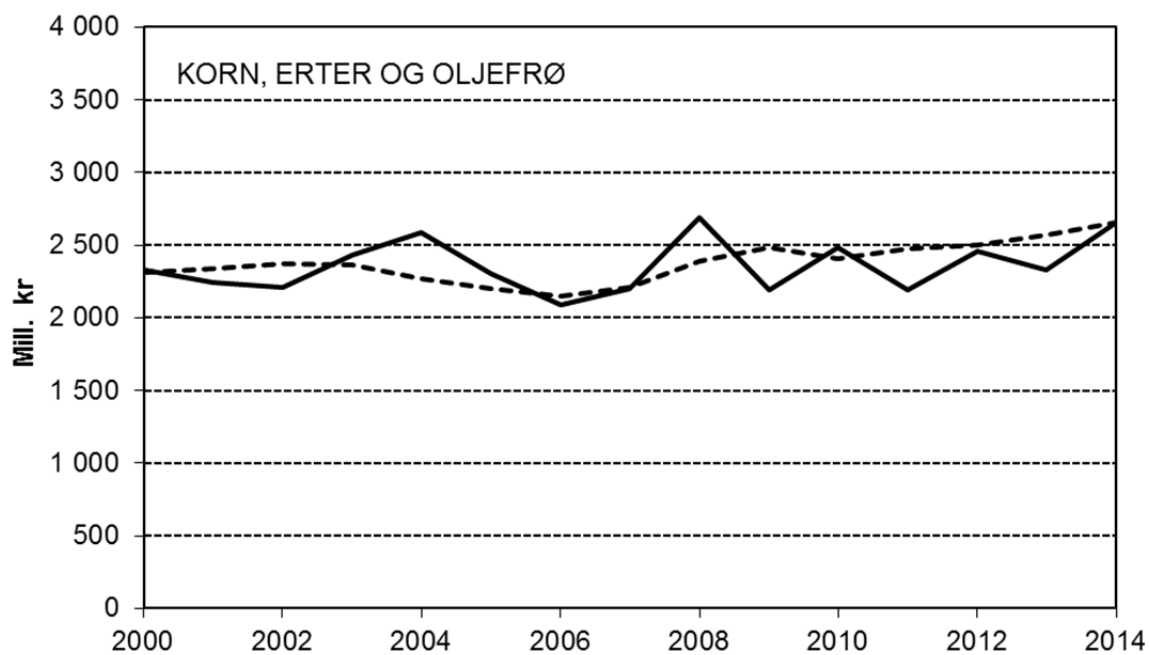
Registrerte arealer, ifølge Statistisk sentralbyrå, er lagt til grunn som normalt areal for året. Innen den grønne sektor (poteter og hagebruksvekster) er imidlertid treårs glidende gjennomsnitt nyttet som uttrykk for normalt areal.

Priser

For planteproduktene er det bare for salg av stråfôr at totalkalkylens priser er nyttet direkte. For vekstene i den grønne sektor der treårs glidende gjennomsnitt er nyttet på arealet, er treårs glidende gjennomsnitt også nyttet på prisene. For 2014 er budsjettprisen 2014 nyttet direkte (samme framgangsmåte er nyttet for arealet). For korn er budsjettprisen før avtale året etter vedkommende år, nyttet. Dette gir den mest korrekte pris vedkommende år under forutsetning av normalårsavlinger. For 2014 er budsjettprisen i 2014 nyttet direkte.

Utslag

I figur 7.2 er resultatene fra normaliseringen av postene med de største årlige variasjoner stilt sammen med de faktisk registrerte tall etter totalregnskapet. Spesielt for korn kan utslaget av normaliseringen være relativt stort, men også potetposten viser utslag. Det vises ellers til tabell 6.2 og tabell 7.1.

Figur 7.2 Registrerte og normaliserte regnskapstall for korn og poteter

7.2.2 Husdyrproduksjonspostene

Totalkalkylens mengdetall er nyttet uendret i normaliserte regnskaper.

På husdyrproduktene er totalkalkylens priser nyttet direkte, med unntak av prisene på pelsdyrskinn som kan variere mye fra år til år. Disse er glattet over en femårsperiode.

7.2.3 Kostnadspostene

Bare enkelte poster under «Energi og smøremidler» og under «Andre kostnader» er normalisert.

Under «Energi og smøremidler» har en justert noen poster som henger sammen med endringer i avlingstallene i forbindelse med normaliseringen. Dette gjelder forbruket av fyringsolje til veksthus og korn tørker som vil variere med temperaturforholdene og vanninnholdet i de enkelte årene.

Under posten «Andre kostnader» normaliseres følgende underposter:

- Kostnaden til frakt av korn.
- Kostnadene til brannforsikring husdyrforsikring, skadeforsikring på maskiner og yrkesskadeforsikring er glattet, fordi disse kostnadene kan variere sterkt fra år til år. Dette er gjort ved glatting over 5 år.
- Omsatt mengde plantevernmidler er glattet for årene 2004 og 2005. På grunn av avgiftsomlegging høsten 2004 og avgiftsøkning fra 1. januar 2005 viser registrerte regnskaper stor hamstring av plantevernmidler i 2004 og stor nedgang i kostnaden i 2005. Glattingen gjelder bare disse to årene.

For alle andre kostnadsposter er totalkalkylens prisserier nyttet.

7.2.4 Direkte tilskudd

I normaliserte regnskaper er tallseriene for direkte tilskudd, med unntak av utbetalinger fra «Katastrofefondet for planteproduksjon», hentet direkte fra totalkalkylens regnskaper og budsjett. Det vil si at det er forutsatt at de direkte tilskuddene ikke påvirkes av unormale avlingsforhold. Utbetalinger fra «Katastrofefondet for planteproduksjon» inngår i normaliserte regnskaper. Det nyttes en glattet serie for utbetalingene, der det enkelte års utbetaling i normaliserte regnskaper er beregnet som gjennomsnittet av de siste 14 års faktiske utbetalinger.

7.2.5 Leasing

Kostnadene til leasing i normalisert regnskap glattes på tilsvarende måte som for renter på lånt kapital. Dvs. at prisstigningsgevinstdelen (effekt av finansiering) av leasingkostnaden glattes over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

7.2.6 Renter på lånt kapital

Selv om den lånte kapital i volum trolig påvirkes noe av avlingsforholdene, er det statistiske grunnlag for usikkert til å foreta justeringer for dette i normaliserte regnskaper. Totalkalkylens volumtall og nominell rentefot på lånt kapital er derfor nyttet uendret fra registrerte regnskaper.

I normaliserte regnskaper gattes prisstigningsgevinsten (effekt av finansiering) på lånt kapital over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

Tabellen nedenfor viser hvordan endret beregning påvirker realrentekostnaden i normaliserte regnskaper.

Tabell 7.1 Nominelle og reelle rentekostnader på lånt kapital. Mill. kr og prosent

	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**
Jordbruksgjeld	42 580	44 939	47 185	49 808	51 885	53 687
Rentekostnader	1 831,4	1 770,8	1 924,0	2 074,9	2 116,1	2 250,3
Renteprosent	4,30	3,94	4,08	4,17	4,08	4,19
KPI-endring i %, registrert	2,11	2,47	1,24	0,77	2,13	2,30
KPI-endring i %, normalisert	2,22	2,79	1,94	1,49	1,38	1,73
Registrert regnskap:						
– Effekt av finansiering	899	1 108	586	382	1 106	1 235
– Realrente	932	663	1 338	1 693	1 010	1 016
Normalisert regnskap:						
– Effekt av finansiering	947	1 254	916	743	716	931
– Realrente	885	517	1 009	1 332	1 400	1 320

7.3 Resultater av beregningene

I tabellen nedenfor er det gitt et sammendrag av årets beregninger for normaliserte regnskaper.

Tabell 7.2 Sammendrag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Korn, erter og oljefrø	2 337	2 371	2 360	2 273	2 204	2 151	2 210
+ Poteter	449	462	471	469	496	523	565
+ Hagebruksprodukter	2 825	2 917	3 005	2 973	3 004	3 047	3 170
+ Sum andre planteprodukter	147	147	148	154	169	196	213
= Sum planteprodukter	5 758	5 897	5 983	5 869	5 873	5 916	6 158
Ku- og geitemelk	5 974	5 854	5 968	5 933	6 094	6 087	6 616
+ Kjøtt og fjørfeslakt	6 770	6 994	7 099	7 235	7 260	7 553	8 026
+ Egg	496	516	571	571	532	567	657
+ Ull	167	175	160	161	157	149	137
+ Pelsdyr	258	248	246	249	209	265	235
+ Andre husdyrproduksjoner	70	115	91	74	82	77	80
= Sum husdyrprodukter	13 734	13 903	14 135	14 222	14 333	14 697	15 751
Sum plante- og husdyrprod.	19 492	19 800	20 118	20 091	20 206	20 614	21 909
Kjøreinntekter mv.	423	420	427	446	446	455	466
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	179	167	181	212	202	234	229
= Sum andre inntekter	602	587	608	657	648	688	696
Endringer i buskapsverdi	-23	26	30	-6	-22	-62	-35
Medlemsbonus	33	49	74	89	109	98	101
Sum produksjonsinntekter	20 104	20 461	20 830	20 832	20 941	21 339	22 671
Sum direkte tilskudd	8 584	8 873	8 772	8 700	8 395	8 426	8 687
Sum inntekter (A)	28 688	29 335	29 602	29 532	29 336	29 765	31 358
Handelsgjødsel og kalk	933	1 038	1 052	1 065	1 124	1 139	1 192
+ Innkjøpt kraftfôr	4 312	4 413	4 490	4 525	4 465	4 551	4 733
+ Annet innkjøpt fôr	277	285	283	277	268	327	255
+ Såfrø og planter	672	639	669	680	712	699	763
+ Sum energi og smøremidler	1 693	1 641	1 747	1 674	1 904	2 116	1 845
+ Andre kostnader	3 087	3 248	3 455	3 629	3 681	3 701	3 876
+ Sum vedlikehold	1 141	1 323	1 398	1 472	1 551	1 528	1 576
= Sum ikke-varige prod.midler	12 115	12 586	13 095	13 322	13 704	14 061	14 239
Sum leasing av maskiner	142	184	221	300	413	564	725
+ Kapitalslit	5 247	5 166	5 170	5 121	5 168	5 295	5 360
= Sum kapitalkostnader	5 390	5 350	5 391	5 421	5 581	5 859	6 085
Sum kostnader (B)	17 505	17 936	18 486	18 743	19 285	19 920	20 325
Vederlag, arbeid og kapital (A-B)	11 183	11 399	11 116	10 789	10 051	9 844	11 033
Realrente lånt kapital [©]	1 030	1 112	873	702	632	792	1 220
Vederlag, arbeid og egenkap. (A-B)	10 153	10 287	10 243	10 087	9 419	9 053	9 813
Antall årsverk	75 700	72 900	69 600	66 500	63 500	61 000	58 600
Vederlag til arbeid og egenkap. per årsverk	134 100	141 000	147 200	151 700	148 300	148 400	167 500
Endringer per årsverk, kr		7 000	6 100	4 500	-3 400	100	19 100

Tabell 7.2 forts. Sammendrag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr¹

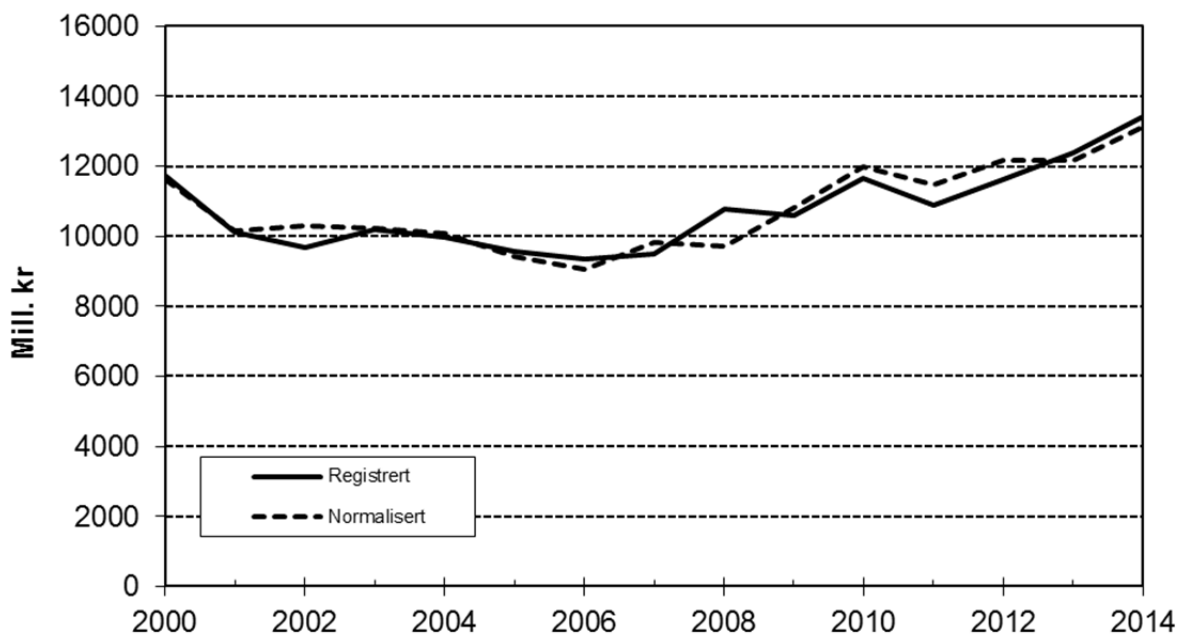
	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014**	
							Før avtale	Etter avtale
Korn, erter og oljefrø	2 392	2 481	2 406	2 472	2 499	2 566	2 604	2 656
+ Poteter	574	604	602	617	633	656	670	707
+ Hagebruksprodukter	3 472	3 490	3 541	3 512	3 695	3 759	3 850	3 913
+ Sum andre planteprodukter	238	264	289	296	308	326	337	337
= Sum planteprodukter	6 676	6 838	6 837	6 897	7 135	7 307	7 461	7 614
Ku- og geitemelk	6 661	7 141	7 505	7 723	8 086	8 134	8 348	8 457
+ Kjøtt og fjørfeslakt	9 019	9 214	9 459	9 699	10 139	10 882	11 299	11 299
+ Egg	706	805	833	863	1 012	994	971	971
+ Ull	132	124	117	112	115	118	120	120
+ Pelsdyr	272	296	448	303	371	398	498	498
+ Andre husdyrproduksjoner	89	101	83	80	69	74	82	82
= Sum husdyrprodukter	16 878	17 681	18 445	18 780	19 793	20 601	21 318	21 427
Sum plante- og husdyrprod.	23 554	24 520	25 282	25 677	26 928	27 907	28 780	29 041
Kjøreinntekter mv.	489	504	521	519	515	512	553	553
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	277	290	304	302	285	292	343	343
= Sum andre inntekter	766	794	825	821	800	805	897	897
Endringer i buskapsverdi	-48	24	-72	-114	56	-111	-33	-33
Medlemsbonus	5	140	165	144	193	194	177	177
Sum produksjonsinntekter	24 276	25 478	26 200	26 528	27 977	28 794	29 820	30 081
Sum direkte tilskudd	9 007	9 315	9 659	10 018	10 508	10 609	10 966	10 919
Sum inntekter (A)	33 283	34 792	35 859	36 546	38 485	39 403	40 786	41 000
Handelsgjødsel og kalk	1 164	1 669	1 143	1 385	1 570	1 592	1 593	1 593
+ Innkjøpt kraftfôr	5 379	5 772	5 889	5 966	6 453	6 802	7 072	7 072
+ Annet innkjøpt fôr	293	300	320	384	383	382	393	393
+ Såfrø og planter	817	807	819	813	821	902	919	919
+ Sum energi og smøremidler	2 248	2 094	2 468	2 445	2 304	2 347	2 353	2 353
+ Andre kostnader	4 063	4 251	4 169	4 335	4 511	4 626	4 827	4 827
+ Sum vedlikehold	1 640	1 585	1 690	1 616	1 671	1 677	1 679	1 679
= Sum ikke-varige prod.midler	15 603	16 477	16 497	16 944	17 713	18 328	18 837	18 837
Sum leasing av maskiner	878	926	971	1 098	1 221	1 316	1 395	1 395
+ Kapitalslit	5 615	5 705	5 898	6 016	6 053	6 183	6 346	6 346
= Sum kapitalkostnader	6 493	6 631	6 870	7 115	7 275	7 499	7 741	7 741
Sum kostnader (B)	22 096	23 108	23 366	24 058	24 988	25 826	26 578	26 578
Vederlag, arbeid og kapital (A-B)	11 187	11 684	12 492	12 488	13 497	13 576	14 209	14 423
Realrente lånt kapital (C)	1 487	885	517	1 009	1 332	1 400	1 320	1 320
Vederlag, arbeid og egenkap.	9 700	10 800	11 976	11 479	12 165	12 176	12 889	13 103
Antall årsverk	56 100	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	47 000
Vederlag til arbeid og egenkap. per årsverk	172 900	201 100	233 000	228 200	247 300	253 100	274 200	278 800
Endringer per årsverk, kr	5 500	28 200	31 900	-4 800	19 100	5 900	21 100	25 700

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

I figur 7.3 er utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital etter normaliserte og registrerte regnskapstall stilt sammen. Figuren viser at forskjellen mellom seriene ikke er spesielt stor og at begge serier har klare «knekkpunkter». De normaliserte tallene viser likevel en noe jevnere utvikling enn de registrerte tallene.

Figur 7.3 Utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital ifølge registrerte og normaliserte regnskapstall. Løpende priser

I tabell 7.3 til tabell 7.5 er de ulike resultatmålene for jordbruket totalt og regnet per årsverk, gjengitt.

Tabell 7.3 Det økonomiske resultat i jordbruket totalt iflg. registrerte og normaliserte regnskapstall.¹ Mill. kr

	Vederlag til arbeid og kapital		Vederlag til arbeid og Egenkapital	
	Registrert	Normalisert	Registrert	Normalisert
2000	12 488	12 525	11 723	11 616
2001	11 094	11 183	10 120	10 153
2002	11 131	11 399	9 681	10 287
2003	11 020	11 116	10 203	10 243
2004	10 950	10 789	9 956	10 087
2005	10 158	10 051	9 557	9 419
2006	9 850	9 844	9 350	9 053
2007	11 008	11 033	9 497	9 813
2008	11 658	11 187	10 787	9 700
2009	11 507	11 684	10 575	10 800
2010	12 331	12 492	11 668	11 976
2011	12 208	12 488	10 870	11 479
2012	13 315	13 497	11 622	12 165
2013*	13 392	13 576	12 382	12 176
2014** før avtale	14 222	14 209	13 207	12 889
2014** etter "	14 436	14 423	13 421	13 103

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Tabell 7.4 Vederlag til arbeid og kapital.¹ Kr per årsverk

	Nominelle kroner			2012-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2000	159 900		160 400		199 800	
2001	146 500	-13 300	147 700	-12 600	178 600	-15 300
2002	152 600	6 100	156 300	8 600	186 600	10 200
2003	158 300	5 700	159 700	3 400	186 100	4 000
2004	164 700	6 300	162 200	2 500	188 200	2 900
2005	160 000	-4 700	158 300	-4 000	180 700	-4 500
2006	161 500	1 500	161 400	3 100	180 200	3 500
2007	187 900	26 400	188 300	26 900	208 600	29 800
2008	207 800	20 000	199 400	11 100	212 800	11 900
2009	214 300	6 500	217 600	18 200	227 500	19 000
2010	239 900	25 600	243 000	25 500	248 000	26 000
2011	242 700	2 800	248 300	5 200	250 200	5 300
2012	270 600	27 900	274 300	26 100	274 300	26 100
2013*	278 400	7 800	282 300	7 900	276 400	7 800
2014** før avtale	302 600	24 200	302 300	20 100	289 400	19 200
2014** etter "	307 200	28 700	306 900	23 900	293 700	22 800

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Tabell 7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital i nominelle og faste kroner. Kr per årsverk¹

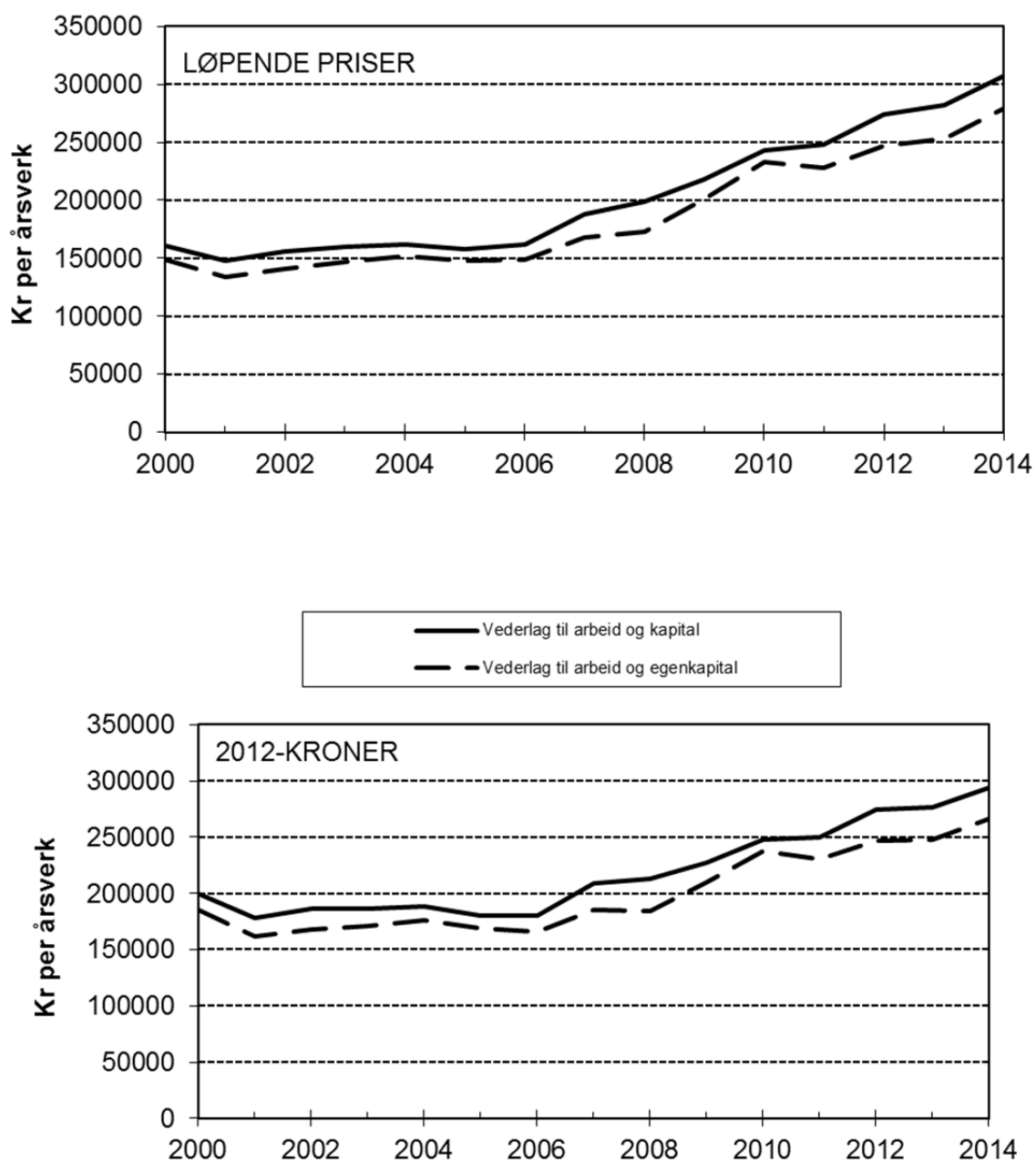
	Nominelle kroner			2012-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2000	150 100	14 600	148 700	10 000	185 300	12 500
2001	133 700	-16 400	134 100	-14 600	162 100	-17 700
2002	132 700	-900	141 000	6 900	168 400	8 300
2003	146 600	13 900	147 200	6 100	171 400	7 100
2004	149 700	3 100	151 700	4 500	175 900	5 200
2005	150 500	800	148 300	-3 400	169 300	-3 800
2006	153 300	2 800	148 400	100	165 700	100
2007	162 100	8 800	167 500	19 100	185 500	21 100
2008	192 300	30 200	172 900	5 500	184 500	5 800
2009	196 900	4 600	201 100	28 200	210 300	29 500
2010	227 000	30 100	233 000	31 900	237 700	32 500
2011	216 100	-10 900	228 200	-4 800	230 000	-4 800
2012	236 200	20 100	247 300	19 100	247 300	19 100
2013*	257 400	21 200	253 100	5 900	247 900	5 800
2014** før avtale	281 000	23 600	274 200	21 100	262 500	20 200
2014** etter "	285 500	28 100	278 800	24 900	266 800	23 800

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

De ulike resultatmålene i løpende og fast kroneverdi per årsverk er tegnet inn i figur 7.4.

Figur 7.4 *Inntekt per årsverk etter normaliserte regnskaper i løpende priser og i faste 2012-kr (deflatert med konsumprisindeksen)*

8 Budsjettoverføringer til jordbruket

I tabell 4.2 er det gitt en oversikt over de tilskuddsbeløpene som er inntektsført under hhv. plante- og husdyrproduksjonspostene og de direkte tilskudd i Totalkalkylen. Denne oversikten får imidlertid ikke med de tilskuddene, pristilskudd og kostnadsreducerende tilskudd, som framkommer som høyere produktpriser i Totalkalkylen. Oversikten i tabell 4.2 er heller ikke spesifisert på de enkelte tilskuddspostene. I dette kapitlet er det gitt en fullstendig og spesifisert oversikt over de tilskudd som er vurdert å ha inntektsvirkning i Totalkalkylen, dvs. pristilskudd, direkte- og kostnadsreducerende tilskudd og investeringstilskudd.

I tillegg til tilskudd over statsbudsjettet er jordbruket skjermet mot import gjennom toll på importerte varer. Verdien av skjermingsstøtten inngår i OECDs beregninger av jordbruksstøtten i hvert enkelt land som følge av de ulike landbrukspolitiske tiltak og virkemidler via grensevernet og over de offentlige budsjetter. Støtten beregnes i forhold til et sett av verdensmarkedspriser. Formålet med beregningene er å sammenligne utviklingen av landbrukspolitikken i hvert enkelt land over år. OECDs beregninger går fram av en av BFJs andre publikasjoner, «Resultatkontrollen».

I tabell 8.1 er det først satt opp en oversikt over tilskuddene i Totalkalkylen gruppert etter tilskuddsføringen i Totalkalkylen, dvs. tilskudd som kommer fram som høyere produktpriser eller tilskudd som er ført særskilt under hver post. Tilskudd som i Totalkalkylen er ført under posten «direkte tilskudd» går fram av vedleggstabell 2.1. Endringene som følger av jordbruksoppjøret i 2014 er innarbeidet i budsjettallene for 2014.

Tilskudd til «Prisnedskrivning korn» er kalenderårsbeløp slik det framkommer i budsjettproposisjonen, mens tilskuddet i Totalkalkylen er knyttet til avlingsårets kornsalg (01.07–30.06.). Det kan også være grunn til å påpeke at det ikke er helt entydig å definere hvilke tilskudd som indirekte bidrar til høyere produktpriser eller reduserte kostnader i norsk jordbruk. Det kan være glidende overganger der flere grupper nyter godt av et tilskudd.

I tillegg til budsjettutgiftene til norsk korn gjennom Markedsordningen for korn, innebærer korn- og kraftfôrpolitikken også en inntekt for staten. Dette skyldes at rimeligere importert korn og lignende og norske råvarer fra sektorer utenom jordbruket (fisk) ilegges toll/avgift ved salg til kraftfôrindustrien. Dette innebærer at nettoutlegget for staten av tilskudd til landbruket er lavere enn det som framgår av tilskuddsbeløpene i tabell 8.1 og tabell 8.2. Tollinntektene for importert korn og andre fôrråstoffer, som er den største inntektsposten under markedsordningen for korn, går fram av Finansdepartementets budsjetter. Avgiftsinntekter fra norskproduserte fôrråstoffer fra sektorer utenom jordbruket, hovedsakelig fra fisk, går fram av Landbruks- og matdepartementets budsjett post 4150.85. Inntektene for årene 2012 og 2013 var på henholdsvis 40,7 og 59,5 mill. kr. Det er budsjettet med 59,5 mill. kr for 2014.

Tabell 8.1 Tilskudd i Totalkalkylen. Mill. kr¹

A. Tilskudd i Totalkalkylen som framkommer som høyere produktpris

	2011	2012	2013	2014
Markedsregulering	186,1	174,7	209,4	248,4
Prisnedskrivning korn	359,3	359,9	445,7	485,4
Tilskudd til fruktlager	10,0	13,0	11,0	13,0
Tilskudd til ull	128,0	128,3	130,0	132,8
Tilskudd statskontrollerte settepoteter	6,7	7,3	7,3	7,2
Frakttilskudd	289,5	281,4	342,7	342,7
Sum A:	979,6	964,6	1 146,1	1 229,5

B. Tilskudd i Totalkalkylen som føres under de enkelte poster

	2011	2012	2013	2014
Distr.tilsk. poteter N-Norge	2,5	2,6	3,7	5,0
Dist.- og kval.tilsk. frukt bær og grønnsaker	62,5	56,9	76,5	87,0
Distriktstilskudd, melk	474,5	490,9	517,5	525,0
Distriktstilskudd slakt	564,4	542,3	572,8	635,0
Distriktstilskudd egg	8,9	7,7	7,2	7,2
Grunntilskudd på melk	62,5	62,6	60,5	64,9
Grunntilskudd på slakt	87,7	86,2	83,5	98,0
Salg av melkekvoter ²	-0,7	34,9	-5,8	-0,8
Kvalitetstilskudd storfe				184,7
Tilsk. friføring av sau, mv.	1,7	0,7	0,6	0,9
Sum B:	1 264,0	1 284,8	1 316,5	1 606,9
Sum A + B	2 243,6	2 249,4	2 462,6	2 836,4
Sum tilskudd ført under direkte tilskudd	10 074,0	10 502,3	10 658,8	10 915,1
Sum tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen	12 317,6	12 751,7	13 121,4	13 751,5

- 1) Ekskl. produksjonsregulerende tilskudd finansiert av omsetningsavgiftsmidler eller uten offentlig finansiering. Sum tilskudd er høyere i denne tabellen enn i tabell 4.2 pga. at tilskudd som ligger inne i prisene (A) er tatt med i denne tabellen, men ikke i tabell 4.2
- 2) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

I tabell 8.2 er den fullstendige oversikt over tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen satt opp, gruppert etter statsbudsjettets kapittelsystem. Mange av tallene vil ikke finnes i Prp. 1S om statsbudsjettet. For fond er det utbetalingene som blir ført i Totalkalkylen mens bevilgninger til fondet brukes i statsbudsjettet.

Tabell 8.2 Tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen gruppert etter statsbudsjettets kapitelsystem. Mill. kr

Budsj.post	Tilskuddsordning	2011	2012	2013	2014
1143.73	Erst. ved tiltak mot dyre-/pl.sykd.	31,9	31,4	16,0	40,6
1150.50.11	Utbetalinger fra Landbr. utv.fond	458,3	482,4	529,4	677,5
1150.70.11	Avsetningstiltak	18,9	20,9	30,4	32,4
1150.70.12	Tilskott råvareprisordning	167,2	153,8	179,0	216,0
1150.71	Tilsk. erstatninger	101,0	37,4	99,3	48,0
1150.73.11	Tilskudd til norsk ull	128,0	128,3	130,0	132,8
1150.73.13	Pristilsk. melk og melkeprod.	537,0	553,5	578,0	589,9
1150.73.15	Pristilskudd kjøtt	652,1	628,5	656,3	917,7
1150.73.16	Distriktstilskudd egg	8,9	7,7	7,2	7,2
1150.73.17	Dist. og kval.tilsk. grøntprod.	65,0	59,5	80,2	92,0
1150.73.18	Frakttilskudd	291,2	282,1	343,3	343,6
1150.73.19	Prisnedskrivning korn	359,3	359,9	445,7	485,4
1150.74.11	Driftstilskudd melkeproduksjon	1 183,0	1 344,8	1 358,3	1 374,0
1150.74.14	Prod.tilskudd husdyr	2 238,8	2 358,6	2 419,8	2 503,9
1150.74.16	Beitetilskudd	695,7	728,2	742,0	787,6
1150.74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	3 122,3	3 265,2	3 241,3	3 203,8
1150.74.19	Regionale miljøprogram	405,4	428,9	423,8	432,0
1150.74.20	Tilskudd til økologisk landbruk	122,7	119,1	110,2	106,0
1150.74.22	Tilsk. miljøv. spred. husdyrgjødsel	12,9	11,9	11,9	
1150.77.11	Tilskudd til dyreavl mv.	73,9	74,8	73,7	73,2
1150.77.12	Tilsk. til frøavl mm.	6,7	8,0	6,3	7,0
1150.77.13	Tilsk. til forsøksringer og forsk.	0,6	0,6	0,6	0,6
1150.77.15	Tilsk. til kvalitets og salgsm. tiltak	6,7	7,3	7,3	7,2
1150.77.17	Tilskudd til fruktlager	10,0	13,0	11,0	13,0
1150.77.18	Oppkjøp av melkekvoter 1)	-0,7	34,9	-5,8	-0,8
1150.78.11	Refusjon avløserutg. ferie/fritid	1 135,6	1 147,3	1 154,6	1 180,0
1150.78.12	Refusjon avl.utg. ved sykdom	173,4	164,1	165,8	171,6
1150.78.14	Tilsk. til sykepengeordn. i landbr.	88,0	88,0	88,0	88,0
1150.78.15	Andre velferdstiltak	54,2	57,8	59,0	62,0
1150.78.16	Tidligpensjonsordning	94,4	91,6	85,3	91,2
1427.73	Erstatning rovdyrskader 2)	74,6	60,9	72,5	67,1
1725	Avl.tilsk. rep. og HV-øvelse 3)	0,8	1,3	1,0	1,0
Sum		12 317,8	12 751,7	13 121,4	13 751,5

1) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

2) Miljøverndepartementet

3) Forsvarsdepartementet

Budsjettnemnda for jordbruket
Oslo 17.6.2014

Knut Børve

Viil Søyland	Anders Thomas Knutsen (vara)	Per Arne Skjeflo
Guro Dæhlen (vara)	Gunnar Farestveit (vara)	Anne-Thorine Lundstein
Olaf Godli	Siril Kvam	Lajla Tunaal White
Steinar Helgen	Ole Rognstad	Per Aas
Anders Huus	Siv Mossleth	

Oddmund Hjukse

Vedlegg I

INNTEKTER

REVIDERT REGNSKAP
2012

FORELØPIG REGNSKAP
2013

BUDSJETT
2014

Vedleggstabell 1.1. Korn, erter og oljefrø

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr
Hvete. Salg, matkornkvalitet	173 258	269,67	467 225	166 000	284,31	471 955	164 640	290,14	477 686
Hvete. Salg, førkornkvalitet	84 183	240,16	202 174	29 000	260,18	75 452	100 155	262,01	262 416
Hvete. Salg, såkornkvalitet	14 424	307,40	44 339	12 617	331,40	41 813	11 683	342,90	40 061
Hvete. Salg og hjemmeforbruk	271 865	262,53	713 738	207 617	283,80	589 220	276 478	282,18	780 163
Rug. Salg, matkornkvalitet	2 857	255,84	7 309	12 000	273,29	32 795	14 287	279,12	39 878
Rug. Salg, førkornkvalitet	1 842	218,26	4 020	1 000	247,70	2 477	8 710	253,54	22 083
Rug. Salg, såkornkvalitet							703	295,50	2 077
Rug. Salg og hjemmeforbruk	4 699	241,09	11 329	13 000	271,32	35 272	23 700	270,20	64 038
Bygg. Salg	540 081	227,92	1 230 953	470 000	245,34	1 153 098	477 036	251,17	1 198 171
Bygg. Salg, såkornkvalitet	28 588	267,00	76 330	25 007	290,00	72 520	25 924	301,50	78 161
Bygg. Salg og hjemmeforbruk	568 669	229,88	1 307 283	495 007	247,60	1 225 618	502 960	253,76	1 276 332
Havre. Salg	218 471	205,43	448 805	215 000	221,67	476 591	224 915	227,50	511 682
Havre. Salg, såkornkvalitet	11 493	254,00	29 192	10 053	277,00	27 847	10 700	288,50	30 870
Havre. Salg og hjemmeforbruk	229 964	207,86	477 997	225 053	224,14	504 438	235 615	230,27	542 552
Rughvete, salg	183	230,10	421						
Rughvete, salg/hjemmeforbruk	183	230,05	421						
Erter til modning. Salg	1 869	311,13	5 815	1 000	341,95	3 420	2 000	343,78	6 876
Erter til modning. Såvare	26	352,15	92	23	383,80	88			
Sum erter til modning	1 895	311,72	5 907	1 023	342,91	3 508	2 000	343,80	6 876
Sum korn (u/korreksj./tilsk)	1 077 275	233,61	2 516 675	941 700	250,40	2 358 056	1 040 753	256,54	2 669 961
Korreksjon for vann/kvalitet			-117 578			-61 884			-55 461
Oljefrø	11 315	489,92	55 434	6 000	501,64	30 098	8 055	507,48	40 878
Sum korn, oljefrø (u/tilsk.)	1 088 590	225,48	2 454 531	947 700	245,46	2 326 270	1 048 808	253,18	2 655 378
Lokale tillegg			900			900			900
Korn, erter og oljefrø			2 455 431			2 327 170			2 656 278

Vedleggstabell 1.2. Poteter

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr
Salg. Matpoteter	68 587	456,00	312 757	70 940	465,00	329 871	69 763	488,00	340 443
Salg. Poteter til potetmel	32 362	49,00	15 857	32 329	48,00	15 518	33 495	54,00	18 087
Salg. Poteter til sprit	12 750	2,00	255	10 210	2,00	204	10 300	2,00	206
Salg. Poteter til mos/flakes	15 319	220,00	33 702	15 502	229,00	35 500	15 865	253,00	40 138
Salg. Poteter til pommes fr.	43 558	220,00	95 828	45 428	229,00	104 030	44 880	253,00	113 546
Salg. Poteter til chips	49 330	220,00	108 526	47 387	229,00	108 516	48 733	253,00	123 294
Salg. Vakuump. pot. mm.	8 648	220,00	19 026	8 653	229,00	19 815	7 746	253,00	19 597
Sum poteter til mos/chips mv	116 855	220,00	257 082	116 970	229,00	267 861	117 224	253,00	296 575
Hjemmeforbruk. Matpoteter	235	440,00	1 034	222	445,00	988	210	467,00	981
Salg settepoteter	8 381	515,00	43 162	8 381	538,00	45 090	8 381	549,00	46 012
Sum poteter (uten tilskudd)	239 170	263,47	630 147	239 052	275,89	659 532	239 373	293,39	702 304
Distr.tilsk. for Nord-Norge			2 573			3 694			5 000
Poteter			632 720			663 226			707 304

Vedleggstabell 1.3. Hagebruksprodukter

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr
Blomkål	7 947	9,66	76 768	8 227	9,81	80 707	8 072	10,21	82 415
Sommerkål	2 694	4,05	10 911	2 490	4,63	11 529	2 517	5,21	13 114
Vinterkål	13 717	4,05	55 554	12 680	4,63	58 708	12 388	5,21	64 541
Sum hodekål	16 411	4,05	66 465	15 170	4,63	70 237	14 905	5,21	77 655
Gulrot	38 863	7,06	274 373	38 009	6,97	264 923	36 061	7,17	258 557
Purre	2 513	13,70	34 428	2 956	13,59	40 172	2 927	13,70	40 100
Løk	16 047	6,29	100 936	14 392	6,24	89 806	13 604	6,25	85 025
Salatagurk (slangeagurk)	15 380	18,12	278 686	15 145	18,44	279 274	14 819	18,65	276 374
Tomater	9 793	18,64	182 542	8 665	19,73	170 960	9 500	19,43	184 585
Sum hovedkulturene.Grønnsak.	106 954	9,48	1 014 198	102 564	9,71	996 079	99 888	10,06	1 004 711
Rosenkål	1 959	11,44	22 411	1 491	11,42	17 027	1 510	13,18	19 902
Kinakål	3 680	9,78	35 990	2 421	10,36	25 082	3 310	10,66	35 285
Rødkål, broccoli mv.	4 200	12,01	50 442	4 091	12,36	50 565	4 101	12,77	52 370
Bønner	379	3,97	1 505	678	4,05	2 746	678	4,14	2 807
Hageerter	5 370	2,89	15 519	5 139	3,17	16 291	5 139	3,24	16 650
Knollselleri	980	12,32	12 074	1 899	11,02	20 927	1 646	10,82	17 810
Stilkselleri	762	14,77	11 255	776	15,55	12 067	765	15,75	12 049
Agurker, friland	1 906	6,33	12 065	1 987	6,53	12 975	1 987	6,68	13 273
Rødbeter	1 780	2,87	5 109	1 889	3,06	5 780	1 897	3,15	5 976
Persillerot	398	31,69	12 613	136	29,64	4 031	332	29,73	9 870
Reddiker	138	49,87	6 882	123	51,07	6 282	128	51,94	6 648
Kruspersille	44	98,60	4 338	26	112,90	2 935	40	112,88	4 515
Kålrot til mat	15 604	6,15	95 965	12 028	7,15	86 000	12 895	7,89	101 742
Sum andre grønns. (u/salat)	37 200	7,69	286 168	32 684	8,04	262 708	34 428	8,68	298 897
Hodesalat/Rapidsalat	2 231	42,85	95 598	2 236	44,12	98 652	2 224	46,96	104 439
Issalat/Isbergsalat	7 564	13,45	101 736	6 738	14,57	98 173	7 324	15,96	116 891
Annen salat friland	1 469	31,62	46 450	1 598	31,46	50 273	1 752	33,71	59 060
Andre veksthusgrønnsaker			18 111			9 651			9 790
Urter i veksthus	541	107,60	58 212	541	108,97	58 953	541	112,07	60 630
Kjøkkenhager/uspes.vekster			96 162			113 822			107 486
Sum andre grønnsaker, mv.			702 437			692 232			757 193
Sum grønnsaker			1 716 635			1 688 311			1 761 904
Epler	7 635	11,26	85 970	8 542	11,99	102 419	8 032	11,47	92 127
Pærer	274	11,98	3 283	210	13,12	2 755	269	11,73	3 155
Plommer	846	29,69	25 118	1 316	26,57	34 966	1 042	27,18	28 322
Surkirsebær	44	32,96	1 450	43	31,91	1 372	72	32,07	2 309
Søtkirsebær (moreller)	423	57,14	24 170	505	55,30	27 927	412	54,77	22 565
Sum frukt	9 222	15,18	139 991	10 616	15,96	169 439	9 827	15,11	148 478
Jordbær	7 330	34,03	249 440	6 028	33,41	201 395	7 320	34,88	255 322
Bringebær	1 820	40,14	73 055	1 577	40,14	63 301	1 946	41,08	79 942
Solbær	614	8,97	5 508	525	9,10	4 778	525	9,19	4 825

A Kvantumsenhet: Ant. potter Prisenhet: Kr/potte

Vedleggstabell 1.3. forts. Hagebruksprodukter

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr
Andre bær	116	34,08	3 953	118	33,29	3 928	103	35,56	3 663
Bær i veksthus	87	26,50	2 306	87	26,50	2 306	87	26,50	2 306
Sum hagebær	9 967	33,54	334 262	8 335	33,08	275 708	9 981	34,67	346 058
Snittblomster	82 021	3,00	246 063	79 534	3,42	272 006	79 534	3,89	309 387
Blomstrende potteplanter	34 259	16,42	562 533	35 911	16,81	603 664	34 367	17,16	589 738
Dekorasjonsplanter	3 051	13,51	41 219	3 333	13,99	46 629	3 333	14,64	48 795
Utplantingsplanter	55 967	7,67	429 267	56 038	6,99	391 706	56 854	6,95	395 135
Sum blomster, store gartneri	175 298	7,30	1 279 082	174 816	7,52	1 314 005	174 088	7,71	1 343 055
Blomsterprod. i små gartneri	1 753	7,30	12 797	1 748	7,52	13 145	1 741	7,72	13 441
Sum blomster i gartnerier			1 291 879			1 327 150			1 356 496
Planteskoler	29 530	7,30	215 569	28 670	7,52	215 598	27 924	7,72	215 573
Sum blomster	206 581	7,30	1 507 448	205 234	7,52	1 542 748	203 753	7,72	1 572 069
Distr./kval.tilsk. fr/bær/gr			56 929			76 546			87 000
Hagebruksprodukter			3 755 265			3 752 752			3 915 509

A Kvantumsenhet: 1 000 stykk Prisenhet: Kr/stykk
 B Kvantumsenhet: Kr/1 000 stk Prisenhet: Kr/stykk

Vedleggstabell 1.4. Andre planteprodukter

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr
Høy. Innenlandsk salg	86 767	287,00	249 021	87 186	307,00	267 661	87 613	307,00	268 972
Rundballer. Salg	43 383	42,30	18 351	43 593	43,10	18 789	43 807	43,80	19 187
Sum innenl. salg av stråfôr	130 150	205,43	267 372	130 779	219,03	286 450	131 420	219,27	288 159
Høy. Eksport	94	182,40	171	3	100,00	3	40	140,00	56
Halm. Eksport				40	45,00	18	20	45,00	9
Sum eksport av stråfôr	94	181,91	171	43	48,84	21	60	108,33	65
Stråfôr	130 244		267 543	130 822		286 471	131 480		288 224
Engfrø	1 467	26,49	38 861	1 353	30,47	41 226	2 161	29,64	64 052
Rotvekst- og grønnsaksfrø	1	106,00	106	1	191,00	191	1	43,00	43
Sum andre frø til modning	1 468		38 967	1 354		41 417	2 162		64 095
Sum andre planteprodukter			306 510			327 888			352 319

A Kvantumsenhet: Tonn

Prisenhet: Kr/kg

Vedleggstabell 1.5. Melk

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	1 000 liter	Øre/liter	1 000 kr	1 000 liter	Øre/liter	1 000 kr	1 000 liter	Øre/liter	1 000 kr
Kumelk. Meierileveranse	1 531 209	472,62	7 236 800	1 524 977	478,08	7 290 610	1 508 100	502,67	7 580 766
Kumelk. Hjemmeforbr.helmelk	1 986	472,62	9 386	1 816	478,08	8 682	1 700	502,67	8 545
Kumelk. Lokal foredling	1 341	472,62	6 338	1 373	478,08	6 564	1 400	502,67	7 037
Sum kumelk	1 534 536	472,62	7 252 524	1 528 166	478,08	7 305 856	1 511 200	502,67	7 596 348
Geitmelk. Meierileveranse	19 435	470,83	91 506	18 917	476,18	90 079	18 728	499,75	93 593
Geitmelk. Annet salg	800	470,83	3 767	827	476,18	3 938	850	499,75	4 248
Sum geitemelk	20 235	470,83	95 273	19 744	476,18	94 017	19 578	499,75	97 841
Produsenttjeneste, meierifin			149 970			162 209			173 285
Grunntilskudd melk			62 567			60 479			64 907
Sum ku/geitemelk m. gr.tilsk.			7 560 334			7 622 561			7 932 381
Distriktstilskudd			490 885			517 528			525 000
Salg av melkekvoter			34 872			-5 821			-837
Ku- og geitemelk			8 086 091			8 134 268			8 456 544

Vedleggstabell 1.6 Kjøtt

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr
Storfe. Registrert salg	75 640	44,82	3 390 185	81 013	47,32	3 833 535	77 618	48,21	3 741 964
Storfe. Hjemmeforbruk	268	44,72	11 985	239	47,22	11 286	234	48,11	11 258
Sum storfe	75 908	44,82	3 402 170	81 252	47,32	3 844 821	77 852	48,21	3 753 222
Kalv. Registrert salg	2 071	50,69	104 979	2 338	52,95	123 797	2 244	53,84	120 817
Kalv. Hjemmeforbruk	54	50,59	2 732	60	52,85	3 171	57	53,74	3 063
Sum kalv	2 125	50,69	107 711	2 398	52,95	126 968	2 301	53,84	123 880
Sau/lam. Registrert salg	22 292	41,85	932 920	23 057	45,51	1 049 324	22 877	47,66	1 090 318
Sau/lam. Hj.forbr./dir. salg	601	41,75	25 092	612	45,41	27 791	624	47,56	29 677
Sum sau/lam	22 893	41,85	958 012	23 669	45,51	1 077 115	23 501	47,66	1 119 995
Geit/kje. Registrert salg	260	2,10	546	303	2,61	791	303	2,61	791
Sum geit/kje	260	2,10	546	303	2,61	791	303	2,61	791
Hest. Registrert salg	367	5,34	1 960	293	5,25	1 538	293	5,25	1 538
Sum hest	367	5,34	1 960	293	5,25	1 538	293	5,25	1 538
Sum kjøtt (u/gris, fjørfe, tam	101 553	44,02	4 470 399	107 915	46,81	5 051 233	104 250	47,96	4 999 426
Gris. Reg.salgs u. hode/labbe	131 215	25,03	3 284 311	127 251	24,08	3 064 204	128 640	24,07	3 096 365
Gris. Hjemmef. u. hode/labbe	279	24,93	6 955	282	23,98	6 762	282	23,97	6 760
Sum gris	131 494	25,03	3 291 266	127 533	24,08	3 070 966	128 922	24,07	3 103 125
Sum kjøtt (u/fjørfe, tamrein)	233 047	33,31	7 761 665	235 448	34,50	8 122 199	233 172	34,75	8 102 551
Hønseslakt. Registrert salg	1 497	2,88	4 311	1 685	2,35	3 960	1 685	2,35	3 960
Sum hønseslakt.	1 497	2,88	4 311	1 685	2,35	3 960	1 685	2,35	3 960
Kylling (fra 1982). Salg	79 593	18,95	1 508 287	92 293	19,71	1 819 095	100 277	19,70	1 975 457
Sum høns, kylling, broilersl.	81 090	18,65	1 512 598	93 978	19,40	1 823 055	101 962	19,41	1 979 417
Ender.	249	32,92	8 197	584	33,00	19 272	584	33,00	19 272
Kalkuner. Salg	9 851	22,95	226 080	9 856	23,60	232 602	11 194	23,60	264 178
Sum annet fjørfe	10 100	23,20	234 277	10 440	24,13	251 874	11 778	24,07	283 450
Sum fjørfeslakt	91 190	19,16	1 746 875	104 418	19,87	2 074 929	113 740	19,90	2 262 867
Grunntilskudd kjøtt			86 226			83 496			98 000
Sum kjøtt inkl. grunntilsk.	324 237	29,59	9 594 766	339 866	30,25	10 280 624	346 912	30,16	10 463 418
Internoverføring sauehold			1 288						429
Distriktstilskudd kjøtt			542 299			572 821			635 000

Vedleggstabell 1.6 forts. Kjøtt

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	1 000 kr			1 000 kr			1 000 kr		
Kvalitetstilskudd storfe									184 700
Tilskudd friføring av sau		715			639				902
Kompensas. red. sl.vekt gris					27 444				14 200
Sum tilskudd		544 302			600 904				835 231
Kjøtt og fjørfeslakt	10 139 068			10 881 528					11 298 649

Vedleggstabell 1.7. Egg

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr
Egg. Registrert salg.	58 095	15,64	908 606	59 491	14,86	884 036	59 703	14,40	859 723
Egg. Direkte salg.	5 497	17,25	94 823	5 497	16,59	91 195	5 497	16,26	89 381
Egg. Sum salg	63 592	15,78	1 003 429	64 988	15,01	975 231	65 200	14,56	949 104
Egg. Hjemmeforbruk, mat	90	15,54	1 399	96	14,76	1 417	96	14,30	1 373
Egg. Salg og hjemmeforbruk	63 682	15,78	1 004 828	65 084	15,01	976 648	65 296	14,56	950 477
Distriktstilskudd. Egg			7 224			7 568			7 774
Godtgjør. førtidsslakt, høner						10 064			12 320
Egg			1 012 052			994 280			970 571

Vedleggstabell 1.8. Ull

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr
Ull	3 979	28,99	115 351	3 942	30,03	118 378	3 999	30,10	120 370

Vedleggstabell 1.9. Pelsdyr

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Antall skinn	Kr/skinn	1 000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1 000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1 000 kr
Reveskinn. Eksport	149 682	968,35	144 945	145 566	1 111,20	161 753	160 000	904,28	144 685
Reveskinn. Innenl. salg mv.	2 000	968,35	1 937	2 000	1 111,20	2 222	2 000	904,28	1 809
Sum reveskinn	151 682	968,35	146 882	147 566	1 111,20	163 975	162 000	904,28	146 494
Minkskinn. Eksport	577 000	439,03	253 320	603 000	524,84	316 479	800 000	384,53	307 624
Minkskinn. Innenl. salg m.v.	10 000	439,03	4 390	10 000	524,84	5 248	10 000	384,53	3 845
Sum minkskinn	587 000	439,03	257 710	613 000	524,84	321 727	810 000	384,53	311 469
Pelsdyr			404 592			485 702			457 963

Vedleggstabell 1.10. Andre husdyrproduksjoner

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr
Innenlandsk salg. Hester	1 050	15 000,00	15 750	1 000	14 500,00	14 500	950	14 500,00	13 775
Eksport. Hester	12	35 000,00	420	10	35 000,00	350	12	35 000,00	420
Eksport. Rev og mink	11	1 800,00	20	2 663	617,00	1 643	2 000	500,00	1 000
Eksport. Andre dyr			2 296			3 326			3 500
Sum eksport. Husdyr			2 736			5 319			4 920
Import. Rev og mink	-8 727	703,00	-6 135	-1 500	900,00	-1 350			
Import. Andre dyr			-19 102			-27 558			-24 775
Import. Embryo storfe	-175	8 000,00	-1 400	-200	8 000,00	-1 600	-170	8 000,00	-1 360
Sum import. Husdyr			-26 637			-30 508			-26 135
Kaninkjøtt	71	92,00	6 532	50	100,00	5 000	43	100,00	4 300
Sum kaniner			6 532			5 000			4 300
Salg til Honningcentralen	552	39,68	21 903	347	43,20	14 990	350	44,50	15 575
Honning. Direkte salg	468	104,00	48 672	573	113,00	64 749	570	122,00	69 540
Sum birøkt			70 575			79 739			85 115
Andre husdyrproduksjoner			68 956			74 050			81 975

A Kvantumsenhet: Antall stykk Prisenhet: Kr/stykk

B Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/kg

Vedleggstabell 1.11. Kjøreinntekter mv.

	Revidert regnskap 2012	Foreløpig regnskap 2013	Budsjett 2014
	1 000 kr	1 000 kr	1 000 kr
Kjøring v/invest. driftsbygn	40 792	44 216	45 329
Kjøring v/invest. grøfter	24 505	14 096	49 328
Kjøring v/invest. nydyrking	9 120	9 369	9 560
Sum kjøreinnt. v/investering	74 417	67 681	104 217
Kjøring i skogen	29 800	30 000	30 000
Kjøring på bierverv mv.	297 629	298 140	299 223
Innt. hester i full pensjon	113 571	116 648	120 003
Kjøreinntekter mv.	515 417	512 469	553 443

Vedleggstabell 1.12. Arbeidsinntekter ved invest.

	Revidert regnskap 2012	Foreløpig regnskap 2013	Budsjett 2014
	1 000 kr	1 000 kr	1 000 kr
Invest.arb. driftsbygninger	244 706	265 247	272 038
Invest.arb. grøfter	30 670	17 594	61 635
Invest.arb. nydyrking	9 136	9 330	9 545
Arbeidsinnt. v/investeringer	284 512	292 171	343 218

Vedleggstabell 1.13 Endringer i buskapsverdien

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr
Hester	-500	9 270,00	-4 635	1 100	8 960,00	9 856	-700	8 960,00	-6 272
Storfe under 1 år	-3 200	3 500,00	-11 200	-2 900	3 660,00	-10 614	-3 500	3 720,00	-13 020
Okser over 1 år	1 400	13 640,00	19 096	-3 000	14 630,00	-43 890	-300	16 030,00	-4 809
Kviger			-8 465			-16 898			-34 563
Kyr			62 287			-75 001			19 088
Sum storfe			61 718			-146 403			-33 304
Sauer	-3 200	680,00	-2 176	-6 800	700,00	-4 760	-10 600	730,00	-7 738
Geiter	-1 400	130,00	-182	-2 500	140,00	-350	-500	140,00	-70
Slaktesvin	-9 400	1 350,00	-12 690	-2 600	1 220,00	-3 172	-6 400	1 240,00	-7 936
Avlssvin over 6 mnd.	-100	2 160,00	-216	-900	2 080,00	-1 872	-1 400	2 090,00	-2 926
Sum svin	-9 500		-12 906	-3 500		-5 044	-7 800		-10 862
Kyllinger	435 200	22,74	9 896	1 199 400	23,65	28 366	867 400	23,64	20 505
Ender, kalkuner og gjess	1 600	100,00	160	1 300	110,00	143	200	200,00	40
Sum fjørfe	436 800		10 056	1 200 700		28 509	867 600		20 545
Mink	15 000	280,00	4 200	22 737	300,00	6 821	12 263	360,00	4 415
Sum pelsdyr	15 000		4 200	22 737		6 821	12 263		4 415
Kaniner				-300	150,00	-45			
Endringer i buskapsverdi			56 075			-111 416			-33 286

Tabell 1.14 Medlemsbonus

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
	1 000 kr		1 000 kr		1 000 kr	
Medlemsbonus	193 100		193 500		176 867	

Vedlegg II

DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

REVIDERT REGNSKAP
2012

FORELØPIG REGNSKAP
2013

BUDSJETT
2014

Vedleggstabell 2.1. Direkte tilskudd

	Revidert regnskap 2012	Foreløpig regnskap 2013	Budsjett 2014
	1 000 kr	1 000 kr	1 000 kr
BU-invest. tradisj. jordbruk	305 913	358 883	343 995
BU-invest. Grøfting		6 729	140 000
Tekniske miljøinvest.	25 568	29 242	30 000
Tilsk. til sær. kult.l.tilt.	48 345	50 622	55 000
Utvikl.prog. for geiteholdet	8 798	6 353	15 000
Organisert beitebruk	9 236	8 856	12 000
Setersatsing	1 114	804	319
Rentestøtte	66 558	50 816	62 150
Tilskudd til verdensarven	4 986	4 763	5 000
Utvalgte kulturlandskap	11 844	12 329	14 000
Sum utbet. Landbr.utb.fond	482 362	529 397	677 464
Sum fondsutbetalinger	482 362	529 397	677 464
Areal kult.landsk.tillegg	3 265 178	3 241 273	3 203 788
Produksjonstillegg husdyr	2 358 603	2 419 832	2 503 900
Driftstilskudd i melkeprod.	1 344 816	1 358 304	1 374 000
Tilskudd til økolog. jordb.	119 087	110 209	106 000
Beitetilskudd	728 225	742 021	787 600
Regionale miljøprogram	428 896	423 845	432 000
Tilsk. miljøv. spr. h.d.gjd.	11 948	11 852	
Sum dir. tilsk. (underpost)	8 256 753	8 307 336	8 407 288
Fremme av norsk engfrøavl	7 956	6 347	7 000
Inseminering mv.	74 781	73 715	73 200
Sum utviklingstiltak	82 737	80 062	80 200
Utbet.avløserordn.i jordbr.	1 147 316	1 154 644	1 180 000
Adm.tilsk. avl.lag/l.vikar	9 600	9 600	9 600
Refusj. utgifter under sykd.	164 109	165 792	171 600
Sjukelønnsordning	88 000	88 000	88 000
Landbruksvikar avløserlag	48 183	49 346	52 400
Tidligpensjonsordning	91 638	85 291	91 235
Sum velferdsordninger	1 548 846	1 552 673	1 592 835
Sum utbet. jordbruksavt.	10 370 698	10 469 468	10 757 787
Erst. tilt. pl./dyresykdom	31 436	16 027	40 610
Driftsplanlag mv.	612	621	600
Tilsk. avløs. rep./HV-øvelse	1 255	952	952
Erstatn. rovdyrsk. på husdyr	60 921	72 454	67 102
Tilskudd til erstatning m.m.	37 376	99 267	48 000
Sum andre ordninger	131 600	189 321	157 264
Sum direkte tilskudd	10 502 298	10 658 789	10 915 051

Vedlegg III

KOSTNADER

REVIDERT REGNSKAP
2012

FORELØPIG REGNSKAP
2013

BUDSJETT
2014

Vedleggstabell 3.1 Handelsgjødsel og kalk

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr
Kalksalpeter (kalsiumnitrat)	16 680	252,14	42 057	17 984	263,19	47 332	13 819	276,46	38 204
Kalkammonsalpeter. 26-28% N	25 729	250,52	64 456	21 697	270,05	58 593	26 500	264,96	70 214
Urea	309	300,04	927	218	486,95	1 062	2 000	332,98	6 660
Kalsiumnitrat med Mg og S	24	199,71	48						
Ammoniumnitrat m.m.	33 398	251,09	83 859	38 077	236,49	90 048	43 000	268,60	115 498
Sum nitrogen-gjødsel	76 140	251,31	191 347	77 976	252,69	197 035	85 319	270,25	230 576
Superfosfat P8	44	406,53	179						
OPTI P-20	190	762,55	1 449	104	750,93	781	170	702,46	1 194
Sum fosforgjødsel	234	695,73	1 628	104	750,96	781	170	702,35	1 194
Sum fosforgjødsel			1 628			781			1 194
Kalisuper PK 5-17	246	655,35	1 612	257	710,73	1 827	250	656,26	1 641
Kaliumsulfat 41%	39	512,35	200	62	444,66	276	600	483,89	2 903
Kaliumgjødning 49% (kaliumkl.)	173	466,66	807	127	517,64	657	100	560,23	560
Kaliummagnesium 22-25%	482	457,32	2 204	545	667,26	3 637	6	542,27	33
Sum PK-gjødsel og kaliumgj.	940	513,09	4 823	991	645,51	6 397	956	537,34	5 137
NK 19-16 / NK 20-10	3 605	377,50	13 609	3 435	371,59	12 764	1 498	350,26	5 247
NPK-gjødsel 12-4-18	20 866	481,11	100 388	20 764	534,95	111 077	20 728	472,62	97 965
NPK-gjødsel 22-2-12	37 985	390,52	148 339	36 266	385,75	139 896	32 572	382,58	124 614
NPK-gjødsel 22-3-10	115 242	375,75	433 022	118 682	364,75	432 893	113 979	362,21	412 843
NPK-gjødsel 19-4-12	3 732	406,91	15 186	4 952	402,09	19 911	1 974	364,20	7 189
NPK-gjødsel 18-3-15	27 252	418,11	113 943	31 423	409,54	128 690	30 598	402,92	123 285
NPK-gjødsel 27-3-5	28 373	309,07	87 692	30 429	315,89	96 122	29 611	324,11	95 972
NPK-gjødsel 20-4-11							11 844	376,05	44 539
NPK-gjødsel 21-3-8	1 763	416,48	7 343	1 875	410,31	7 693	1 974	379,58	7 493
Fullgjødning 25-2-6	101 513	351,13	356 443	95 565	342,24	327 062	93 868	343,44	322 380
Fullgjødning 6-5-20	1 078	504,48	5 438	929	484,70	4 503	592	457,23	2 707
NP 12-23	765	670,68	5 131	1 178	587,48	6 921	700	619,99	4 340
Sum NPK-gjødsel	342 174	375,99	1 286 534	345 498	372,66	1 287 532	339 938	367,29	1 248 574
Sum handelsgjødsel	419 488	353,84	1 484 332	424 569	351,36	1 491 745	426 383	348,39	1 485 481
Mikronæringsstoff	1 000	536,11	5 361	1 589	261,30	4 152	2 000	595,68	11 914
Gjødsel til veksthus	2 600	629,26	16 361	2 368	791,31	18 738	2 500	749,44	18 736
Sum mikronæringsstoff mv.			21 722			22 890			30 650
Kalk	204 656	577,96	118 283	227 524	563,14	128 128	216 000	608,85	131 512
Sum hand.gj./kalk (u/tilsk.)			1 624 337			1 642 763			1 647 643
Andre rabatter	-423 087	12,81	-54 197	-428 526	12,71	-54 466	-430 884	12,58	-54 205
Handelsgjødsel og kalk			1 570 140			1 588 297			1 593 438

Vedleggstabell 3.2 Innkjøpt kraftfôr

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr
Drøvtyggerfôr	961 710	325,68	3 132 137	968 141	339,19	3 283 803	956 995	347,90	3 329 386
Økologisk drøvtyggerfôr	23 875	454,16	108 430	24 004	475,63	114 170	24 150	485,42	117 228
Sum kraftfôr til drøvtyggere	985 585	328,80	3 240 567	992 145	342,49	3 397 973	981 145	351,28	3 446 614
Svinefôr	489 148	334,50	1 636 176	477 418	348,72	1 664 836	483 418	358,48	1 732 936
Økologisk svinefôr	1 592	460,43	7 330	1 608	476,07	7 655	1 600	487,18	7 795
Sum kraftfôr til svin	490 740	334,90	1 643 506	479 026	349,14	1 672 491	485 018	358,90	1 740 731
Fjørfefôr u. koksidiostatika	411 030	348,79	1 433 636	443 513	363,72	1 613 139	469 736	374,53	1 759 279
Økologisk fjørfefôr	7 324	481,74	35 282	8 123	515,30	41 858	8 900	528,09	47 000
Sum kraftfôr til fjørfe	418 354	351,12	1 468 918	451 636	366,44	1 654 997	478 636	377,38	1 806 279
Hestepellets (hestefôr)	18 872	521,18	98 354	17 735	533,06	94 536	17 135	543,06	93 051
Hel/knust havre	643	444,63	2 858	538	457,60	2 463	611	467,60	2 859
Tørrfôr, pelsdyr	3 589	383,15	13 752	3 647	323,03	11 780	3 700	333,03	12 322
Kaninfôr	1 031	552,04	5 693	221	621,41	1 375	190	631,41	1 202
Andre fôrblandinger	2 977	366,31	10 905	351	547,73	1 924	350	557,73	1 952
Sum kraftfôr, andre husdyr	27 112	485,25	131 562	22 492	498,30	112 078	21 986	506,62	111 386
Sum kraftfôrbl. ukorr.	1 921 791	337,42	6 484 553	1 945 299	351,49	6 837 539	1 966 785	361,25	7 105 010
Grøpp av salgskorn	3 072	310,94	9 552	1 667	333,55	5 560	2 453	343,55	8 427
Sum innkjøpt kraftfôr ukorr.	1 924 863	337,38	6 494 105	1 946 966	351,48	6 843 099	1 969 238	361,23	7 113 437
Sum innkjøpt kraftfôr korr.	1 924 863	337,38	6 494 105	1 946 966	351,48	6 843 099	1 969 238	361,23	7 113 437
Rabatter og bonus			-40 807			-41 276			-41 642
Innkjøpt kraftfôr			6 453 298			6 801 823			7 071 795

Vedleggstabell 3.3 Annet innkjøpt fôr

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr
Tilskuddsfôr	11 626	764,62	88 895	12 323	752,63	92 747	12 173	771,44	93 907
Høy, importert	25 501	239,45	61 062	26 737	250,15	66 883	28 402	250,15	71 048
Melkeerstatninger	3 852	2 467,96	95 066	3 766	2 603,53	98 049	3 650	2 955,01	107 858
Salt	2 000	271,39	5 428	2 000	278,14	5 563	2 000	280,49	5 610
Slakteriavfall	19 000	42,11	8 001	21 375	42,11	9 001	22 800	42,11	9 601
Fisk og fiskeavfall	21 000	95,71	20 099	23 625	95,71	22 611	25 200	95,71	24 119
Fett	500	250,00	1 250	563	250,00	1 408	600	250,00	1 500
Organisk våtfôr	20 452	265,11	54 220	19 774	276,51	54 677	20 065	284,31	57 047
Myse	494 275	9,92	49 032	296 735	10,34	30 682	206 550	10,63	21 956
Annet innkjøpt fôr			383 053			381 621			392 646
A Kvantumsenhet: 1 000 FEm	Prisenhet: Kr/100 FEm								
B Kvantumsenhet: 1 000 liter	Prisenhet: Øre/liter								

Vedleggstabell 3.4 Såfrø og planter

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr	Tonn	Kr/kg	1 000 kr
Innkjøpt såkorn. Hvete	12 434	5,30	65 900	12 185	5,47	66 652	14 172	5,74	81 347
Innkjøpt såkorn. Rug	241	12,60	3 037	322	13,06	4 205	741	13,27	9 833
Innkjøpt såkorn. Bygg	29 121	4,78	139 198	29 304	4,93	144 469	26 195	5,17	135 428
Innkj. såkorn. Havre/bl.korn	12 628	4,67	58 973	14 187	4,95	70 226	13 531	5,15	69 685
Innkjøpt såkorn. Rughvete	13	5,27	69	29	5,40	157	30	5,61	168
Sum innkjøpt såkorn	54 437	4,91	267 177	56 027	5,10	285 709	54 669	5,42	296 461
Oljefrø til modning	61	32,88	2 006	37	60,13	2 225	50	60,27	3 014
Erter	275	5,87	1 614	148	6,19	916	290	6,54	1 897
Importert engfrø. Timotei	5	39,25	196	160	39,25	6 280	213	47,50	10 118
Importert engfrø. Kløver	80	102,61	8 209	106	110,97	11 763	119	129,20	15 375
Imp. engfrø. Hundegras mv.	733	45,09	33 051	956	43,27	41 366	1 023	53,46	54 690
Sum importert engfrø	818	50,68	41 456	1 222	48,62	59 409	1 355	59,18	80 183
Norskprodusert engfrø	1 425	54,44	77 577	1 421	57,90	82 276	1 418	62,76	88 994
Sum engfrø	2 243	53,07	119 033	2 643	53,61	141 685	2 773	61,01	169 177
Importert grønnsakfrø	39	1 408,23	54 921	38	1 423,42	54 090	38	1 415,80	53 800
Sum rotvekst- og grønnsakfrø	39		54 921	38		54 090	38		53 800
Annet frø, imp. (prydplanter)			18 999			19 000			17 000
Kjøp settepoteter			49 238			52 381			53 580
Blomsterløk mv.			113 995			132 009			123 985
Planteartikler			194 044			213 991			200 051
Sum planter			308 039			346 000			324 036
Sum såfrø/planter (u.tilsk)			821 027			902 006			918 965
Såfrø og planter			821 027			902 006			918 965

Vedleggstabell 3.5 Energi og smøremidler

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	1 000 liter	Øre/liter	1 000 kr	1 000 liter	Øre/liter	1 000 kr	1 000 liter	Øre/liter	1 000 kr
Fyringsolje. Veksthus	14 779	744,43	110 019	14 713	739,33	108 778	14 692	843,70	123 956
Gass i veksthusA	257 250	329,93	84 874	256 096	335,66	85 961	255 729	299,50	76 591
Fyringsolje. Korntørker	5 157	808,67	41 703	4 413	788,67	34 804	5 228	900,00	47 052
Bensin	3 584	1 180,00	42 291	3 482	1 178,40	41 032	3 400	1 188,00	40 392
Diesel (brenselolje)	128 628	773,33	994 719	126 886	766,19	972 188	125 616	860,81	1 081 315
Smøremidler (olje, fett mv.)	4 502	4 059,88	182 776	4 441	3 902,71	173 319	4 397	3 825,23	168 195
Elektrisk lys og kraft			845 815			926 902			817 444
Sum energi og smøremidler			2 302 197			2 342 984			2 354 945

A Kvantumsenhet: 1 000 kWh Prisenhet: Kr/1 000 kWh

Vedleggstabell 3.6 Andre kostnader

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1 000 kr
Rensing av såkorn	9 104	78,58	7 154	8 900	75,49	6 719	9 927	75,59	7 504
Ensileringsmidler	13 256	784,37	103 976	12 240	776,31	95 020	12 204	831,40	101 464
Halmbeh.middel. Ammoniakk	779	12,80	9 971	790	12,87	10 167	790	12,87	10 167
Plantevernmidler			321 611			299 127			324 149
Frakt. Korn og oljefrø	430 765	10,70	46 092	377 516	11,28	42 584	416 805	11,79	49 141
Frakt. Handelsgjødsel	419 488	20,86	87 505	424 569	21,13	89 711	426 383	21,35	91 033
Frakt. Poteter	68 587	16,00	10 974	70 940	20,00	14 188	69 763	21,00	14 650
Frakt. Grønnsaker	147 041	29,22	42 965	138 751	30,07	41 722	138 353	30,77	42 571
Frakt. Bær	2 271	33,74	766	1 897	34,73	659	2 272	35,52	807
Frakt. Blomster	18 445	5,72	10 551	18 341	5,89	10 803	18 275	6,02	11 002
Frakt. Frukt	8 762	34,69	3 040	9 920	35,70	3 541	8 774	36,53	3 205
Sum frakt. Hagebruksprod.			57 322			56 725			57 585
Fiberduk	7 751	,76	5 891	7 864	,80	6 291	7 920	,85	6 732
Fiberduk inkl. inv.avgift	7 751	,76	5 891	7 864	,80	6 291	7 920	,85	6 732
Plastfolie i hagebruket	6 159	918,32	5 656	6 139	930,69	5 714	6 071	953,82	5 791
Plastfolie i jordbruket	68 952	4 446,64	306 605	67 125	4 434,97	297 697	67 642	4 687,12	317 046
Plastfolie inkl. inv.avgift	75 111	4 157,33	312 261	73 264	4 141,34	303 411	73 713	4 379,65	322 837
Embal./sortering. Grønnsaker	15 184	15,16	230 187	14 177	15,26	216 400	17 177	12,64	217 073
Emballasje. Frukt og bær	16 465	1,67	27 472	16 682	1,69	28 185	17 177	1,80	30 981
Emballasje. Blomster	17 660	2,00	35 388	19 544	2,07	40 393	19 502	2,09	40 822
Sum emballasje. Hagebrukspr.			293 047			284 978			288 876
Torv- og plastpotter	20 358	546,40	11 124	15 449	599,40	9 260	14 201	625,17	8 878
Dyrkingstorv	76	494,21	37 560	76	479,76	36 462	76	565,96	43 013
Avrenspotet	6 300	,43	2 709	5 200	,43	2 236	5 500	,43	2 365
Sum andre kostn. v/pl.prod.			1 307 197			1 256 879			1 328 394

A Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/kg
 B Kvantumsenhet: Kv.indeks Prisenhet: Pr.ind.frakt
 C Kvantumsenhet: 1 000 m2 Prisenhet: Kr/m2
 D Kvantumsenhet: Daa Prisenhet: Kr/daa
 E Kvantumsenhet: Antall kart. Prisenhet: Kr/kartong
 F Kvantumsenhet: 1 000 m3 Prisenhet: Kr/m3

Vedleggstabell 3.6 forts. Andre kostnader

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Antall besøk	Kr/besøk	1 000 kr	Antall besøk	Kr/besøk	1 000 kr	Antall besøk	Kr/besøk	1 000 kr
Veterinær	627 875	688,61	432 361	678 988	709,10	481 470	676 364	734,44	496 749
Medisin til dyr			298 722			307 908			326 173
Veterinær og medisin til dyr			731 083			789 378			822 922
Kunstig inseminasjon. Storfe	297 614	756,41	225 118	292 143	799,15	233 466	287 176	834,10	239 534
Kunstig inseminasjon. Svin	180 765	312,00	56 399	181 053	329,90	59 729	180 417	335,22	60 479
Husdyrforsikring			39 979			46 696			29 225
Frakt. Kraftfôr	1 924 863	16,11	310 095	1 946 966	15,79	307 426	1 969 238	16,16	318 229
Frakt. Kjøtt	231 845	6,64	15 395	234 525	5,82	13 649	231 975	5,96	13 826
Adm.geb. kjøp melkekvote			1 093			838			838
Destruksjon av høns			-8 860			-9 246			-9 246
Sum a. kostn. v/husdyrprod.			1 370 302			1 441 936			1 475 807
Skadefors. maskiner netto			103 590			90 297			78 027
Sum netto skadefors. maskin.			103 590			90 297			78 027
Frakt. Fyringsolje	19 936	20,80	4 147	19 126	21,30	4 074	19 920	21,79	4 341
Frakt. Ensileringsmidler	13 256	99,45	1 318	12 225	102,86	1 257	12 214	105,22	1 285
Frakt. Såvarer	69 879	543,19	37 958	72 850	558,99	40 722	70 879	571,84	40 531
Sum diverse frakter			43 423			46 053			46 157
Pelsdyrfôr, produksjon/frakt	50 000	154,60	77 300	56 250	199,60	112 275	60 000	209,60	125 760
Kontormaskiner			43 405			43 233			42 706
Teletjenester			112 508			109 321			106 746
Porto			22 483			22 050			21 813
Sum telefon og porto			134 991			131 371			128 559
Yrkesskadeforsikring	33 104	251,38	8 322	47 689	260,83	12 439	32 849	271,35	8 914
Årsavgift	95 658	505,14	48 321	94 563	511,54	48 373	93 468	517,63	48 382
Produsenttjenesten	8 492	19 567,83	166 170	7 960	22 702,14	180 709	7 500	25 944,67	194 585
Gårdsregnskap, registrert			538 238			528 289			532 676
Gårdsregnskap, ikke-reg.			9 776			10 230			10 739
Sum gårdsregnskap	44 794	12 234,09	548 014	43 525	12 372,64	538 519	42 500	12 786,24	543 415
Skadeforsikring på bygninger			239 134			220 651			154 090
Sum diverse andre kostnader			1 309 080			1 333 623			1 292 568
Sum ekskl.posten forskjellig			4 090 169			4 122 735			4 174 796
Forskjellig			523 542			527 710			534 374
Forskjellig inkl. inv.avgift			523 542			527 710			534 374
Utgifter til sjuk.lønn.ordn.			88 000			88 000			88 000
Adm.tilskudd til avløserlag			9 600			9 600			9 600

Vedleggstabell 3.6 forts. Andre kostnader

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
		1 000 kr		1 000 kr		1 000 kr
Sum sosiale ordninger		97 600		97 600		97 600
Andre kostnader		4 711 311		4 748 045		4 806 770

A Kvantumsenhet: Ant. insem. Prisenhet: Kr/insem.
 B Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/100 kg
 C Kvantumsenhet: 1 000 liter Prisenhet: Øre/liter
 D Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/tonn
 E Kvantumsenhet: Ant. enhet. Prisenhet: Kr/enhet
 F Kvantumsenhet: Ant. kj.tøy Prisenhet: Kr/kj.time
 G Kvantumsenhet: Kyr i fj.k. Prisenhet: Kr/10 kyr fk
 H Kvantumsenhet: Ant. regnsk. Prisenhet: Kr/regnskap

Vedleggstabell 3.7 Vedlikehold

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	1 000 kr	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	1 000 kr	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	1 000 kr
Vedlikehold. Bygninger	59 098	1 944,29	1 149 037	57 421	1 999,70	1 148 248	56 069	2 039,70	1 143 639
Vedlikehold. Mask. og redsk.	89 279	466,40	416 397	89 642	476,34	427 001	89 853	485,87	436 569
Vedlikehold. Biler	14 483	725,59	105 087	14 074	723,66	101 848	13 487	736,17	99 287
Sum vedlikehold			1 670 521			1 677 097			1 679 495

Vedleggstabell 3.8 Leasing av maskiner

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Kvantum	Pr.ind. kts.	1 000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1 000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1 000 kr
Leasing, kapitalslitdel	30 238	362,99	1 097 609	32 228	370,72	1 194 756	33 921	379,25	1 286 454
Leasing, rentedel	3 625	4,91	177 988	3 790	4,57	173 203	3 906	4,50	175 770
Leasing, effekt finansiering			-27 911			-80 728			-89 834
Sum leasing av maskiner			1 247 686			1 287 231			1 372 390

A Kvantumsenhet: Mill. kr Prisenhet: Rentepros.

Vedleggstabell 3.9 Kapitalslit

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Kvantum	Pr.ind. kts.	1 000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1 000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1 000 kr
Kapitalslit. Ma./t.u. dr.b.	21 824	363,00	792 211	22 638	370,70	839 191	23 402	379,20	887 404
Kapitalslit. Driftsbygninger	58 942	363,00	2 139 595	59 599	370,70	2 209 335	60 317	379,20	2 287 221
Kapitalslit. Sum driftsb.	80 766	363,00	2 931 806	82 237	370,70	3 048 526	83 719	379,20	3 174 625
Kapitalslit. Maskiner/redsk.	74 848	362,99	2 716 908	73 739	370,72	2 733 652	72 419	379,25	2 746 491
Kapitalslit. Biler	4 146	362,99	150 496	3 950	370,72	146 434	3 773	379,25	143 091
Kapitalslit. Grøfter	6 537	362,99	237 287	6 357	370,72	235 667	6 871	379,25	260 583
Kapitalslit. Hydrotekn. anl.	467	362,99	16 952	511	370,72	18 944	566	379,25	21 466
Kapitalslit. Delsum	166 764	362,99	6 053 449	166 794	370,71	6 183 223	167 348	379,23	6 346 256
Kapitalslit			6 053 449			6 183 223			6 346 256

Vedleggstabell 3.10 Realrente. Lånt kapital

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Mill. kr	Rentepros.	1 000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1 000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1 000 kr
Nedbetalingslån statsbanker	3 635	3,93	142 856	4 135	3,58	148 033	4 574	3,67	167 866
Nedb.lån andr. lång. f. 1997	45 460	4,25	1 932 050	47 196	4,17	1 968 073	48 656	4,28	2 082 477
Sum nedbetalingslån	49 095	4,23	2 074 906	51 331	4,12	2 116 106	53 230	4,23	2 250 343
Sum rentebærende utlån	49 095	4,23	2 074 906	51 331	4,12	2 116 106	53 230	4,23	2 250 343
Investeringslån LUF	713			554			457		
Rentekostnader lånt kapital	49 808	4,17	2 074 906	51 885	4,08	2 116 106	53 687	4,19	2 250 343
Effekt av finansiering			-381 957			-1 105 614			-1 234 792
Realrente lånt kapital			1 692 949			1 010 492			1 015 551

Vedleggstabell 3.11 Bruttoinvest. Løpende priser

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	1 000 kr			1 000 kr			1 000 kr		
Mask. og tekn. utst. dr.byg.			1 083 038			1 173 941			1 203 493
Driftsbygninger			2 996 126			3 247 599			3 329 351
Sum driftsbygninger			4 079 164			4 421 540			4 532 844
Maskiner og redskaper			2 329 086			2 545 560			2 447 898
Biler			93 100			99 200			99 300
Grøfter	62 500	4 290,56	268 160	30 000	4 410,70	132 321	125 000	4 498,91	562 364
Hydrotekniske anlegg	8 880	4 290,56	38 099	9 945	4 410,70	43 866	12 052	4 498,91	54 222
Sum avskrivb. bruttoinvest.			6 807 609			7 242 487			7 696 628
Fulldyrking u. grøftkostn.A	14 000	6 514,00	91 196	14 000	6 696,00	93 744	14 000	6 830,00	95 620
Sum br.invest.uavskr.jordkap.A	14 000	6 514,00	91 196	14 000	6 696,00	93 744	14 000	6 830,00	95 620
Sum bruttoinvesteringer			6 898 805			7 336 231			7 792 248

A Kvantumsenhet: Daa Prisenhet: Kr/daa

Vedleggstabell 3.12 Bruttoinvest. Faste priser

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014			
	1 000 kr	Indeks	1 000 kr	1 000 kr	Indeks	1 000 kr	1 000 kr	Indeks	1 000 kr
Teknisk inst. bygninger	1 083 038	1 944,29	1 083 038	1 173 941	1 999,70	1 141 412	1 203 493	2 039,70	1 147 198
Driftsbygninger	2 996 126	1 944,29	2 996 126	3 247 599	1 999,70	3 157 611	3 329 351	2 039,70	3 173 616
Sum driftsbygninger	4 079 164		4 079 164	4 421 540		4 299 023	4 532 844		4 320 814
Maskiner og redskaper	2 329 086	466,40	2 329 086	2 545 560	471,53	2 517 866	2 447 898	493,69	2 312 584
Biler	93 100	725,59	93 100	99 200	723,66	99 465	99 300	736,17	97 873
Grøfter	268 160	421,03	268 160	132 321	432,82	128 717	562 364	441,48	536 314
Hydrotekniske anlegg	38 099	421,03	38 099	43 866	432,82	42 671	54 222	441,48	51 710
Sum avskrivbare bruttoinv.	6 807 609		6 807 609	7 242 487		7 087 742	7 696 628		7 319 295
Fulldyrking	91 196	100,00	91 196	93 744	102,79	91 200	95 620	104,85	91 197
Sum br.inv.i uavskr.jordkap.	91 196		91 196	93 744		91 200	95 620		91 197
Sum bruttoinvesteringer			6 898 805			7 178 942			7 410 492

Vedleggstabell 3.13.1 Bokført kapital etter historisk kost, 1 000 kr

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
	Mill. kr		Mill. kr		Mill. kr	
Jord- og driftsbygninger	67	317	70	037	72	894
Maskiner og redskaper	16	079	16	806	17	388
Biler		453		417		404
Husdyr	9	178	9	612	9	854
Varer i arbeid	8	956	9	221	9	409
Sum bokført kapital	101	983	106	093	109	949
Herav lånt kapital	-49	808	-51	885	-53	687
Egenkapital	52	175	54	208	56	262

Vedleggstabell 3.13.2 Bokført kapital etter prisjustert saldo ¹, 1 000 kr

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
	Mill. kr		Mill. kr		Mill. kr	
Teknisk inst. bygninger	6	877	7	282	7	727
Driftsbygninger	50	772	52	444	54	243
Sum driftsbygninger	57	649	59	726	61	970
Maskiner og redskaper	24	954	24	973	25	169
Biler	1	036		999		974
Grøfter	3	647	3	756	3	737
Hydrotekniske anlegg		242		268		300
Sum avskrivbar kapital	87	528	89	722	92	150
Jord	16	289	17	453	18	400
Tillegg leiejord	12	282	13	439	14	461
Husdyr	9	179	9	484		
Varer i arbeid	8	956	9	221	9	409
Sum ikke-avskrivbar kapital	46	706	49	597	42	270
Sum kapital	134	234	139	319	134	420
Lånt kapital	-49	808	-51	885	-53	687
Egenkapital	84	426	87	434	80	733

Vedleggstabell 3.14.1 Arbeidsforbruk, timeverk

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr.	1 000 timer	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr.	1 000 timer	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr	1 000 timer
Timeverk i jordbruket	44 794	2 027,00	90 800	43 525	2 038,00	88 700	42 500	2 040,00	86 700

Vedleggstabell 3.14.2 Arbeidsforbruk, årsverk

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
	1 000 timer	Årsverk	1 000 timer	Årsverk	1 000 timer	Årsverk
Årsverk i jordbruket	90 800	49 200	88 700	48 100	86 700	47 000

Vedlegg IV

AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN

**REVIDERT REGNSKAP
2012**

**FORELØPIG REGNSKAP
2013**

**BUDSJETT
2014**

Vedleggstabell 4.1. Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Daa	Kg/daa	Tonn	Daa	Kg/daa	Tonn	Daa	Kg/daa	Tonn
Hvete	669 800	410,00	274 618	548 400	383,00	210 037	695 000	402,00	279 390
Rug/rughvete	14 800	331,00	4 899	30 200	433,00	13 077	55 000	431,00	23 705
Bygg	1 565 400	366,00	572 936	1 590 700	314,00	499 480	1 415 000	359,00	507 985
Havre	692 200	335,00	231 887	685 500	331,00	226 901	695 000	342,00	237 690
Sum korn og ertre	2 942 200	368,55	1 084 340	2 854 800	332,60	949 495	2 860 000	366,70	1 048 770
Oljefrø	54 900	206,00	11 309	34 400	174,00	5 986	45 000	179,00	8 055
Poteter	126 700	2 405,00	304 714	126 100	2 541,00	320 420	125 000	2 407,00	300 875
Andre grovfôrvekster	105 190	1 624,00	170 829	121 301	1 509,00	183 043	105 000	1 453,00	152 565
Sum åker og hage	3 434 384	457,49	1 571 192	3 343 026	436,41	1 458 944	3 340 000	452,18	1 510 265
Eng, slått	4 271 834	635,00	2 712 615	4 316 914	558,00	2 408 838	4 300 000	579,00	2 489 700
Sum eng	6 494 375	417,69	2 712 615	6 488 810	371,23	2 408 838	6 485 000	383,92	2 489 700
Sum åker og eng	9 928 759	431,45	4 283 807	9 831 836	393,39	3 867 782	9 825 000	407,12	3 999 965
Sum avling			4 283 807			3 867 782			3 999 965

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
	1 000	FEm	1 000	FEm	1 000	FEm
Hvete	283	283	216	747	288	206
Rug/rughvete	4	957	13	226	23	987
Bygg	563	653	491	531	499	754
Havre	192	484	188	306	197	301
Erter	1	995	1	077	2	105
Sum korn og erter	1 046	372	910	887	1 011	353
Oljefrø	19	851	10	526	14	132
Poteter	77	563	81	561	76	586
Andre grovfôrvekster	20	097	21	534	17	949
Andre åker- og hagevekster	7	189	7	225	7	175
Sum åker og hage	1 171	072	1 031	733	1 127	195
Eng, slått	1 750	074	1 554	089	1 606	258
Eng, beite	516	187	469	881	514	400
Sum eng	2 266	261	2 023	970	2 120	658
Halm	9	198	9	198	9	593
Sum åker og eng	3 446	531	3 064	901	3 257	446
Utmarks- og fjellbeite	275	000	273	000	284	500
Sum avling	3 721	531	3 337	901	3 541	946

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Balanse ¹

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
		Tonn		Tonn		Tonn
Hvete	-4	024	-4	953	-4	250
Rug/rughvete		-247		-256		-361
Bygg	-9	924	-8	815	-8	430
Havre	-4	214	-4	626	-4	230
Erter		-13				
Sum korn og erter	-18	422	-18	650	-17	271
Poteter	30	471	32	042	30	088
Andre grovfôrvekster	17	083	18	304	15	257
Sum åker og hage	29	132	31	696	28	074
Eng, slått	167	843	150	248	155	292
Sum eng	167	843	150	248	155	292
Halm	3	587	3	587	3	741
Sum åker og eng	200	562	185	531	187	107
Sum avling	200	562	185	531	187	107

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Salg

	Revidert regnskap 2012	Foreløpig regnskap 2013	Budsjett 2014
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	271 865	207 617	276 478
Rug/rughvete	4 882	13 000	23 700
Bygg	568 669	495 007	502 960
Havre	229 964	225 053	235 615
Erter	1 895	1 023	2 000
Sum korn og erter	1 077 275	941 700	1 040 753
Oljefrø	11 315	6 000	8 055
Poteter	238 935	238 830	239 164
Sum åker og hage	1 327 525	1 186 530	1 287 972
Eng, slått	130 150	130 739	131 400
Sum eng	130 150	130 739	131 400
Halm		40	20
Sum åker og eng	1 457 675	1 317 309	1 419 392
Sum avling	1 457 675	1 317 309	1 419 392

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk såfrø

	Revidert regnskap 2012	Foreløpig regnskap 2013	Budsjett 2014
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	2 527	3 203	2 912
Rug/rughvete	264	326	367
Bygg	5 691	4 935	4 955
Havre	1 887	2 176	2 055
Erter	13		
Sum korn og erter	10 382	10 640	10 289
Poteter	23 144	22 869	22 869
Sum åker og hage	33 526	33 509	33 158
Sum åker og eng	33 526	33 509	33 158
Sum avling	33 526	33 509	33 158

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk mat

	Revidert regnskap 2012	Foreløpig regnskap 2013	Budsjett 2014
	Tonn	Tonn	Tonn
Poteter	235	222	210
Sum åker og hage	235	222	210
Sum åker og eng	235	222	210
Sum avling	235	222	210

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Fôr

	Revidert regnskap 2012	Foreløpig regnskap 2013	Budsjett 2014
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	4 250	4 250	4 250
Bygg	8 500	8 500	8 500
Havre	4 250	4 250	4 250
Sum korn og erter	17 000	17 000	17 000
Poteter	11 928	26 458	8 545
Andre grovfôrvekster	153 746	164 739	137 309
Sum åker og hage	182 674	208 197	162 854
Eng, slått	2 414 621	2 127 851	2 203 008
Sum eng	2 414 621	2 127 851	2 203 008
Halm	32 285	32 245	33 651
Sum åker og eng	2 629 580	2 368 293	2 399 513
Sum avling	2 629 580	2 368 293	2 399 513

Vedleggstabell 4.2. Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Åker og hage						Eng på dyrket jord			I alt		Natureng		Sum jordbruksareal i drift
	Korn og erter	Oljefrø	Poteter	Rotvekster ²	Grønnfôr ³	Andre vekster og brakk	I alt	Slått	Beite	Fulldyrket jord i drift	Slått	Beite		
1959	2 182	..	553	152	114	478	3 479	4 303	561	8 343	763	1 001	10 107	
1969	2 447	78	346	91	188	518	3 667	4 049	553	8 269	430	1 164	9 863	
1970	2 576	36	335	82	203	445	3 707	3 878	554	8 139	385	1 012	9 536	
1971	2 678	19	310	74	203	468	3 753	3 767	543	8 063	290	956	9 308	
1972	2 725	21	288	66	192	481	3 773	3 657	521	7 951	253	897	9 101	
1973	2 799	38	293	65	194	469	3 858	3 546	496	7 900	251	886	9 037	
1974	2 910	36	297	67	210	446	3 966	3 436	530	7 932	229	846	9 007	
1975	2 997	49	249	67	242	467	4 071	3 387	460	7 918	235	828	8 981	
1976	2 981	60	279	69	259	459	4 107	3 408	432	7 947	238	777	8 962	
1977	3 024	51	280	62	272	453	4 142	3 458	403	8 003	236	755	8 994	
1978	3 063	48	250	59	281	459	4 160	3 533	373	8 006	250	690	9 006	
1979	3 202	53	223	41	291	335	4 146	3 821	390	8 358	296	943	9 597	
1980	3 175	58	214	40	312	313	4 111	4 275		8 386	301	894	9 581	
1981	3 166	66	216	39	312	330	4 130	4 364		8 494	253	838	9 585	
1982	3 212	77	220	47	344	292	4 193	4 428		8 621	235	779	9 635	
1983	3 256	75	220	51	345	318	4 264	4 478		8 742	218	746	9 706	
1984	3 302	101	216	55	345	295	4 314	4 457		8 771	994		9 765	
1985	3 402	79	206	50	368	280	4 385	4 416		8 801	1 000		9 801	
1986	3 425	69	187	44	365	271	4 362	4 405		8 767	1 001		9 768	
1987	3 442	64	188	39	381	263	4 377	4 389		8 766	1 002		9 768	
1988	3 445	63	194	33	385	265	4 386	4 428		8 814	1 024		9 838	
1989	3 469	61	194	31	372	278	4 402	4 443		8 846	1 096		9 941	

1) Ekskl. villahager f.o.m. 1979

2) Inkl. fôrmargkål 1959-1978

3) Inkl. fôrmargkål fra 1979

Vedleggstabell 4.2 forts. Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Åker og hage						Eng på dyrket jord			I alt		Natureng		Sum jordbruksareal i drift
	Korn og erter	Oljefrø	Poteter	Rotvekster ²	Grønnfôr ³	Andre vekster og brakk	I alt	Slått	Beite	Fulldyrket jord i drift	Slått	Beite		
1990	3 567	52	194	27	377	251	4 467	4 364		8 830	1 142		9 972	
1991	3 622	42	184	24	360	225	4 457	4 383		8 840	1 169		10 009	
1992	3 591	59	196	23	378	203	4 450	4 409		8 859	1 206		10 065	
1993	3 527	87	187	20	425	152	4 439	4 477		8 916	1 236		10 152	
1994	3 486	99	176	16	390	201	4 368	4 568		8 936	1 280		10 216	
1995	3 381	111	184	16	416	216	4 324	4 660		8 984	1 303		10 287	
1996	3 341	77	186	14	402	223	4 241	4 774		9 015	1 329		10 344	
1997	3 326	76	184	12	357	210	4 165	4 888		9 053	1 366		10 419	
1998	3 356	64	167	11	355	202	4 156	4 851		9 007	1 487		10 494	
1999	3 282	64	149	9	308	184	3 995	4 876		8 871	1 511		10 383	
2000	3 306	57	151	9	282	180	3 985	4 856		8 841	1 581		10 422	
2001	3 281	109	152	9	267	179	3 997	4 865		8 862	1 605		10 467	
2002	3 268	110	152		206 ⁴	178 ⁵	3 915	4 917		8 832	1 635		10 466	
2003	3 267	75	146		196	170	3 854	4 905		8 759	1 644		10 404	
2004	3 283	68	142		176	176	3 846	4 892		8 737	1 660		10 397	
2005	3 252	67	137		155	193	3 805	4 858		8 663	1 692		10 354	
2006	3 182	65	141		149	195	3 731	4 896		8 628	1 717		10 345	
2007	3 119	62	145		137	206	3 669	4 906		8 574	1 746		10 320	
2008	3 090	48	143		131	197	3 609	4 884		8 494	1 751		10 245	
2009	3 061	43	138		120	205	3 566	4 829		8 395	1 748		10 143	
2010	3 011	59	132		119	214	3 536	4 766		8 302	1 758		10 060	
2011	2 988	52	129		102	205	3 476	4 748		8 224	1 766		9 989	
2012	2 942	55	127		105	205	3 434	4 729		8 163	1 765		9 929	
2013*	2 855	34	126		121	206	3 343	4 736		8 078	1 753		9 832	
2014**	2 860	45	125		105	205	3 340	4 730		8 070	1 755		9 825	

1) Ekskl. villahager f.o.m. 1979

2) Inkl. fôrmargkål 1959–1978

3) Inkl. fôrmargkål fra 1979

4) Inkl. rotvekster til fôr fra 2002

Vedlegg V
HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON

REVIDERT REGNSKAP
2011

FORELØPIG REGNSKAP
2012

BUDSJETT
2013

Vedleggstabell 5.1. Husdyrstatus

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1 000 kr
Hester	31 600	9 270,00	292 932	31 100	8 960,00	278 656	32 200	8 960,00	288 512
Kalver < 1 år	290 200	3 500,00	1 015 700	287 000	3 660,00	1 050 420	284 100	3 720,00	1 056 852
Okser > 1 år	101 600	13 640,00	1 385 824	103 000	14 630,00	1 506 890	100 000	16 030,00	1 603 000
Kviger	155 800	8 930,00	1 391 294	155 200	9 410,00	1 460 432	149 900	9 960,00	1 493 004
Melkekyr	237 600	10 850,00	2 577 960	238 700	11 550,00	2 756 985	229 400	11 930,00	2 736 742
Ammekyr	65 600	10 850,00	711 760	67 500	11 550,00	779 625	68 600	11 930,00	818 398
Sum storfe	850 800	8 324,56	7 082 538	851 400	8 872,86	7 554 352	832 000	9 264,42	7 707 996
Sauer	1 040 700	680,00	707 676	1 037 500	700,00	726 250	1 030 700	730,00	752 411
Geiter	34 100	130,00	4 433	32 700	140,00	4 578	30 200	140,00	4 228
Slaktesvin	442 400	1 350,00	597 240	433 000	1 220,00	528 260	430 400	1 240,00	533 696
Avlssvin over 6 mnd.	97 700	2 160,00	211 032	97 600	2 080,00	203 008	96 700	2 090,00	202 103
Sum svin	540 100	1 496,52	808 272	530 600	1 378,19	731 268	527 100	1 395,94	735 799
Kyllinger	9 207 200	22,74	209 372	9 642 400	23,65	228 043	10 841 800	23,64	256 300
Ender, kalkuner, gjess	11 900	100,00	1 190	13 500	110,00	1 485	14 800	110,00	1 628
Kaniner	1 600	150,00	240	1 600	150,00	240	1 300	200,00	260
Rev	50 000	700,00	35 000	50 000	820,00	41 000	50 000	900,00	45 000
Mink	135 000	280,00	37 800	150 000	300,00	45 000	172 700	360,00	62 172
Sum pelsdyr	185 000	393,51	72 800	200 000	430,00	86 000	222 700	481,24	107 172
Sum husdyr	11 903 000	771,19	9 179 453	12 340 800	778,79	9 610 872	13 532 800	728,18	9 854 306
Sum husdyrstatus			9 179 453			9 610 872			9 854 306

«Tabell 5.2 forts. Utviklingen i husdyrproduksjon til salg og hjemmeforbruk. 1 000 liter melk og tonn kjøtt og egg

	Kumelk	Geitemelk	Storfe	Kalv	Sau/lam	Geit/kje	Hest	Fjorfeslakt	Tamrein	Kaniner	Gris ¹	Sum kjøtt	Egg
1987	1 874	27,9	74 084	2 475	24 768	352	700	14 896	2 324	209	92 817	212 625	53 785
1988	1 813	27,2	73 772	1 803	23 518	334	739	17 972	2 538	209	90 046	210 931	53 789
1989	1 854	26,6	74 022	1 364	23 072	331	798	19 988	2 592	217	84 099	206 483	51 933
1990	1 854	27,3	80 486	1 307	23 377	331	783	19 816	2 343	230	83 446	212 119	49 750
1991	1 809	25,8	78 094	1 255	22 741	320	857	20 104	2 674	230	85 518	211 793	50 177
1992	1 800	25,8	82 350	1 354	23 306	322	909	22 617	2 510	230	91 249	224 847	50 866
1993	1 794	25,8	81 105	1 887	24 471	323	866	22 749	2 414	260	90 320	224 395	51 300
1994	1 750	24,6	84 849	1 783	25 142	329	823	25 647	2 136	250	91 408	232 367	51 537
1995	1 721	24,8	82 916	1 242	25 211	324	718	28 633	2 282	250	96 063	237 639	49 276
1996	1 698	23,8	84 002	1 083	25 846	313	656	32 425	1 833	250	103 349	249 757	49 296
1997	1 692	23,2	87 082	999	24 564	316	589	33 399	1 430	260	105 454	254 093	48 955
1998	1 680	22,6	89 979	841	23 332	298	618	31 409	1 412	260	106 398	254 547	47 382
1999	1 654	21,7	94 051	1 525	22 946	266	606	36 528	1 616	270	109 250	267 058	47 705
2000	1 566	21,1	88 384	2 477	23 499	257	588	43 091	1 270	270	102 913	262 749	47 786
2001	1 523	20,3	83 438	2 315	24 482	241	636	42 321	1 572	260	108 756	264 021	47 760
2002	1 509	21,3	83 220	2 397	25 145	242	636	46 138	1 787	260	104 018	263 843	47 841
2003	1 524	21,2	83 115	2 173	24 534	240	569	49 382	1 715	260	106 039	268 027	50 239
2004	1 524	21,5	84 440	2 101	26 233	222	533	54 617	2 290	239	113 511	284 207	52 414
2005	1 515	22,1	85 303	2 067	26 096	247	465	56 861	2 065	218	112 818	286 182	50 702
2006	1 504	20,9	85 526	2 116	25 278	297	425	62 894	1 990	197	116 356	295 162	50 815
2007	1 545	20,3	82 566	2 089	23 544	285	383	70 282	2 069	176	117 742	299 136	53 187
2008	1 531	20,3	84 499	1 966	24 246	306	363	84 090	2 061	155	122 706	320 392	56 012
2009	1 505	20,8	83 098	1 684	24 048	269	440	81 145	1 986	134	123 642	316 446	58 916
2010	1 509	20,7	81 873	1 632	24 554	285	414	83 084	2 094	113	128 771	322 820	59 556
2011	1 479	20,3	79 742	1 883	23 498	233	429	84 757	1 851	92	130 797	321 431	58 829
2012	1 535	20,2	75 908	2 125	22 893	260	367	91 190	1 882	71	131 494	324 308	63 682
2013*	1 528	19,7	81 252	2 398	23 669	303	293	104 418	2 215	50	127 533	339 916	65 084
2014**	1 511	19,6	77 852	2 301	23 501	303	293	113 740	2 200	43	128 922	349 155	65 296

*Foreløpig regnskap

**Budsjett

F.o.m. 2002 avregnes gris uten hode og labb

Vedlegg VI
FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV

REVIDERT REGNSKAP
2012

FORELØPIG REGNSKAP
2013

BUDSJETT
2014

Vedleggstabell 6.1. Fôrtilgang i alt

	Revidert regnskap 2012			Foreløpig regnskap 2013			Budsjett 2014		
	Tonn		1 000 FEm	Tonn		1 000 FEm	Tonn		1 000 FEm
Kli/gris no. matk. hvete/rug	4 250		4 384	4 250		4 384	4 250		4 384
Kli/gris no. matk. bygg	8 500		8 362	8 500		8 362	8 500		8 362
Kli/gris no. matk. havre	4 250		3 528	4 250		3 528	4 250		3 528
Sum leiemalt korn og helkorn	17 000	0,96	16 274	17 000	0,96	16 274	17 000	0,96	16 274
Poteter	7 708		1 962	22 407		5 704	14 973		3 811
Andre grovforvekster	153 746		18 088	164 739		19 381	137 309		16 154
Silo og rundballer			1 508 349			1 465 114			1 394 091
Gras			10 221			9 845			9 386
Sum saftig fôr			1 538 620			1 500 044			1 423 442
Eng beregnet som høy	2 326 630		1 501 052	2 271 236		1 465 314	2 165 430		1 397 051
Herav silo, rundbal. og gras			-1 518 570			-1 474 958			-1 403 477
Halm	31 775		16 724	32 265		16 981	32 948		17 341
Sum tørt stråfôr			-794			7 337			10 915
Beite på innmark			516 187			469 881			514 400
Utmark og fjellbeite			275 000			273 000			284 500
Fôr fra frukt- og grønnsakp.			5 000			5 000			5 000
Sum hjemmeprod. planteprod.			2 350 287			2 271 536			2 254 531
Hjelpefôr og kjøkkenavfall			26 452			25 774			26 065
Melk og myse			51 841			40 908			35 109
Sum hjemme produsert fôr			2 428 580			2 338 218			2 315 705
Importert høy	25 501		12 751	26 737		13 369	28 402		14 201
Innkjøpt kraftfôr	1 924 863		1 889 350	1 946 966		1 911 656	1 969 238		1 935 181
Sum fôrtilgang			4 330 681			4 263 243			4 265 087

Vedleggstabell 6.2. Fôrtilgang – kraftfôrforbruk

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
	Tonn	1 000 FEm	Tonn	1 000 FEm	Tonn	1 000 FEm
Fôrblandinger drøvtyggere	985 585	928 991	992 145	935 174	981 145	924 806
Fôrblandinger svin	490 740	508 608	479 026	496 468	485 018	502 678
Fôrblandinger fjørfe	418 354	424 402	451 636	458 165	478 636	485 556
Fôrblandinger andre husdyr	27 112	24 424	22 492	20 262	21 986	19 806
Sum fôrblend. inkl. leiemalt	1 921 791	1 886 425	1 945 299	1 910 069	1 966 785	1 932 846
Sum innkj. kraftf. i bland.	1 921 791	0,98	1 886 425	0,98	1 966 785	0,98
Grøpp av salgskorn	3 072	2 926	1 667	1 588	2 453	2 336
Sum innkjøpt kraftfôr	1 924 863	1 889 351	1 946 966	1 911 657	1 969 238	1 935 182
Leiemalt korn og helkorn	17 000	16 274	17 000	16 274	17 000	16 274
Sum kr.f.forbr. f.o.m. 1985	1 941 863	0,98	1 905 625	0,98	1 986 238	0,98
Totalt kraftfôrforbruk		1 905 625		1 927 931		1 951 456

Vedleggstabell 6.3. Fôrbehov

	Revidert regnskap 2012		Foreløpig regnskap 2013		Budsjett 2014	
	1 000 stykk	Mill. FEm	1 000 stykk	Mill. FEm	1 000 stykk	Mill. FEm
Melkekyr	231	1 343	229	1 351	222	1 316
Ammekyr	72	196	74	201	76	204
Kviger	155	300	153	295	147	286
Okser > 1 år	101	333	100	347	98	347
Kalver < 1 år	299	317	301	318	296	313
Sum storfe	858	2,90	2 489	2 512	839	2 466
Hester	36	76	34	72	34	70
Sauer > 1 år	879	299	879	299	870	296
Sauer < 1 år	1 351	230	1 381	235	1 367	232
Sum sauer	2 230	0,24	2 260	534	2 237	528
Geiter > 1 år	41	20	40	20	41	20
Geiter < 1 år	21	3	20	3	20	3
Sum geiter	62	0,37	23	23	61	23
Svin	868	615	842	597	851	603
Høns. Voksne	4 085	164	4 181	168	4 252	171
Høns. Livkyllinger		22		23		23
Sum høns	4 085	0,05	4 181	191	4 252	194
Ender, gjess og kylling, mv.		243		277		301
Pelsdyr (fôr i fôrtilg.)		10		11		12
Sum fôrbehov		4 171		4 217		4 197

